

INSTITUTUL DE ISTORIE
SECȚIA FILOSOFIE

ANA PASCARU

PROVOCĂRILE SOCIETĂȚII
ÎN ALGORITMI DE CUNOAȘTERE

Monografie

CHIȘINĂU – 2022

CZU 165:316.3

P 39

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN
REPUBLICA MOLDOVA

Pascaru, Ana.

Provocările societății în algoritmi de cunoaștere :
Monografie / Ana Pascaru ; Institutul de Istorie, Secția Filosofie. –
Chișinău : S. n., 2022 (Print-Caro). – 258 p.

Rez.: lb. engl. – Bibliogr.: p. 232-236 (108 tit.). – 200 ex.

ISBN 978-9975-64-350-4.

165:316.3

P 39

ISBN 978-9975-64-350-4.

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE	4
INTRODUCERE	7
SOCIETATE <i>VERSUS</i> SOCIETATE BAZATĂ PE CUNOAȘTERE ÎN ERA INFORMAȚIONALĂ.....	21
Algoritmul provocărilor din anturajului noțional – ideatic în Era Informațională	27
Emergența reîncetățenirii filosofiei în cetate?	43
Semnificația raționamentului limbaj-realitate	65
REÎNNOIRILE PROVOCĂRILOR DIN PERSPECTIVA EPISTEMICĂ	89
Prospectarea provocărilor în și dintre fundamentele cunoașterii	97
Epistemică contemporaneității conexiunilor și acribiei	114
Perspectiva reînnoirii cunoașterii prin educație – inovare pentru societate	134
SOCIETATEA ÎN EXPRESIA PROVOCĂRILOR PANDEMICE ȘI POST PANDEMICE	152
Întregul în societate și environment	153
Contextualizarea efectului pandemic în societate	161
O succesiune a provocărilor în post pandemie	195
ÎN LOC DE ÎNCHEIERE QUO VADIS SOCIETATE ȘI ENVIRONMENT	205
SUMMARY	221
BIBLIOGRAFIE.....	232
ABREVIERI	237
ANEXE	238

CUVÂNT ÎNAINTE

Ceea ce ne propune, bine documentat și tehnic argumentat, doamna Ana Pascaru cu noua lucrare *Provocările societății în algoritmiile de cunoaștere* este o perspectivă nouă și aprofundată asupra a ceea ce, în ultima vreme (din păcate una a pandemiei și, acum, a războiului), a apărut destul de frecvent sub numele de „cunoașterea publică”. E un termen mai bine definit a ceea ce până acum era numit cu un termen pe care îl simțeam din capul locului prea general și vag, cunoașterea comună. Autorii care au început să vorbească despre „Public Knowledge” înțeleg o cunoaștere împărtășită de un public larg, definibilă prin aceea că susține contractul social, legitimitatea politică, tranzacțiile comerciale și luarea în comun a deciziilor și, prin urmare, este fundamentul democrației, piețelor și societăților. Această cunoaștere publică este spațiul în care cetățenii se cunosc unii pe alții și își cunosc lumea în care trăiesc. La generarea ei participă învățământul, mass-media, cultura, filosofia, artele, știința, precum și diferitele expertize și cunoașteri specializate. Așa cum precizează aceste diverse studii, cunoașterea publică se referă la o sferă a informației și culturii care servește interesul public. Ea este proprietatea tuturor cetățenilor ale căror nevoi ar trebui să le satisfacă indiferent de puterea de cumpărare, localizarea geografică sau fundalul social.

În secolul al 20-lea cunoașterea publică, ca viziune științifică și filosofică asupra lumii era mult mai clar și mai identificabil susținută de instituții – învățământ, mass-media, administrație publică – și mult mai atașată practicilor științifice de stabilire a calității de cunoaștere prin raportarea normată la adevăr. Dar acum suntem în secolul al 21-lea și cu această cunoaștere publică care vine din secolul 20, s-a întâmplat ceva: s-a produs o eroziune masivă a informațiilor și cunoașterii. Constatarea generală este aceea că o contribuție importantă la această eroziune o are gândirea neoliberală și implicarea și extinderea concurenței în toate ariile vieții sociale și politice. Cunoașterea și cultura publică suportă greu cuantificarea și auditul, care a devenit un mecanism cheie al managementului politicii și piețelor. Așa se face că, în perioade de

austeritate și tăieri de fonduri, instituțiile lor au, primele și cel mai mult, de suferit. Cunoașterea și cultura devin astfel tot mai mult o problemă de costuri și opțiuni individuală, iar cei care conduc sau fac politica acestor arii sunt tot mai orientați economic.

Dar nici celelalte cauze, încă mai interesante din perspectiva mea, nu pot fi uitate: IT-ul și digitalizarea comunicării a afectat mult felul în care mass-media și multe forme de cultură populară funcționau. Astfel, întrucât internetul și rețelele de socializare au devenit o formă primordială de comunicare, publicitatea a părăsit tot mai mult mass-media tradițională privând-o de resursele care îi susțineau existența. În acest context producătorii de conținut – în general producătorii de cunoaștere – au pierdut mult din putere față de distribuitorii digitali globali – de producătorii de comunicare.

Să recunoaștem că însăși calitatea cunoașterii postmoderne s-a schimbat mult devenind tot mai complexă, mai tehnică, mai încărcată și învechindu-se într-un ritm tot mai rapid. Pentru că se învechește mai repede, ea își dovedește vulnerabilitatea și relativizează adevărul pe care pretinde că-l deține. Din cauza complexității și tehnicității, ea scapă tot mai mult înțelegerii comune și cunoașterii publice generalizate. Complexitatea și tehnicitatea cunoașterii postmoderne îi afectează chiar și pe specialiștii angajați în ea, pentru că îi izolează și distanțează și îi privează de o viziune suficient de largă asupra lumii. Totodată pentru că în aceste condiții costul ei crește, ea devine în tot mai mult apanajul exclusiv al corporațiilor și acelor oameni bogați care își pot permite să o plătească.

Pentru a înțelege mai bine situația, este mai adecvată compararea cunoașterii publice cu forma mai apropiată de ea, a viziunilor asupra lumii. Viziunea greacă asupra lumii, cea creștină, sau cea renescentistă ofereau un cadru mental funcțional societăților care le susțineau. Cunoașterea publică este succesoarea în secolul 20, al unor viziuni asupra lumii în care este infuzată o doză mare de cunoaștere, mai ales dinspre științele sociale. Cunoaștere publică este un adevăr-semnificație mai informat decât era acela al viziunilor asupra lumii. Dar McLuhan a observat primul în ce măsură schimbarea în tehnologiile comunicării

atrag schimbări în percepția umană și că implicațiile se extind mult în zonele valorilor culturale și sociale. Sunt foarte multe cărți care discută schimbarea pe care IT și sfera digitalului a adus-o, făcându-ne superficialii și nestatornici. Eu cred că, mai analitic și ponderat, schimbarea ar putea fi înțeleasă ca o trecere de la cultura cunoașterii la cultura comunicării și de la mijloacele cunoașterii – demonstrație, argumentare, persuasiune – la cele ale comunicării – spectacular, manipulare, seducție. Dar și cu aceste acceptări față de care mulți probabil vor avea rezerve, tot mai rămâne ceva de făcut. Mai întâi să demistificăm poveștile despre „societatea cunoașterii și creșterea puterii civice, care îi este asociată”. Al doilea este să fim vigilenți față de instituționalizarea unei noi forme a puterii investită în monopolizarea digitalului, prin care noi întâlnim informațiile, cunoașterea publică și cultura. În fine, trebuie să susținem adoptarea unei noi logici administrative, diferită de cea instrumentalistă, care să susțină și să protejeze cunoașterea publică. În argumentarea acestei atitudini se angajează merituos cartea Anei Pascaru!

Prof. univ. doctor Aurel Codoban
Universitatea Babeș-Bolyai
Cluj, România

INTRODUCERE

Problematica formulată însumează o perspectivă filosofică în algoritmizarea provocărilor din societatea contemporană. Perspectivă în care procesul cercetării pledează pentru o cunoaștere complexă a obiectului la interferența domeniilor filosofiei cu cele adiacente. Interferențe sistematizarea cărora s-au constituit timp de un deceniu și asupra cărora se insistă degreveză cunoașterea schimbărilor din provocările manifeste deopotrivă în societate și environment. În timp ce cercetarea sistemică a provocărilor le accentuează influența lor în aprofundarea raporturilor societății cu environmentul. Raporturi cărora asediul provocărilor și gravitatea urgențelor din secolul XXI le prefigurează interferențe extinse și de departe neștiute. Se atestă că, interferențele exteriorizează asistența provocărilor în și dintre toate domeniile de activitate, dar și în progresia funcției publice a științei în societate. Concomitent cu faptul că, în creșterea funcției publice a științei se creionează parcursul provocărilor de la rezultatele obținute de domeniile cercetării, transformarea lor în produse până la cele ce susțin dezvoltarea economiei în general și cea socială în particular. Simultan provocările ascensiunii funcției publice a științei indică contribuția acesteia la dezvoltarea societății și environmentul-ui. Dezvoltare în care provocările din componenta socială ajunge una tot mai activă, grație deschiderilor Erei Informaționale și implică o altfel de înțelegere a valorificării reorientărilor sistemice din cunoașterea publică. Or, cunoașterea publică prin deschiderile de noi orizonturi include reorientări pe toate palierele societale, în/ între domeniile cercetării, în/ între domeniile cercetării și celelalte, în special la confluența dintre logica instrumentalistă și cea administrativă.

Prospectările epistemice întreprinse la interferență cu disciplinele adiacente dezvăluie că, provocările se *reînnoiesc și reînnoiesc* toate domeniile de activitate, spărgându-le frontierele. Paralel, cu spargerea frontierelor provocările alimentează și procesele globale declanșate vertiginos și reliefează că acestea arareori ajung să se conecteze cu procesele intra societale, independent de nivelul de dezvoltare a

societății. De asemenea, caracterul provocărilor fiind și unul ascendent influențează deopotrivă realitatea socială și environmentul. În timp ce ascendența provocărilor, chiar dacă se datorează oportunităților din deschiderile Erei Informaționale, în revers se răsfrânge și asupra declanșatorilor, adică a deschiderilor înșiși.

Mai nou se descinde că, globalizarea se îndreaptă spre o reglobalizare mai mult incertă decât înțeleasă. Este o reacție care se prefigura, dar a erupt în urma declanșării războiului hibrid al Federației Ruse împotriva Ucrainei. Război care nu doar destramă sistemul relaționărilor dintre societăți construit după ce de-a doua conflagrație mondială (1939-1945) prin intermediul organizațiilor internaționale, dar și amenință folosirea armei nucleare ce ar pereclita perpetuarea Terrei. Se constată că, tendința de reglobalizare înțeleasă de FR printr-un război care geografic pornit asupra societății ucrainene de fapt este unul împotriva lumii civilizate și tot ce înglobează de la valori democratice, general-umane până la patrimoniul cultural axiologic.

Cercetările în legătură cu caracterul provocărilor din societate întreprinse cu instrumentarul *reînnoit* al filosofiei, s-a completat și cu metoda tehnologiei digitale¹. Completare cu care instrumentarul degrevează posibilitatea înțelegerii provocărilor întregului în matricea societății. Deopotrivă cu interpretarea provocărilor din întregul matricei sociale s-a accentuat și manifestarea părților, dar și nivelul comunicării dintre acestea. Similar, provocările întregului din comunicarea părților asigură perpetuarea unității în diversitate a realității sociale și environment, dar și diminuarea consecințelor nefaste ale uniformizării. Contextul invocat este și o încercare de sensibilizare a comunității academice privind reevaluarea direcțiilor cercetării. În timp ce, demersul reevaluării țintește spre relația dintre filosofie și știință², inclusiv cele

¹ Vorbim de evoluția tehnologiei digitale și fructificate de autor în procesul cercetării provocărilor din societatea contemporană. Pe parcursul unui deceniu (2011-2021) de investigații s-a monitorizat transformarea din instrument a tehnologiei digitale în metodă. Transformare care trecute prin organonul filosofiei au degrevat deschiderile tehnologie digitale spre un alt nivel, adică spre calitatea de metodă. Metodă valorificarea căreia continuă să stea la porțile așteptării de a fi luată în calcul în paradigma cercetării.

² Pierre Hadot *Filosofia ca mod de viață. Convorbiri cu Jeannie Carlier și Arnold I. Davidson*. București: Editura HUMANITAS, 2019.264p

certificate prin cunoașterea provocărilor. Cu atât mai mult cu cât, provocările *reînnoite* deja se revărsă peste toate domeniile de activitate, grație oportunităților din deschiderile de noi orizonturi ale Ei necesită a fi abordate pe potriva. În condițiile în care investigarea efectelor revărsării provocărilor din acțiunile domeniilor și peste environment induc nevoia de aplicare a unei paradigme *reînnoite* și acceptate de comunitatea științifică.

Discutând despre cunoașterea provocărilor din întregul societal și environment, evident comportă abordări teoretico-metodologice și aplicații practice. Solicitare care provocările din întregul societal, datorită oportunităților Ei o acționează prin echilibrul dintre logica instrumentalistă și cea administrativă. Abordări prin care se accentuează de asemenea principiile înțelegerii³ acțiunilor și înscrierea acestora în contururile spectacolului Universului. Spectacol viabilitatea geocronopolitică a căruia în condițiile Mileniului III este direct proporțional înțelegerii și valorificării pericolelor /provocărilor în plină ascendență. Contemporaneitate în care deschiderile de noi orizonturi ale Ei accentuează turările provocărilor *reînnoite*, *reînnoind* toate domeniile de activitate, independent de nivelul de pregătire la toate nivelurile ierarhiei sociale. Cu atât mai mult cu cât, acțiunile ce se întreprind intervin în acest spectacol, multiplicând provocările pe orizontală și verticală, și rarisim se raportează la realitatea socială și environment. Congruent și în raport cu nivelul de conștientizare și pregătire a membrilor societății pentru a înțelege ascendența provocărilor și valorificarea lor.

Indubitabil înțelegerea în care se comunică despre ascendentul provocărilor este mult mai amplă. Astfel, prin comunicare se cunoaște abilitatea contributivă a provocărilor la dezvoltarea societală și environment. Contribuție în care comunicarea ajunge o prezență incontestabilă, surpând stavilele și facilitând căile de inter și intra relaționare dintre entități pe toate palierele societale și environment. Demers ce fructifică comunicarea în construcția realității și apropie

³ Ibidem.

înglobarea semiologiei (semiotica) și hermeneuticii⁴ sub incidența deschiderilor de noi orizonturi ale Ei. Concomitent întregite cu familiaritatea acestora (semiologie și hermeneutică) deopotrivă cu metoda digitalizării în deschiderile de orizonturi se accentuează provocările din comunicare, canalizând noi valențe în construcția realității în general și cea socială în particular. Or, dincolo de vrerea unora și neacceptarea altora cunoașterea provocărilor și fructificarea acestora are loc și prin filosofia comunicării⁵, ajungând una de referință pentru societate și environment în secolul XXI. De asemenea că, provocările *reînnoite*⁶ pe interiorul filosofiei demonstrează nevoia gândirii critice în asigurarea perpetuării individului și comunității umane, cu precădere în raport cu environmentul. Simultan adnotăm că, filosofia prin interpretare schimbă existența, nu reducând-o nu scăzând-o, ci îmbogățind-o și extinzând-o⁷ și numai puțin relevant capacitatea de a încetățeni provocările în comunitate și environment.

Vorbim și de ponderea principiului interpretării⁸ care în contextul problematicii invocate ajută la elasticitatea spiritului în cunoașterea și depășirea ignoranței perpetuă privind înțelegerea⁹, cu precădere a provocărilor manifeste în mediul social și environmental. Ignoranță, încărcătura căreia continuă a fi una necunoscută sub asediul provocărilor, dincolo de decizia actorilor sociali, sporind nevoia de a înțelege și valorifica *reînnoirile* deja manifeste în relația dintre domeniile filosofie și cele ale științei. Un demers ce se întrevede din reperele

⁴ Aurel Codoban *Semn și interpretare. O introducere postmodernă în semiologie și hermeneutică*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001, 144p; *Comunicarea construiește realitatea*. Cluj-Napoca: Editura: Idea Design& Print, 2009, 165p

⁵ Ibidem. Aurel Codoban *Comunicarea construiește...*

⁶ Mircea Florian *Recesivitatea ca structură a lumii*. București: Editura Pro, Vol.1, 2003, 559p; Vol.II, 2004, 491p

⁷ Ibidem Aurel Codoban *Comunicarea construiește...p.11*

⁸ Este vorba de principiul interpretării valorificat pe parcursul cercetării provocărilor. Principiu ponderea căruia rămâne una importantă în depășirea golurilor din cultură sau filosofie. Cu ajutorul principiului invocat cunoașterea și evaluarea unei idei se ridică la un alt nivel, astfel asigurându-se înlănțuirea operelor diferitor autori. Mircea Vulcănescu *De la Nae Ionescu la "Criterion"* Editie îngrijita de Marin Diaconu. București: HUMANITAS 2003, 448p; Ibidem. Aurel Codoban *Comunicarea construiește...*

⁹ Ibidem. Pierre Hadot *Filosofia...*; Aurel Codoban *Comunicarea construiește...pp.10-11*

istorico-axiologice ale studiului care explică necesitatea cunoașterii interferențelor pe potriva cerințelor secolului XXI. Persistă acest lucru și într-un fel prin tentativa de *trezire* din *somnul dogmatic* parafrazând-ul pe David Hume¹⁰ în acțiunea privind natura provocărilor progresive și impactul lor asupra societății și environment. Context în care *trezirea* din *somnul dogmatic* nu înseamnă impunerea propriei metode în acțiunea de cunoaștere și acumulare de noi puteri asupra environmentul-ui, bunăoară se credea că începuturile duc cu precădere spre opera lui Francis Bacon¹¹. Asociere care se datorează mai degrabă unui subnivel de *trezire*, decât perenității în câmpul cunoașterii a operei lui Bacon.

De asemenea, interferența dintre domeniile filosofiei și cele ale științei reliefează congruenta elasticității spiritului uman în raport cu aprofundarea cunoașterii provocărilor. Interferențe care ajung o necesitate în procesul cunoașterii deoarece înglobează toate direcțiile de cercetare, apretează rezultatele obținute, dar și nivelul concurențial al viitorului produs. Deopotrivă cu faptul că interferențele influențează modul de gândire în elaborarea și desfășurarea acțiunilor. Or, cea mai succintă monitorizare a acțiunilor denotă ignoranța/ neștiința, evidențiind crase deficiențe în legătură cu prezența autonomiei în gândire, dar și a conștiinței filosofice¹² care se lasă așteptată. Totodată multiplicată de posibilitățile tehnologiilor informaționale ignoranța însoțește și destructurarea întregului în și dintre lucruri și raționalizarea gândirii. În acest context, sensul cunoașterii provocărilor, parafrazându-l pe A. Cornea¹³ aduc în prim-plan nevoia de redimensionare a ponderii gândirii critice asupra lucrurilor în cercetările fundamentale¹⁴, concomitent cu edificarea unui echilibru în relațiile cu domeniile particulare și aplicative ale științei. Cu atât mai mult cu cât, caracterul provocărilor fiind unul deloc facil solicită abordări complexe, dar și investiții substanțiale.

Recursul la algoritmi în cunoașterea provocărilor din societatea contemporană este unul deloc întâmplător și susținut prin valorificarea

¹⁰ David Hume *David Hume A Treatise of Human Nature*. Oxford: Clarendon Press, 2007, 652p

¹¹ Francis Bacon *Novum Organum* (Classic Reprint). Submitted by: Maria Garcia. PDF, 2012, 294p

¹² Lucian Blaga *Trilogia cunoașterii*. București: Editura HUMANITAS, 2013, 652p

¹³ Andrei Cornea *Excepția*. București: Editura HUMANITAS 2021, 164 p

¹⁴ Ibidem. Lucian Blaga *Trilogia...*

paradigmei inter și multidisciplinară. Aspirația pentru algoritmi vine și din multiplele căutări în legătură cu cunoașterea aspectelor mai puțin cercetate din cadrul provocărilor. Concomitent căutările subliniază că, aspectele din provocări sunt pe o pantă ascendentă, grație deschiderilor EI. Asemenea și refractările EI cu ajutorul cărora se oferă posibilitatea informării despre aspecte, dar și influențele acestora pentru arealul comunitar și cel environmental.

Solicitând algoritmi în procesul cunoașterii se descifrează afinități mai puțin cunoscute dintre provocări și *reînnoiri*. Afinități în care perspectiva abordării provocărilor induc prezența manifestă a *reînnoirilor*. Se constată că, *reînnoirile* din provocări degreveză deplasarea lor peste toate domeniile de activitate societală și environmentale. Astfel, în sec. XXI provocările *reînnoiesc* căile, modifică echilibrul dintre valorificare și utilizare a conexiunilor, prim-planul constituind-ul cele manifeste dintre comunitate și environment. Paralel se dezvăluie că, ascendența provocărilor nu doar *reînnoiesc* căile de pe palierele societale și environment, dar și se implică la spargerea obișnuitelor frontiere pe diferite niveluri: dintre societăți, regiuni, continente până la cel global. Chiar dacă rămân mai puțin studiate acestea ajung importante deoarece contravaloarea din conectările provocărilor *reînnoite* sunt înaintate inerentei din problemele stringente de la cele intra cadru societal, extra cadru dintre societăți, inclusiv în similitudini, deferențe/divergențe, particularități. Accentuarea aspectelor din provocări la interferența dintre societate și environment este susținută și de multiplele pandemii cărora umanitatea va tinde să le facă față și în viitor. Or, postulatul umanitatea înainte de toate nu este altceva, decât o invitație la luciditate și vigilență¹⁵ de la care cel mai probabil vor fi în câștig toate componentele întregului pe toate palierele posibile ale lumii contemporane, inclusiv la capitolul perenitate istorico- axiologică.

Contextual algoritmi degreveză enunțul dezvoltărilor din extinderea provocărilor în societate și environment, dar și pe cel al deschiderilor (societatea bazată pe cunoaștere & oportunități) ale EI. Este

¹⁵ Edgar Morin *Leçons d'un Siècle de Vie*. Paris: Editions Denoel, 2021. 160p

vorba de o altfel de extindere care nu doar aprofundează căutările, ci și permanentizează nivelul sporit de cerințe față de posibilitățile identificate. De ce? Deoarece odată cu sistematizarea cunoașterii provocărilor *reînnoite* de deschiderile de noi orizonturi se degreveză înțelegerea chintesenței perpetuării societății și environmentul. Fapt pentru care cadrul sistemic al algoritmilor în procesul cunoașterii se exploatează la înțelegerea provocărilor *reînnoite* aflate sub asediul EI și impactul acestuia (asediul) asupra interacțiunii, interdependenței și intercomunicării între toate entitățile ce bulversează realitatea socială și environmentul.

Sine dubio, reliefaarea asediului provocărilor nu este deloc întâmplător în contextul în care orizonturile EI se completează cu elemente noi și influențe din ce în ce mai puțin conștientizate. Influențe care se produc într-un ritm continuu și nu arareori cu o viteză de neînchipuit anterior în comunitate și environment. Cu atât mai mult cu cât, cu ajutorul algoritmilor se desprinde și responsabilitatea deschiderilor pentru o altfel de aprofundare, dar și deconspiră influența provocărilor și asupra celor le susțin. Astfel, se deconspiră componentele constituitoare din formatul surselor care alimentează provocările și se regăsesc și în efect-consecințe, dar și cele producătoare de consecințe-consecințe. Altfel spus de provocări care abordate segmentar stimulează incertitudine și non speranțe. Altfel spus, se sistematizează sursele, efectele și consecințele modificărilor din realitatea socială, dintre societate și environment, dar și comportamentul uman din acțiunile derulate.

Temeiul algoritmilor în cercetarea provocărilor din societate debarcă și din interpretarea semnificației deschiderilor de noi orizonturi ale EI. Orizonturi care deopotrivă *reînnoiesc* provocările și ajung prezente manifeste în dezvoltarea societății și environment. În această ordine de idei, elucidarea cu ajutorul algoritmilor a provocărilor ce se *reînnoiesc* asigură fundamentelor cercetării de la complexitatea abordării, eticii cercetătorului până la deontologia factorilor de decizie. Subscriind eticii responsabilității a lui Max Weber¹⁶, reprezintă și o tentativă de susținere a ponderii angajamentului civic și eticii

¹⁶ Max Weber *Teorie și metodă în științele culturii*. Iași: Editura Polirom, 2001. 184p

convingerii nu doar în acțiunile de cercetare. Totodată semnalăm că, în dependență de contextul invocat etica convingerii se auto marginalizează atunci când cei care livrează lecții de morală invită pe ceilalți să meargă să moară¹⁷. De asemenea, se perpetuă miza provocărilor asupra cercetătorului în procesul cunoașterii dincolo de cele profesionale, de a nu fi înregimentat politic și de a rămâne în câmpul căutării adevărului¹⁸. Este vorba de valoarea căutărilor în condițiile în care tentațiile de partizanat științific de departe nu s-au diminuat, ci dimpotrivă. Deloc întâmplător și recursul la etica responsabilității în știință și prețul acesteia pentru perenitatea umanității adusă în spațiul public în anii 40-60 ai sec. XX și contribuția lui Robert Merton asupra acestui subiect. Or, odată cu rezultatele obținute¹⁹ cercetătorul nu este absolvit de ele și poartă în continuare responsabilitatea, chiar dacă în timp acestea trec dincolo de comunitatea academică și științifică, ajungând a fi un bun accesibil pentru toate categoriile sociale, independent de nivelul de educație și pregătire ale acestora²⁰.

Indubitabil condițiile ei prin deschiderile de noi orizonturi au contribuit la accesul nelimitat la informația științifică și mediatică. Concomitent cu dezvoltarea rețelelor de net-works, a Internet-ului în general au adus în spațiul public dezbateri dintre cele mai diverse. Dezbateri care s-au intensificat nu doar pe palierele pro și contra, ci și în cele legate de impactul rețelelor invocate asupra culturii, condiției umane sau ambientale. Astfel, începând cu anii 60 ai sec. XX deschiderile de noi oportunități au excitat dezbateri privind situația cărții scrise, diminuarea căreia este egalată fie cu moartea culturii scrise sau amânarea acesteia, controverse nostalgice, tentative de etalare la idei deja manifeste strânse și publicate în studii mai mult sau mai puțin consistente. Pe parcurs, discuțiile s-au completat cu impactul televiziunii ajunsă în fiecare casă și semnalează după Umberto Eco într-un articol apărut în

¹⁷ Sever Voinescu *Sufletul frumos are de ales*. www.dilemeveche.ro

¹⁸ Raymond Aron *Marxisme imaginare*. Iași: Editura Polirom, 2002. 232p

¹⁹ Robert K. Merton *Social theory and social structure*. New York: Free Press, 1968. 698p

²⁰ Ana Pascaru *Societatea bazată pe cunoaștere: realități și perspective*. În: *Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere*. Ch: Tipografia Centrală, 2015. pp.8-41, 216p

Revista *II Verii* din 1963 că, „problema e prost pusă”²¹. Deoarece, tratate astfel fenomenele care se precipită indică o incapacitate de a înțelege schimbările din realitate, indiferent din care tabere se trag fie apocalipticii ce anunță sfârșitul culturii, fie integrații-progresiști ce aplaudă democratizarea ei. Parafrazându-l pe Umberto Eco accentuăm că, înțelegerea provocărilor prin cunoaștere este direct proporțională disponibilității individului, instituțiilor sociale și comunitatea pentru noua realitate tehnologică și comunicațională. De asemenea că, provocările *reînnoiesc* comunicarea în cadrul culturii, inclusiv în cea a cunoașterii prin ustensile ce se dezvoltă atât de vertiginos.²²

Realitatea invocată în secolul XXI abundă în și mai multe exemple susținute cu argumente din studiile axate pe condiția umană cu precădere neurologice. Studii universitare și nu numai în care cercetările s-au concentrat pe efectele „navigării pe net” asupra creierului uman. În acest sens, suscită interes interpretările făcute din perspectiva reliefării efectelor negative din comportamentul uman. Se susține că, Internetul „prostește”, promovează superficialitatea, iar trecerea de la un site la altul îndepărtează actul meditației din ceea ce s-a citit și nivelul de concentrare asupra profunzimii unui text, concomitent cu diminuarea capacității de abstractizare²³.

Un exemplu de referință din perspectiva relației dintre filosofie și știință în demersul cunoașterii îl constituie studiile²⁴ în care deschiderile EI sunt considerate drept perioada de început a noilor tehnologii. Tehnologii pe care conștientizarea valorii relației enunțate ajunge una prioritară pentru perpetuarea patrimoniului cultural-axiologic al umanității și environment. Parcursul identificării de căi propice semnaleză că, elaborarea de reguli (mecanisme) necesită a fi cât mai benefice pentru alfabetizarea societății, dar și schimbarea de paradigmă în raport cu environmentul. În timp ce investițiile din organizarea

²¹ Umberto Eco *Jurnal sumar*. București: Editura HUMANITAS, 2004, 184p

²² Aurel Codoban *Imperiul comunicării*. Cluj-Napoca: Editura: Idea Design& Print, 2011, 112p

²³ Nicolas Carr *Superficialii. Efectele Internetului asupra creierului uman* București: Editura Publica, 2012, 352p

²⁴ Clay Shirky *Cognitive Surplus: Creativity and Generosity in a Connected Age*. New-York: Penguin Books, 2010, 256p

uneltelor digitale vor contribui la un „surplus cognitiv”. Surplus care în pandemie, dar mai cu seamă în post pandemie reliefează, cât de facil se poate marginaliza valoarea drepturilor fundamentale ale omului, dacă înțelegerea participării la edificarea noii realități nu se conștientizează²⁵ și readuce în logica normalului.

De asemenea, că în pandemie s-a denunțat abordarea particulară a deschiderilor de noi orizonturi ale EI prin insuficienta valorificarea posibilităților tehnologice și comunicaționale în calitate de părți ale întregului în realitățile multiple. Astfel, eficientizarea în atare condiții este nu doar pentru a imuniza și a ține sub control epidemia, ci și pentru urgenta reorganizare social-psihologică a componentelor sistemului societal. Reorganizare care înseamnă valorificarea deschiderilor EI, prin implementarea HUBUR-uri atât în domeniile de activitate, dar și rolul acestora în pregătirea membrilor comunității²⁶. Rapiditatea cu care SARS- CoV-2 a luat prin surprindere mapamondul, devenind pandemie a evidențiat capacitatea net inferioară a individului, instituțiilor și societății în general de a valorifica potențialul deschiderilor cu ajutorul oportunităților. Or, deschiderile din evenimentele proceselor, procesele înșiși au fost tratate particular și nu componente ale întregului, inclusiv redimensionarea sistemică a institutelor responsabile de securitatea și perpetuarea condiției umane și environmentale.

În contextul dat se accentuează progresia provocărilor din pandemie susținute de alte două pandemii despre care se vorbește mai puțin, dar la fel de severe. Una este cea a secetei și schimbărilor climatice grave asupra cărora se încearcă a găsi soluții, inclusiv la întrunirea de la Glasgow- COP-26 din noiembrie 2021 (Marea Britanie)²⁷. Și cealaltă

²⁵ Jamie Susskind *Politica viitorului. Tehnologia digitala si societatea*. București: Editura Corint, 219, 560p

²⁶ Albert-Laslo Barabasi *Linked – noua știința a rețelelor*. Timișoara: Editura Brumar. Traducere de Marius Cosmeanu. 2017, 314 p

²⁷ Participanții la conferința pentru climă COP26 din 197 de țări au ajuns la un acord, după două săptămâni de negocieri, chiar dacă unii îl consideră „imperfect”. Cu atât mai mult cu cât, niciun acord de la cele 25 de conferințe COP dinainte de Glasgow nu a menționat cărbunele, petrolul sau gazul, sau chiar combustibilii fosili în general, ca factori ai crizei climatice. De asemenea, ținta de limitare a încălzirii globale la 1,5 de grade Celsius peste nivelurile preindustriale este

infodemia care nu face decât să inducă în eroare cu fake-newsurile membrii societății, descurajând încrederea în autorități și într-un fel alimentează incertitudinile și starea de conflict la toate nivelurile ierarhiei sociale. Infodemie care de fapt atentează nu doar la valoarea vieții individului, dar și la posibilitatea acestuia de ași însuși altfel responsabilitățile în raport cu drepturile. De asemenea, devine o stavilă în înțelegerea individului rostul participării plenar la redimensionarea / îmbunătățirea stării de lucruri atât de grav deteriorate socio-economic, socio-cultural, confesional și socio-politic din societate și environment.

Indubitabil cunoașterea *reînnoirilor* din provocări manifeste în societate și environment rămâne un lucru destul de dificil și nu pentru că, procesul este catalizat de deschiderile de noi orizonturi, ci mai degrabă din capacitatea insuficientă a individului, reziliența instituțiilor sociale pentru un comportament asumat nu doar responsabil. Discutăm de nevoia de regândire a procesului educațional repererele axiologice ale căruia în *curricula* necesită a fi corelate cu provocările din pandemie și care mai mult ca sigur nu doar se vor perpetua în post pandemie, ci riscă să fie mult mai progresive. Astfel, semnalăm că sănătatea publică în matricea reperelor *curriculei* necesită a fi o componentă indispensabilă în instruirea și formarea de abilități la membrii societății deoarece grupul de viruși (COVID-19) SARS-CoV-2 nu dispăre din mediul comunitar. Or, epidemiile din totdeauna au fost și rămân fenomene social cu anumite probleme medicale²⁸ și nu inversarea logicii lucrurilor după cum s-a perceput în pandemie. Percepție care de departe nu contribuie la obținerea și imunității colective, în schimb proliferază controverse dintre cele mai neaoșe asupra cărora se stăruie în conținutul lucrării.

Un alt calup de provocări cărora societatea contemporană încearcă să le facă față ține de înțelegerea contagioasă a oportunităților EI. Discutăm de medii comunitare unde se intensifică acțiunile de transformare a deschiderilor EI în surse de influență geocronopolitică. Deoarece folosind posibilitățile tehnologiilor informaționale în

necesară conform studiilor întreprinse, pentru a evita agravarea impactului crizei climatice, dar și diminua impactul schimbărilor catastrofale. The Guardian <https://www.theguardian.com/>

²⁸ Louise Mussat *Humanity has always lived with viruses*, www.cnsfr.fr

dezvoltarea industriilor din diverse domenii și obținând rezultate notabile, inclusiv cele energetice (petrol, gaz) ajung să fie utilizate în mod arbitrar în relațiile internaționale. Chiar dacă aceste relații sunt conectate la sistemele internaționale gen SWIFT, OMC etc. prea puțin s-a ținut cont. Or, după implozia sistemului totalitar la începutul anilor 90 sec. XX și apariția de noi democrații pe harta Europei, în sec. XXI dictatul autoritar construit timp de douăzeci de ani în Federația Rusă a erupt contagios. Dictat care prin sursele energetice s-a practicat nu doar raport cu fostele componente ale Uniunii Sovietice, ci și a societăților vecine. Astfel, ambițiile revanșarde înveșmântate în reconstrucție a Lumii Ruse (Ruschii Mir) cu o mentalitate și pregătire net inferioară a armatei au declanșat un război hibrid cu arme sofisticate cu care se dezumanizează poporul ucrainean, în timp ce propriul popor deja este deasupra prăpastiei. Reconstrucție care nu-i altceva decât reanimarea ambițiilor imperiale atât sovietice, cât și rusești de până la 1917. Cu atât mai mult cu cât, așa-numita Lume Rusă este o parte a Culturii Slavilor din care aceasta s-a delimitat. Actualmente utilizarea reperelor axiologice ale slavilor de la evanghelizarea slavilor, alfabetul glagolitic și chirilic a celor doi greci Chiril & Metodiu²⁹ și discipolii lor în secolul IX sau creștinarea slavilor pe timpul Kneazului Vladimir în 988 în râul Nipru³⁰ s-au văzut sfidate. Sfidare înveșmântată în dogma recentă și aplicată societății ucrainene prin războiul nedeclarat al Federației Ruse (24 februarie 2022) evidențiază caracterul ei neofascist și revanșard. De asemenea, că ambițiile imperiale din acțiunile beligerante denotă o gândire depășită distrug totul în calea lor de la edificii, populația civilă până la fauna, flora și bazinele acvatice. Stare de fapt ce denunță atentatul la libertățile fundamentale și apetitul îngrijorător ale FR pentru celelalte entități europene. Provocări beligeranța cărora necesită o unificare fără precedent a eforturilor în fața iminenței de a pierde Libertatea în

²⁹ Nicolae Pintilie *Chiril și Metodiu – părinți ai unui alfabet folosit timp de cinci secole în Țările Române. DOXOLOGIA.RO*

³⁰ Sfântul Întocmai cu Apostolii, Kneaz Vladimir, încreștinătorul...<https://ortodox.md> > sfântul-întocmai-cu-apostolii-kneaz...

schimbul libertății comerciale. Parafrazându-l pe Emanuil Kant³¹ o nedreptate săvârșită într-un colț de lume și neachitată mai devreme sau mai târziu se impune a fi răscumpărată. Iar într-o lume în care până mai ieri globalizată și o deglobalizare încă neînțeleasă catalizată de războiul Federației Ruse asupra Ucrainei care a aruncat în derizoriu ordinea mondială vor plăti toți, inclusiv și cei ce nu sunt implicați direct.

Nu mai puțin interes prezintă provocările din societate legate de intrare în poziții de leadership al reprezentanților din generațiile Millenium. Generații care altfel educate sunt interconectate, interdependente și interacționează cu deschiderile de noi orizonturi. Astfel, instruite și ajungând în câmpul muncii încearcă angajamentului organizațional care continuă în mare să fie unul mai mult sfârșit de sec. XX decât în cele mai mult de două decenii de Mileniu III. Poziții care nu arareori intra în dezacord cu instituțiile sociale și întârzierile în medierea provocărilor se pot lăsa cu urmări³². Cu atât mi mult cu cât, oportunitățile *El reînnoiesc* până și arealul acesta frecvent fiind înlocuit de reprezentanții Millenium cu rețeaua net-work-ului și încercând să aplice balanța între virtual și realitatea socială sau environment, inclusiv accentul pe gadget-uri și ludic. De asemenea, că timpul în exces petrecut pe gadget-uri și nevoia permanentă de ludic modifică responsabilitățile din relațiile interpersonale, inter și intra-generaționale, intercomunitare. Stare de fapt care în pandemie s-a accentuat în multiple exemplificări prejudiciind mediul comunitar³³.

Aplicată pe tendințele *Main-stream-ului* problematica provocărilor din societatea contemporană își are corespondentul și în cercetările aflate în desfășurare din centrele de cercetare internaționale. Monitorizările întreprinse asupra corespondentului în raport cu conținutul studiului denotă frecvența de similitudini și diferențe care le asigură prezența pe linia de plutire. Chiar dacă perspectivele din care se

³¹ Emanuil Kant *Spre pacea eternă*. Un proiect filosofic, cu o notă biografică și un Cuvînt Introductiv, traducere de Ion Gorun. București: Editura I. Brăișteanu, 1922.73p

³² Neil Howe,, William Strauss, R.J. Matson. *Millennials Rising: The Next Great Generation*.New York: Publisher Vintage Original.2000. ISBN 0-375-70719-0.

³³ Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor în societatea postpandemie. În Sustenabilitatea gândirii filosofice în societatea post pandemie*. Ch.: Lexon-Prim SRL, 2021. pp. 12-61, 298p

acționează diferă de perspectiva *reînnoirii* provocărilor sub incidența deschiderilor, relația dintre filosofie și știință în demersul cunoașterii perpetuă la interferență cu filosofia științei, semiologia sau hermeneutică, completându-se reciproc. Drept exemplu, *organizarea interdisciplinară a cunoașterii în Europa* (Cambridge 1997), *umanismul digital și reproductibilitatea rezultatelor științifice* ancorate în dezbaterile Forumului Deschis Euro Științe (Toulouse 2018) sau *căutările de soluții pentru noua realitate în plină constituire*³⁴. Și nu în ultimul rând dezbaterile din cadrul conferințelor tradiționale *Filosofia și perspectiva umană* consacrate Zilei Mondiale a Filosofiei care se desfășoară în Republica Moldova la inițiativa Institutului de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, începând cu 2003³⁵.

³⁴ *Interdisciplinarity and the Organisation of Knowledge in Europe*. Cambridge, 24-26 September 1997. Europe's largest interdisciplinary meeting of science and innovation. Toulouse, 18th July 2018. The Euro Science Open Forum (EsofS). <https://news.cnrs.fr/articles/european-science-meets-in-toulouse>; <http://europa.eu.int> //;

Nicolas Carr *Superficialii. Efectele Internetului asupra creierului uman*. București: Editura Publica, 2012. 365p; Clay Shirik *Cognitive Surplus: Creativity and Generosity in a Connected Age*. Penguin Books UK, 2010. 265p

³⁵ Dezbateri care se regăsesc în volumele de articole *Filosofia și perspectiva umană* ce apar cu regularitate din 2012 și pericolul de a fi suspendate ca urmare a peregrinărilor cu care se confruntă cercetarea filosofică în Republica Moldova. Or, multiplele optimizări din Academia de Științe a Moldovei se închid institute de cercetare, printre care și Institutul de Filosofie în 30 decembrie 2008. Optimizări care de departe n-au fost în susținerea procesului de cercetare și a cercetătorului, deoarece din 2004 până în 2014 și numărul acestora s-a restrâns în schimb s-au deschis 8 agenții cu statut de funcționar public al angajaților. Acțiuni care în timp s-au dovedit nocive, cu implicații politicianiste și adoptarea Legii privind reformarea AȘM (2017). Astfel, aceasta rămâne fără institutele de cercetare (din 2018) trecute la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și responsabilă de organizarea și finanțarea cercetării devine Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare. Drept urmare, se restrânge numărul de cercetători pe direcția filosofie, iar echipa confruntată cu o expertizare partizană a proiectului instituțional *Implementarea a practicilor de gândire filosofică în contextul social-cultural al Republicii Moldova* de la concursul din 2019 și în lipsa unui minimum de finanțare riscă să se dezintegreze după o activitate de peste 65 de ani.

SOCIETATE *VERSUS* SOCIETATE BAZATĂ PE CUNOAȘTERE ÎN ERA INFORMAȚIONALĂ

Enunțul pentru provocări este mai degrabă o tentativă de reliefare a diversificărilor și ascendenței acestora în secolul XXI. Or, provocările se perindă din negura vremurilor sub diferite forme și manifestări, actualmente tind să bulverseze și periclitizeze nu doar unitatea în diversitate a societății, dar și pe cea environmentală. Distinctiv, societatea cu instrumentele de care dispune, chiar dacă nu întotdeauna este pregătită să beneficieze de ele încearcă să facă față multiplicării și perpetuării provocărilor. Provocări caracterul cărora se modifică, adică se *reînnoiește* sub incidența deschiderilor de noi orizonturi ale Erei Informaționale nemaîntâlnite în istoria civilizațiilor. Derulări în spatele cărora deopotrivă se află și deschiderile cu oportunități care facilitează în societate rostogolirea provocărilor concomitent cu identificarea, implementarea și modificarea soluțiilor. Astfel, provocările reușesc să atragă în orbita lor întregul societal de la evenimente, fapte tendințe, procese până la reperele axiologice ale societății și environmentul. De asemenea că, provocările în mare *reînnoite* și stimulate de deschiderile de noi orizonturi se regăsesc în toate domeniile de activitate.

Desigur, *reînnoirile* produc denunțări în manifestarea provocărilor din toate componentele întregului societal care trec și peste environment. În această ordine de idei, investigarea se îndreaptă spre cunoașterea aspectelor întregului care au avansat vertiginos sub presiune provocărilor *reînnoite*. Este vorba de aspectele mai puțin elucidate din componentele întregului societal care se revigorează datorită provocărilor *reînnoite* ca urmare a oportunităților din deschiderile EI. Aspecte care aduse în prim-plan de provocări ajung manifeste și au partea lor de impact asupra întregului societal și environmentul. Se atestă că, contrar eforturilor societății soluțiile potrivite cantonează și arareori se ridică la nivelul cerințelor, iar aspectele respective se transformă în surse ce alimentează provocările. Astfel, se explică logica recursului la algoritmii cunoașterii cu ajutorul cărora se degreveză o taxonomie a provocărilor. Odată cu acest recurs

se facilitează și cunoașterea raționamentului provocărilor. Cu atât mai mult cu cât, suportul algoritmic subliniază sursele ce alimentează conexiunea provocărilor cu schimbările din societate. În timp ce provocările imprimă schimbărilor conotații prin manifestări multiple și de departe neașteptate în societate sau în și dintre societăți după cum urmează:

- similitudinile în și dintre societăți, indiferent de gradul de stabilitate a acestora este una eminentemente multiculturală, cu un grad sporit de interacțiune- interconexiune și interdependență, trans frontalitatea; postmodernul și postmodernismul ce dinamizează mondializarea (globalizare) societăților conducând-le din anii 60 sec. XX spre „Global Willage” după Marshall McLuhan³⁶. Trend care se pare că, la începutul celui de-al treia deceniu din secolul XXI deja se confruntă nu cu de globalizarea, ci mai degrabă cu o „reglobalizare”- globalizare mai selectivă, care să regândească fluxul global de bunuri, servicii, finanțe, informații și persoane. Deopotrivă cu o orientare pronunțată către afaceri derulate în spații cu prieteni geopolitici³⁷. Tablou cromatica căruia atestă deraieri și restricții din partea factorilor de decizie. Se constată că, oportunitățile deschiderilor sunt utilizate pentru distrugerea altor societăți sub flamura salvagădării de idealuri apropiate, chiar dacă acestea se dovedesc cangrene, iar cei din urmă plătesc cu valoarea vieții și distrugeri incomensurabile din punctul de vedere al patrimoniului cultural și civilizațional. Vorbim nu doar despre războiul Federației Ruse împotriva Ucrainei, ci de un șir de alte societăți care continue să suporte consecințele abordării globalizării segmentar, decât complexă. Cu atât mai mult cu cât, securitatea din similitudini în Mileniu III ajunge direct proporțional perpetuării patrimoniului cultural-civilizațional și environmental³⁸. Se constată, după doi ani de pandemie că, elitele insuficient conștientizează că lumea s-a schimbat cu adevărat și nu doar ca urmare a declanșării războiului hibrid pe continentul European. Similar că, elitele mondiale au ajuns o clasă plutocratică, una înfloritoare, chiar dacă în

³⁶Marshall McLuhan *The gutenbergalaxy: the making of typographic man*. Toronto: University Press, 1962. 293 p.; *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York: McGraw-Hill, 1964. 318p

³⁷ Lazescu Al. *Forumul de la Davos, elitele globaliste și amprenta de carbon*. www.revista22.ro

³⁸ Ibidem. Ana Pascaru *Societatea bazată pe cunoaștere...*

discursurile pe care le livrează despre binele comun prezervă de fapt un sistem defavorabil tuturor celorlalți³⁹.

- diferențele/ divergențele în și dintre societăți sunt o reflecție a perimetrelor în care cadrul legal internațional este prioritar în raport cu cel național, astfel se asigură indispensabilitatea prezenței valorilor democratice în activitățile comunitare; raportul dintre formă și conținut în disponibilitatea instituțiilor sociale de a facilita capacitatea participativă în comportamentul membrilor societății; maturizarea societății civile și prezența acesteia în acțiunile comunitare; pregătirea membrilor comunității în a-și recunoaște dependența de mentalitatea colectivă și marginalizării fenomenului „*homo soveticus*” sau „*homo imperial*”; necesitatea promovării căilor de încetățenire a gândirii critice în formarea mentalității individuale și reconstrucția matricei mentalului colectiv afectat de pandemie; sensibilizarea perpetuării confluențelor spațiilor culturale în vederea securizării circuitului valorilor; menținerea echilibrului în societate și constituirea podurilor de comunicare dintre majoritatea etnică și minoritățile naționale/culturale în baza valorilor naționale și cele general-umane. Și deopotrivă egalitatea tuturor entităților din societate în fața legii.

- particularitățile studiului de caz sunt raportate la organizarea vieții sociale din perspectiva nevoilor/necesităților comunitare; evidențierea cauzelor care susțin acțiunile energofage și nici de cum minimul de confort la nivel de individ sau comunitate; elucidarea raportului dintre factorul intern și cel extern, inclusiv implicarea acestuia în activitățile intra societale; reliefaarea surselor ce alimentează divizarea artificială a societății, dar și coeziunea socială.

În contextul dat, se atestă că, conflictul social, ajungând în dubla ipostază pe de o parte sursă inepuizabilă de alimentare a provocărilor în societate. Pe de alta, conflictul social rămâne forța motrică în dezvoltarea și perpetuarea comunității umane. În condițiile EI acesta ajunge o componentă indispensabilă în *reînnoirile* din provocările societale și environment. De asemenea, delimitarea caracterului

³⁹ Anand Giridharadas *Winners Take All: The Elite Charade of Changing the World* New-York: Vintage Books a division of Penguin Random House, 2018. 288p

problemelor care se acutizează în cadrul conflictului social, delimitarea dintre cele naturale și artificiale susținute sau provocate din exterior. Cu atât mai mult cu cât, toate tipurile de conflicte se regăsesc în conflictul social ce se manifestă sub diverse probleme mai mult sau mai puțin stringente în contextul unei societăți. Concomitent se delimitează manifestările conflictului natural de cel artificial. Or, cel artificial odată declanșat din start înlătură tentativele de soluționare a diferendelor sau divergențelor. Experiența de trei decenii de manifestare a conflictului declanșat în raioanele de est ale societății Republica Moldova este mai mult decât concludent⁴⁰. Totodată caracterul geopolitic cu impercusiuni polemologice și pletopolitice ale schimbărilor perpetuă și în secolul XXI. Astfel, caracterul revanșard al politicii Federației Ruse în raport cu fostele componente ale Imperiului prin șubrețirea suveranității și independenței societăților din fosta mega societate sovietică. Și dacă în primii ani voalat prin susținerea vorbitorilor de limbă rusă și drepturile acestora, ulterior propaganda se regăsește în toga reconstrucției Lumii Ruse. Reconstrucție care inițial s-a folosit de trupele armatei XIV-ea dislocată în stânga Nistrului și au susținut participând la războiul nedeclarat împotriva RM (1991-1992), considerat de cercetători ca fiind unul civil. Ulterior invazia armatei FR în Georgia (1992, 2008), acapararea Crimeii în 2014, susținerea forțelor separatiste din regiunile Donețk și Lugansk până la declanșarea unui război hibrid împotriva Ucrainei (2022). Invazie care cu iscusința diabolică a propagandei Federației Ruse se susține că, teritoriile Ucrainei le aparțin deopotrivă cu salvarea Lumii Ruse (Ruschii Mir), călcând peste ordinea mondială stabilită.

În contextul particularităților divergente influențate de războiul Federației Ruse din Ucraina ajunge o provocare și un prim exemplu, intrarea lumii contemporane într-un nou Război Rece. Chiar dacă ideea globalizării continuă să fie considerată dezirabilă, deoarece pune sub semnul întrebării uriașele interese financiare și o tentantă viziune ideologică liberală despre o lume globală guvernată prin tratate și

⁴⁰ Ana Pascaru *Societatea între conflict și conciliere: cazul Republicii Moldova*. Ch: Tipogr. -Sirius, 2012. pp.34-35, 43-68, 117-131

instituții internaționale⁴¹. Concomitent declanșarea războiului necesită revizuire și schimbări de paradigmă pentru a face față noilor provocări. Or, subscriind globalizării după Manuel Castells care avertiză că, în absența unor instituții globale cu autoritate, cu pârghii reale, capabile să gestioneze crizele și provocările, așa cum o fac statele naționale este insuficient. Cu atât mai mult cu cât, în această perioadă, rolul respectiv l-au jucat Statele Unite care, într-o lume practic unipolară, puteau să asigure din atare poziție o parte din îndatoririle unui astfel de guvern global⁴². Și dacă America se retrage, deoarece nu mai are resursele și voința necesare să joace acest rol sau are loc o modificare semnificativă a raporturilor de putere pe plan internațional se va solda cu o dezordine globală generalizată⁴³. Cu toate aceste explicații considerăm că, din perspectiva *fresh mind-ului* s-a abandonat întregul și ponderea acestuia *volens nolens* revine nu doar la nivel societal, dar și global. Deoarece cu ajutorul întregului se asigură conexiune și comunicare dintre evenimente, procese ce asediază societatea și environmentul, dar și reorganizarea sinergiilor, grație deschiderilor EI.

Radiografia întreprinsă asupra particularităților în contextul oportunităților din anii 90 ai sec. XX, după două decenii de Mileniu III evidențiază că, acestea continuă să aștepte pentru a fi valorizate, inclusiv la nivel de cunoaștere. Or, oportunitățile au deschis cercetătorilor din fostul imperiu sovietic detașarea de implicare a politicului și căutarea adevărului în câmpul cunoașterii, parafrazând-ul pe Raymond Aron⁴⁴, dar care s-au ciocnit de rudimentele anacronice din instituțiile societale. Astfel, reliefația istorico-axiologică întreprinsă asupra provocărilor din societate prin prisma noilor realități au facilitat cunoașterea contururilor din schimbările geografice nu numai pe harta Europei. Altfel spus, contururile schimbărilor regăsite în noile societăți în curs de

⁴¹Alexandru Lăzărescu *Începe un nou Război Rece*.www.revista22.ro

⁴² Manuel Castells *The Information Age: Economy, Society, and Culture*. Vol. 1; *The Rise of the Network Society* (1996). Vol. 2; *The Power of Identity*, 2nd ed. (2000a). Vol. 3; *End of Millennium*, 2nd ed. Oxford: Blackwell, 1996-2000b.

⁴³ Ibidem. Alexandru Lăzărescu *Începe un...*

⁴⁴ Raymond Aron *Marxisme imaginare*. Iași: Editura Polirom, 2002. 232p; *Opiul intelectualilor*. București: Editura Curtea veche, 2007. 368p

redimensionare sau în devenire se confruntă cu ambițiile revanșarde ale fostei metropole (Uniunea Sovietică) preluate de Federația Rusă. Detașarea de trecut pentru unii a fost înțeleasă drept perioada în care oportunitățile s-au utilizat pentru declanșarea de acțiuni revanșarde, inclusiv cu caracter beligerant. Drept exemplu, susținerea în dezlănțuire a ofensivei conflictelor interetnice din fostele componente ale Uniunii Sovietice, începând cu războiul nedeclarat din Stânga Nistrului din societatea Republicii Moldova (1992), Georgia (1992, 2008), cele nereușite în Letonia, Estonia, Lituania până la cel asupra Ucrainei (2014, 2022). Conflicte care în timp s-au dovedit a fi artificial, dar odată escaladate au aprofundat neînțelegerile dintre grupurile sociale și soldate cu divizarea societății. Divizare care în cazul Republicii Moldova grupurile minorităților culturale au obținut și drepturi colective și individuale conform legislației, dar nu își recunosc responsabilitățile ce le revin. Stare de fapt care creează precedente periculoase, deoarece în contextul politicii Federației Ruse de apărare a așa-numitei Lumi Ruse așa cum demonstrează exemplul Ucrainei (2022) toate provocările sunt posibile. Responsabilă pentru situația creată este pusă pe seama societății care a fost atacată fără drept de apel.

Dezvoltând subiectul semnalăm că, solicitarea instrumentarului algoritmilor vine în susținerea demersului înțelegerii provocărilor din societățile în curs de constituire/curs de dezvoltare, dar și modul în care acestea (provocările) sunt acceptate de societățile stabile. Demers în care se reliefează că, provocările din schimbările ce se produc în matricea societății în curs de devenire pe toate palierele se conectează cu cele extra societale, independent de statutul societăților, dar și în cea din environment. Înțelegerea care se conturează evidențiază nevoia de sensibilizare că, profunzimea schimbărilor transformă raporturile dintre componentele matricei societății și cu cele extra societale. În contextul în care raporturile de rând cu consemnările de crase insuficiențe din acțiunile actorilor sociali și dublul standard în cele extra societale. Insuficiențe care nu doar multiplică provocările din realitățile societale și un grad sporit de efecte incognoscibile, dar și transformarea lor în armă de atac neverosimil a celor care au decis un alt parcurs al unei sau altei

societăți. Efectele manifeste ale provocărilor demonstrează nevoia urgentă de a fi investigate și cunoscute în plenitudinea lor deoarece afectează mediul comunitar independent de nivelul de prosperitate sau apartenență geocronopolitică a societății: nordul bogat & sudul sărac.

Sine dubio, profunzimea schimbărilor din provocări considerate doar pentru arealul *noilor democrații* desprinse de mega-societățile totalitare în anii 90 ai secolului XX în orbita influențelor au atras și societățile stabile, spărgând obișnuitele frontiere. Spargerii care în mare denotă fragilitatea lumii contemporane și nevoia unei altfel de înțelegere⁴⁵ a orizonturilor din deschiderile EI. Or, prin rigoarea algoritmilor se demonstrează revenirea înțelegerii în părțile constituitoare și ale întregului planetar, nu doar cele din conținutul social, ci și environment. De asemenea, conectarea unei altfel de înțelegeri a provocărilor cu clarificarea cadrului noțional-ideatic care continuă neînsemnat să fie susținut. În caz contrar clarificările suspendate vor continua să mențină starea de incertitudine și inversare a priorităților în trendul acțiunilor desfășurate de actorii sociali.

Algoritmul provocărilor din anturajului noțional – ideatic în Era Informațională

Rostuirea provocărilor asupra cadrului noțional-ideatic vine din nevoia de ale cunoaște și nu doar pentru a fi instrumentalizate dar și reorganizate în logica administrării. Cunoaștere care cu ajutorul algoritmilor facilitează distingerea colaționărilor din efectele spargerilor de frontiere, consecințele cărora periclitizează toate domeniile de activitate nu doar din cercetarea științifică, inclusiv cadrul noțional - ideatic. Concomitent cu parcursul precizărilor cadrului noțional -ideatic se demonstrează indispensabilul conexiunilor cu caracterul inter și multe disciplinar din cercetări, dar și cel al interferențelor în/ dintre domeniile științei. În această ordine de idei, studiul reorganizării noționale are loc concomitent cu ordonarea lor. Fapt pentru care s-a solicitat sistematizare și rigoare în legătură cu conexiunile între noțiuni sub

⁴⁵ Ibidem. Pierre Hadot *Filosofia...*; Aurel Codoban *Comunicarea construiește...*

incidența provocărilor. De ce? Deoarece sub influența oportunităților EI provocările nu doar sparg frontierele, dar și favorizează utilizarea cunoștințelor acumulate fie și parțial dintr-un domeniu întra altul fără a ține cont de inerența particularităților mai puțin vizibile. Astfel, accesul nelimitat la informația științifică alimentează proliferarea tentativelor privind folosirea similitudinilor în și dintre noțiuni care sporesc impactul marginalizărilor. Or, tentativele în timp ajung tendințe cu ajutorul cărora crește nivelul diseminărilor de acest gen pe toate palierele societale. Diseminări care produc incertitudini deoarece ajung o prezență manifestă în acțiunile din toate domeniile de activitate.

În acest sens, antrenarea deschiderilor pentru o altfel de înțelegere a realităților cuprinde conexiunea și acribia în sistematizarea cadrului noțional -ideatic. Pe de o parte conexiune și acribia fundamentează cunoașterea părților constituitoare de întreg, inclusiv nivelul de interdependență, interacțiune și interdependență între ele. Pe de alta, principiului rigorii argumentează contemporaneitatea conexiunii evenimentelor cu procesele, dar și a celor dintre procese. Conexități care ancorate în succesiunea relaționărilor dintre părți contribuie la constituirea întregului pe diferite paliere în societate și enviroment. Paliere care cu ajutorul întregului reliefează afilierile nu doar la orizontul deschiderilor EI, schimbările care se produc sub incidența acestora, dar și ireversibilitatea influențelor. Se constată că, deschiderile de noi orizonturi de rând cu deconspirarea inconvenientelor de atribuire noțional-ideatice au loc chiar și pe interiorul EI. În timp, deschiderile EI au facilitat pentru toți actorii sociali accesul la informația științifică și mediatică, independent de nivelul de educație sau pregătire profesională. Concomitent cu declanșarea și fortificarea de tendințe prin intermediul cărora s-a renegat ponderea rigorii privind relația dintre parte și întreg, formă și conținut din acțiunile care se desfășoară în toate domeniile de activitate socială și enviroment⁴⁶. În consecință, deschiderile și oportunitățile timp îndelungat au fost atribuite societății bazate pe cunoaștere care de fapt împreună constituie componentele EI.

⁴⁶ Ana Pascaru Refracția filosofică privind problemele societății în cele două decenii de secol XXI. *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*. 2020, nr. 2 (183), 167-177. ISSN1857-2294

În contextul în care efectele frecvenței cu care deschiderile fiind atribuite societății bazate pe cunoaștere și nu EI în timp au facilitat dimensiuni deloc de neglijat gen că societatea bazată pe cunoaștere este sinonim al societății cunoașterii sau al societății în general. Suntem în fața unor anarhii noțional ideatice care necesită a fi aduse în albia firescului și diminuate or semnificația înlocuirilor de acest gen tind să reducă și condiția umane, și comunitatea deoarece doar la prima vedere pare una nevinovată și chiar neobișnuită, simplificându-se vertiginos reperele valorice. Avem de a face cu o generalizare a reperelor valorice ale comunității și condiției umane ceea ce lăasă pe dinafară inerența particularităților nevalorificate, dar manifeste în acțiunile acestor actori sociali. Este vorba de o abordare apriori în aposteriori privind natura colectivității și funcționării acesteia prin intermediul unor mecanisme general acceptate ceea ce nu înseamnă absolvirea de pericolele externe. Astfel se explică, adoptarea Strategiei de la Lisabona a Uniunii Europene (2000) și suplinirea acesteia de strategiile naționale pentru promovarea noii economii și implementarea societății informaționale⁴⁷, dar care nu le-a scutit de impactul crizei financiar bancare declanșată de prăbușirea pieței financiare din SUA (2008). Altfel spus, renunțarea la perspectiva epistemică care asigură conexiune, acribie în dificilul drum al cunoașterii tuturor formelor manifeste în societate de regulă nu se soldează immanent cu rezultate notabile sau absolviri de crize. Dimpotrivă numai recunoașterea comunicării dintre toate formele cunoașterii, inclusiv cele științifice contribuie la diminuarea efectelor negative și promovarea valorilor, dar și perpetuării căilor în vederea susținerii creativității în toate domeniile de activitate⁴⁸.

În altă ordine de idei, caracterul epistemic al cercetării se menține nu atât prin *trend-ul* societății bazate pe cunoaștere în care sunt înregimentate toate domeniile de activitate, cât prin reflexivitatea *reînnoirilor*⁴⁹ din filosofie. *Reînnoiri* care prin filosofie propulsează și

⁴⁷Ibidem...www.ncsd.ro/documents/national_strategy_for.../SNDD_2008_RO.pdf; www.fundatia.ro/.../Strategia%20Nationala%20de%20Dezvoltare%20durab

⁴⁸ Ibidem. Ana Pascaru Societatea bazată...

⁴⁹ Ibidem. Mircea Florian *Recesivitatea structurii lumii...*

argumentează ideea că deschiderile de fapt sunt ale Erei Informaționale, inclusiv oportunitățile și societatea bazată pe cunoaștere. Astfel, reprezentând cadrul EI deschiderile intervin și se extind de la domeniile de activitate social-umană, asupra mediului environmental, condiției umane până la umanismul digital și reproductibilitatea rezultatelor științifice. De asemenea, că *reînnoirile* din provocările domeniilor filosofiei aduc sustenabilitate argumentelor privind aspecte mai puțin cunoscute din câmpul cunoașterii și evoluția conceptului societății bazate pe cunoaștere în EI. Or, în cadrul elucidării *reînnoirilor* din filosofie se dovedește că, acestea nu dor să depășesc frontierele, dar nu sunt specifice numai filosofiei. În timp, experiența acumulată conturează arealul de răsfrângerea și prezența *reînnoirilor* din provocări în domeniile de activitate de la cel în curs de constituire, constituite până la energia regenerabilă sau economia cunoașterii. Se constată că *reînnoirile* din provocări înglobează și modifică oportunitățile deschiderilor și înșiși componentele EI. Iar, modalitățile prin care se produc însumează plenitudinea oportunităților EI și nu numai cele ale societății bazate pe cunoaștere.

Sine dubio, discutăm de reflexivitate care continue să rămână apanajul filosofiei, iar provocările *reînnoite* nu fac decât să proiecteze epistemic distingerile de pe mai multe paliere. În această ordine de idei, punctăm aspectele distingerilor ce se impun dintre concept-teorie și concepte-teorii și oportunități, cu precădere în evoluția conceptului societății bazate pe cunoaștere, fiind asigurat și de cadrul EI. *Primo*, concept-teorie aplicat societății bazate pe cunoaștere, în numeroase studii publicate începând cu ultimele decenii ale sec. XX și în primele decenii din sec. XXI de departe nu mai sunt conforme cu realitățile sociale în care tot mai apar noi aspecte gen umanismul digital sau promovarea insistentă a ideii reproductibilității științei⁵⁰, ⁵¹. Contrastările din

⁵⁰ Ibidem. *Interdisciplinarity and the Organisation of Knowledge in Europe...* <https://news.cnrs.fr/articles/european-science-meets-in-toulouse>; <http://europa.eu.int>. //; Nicolas Carr *Superficialii...*; Clay Shirik. *Cognitive Surplus...*; Ana Pascaru *Societatea bazată...*

⁵¹ Guido Martinotti *Interdisciplinarity and the Social Sciences*. În: *Interdisciplinarity and the Organization of Knowledge in Europe*. Cambridge, 24-26 September 1997. EU Publications Office, editors R. Cunningham, 1999. 244p

abordările respective indică o insuficientă raportare la modificările structurale reliefate în evoluțiile din concept, inclusiv nevoia trecerii acestuia în concepte-teorii⁵². Or, contextul realităților în care s-a elaborat conceptul-teorie și axat pe accesul nelimitat la informația științifică și mediatică între timp a evoluat și necesită conformare pe potrivea provocărilor contemporane. Cu atât mai mult cu cât, epistemic trecerea la concepte-teorii extinde arealul întregindu-le cu încorporarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale, și descentralizarea axiologică⁵³. *Secundo*, logica investigării oportunităților societății bazate pe cunoaștere prin prisma *reînnoirilor* denotă nevoia de a le trata fie drept căi optime în dificilul drum al căutării de soluții la problemele se s-au acutizat, fie de cauze care alimentează inerența provocărilor din lumea contemporană. Și nu în ultimul rând că, oportunitățile nu numai cele ale societății bazate pe cunoaștere nu beneficiază de un statut de sine stătător deoarece în realitate converg în componentele Erei Informaționale⁵⁴. *Tertio*, plasarea *reînnoirilor* pe matricea filosofiei cristalizează regenerările tuturor domeniilor de activitate. Concomitent imprimându-se și pe interiorul fundamentelor cunoașterii *reînnoirile* catalizează relația dintre formele cunoașterii, dar nici de cum nu conduce la primordialitatea cunoașterii științifice. *Cuadro*, radiografierea câmpului și fundamentele cunoașterii cu ajutorul *reînnoirilor* filosofiei și organonului ei conturează noi orizonturi, dar și impactul lor asupra spațiului societal⁵⁵. Cu remarcă de a se sensibiliza la toate nivelurile ierarhiei sociale că, dincolo de *reînnoirile* filosofiei acestea (*reînnoirile*) sunt interconectate, interacționează și interdependente în toate activitățile atât în spațiul societal cât și cel environmental.

Dezvoltând subiectul evidențiem riscurile dezlănțuite prin minimalizările cunoașterii naturii schimbărilor provocate de deschiderile EI. Riscuri refugiate în rateuri și pierderi nejustificate atât din punct de vedere

⁵² Ibidem. Ioan Biriș *Conceptele științei...*

⁵³ Peter F. Drucker The Age of social transformation. *The Atlantic Monthly*, November, vol.274, 1994, no 5, pp.53-80...; Ștefan Iancu *Societatea cunoașterii necesită gândire*. www.cogito.ucdc.ro/; Marin Dinu *Ce este societatea cunoașterii?* www.dinumarin.ro/pdf/articole/24/288

⁵⁴ Ibidem. Ana Pascaru *Societatea bazată...*

⁵⁵ Ibidem. Mircea Florian *Recesivitatea structurii lumii...*

conceptual, cât și praxiologic. Pe de o parte discordanțe conceptuale privind societatea bazată pe cunoaștere. Pe de alta, situația privind EI care chiar dacă înglobează o totalitate de concepte-teorii, inclusiv și cel al societății bazate pe cunoaștere în acțiuni s-a mers pe formula *vice versa*. Este vorba de postulatul conform căruia societatea bazată pe cunoaștere și oportunitățile reprezintă deschiderile EI, oferind posibilități în dezvoltarea pe orizontală și verticală a realității, inclusiv celei sociale și societății în particular. Deschideri care fundamentează consistența argumentelor privind conceptele-teorii deja prezente în acțiunile de cercetare. Praxiologic însă, deschiderile și oportunitățile continue să fie atribuite societății bazate pe cunoaștere ceea ce prejudiciază înțelegerea profunzimii provocărilor, în speță pe interiorul EI. Cu remarca că, astfel sensibilizate la toate nivelele ierarhiei comunitare deschiderile EI rămân insuficient valorificate în raport cu nivelul provocărilor.

Monitorizând provocările se evidențiază că, schimbările din transformări influențate de deschiderile EI accentuează de la aprecieri inadecvate sau întârziate, tratament diferențial sau politicianist până la marginalizarea/stigmatizarea interconexiunilor, interacțiunilor în/dintre societăți. Concomitent, cu provocările privind obișnuitele frontiere dintre societăți, indiferent de statutul acestora le-a înlocuit cu trans frontalitatea. Astfel, în chintesența provocărilor prin trans frontalității se încorporează transformările schimbării din fapte, tendințe, procese cu un nivel sporit de conexiune în și dintre societăți. Or, transformările schimbării sub incidența provocărilor din societăți reflectă insuficienta lor sensibilizare la toate nivelele ierarhiei comunitare întru a face față, inclusiv cel al trans frontalității.

Totodată consemnăm că, contextul dezvoltării societății sub incidența provocărilor transformările schimbării influențează toate componentele constituitoare, inclusiv noțiunea de statut al valorilor în spațiul cultural și confluențele lui cu alte spații ale cupolei civilizaționale. În această ordine de idei, evidențiem că, algoritmul circulației valorilor prin spațiul cultural la interferență cu alte spații în și dintre societăți imprimă viabilitate reconstituirii civilizației mondiale. Or, reconstituirea se realizează atât în baza tangențelor dintre spațiile culturale, cât și

cooperării dintre societăți. Pe fundalul regrupărilor, societățile se afiliază fie în jurul statelor conducătoare, gen G-7 (nota autorului), fie prin apartenență la nucleul civilizațional⁵⁶. Cu atât mai mult cu cât, necesitatea afinităților dintre noua eră a politicului cu cea similară a socialului, cere indubitabil reformarea teoretică a acestuia⁵⁷. Cel mai important lucru, în era globalizării, a tehnologiilor revoluționare în materie de informație/informare și a participării democratice tot mai largi, cetățenii acestor democrații sunt datori să învețe mai mult despre natura și limitele noilor cerințe în materie de conducere⁵⁸. Prin urmare, prezența și perpetuarea unei societăți pe cupola civilizațională este direct proporțională sensibilizării și fructificării provocărilor la nivel *intra*-societal conectate la cel *extra*-societal, *inter*-: regional, continental etc.

Sine dubio, cele două decenii de secol XXI din mileniu III exteriorizează nu doar continuarea căutărilor de soluții la provocările ce bulversează societatea, cele moștenite din trecut, dar și sistematizarea prin organizare noțională ale acestora. Perioadă în care stabilirea criteriilor definitorii privind apariția/clarificarea/detectarea adevărului devine tot mai important pentru societatea contemporană, chiar dacă conținutul adevărului e unul încă situat pe plan secundar. Astfel, căutățile privind premisele de depășire a insuficiențelor/întârzierilor, denotă că, acestea nu sunt atât la supapele de direcționare a energiilor, cât la cunoașterea factorilor care le influențează. Și nu oricum, ci prin consistența argumentelor cu care se operează privind reflectarea noilor metode care facilitează factorii respectivi beneficiindu-le implicările ce se soldează cu modificarea nu numai a societății ci și a realității sociale. Or, acești factori în pofida schimbărilor inerente prin care trec continuă să-și mențină progresia prezenței, influențând starea de lucruri în și dintre societăți. Cunoașterea factorilor cu ajutorul hermeneuticii reliefează sursele care îi alimentează, dar și a procedeelelor responsabile de dominația diferită a factorului extern în raport cu cel intern de la o societate la alta.

⁵⁶ Samuel Huntigton *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*. București: Editura HUMANITAS, 1997.232p

⁵⁷ Pierre Rosanvallon *Noua problemă socială*. Iași: Institutul European, 1998. 186p

⁵⁸ Joseph S. Jn. Nye *The Power to Lead*. Oxford: University Press, 2008.240p

Evident, diseminarea diferențelor manifeste la nivel de societate se produc de rând cu similitudinile existente dintre societăți. Similitudini contribuția cărora la perpetuarea diferențelor și menținerea în limitele raționalului a divergențelor particulare este una deloc de neglijat. Deoarece similitudinile deopotrivă cu diferențele călăuzesc perturbările în stabilirea oportunităților optime privind sensibilizarea, deschiderea și pregătirea structurii societale, dar și estompează cuantificarea eforturilor. De asemenea, că relația dintre similitudini și diferențe în și dintre societăți la fel este sub incidența schimbărilor globale. Chiar dacă, în consecință nivelul diferențelor este conștientizat diferit de la o societate la alta și de departe nu sporesc interesul privind optimizarea raportului dintre cunoaștere și putere, dar și valorificarea oportunităților generate de contextul procesului globalizării.

Contextul invocat al societății guvernate și de procesul globalizării încorporează aproape toate colectivitățile umane, indiferent de modul în care îi este percepută prezența și comunicarea lui cu componentele factorului intern din societate. Se întâmplă acest lucru ca urmare a provocărilor *reînoite* care se regăsesc în profunzimea schimbărilor din toate societățile, indiferent de statul lor. Deoarece transformările schimbărilor în cadrul EI întregesc ascendența deschiderilor TIC (tehnologiile informaționale și comunicaționale) și o prezență mult mai manifestă în viața societății. Fapt pentru care modificările din caracterul TIC-ului sunt interpretate- de la unul pur tehnologic într-unul ce oferă un nou potențial din combinarea informațiilor înglobate în sistem. Astfel, se evidențiază și demonstrează legătura dintre sistemul TIC cu cel creativ al oamenilor pentru dezvoltarea cunoașterii⁵⁹. De asemenea subliniem că, algoritmi nu fac decât să degrezeze valorificarea provocărilor în și dintre sisteme, inclusiv în căutările de soluții ale societăților.

În aceeași cheie este impetuos necesar ca deschiderile sistemului și componentele lui interioare într-un domeniu de cercetare să fie tratate la un alt nivel, deoarece caracterul lor (al deschiderilor) cere o abordare

⁵⁹ Robin Mansell, W.Edward Steinmueller and U.D.d. Montalvo. Opportunities for knowledge- based development: capabilities, infrastructure, investments and policy. In: *Science and public policy*. 1998, 26 (2), p.91-100

sistemică în care fiecare dintre sisteme devine parte ale unui întreg de alt nivel. De asemenea, sporirea exigenței cu care se recurge la înțelegerea sistemelor respective, evidențiindu-se conexiunile cu alte sisteme, chiar dacă acest cadru este nesemnificativ în investigațiile ce se întreprind. În această ordine de idei, miza imperativului cercetării – trecerea conexiunii sistemelor prin prisma relaționărilor și interconectărilor cadrul cărora devine unul propice pentru fiecare sistem și deopotrivă părtași la constituirea frontierelor societății bazate pe cunoaștere. Frontiere în care sistemele integrate și structurate, în cazul societății bazate pe cunoaștere necesită a fi legat de deschiderile Ei. Or, deschiderile Ei către toate părțile le asigură câștigul, iar în condițiile globalizării catalizează constituirea *unității în diversitate* în și dintre societăți. Cu remarcă că, tendința *unității în diversitate* în mare este perseverent fundamentată axiologic și sensibilizată, dincolo de diferențele/particularitățile în și dintre societăți. Or, provocările acestor manifestări în realitatea socială necesită urgentarea recunoașterii că, optimizarea și inovarea TIC-urilor de rând cu descentralizarea axiologică modifică conceptul de societate bazată pe cunoaștere. Astfel se asigură prestanță raporturilor cu mediul comunitar, valorile general-umane și ambientale. În caz contrar lipsa reperelor axiologice se vor multiplica formele fără fond și menținerea de facto a conținutului adevărului pe plan secundar în societate.

Drept confirmare, multiplele tentative la nivel de top ale liderilor de state și guverne agenda cărora înglobează și sensibilizări ale opiniei publice privind menținerea umanismului în acțiunile care se întreprind în și dintre societăți, în special la trecerea dintre milenii. Este vorba de șirul de manifestări privind diminuarea provocărilor din pericolele globale și asigurarea perpetuării environmentul-ui, începând cu anii 90 ai sec. XX, adoptarea Declarației de la Rio-de Janeiro (1992), semnarea Protocolului de la Kyoto (1997), elaborarea Agendei XXI⁶⁰, inclusiv la întrunirea de la Glasgow- COP-26 din noiembrie 2021 (Marea Britanie)⁶¹. Manifestări care la nivel continental s-au regăsit în cele două Strategii ale UE de la Lisabone

⁶⁰ Mircea Duțu *Tratat de dreptul mediului*. București: Editura C.H.Beck, 2007, 1109

⁶¹ Ibidem... COP 26... The Guardian

(2000-2010), Bruxelles (2010-2020)⁶² și ulterior conectarea la Agenda Dezvoltării Durabile 2030 aprobată de ONU în 2015 să transforme Uniunea Europeană în cea mai dinamică și competitivă economie din lume bazată pe cunoaștere. În aceeași palitră se înscriu și dezbaterile din cadrul sesiunii 169-a UNESCO (2002) în jurul filosofiei în lumea contemporană finalizate cu declarația în care a treia zi de joi din luna noiembrie anual-Ziua Internațională/Ziua Mondială a Filosofiei, astfel recunoscându-i-se rolul major în viața intelectuală și practica umanitară⁶³.

Incontestabil, tabloul desemnat rămâne o provocare și pentru comunitatea cercetătorilor care încearcă să surprindă în interpretări diverse/particulare evoluțiile societății și societății bazate pe cunoaștere. Menționăm că, parțial diversitatea interpretărilor este și efectul tentativelor care s-au produs ca urmare a îndepărtărilor de la temeiurile culturale, inclusiv cele filosofice⁶⁴. Astfel, monitorizând interpretările efectuate la subiectul dat, acestea denotă un caracter preponderent aspectual fie ale societății contemporane, fie ale societății bazate pe cunoaștere – de la cele teoretice, teoretice-praxiologice până la cele aplicativ-pragmatice și doar insular cu o structură complexă. Nu arareori în elaborările consultate lipsa delimitărilor noționale privind societatea contemporană, a societății bazate pe cunoaștere umbresc cadrul realității sociale în care se constituie raporturile dintre aceste entități. Această stare de fapt nu face decât să suplinească necesitatea investigărilor comprehensive în cercetare prin dezbateri interdisciplinare și fără frontiere dintre domeniile științei, dar și atragerea în căutările respective a reprezentanților din businessul public/ privat. Or, interdisciplinaritatea semnifică conturarea de noi raporturi între domeniile socio-umaniste și cele reale în mare condiționate de cerința recunoașterii ponderii filosofiei în constituirea funcției publice a științei.

⁶²www.ncsd.ro/documents/national_strategy_for.../SNDD_2008_RO.pdf;
www.fundatia.ro/.../Strategia%20Nationala%20de%20Dezvoltare%20durab

⁶³ 2014 <http://en.unesco.org/events/world-philosophy-day-2014>, 2013
<http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/philosophy/philosophy-day-at-unesco/>

⁶⁴ Se persistă în condițiile deschiderilor EI pe principiul interpretării după Mircea Vulcănescu pentru aprofundarea cunoașterii și promovării patrimoniului cultural fără frontiere. În: Viorel Cernica (coord.) *Studii de istorie a filosofiei românești*. vol.II. București: Editura Academiei Române, 2007. 600p

De rând cu recunoașterea capacității filosofiei de a face față instantaneelor provocări în legătură cu problemele fundamentale. Dar că și sensibilizările asupra acestui dat poate fi transformat într-un beneficiu al tuturor domeniilor de cercetare, cu atât mai mult cu cât funcția publică a științei aduce cu sine responsabilități sporite în raport cu drepturile declarate. Este vorba de înlesnirile privind accesul la produsul cercetării care sfidează frontierele comunităților cu un anumit nivel de pregătire, sporind pericolul perturbării securității ambientale din care și individul, și comunitatea rămân cotă parte. Prim urmare, modul în care vor fi valorificate produsul cercetării depinde perpetuarea nu numai a societăților pe cupola civilizațională, a civilizațiilor, dar și a Terrei.

Desigur în conținutul studiului abordarea exhaustivă a cadrului noțional-ideatic ajunge sine canonul cadrului societal din perspectiva societății bazate pe cunoaștere. În această ordine de idei, este oportună sensibilizarea comunității academice asupra deficiențelor în legătură cu proliferarea similitudinii dintre societate și societatea bazată pe cunoaștere. Similitudini în care se creionează aspectele mai puțin cunoscute de rând cu cele deja recunoscute și deopotrivă întregesc conceptul de societate bazată pe cunoaștere. Concomitent însă reliefarea argumentelor conform cărora conceptul de societatea bazată pe cunoaștere aduc în prim-planul cercetării că acesta nu se rezumă doar la accesul nelimitat la informația științifică și mediatică. Astfel, cunoașterea semnificantului cu ajutorul algoritmilor se impune conexiune conceptului prin TIC-uri (tehnologiile comunicării informaționale) și descentralizarea axiologică. Conexiune care denotă deconstrucția cadrului axiologic-cognitiv, dar și o taxonomie a centrelor valorice manifeste în societatea contemporană. Pe parcurs aceste completări la conceptul de societate bazată pe cunoaștere s-au soldat cu trecerea și întregirea de concepte-teorii⁶⁵, dar și apartenența la deschiderile Erei Informaționale.

Fiind un studiu de mai mulți ani și provocările din aspectele societății bazate pe cunoaștere se elucidează cu instrumentarul

⁶⁵ Ibidem. Ioan Biriș *Conceptele științei...*

investigațional care nu înseamnă și renunțarea la ceea ce deja a fost acceptat de comunitatea științifică, ci mai degrabă reorientarea acestuia spre reflectarea noilor posibilități privind capacitățile de cunoaștere care se deschid. Discutăm de conexiunea aspectelor societății bazate pe cunoaștere care se reîntâlnesc în filosofia realităților în care se manifestă. Fapt pentru care argumentele invocate pe parcursul investigațiilor demonstrează necesitatea înțelegerii importanței nuanțării aspectelor noi de rând cu cele deja acceptate și relaționării lor cu cele ale societății bazate pe cunoaștere. Or, conexiunea dintre aspecte sub incidența provocărilor asigură perpetuarea realității sociale, a societății în calitate sa de parte componentă, inclusiv valorificarea posibilităților societății bazate pe cunoaștere. Cu remarcă că, refractările aspectuale în concepte-teorii nu înseamnă renunțarea la prezența de sine stătătoare a TIC-urilor sau descentralizarea axiologică, ci le deschide noi posibilități de manifestare. Și nu în ultimul rând că, conținutul filosofic al problematicii susține elucidarea nivelului de interconexiune, interdependențe și interacțiune care facilitează distingerea dintre societate bazată pe cunoaștere și societate într-o lume în plină globalizare.

Evident că, prin algoritmi cunoașterii elucidarea provocărilor din problematică surprind, ordonează și demonstrează perspectiva lucrurilor, fundamentându-le axiologic. De asemenea, insistăm asupra revigorării argumentului forte al filosofiei- fundamentul axiologic și contribuția acestuia la constituirea relațiilor în și dintre domeniile cercetării, în special ceea ce se conturează în direcțiile transfrontaliere și care vor fi în încadrările lor ulterioare. Încadrările la rândul lor fiind nu altceva decât sistematizarea oportunităților privind dezvoltarea instrumentelor cunoașterii și regăsindu-se fie în conceptele deja existente, fie în cele ce se vor constitui pe parcurs. Cu precizarea că, în cadrul filosofiei științei are loc facilitarea relaționării dintre epistemologie, ontologie și metodologie, în cadrul filosofiei sociale dintre realitatea socială și metodologia/ metodica/ metoda, atunci axiologia însoțită de hermeneutică contextualizează și reliefează participarea nivelurilor de interconexiune, interdependență și interacțiune. Participare care facilitează stabilirea priorităților în domeniile cercetării din știința contemporană. Și nu în

ultimul rând că, domeniile filosofiei rămân continuu, indiferent de gradul de percepție în rândurile reprezentanților comunității științifice, responsabile de nivelul de conștientizare a necesității complexității cercetărilor și de asigurare a comunicării inter și multidisciplinară, contribuind deopotrivă și la propria *reînnoire*.⁶⁶

Concretizările în mare sunt îndreptățite și de modul în care domeniile științei își definesc obiectul și direcțiile de cercetare odată cu implozia multitudinii de direcții conturate în a doua jumătate a sec. XX. Deoarece acestea de regulă, bazându-se pe un anumit segment au transformat problemele metafizicii în probleme științifice. Grație componentei lor pragmatic accentuate domeniile respective continuă ofensiva de marginalizare sau abrogare a filosofiei. Retractarea rolului filosofiei în general și cel al filosofiei sociale în particular mărginesc cu renunțări în lanț și în propriile direcții de cercetare. La suprafață retractarea implicit mărginește cu abandonul îndreptat spre practica și calitatea filosofiei drept organon de orientare în lume. Și în consecință efectul bumerangului – abandonarea sau secularizarea propriilor instrumente de orientare. Practicile respective denunțate de înșiși istoria cunoașterii care demonstrează că, aceeași problemă poate fi tratată fie ca una filosofică, fie ca una științifică, sau drept ambele modalități în același timp. Or, multe dintre problemele tradiționale ale filosofiei au devenit științifice, după cum altele, cu o certă origine științifică, se „ridică la rangul” celor filosofice⁶⁷. De asemenea, că pluralitatea formulărilor unei probleme filosofice ne trimite la sistemele de gândire multiple, în care se pune și este conceptualizată problema⁶⁸. Aplicabilitatea ei este valabilă și în cazul investigării societății și în cel al societății bazate pe cunoaștere asigurându-le fundamentul axiologic. Mai mult ca atât, ceea ce într-un domeniu sau altul al științei pare a fi o slăbiciune, în filosofie

24. Noțiunea *reînnoire* cu care se operează a fost introdusă în circuitul academic al spațiului românesc de Mircea Florian în lucrarea *Recesivitatea structurii lumii*, considerată drept una semnificativă pentru înțelegerea și interpretarea schimbărilor, modificărilor din domeniile filosofiei după anii 60 ai sec. XX.

⁶⁷ Paul Balahur *Problematologie și comunicare*. Iași: Editura Performantica, 2006. 270p

⁶⁸ Constantin Sălăvăstru *Critica raționalității discursive: o interpretare problematologică a discursului filosofic*. Iași: Editura Polirom, 2001. 216p

generează apariția și dezvoltarea de noi domenii și discipline transfrontaliere ale științei, cu precădere în cele legate de asigurarea complexității cercetărilor asupra mediului comunitar, preponderent multicultural/multiconfesional în contextul unei globalizări bipolare.

Desigur la o privire de ansamblu promovarea ideii că societatea, universul socio-uman, tendințele, procesele manifeste în continuă schimbare pot fi încadrate în formule matematice sau de alt gen pare interesantă. Dar situația degenerază odată cu reducerea arealului investigațional doar la metodologia științei, adiționată de profetia istorică în abordarea problemelor sociale și influența devastatoare a istoricismului (explicarea fenomenelor care fac obiectul științelor naturii sau al științelor sociale, exclusiv prin geneza și evoluția lor) în detrimentul istorismului (evenimentele și fenomenele se studiază în procesul apariției, dezvoltării și pieirii lor, în strânsă legătură cu condițiile istorice concrete care le-au dat naștere), a modului de gândire în rândurile celor dornici să promoveze cauza societății deschise⁶⁹. La care se mai adaugă noul istorism de la sfârșitul sec. XX- o întruchipare categorică în care se refuză sinteze și analize în egală măsură. Originea noului istorism se datorează unor intelectuali americani dezamăgiți de rigiditatea noii critici (New criticism) și deopotrivă sceptici față de ideologia marxistă, dar și dezgustați de vocabularul marxist gen *supraproducție*, *bază* sau *consum*⁷⁰. Iar în cazul problematicii noastre acest refuz se exteriorizează în încercările de substituie a societății cu societate bazată pe cunoaștere care contravin realității sociale și asupra denunțării unora dintre ele se regăsesc în conținutul studiului dat. Desigur problematica se înscrie și în ecuația unui spațiu mai puțin cunoscut cum este cel al societății Republica Moldova prin deschiderile Erei Informaționale, astfel facilitând apropierea acestuia de descentralizarea axiologică și implementarea unității în diversitate⁷¹. Chiar dacă în preocupările multor centre de cercetare la nivel internațional titlaturile activităților acestora sunt diverse, înglobările *volens volens*

⁶⁹ Karl R. Popper *Societatea deschisă și dușmanii ei*, vol. II. p. 93-95; vol. I, cap. 10. p.194-227; vol. II, cap. 24. p.244-281. București: Editura HUMANITAS, 2005

⁷⁰ Catherine Callagher, Stephan Greenblat *Practicing new historicism*. Chicago: University of Chicago Press, 2000. 260p

⁷¹ Ibidem. Ana Pascaru *Societatea bazată...*

reprezintă o replică la deschiderile Erei Informaționale. Deschideri care în timp admit o ascendență fulminantă ale oportunităților în raport cu nivelul de cunoaștere și sensibilizare de la instituție, comunitate până la cel individual. Concomitent susținute prin proliferarea de stări nemaîntâlnite în istoria civilizațiilor, cu precădere la pregătirea mediului comunitar de a face față inerentei provocărilor. În contextul în care se atestă că, deschiderile prin intermediul oportunităților aduc în prim-planul lumii contemporane și mediului environmental aspectele dimensiunilor mai puțin cunoscute și elucidate, dar care se dovedesc a fi protagoniste de influențe considerabile ce se produc în toate domeniile de activitate. De asemenea, aspectele dimensiunilor canalizează energiile influențelor și reliefează prezența interconexiunilor/interdependențelor și intercomunicărilor dintre stări și lucruri. Cu atât mai mult cu cât, oportunitățile EI catalizează parafrazând-ul pe Foucault⁷², evadarea de la sistemul actualității, edificarea unei altfel de societăți, unui alt mod de a gândi, a unei altfel de culturi până la elaborarea unei viziuni superioare asupra lumii s-a năruit prin propriile evadări. În consecință morala evadărilor a întărit și mai mult certitudinea identificării căilor optime de valorificare a provocărilor, minimalizând impactul acestora asupra celor mai nefaste tradiții din experiența umană.

Bineînțeles, realitățile în care societatea încearcă să le ordoneze pe potrive nevoilor și necesităților alimentate de deschiderile EI și manifeste prin oportunitățile societății bazate pe cunoaștere devin mult mai complexe. Realități cu o paletă atât de diversă încât și cea mai succintă monitorizare indică urgentarea recurgerii la căutarea de căi pe potrive complexității, inclusiv prin studii interdisciplinare. În contextul în care paleta realităților vertiginos modifică și redimensionează procesele în și dintre societăți, iar la nivel planetar tot mai frecvent discutăm de procese globale. Procese care nu numai influențează, dar și ele la rândul lor sunt influențate de registrul realităților intra sociale unde tot mai frecvent factorul extern deține întâietatea în raport cu cel intern. Se atesta că proliferarea oportunităților societății bazate pe cunoaștere degreavează

⁷² Michel Foucault *Arheologia cunoașterii*. București: Editura Rao, 2011. 283 p

apropierea distinctă în raportul civilizațional- cultural asupra căruia în prima jumătate a secolului XX. Perioadă în care s-au dus foarte multe discuții și deseori această apropiere în raportul dat era considerat a fi unul neavenit. Postulatul prin care se susține că o cultură trecută prin civilizație moare⁷³ de departe nu ține doar de trecut în condițiile în care se renunță la acribia lucrurilor⁷⁴, lăsându-se spațiu liber debarasărilor în lanț, inclusiv la itinerariul tradițiilor.

Totodată, analiza parcursului în raportul respectiv denotă identificarea și încetățenirea căilor optime, inclusiv comunicarea dintre civilizațional și cultural care constituie temelia în perpetuarea patrimoniului cultural și civilizațional⁷⁵. De asemenea, că la această perpetuare își aduce un aport substanțial *reînnoirile* produse în cadrul integrării tradițiilor filosofiei. Se certifică prezența *reînnoirilor* de la cele intra și inter societale până la cele de pe întreg mapamondul. Or, *reînnoirile* în acest raport disting, apropie periodizările contemporane nu arareori împinse în exces spre uniformizare, diminuând impactul nerespectării criteriilor ce le definesc. Drept urmare a *reînnoirilor* raportului devin distincte și cele două tipuri de periodizări, una culturală, însemnând Postmodernism/Transmodernism/Neomodernism și care este una diversă, dar și divergentă din perspectiva opiniilor din cercetările cunoscute⁷⁶. Și un alt timp de periodizare fiind cea civilizațională și care se raportează la EI⁷⁷. Modificările în relația civilizațional-cultural prin deschiderile Erei Informaționale instantaneu impulsionează realitățile în care se manifestă și în consecință nivele mai

⁷³ Oswald Spengler *Declinul Occidentului*. Craiova: Editura Beladi. 1996. 590p

⁷⁴ Ibidem. Michel Foucault *Arheologia cunoașterii...*

⁷⁵ Simion Mehedinți *Cultură și civilizație*. București: Editura Trei, 1999. 390p; Ibidem. Paul Balahur *Problematologie*; Ana Pascaru *Corelația dintre civilizațional-cultural în societatea bazată pe cunoaștere*. *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 2013, n.2 (162), pp. 7-16 ISSN 1857-2294

⁷⁶ Ibidem. Simion Mehedinți *Cultură...*

⁷⁷ Jurgen Habermas. *Discursul filosofic al modernității*. București: Editura All Educational, 2000. 368 p; Linda Hutcheon *Politica postmodernă*. București: Editura Univers, 1998; Jean Francois Loytard *Condiția postmodernă. Raport asupra cunoașterii*. București: Editura Babel. 1993p; Zygmunt Bauman *Liquid modernity*. Cambridge: Polity Press, 2000. 228p; Anthony Giddens *Consecințele modernității*. București: Editura Univers, 2000. 176p; Gianni Vattimo *Nihilism și postmodernism în filosofie*. Constanța: Editura Pontica, 1993. 184p

puțin cunoscute devin din ce în ce mai vizibile. Și nu în ultimul rând că, itinerariile acestor nivele influențează constituirea raporturilor dintre oportunitățile culturale și civilizaționale, conducând fie la substituie, fie marginalizare reciprocă sau se pliază între ele în dependență de gradul de sensibilizare/maturitate a mediului comunitar⁷⁸. Cu remarca că, cultura este cea care înglobează și cultura științifică și cea civilizațională și nici de cum invers, în caz contrar riscăm să ne prăbușim în barbarie⁷⁹.

Emergența reîncetățenirii filosofiei în cetate?

Indubitabil cunoașterea provocărilor cu ajutorul algoritmilor enunță că prezența acestora în problemele stringente s-au declanșat și datorită renunțării în abordarea complexă a acțiunilor din societate. Renunțări care în timp au particularizat de la evenimente, tendințe, procese până la nevoia de întreg. În această ordine de idei, evidențierea provocărilor prin filosofie mai înseamnă și actualizarea ideii, că ea înșiși este în proces de *reînnoire* (impactul schimbărilor profunde), în speță la capitolul valorificării oportunităților de deschidere pentru comunicare și aprofundare a căutărilor de soluții optime la problemele grave ale unei lumi care pendulează între uniformizare, diversitate dar și divergențe. Desigur tentativele de încadrare a temelor tradiționale sub asediul provocărilor din problemele majore sunt multiple, însă în cazul nostru se insistă pe reflectarea implicării filosofiei în perpetuarea valorilor și circuitul acestora în propriile spații culturale, în special cele societale. Spații culturale natura cărora de aproape două secole este încercată de a fi perturbată, în speță pe parcursul încetățenirii doctrinelor în ideologii și marginalizarea identității în comunitățile umane. Parcurș cadrul căruia năruia coeziunea dintre reprezentanții comunității respective și vulnerabilizează edificarea sistemului de valori, inclusiv a celor comunitare. Riscurile sporesc, deoarece independent de statutul societății, societatea bazată pe cunoaștere influențează considerabil și circuitul valorilor, dar și confluențele dintre spațiile culturale manifeste.

⁷⁸ Ibidem. Samuel Huntigton *Ciocnirea...*

⁷⁹ Michel Henry *Barbarie*. Iași: Institutul European, 2008. 261p

În această ordine de idei, expresia anticilor privind viabilitatea filosofiei în comunitate rămâne validă în continuare, contribuind la constituirea locurilor culturale, inclusiv deconspirarea surselor care alimentează prezența stavilelor în comunicarea valorilor ce aparțin diferitor culturi. Stavile care nu arareori deviind sau politizând valorile le scot din spațiul propriu, împiedicând rostul filosofiei în asigurarea producerii comunicării dintre acestea și nu oricum, ci la confluența dintre spațiile culturale. Or, cadrul spațiului cultural este cel care asigură circuitul, forma și conținutul valorilor și în societatea multiculturală din noul Mileniu.

Nu este o noutate că, mult din ceea ce se încearcă ai retrage sau tăgădui filosofiei își au începuturile din antichitate, dar din a doua jumătate a sec. XIX, s-au amplificat demersurile fie de politizare, fie de transformare a acesteia într-un instrument al puterii. Demersuri la care și-au adus contribuția mai mult sau mai puțin conștienți și reprezentanții diferitor școli filosofice, deoarece o parte din lucrările lor au servit piatră de temelie la transformarea doctrinelor în ideologii. Ideologii care introduse în modelele de organizare a comunităților umane au condus în sec. XX la transformarea condiției umane din scop în mijloc, chiar dacă cadrul legal susținea contrariul. Cât de mult s-a reușit pe făgașul respectiv este un capitol cu palitra de răspunsuri polare, soldându-se în timp prin diminuarea importanței preocupărilor filosofiei. Preocupări care doar la suprafață au o tentă aparent unidirecțională gen: antropologică, naturalistă sau mai nou ale mediului ambiant (environmental), or în esență filosofia asigură interconexiunea/ interdependența/ interacțiunea manifestă dintre ele, facilitându-le comunicarea, dar și necesitatea investigărilor comprehensive. Acest gen de solitudine într-o lume în care perpetuează ideea constituirii societății globale, iar realitatea virtuală tinde să înlocuiască realitatea socială, filosofia fundamentează necesitatea susținerii și menținerii reperelor valorice în edificarea și perpetuarea societății. Și nu oricum ci racordarea oportunităților societății bazate pe cunoaștere la filosofie care în consecință facilitează menținerea, fructificarea și crearea de noi valori la confluența dintre culturi.

Pe fundalul opiniilor invocate privind rostul filosofiei în cetate în contextul deschiderilor societății bazate pe cunoaștere monitorizarea studiilor din domeniu denotă un interes sporit, dar și divers/divergent privind abordările comprehensive fie a conceptului de mediu ambiant din care omul și comunitatea umană sunt parte componentă, fie pedalarea pe antropocentrism, fie pe biocentrism. În această ordine de idei, insistând pe redimensionarea conceptului societății bazate pe cunoaștere încercăm să generăm o regândire și redefinire și mai ales asumare conștientă și responsabilă atât pentru perpetuarea de sine stătătoare a conceptului, cât pentru evidențierea relaționării dintre ele (concepte). Or, aspectul divers/divergent ale acestor elaborări nu exclude certitudinea care le apropie- susținerea umanismului conținutul căruia se modifică mai rapid decât este conștientizat sau analizat. De fapt asistăm la intervenții de proporții în conținutul umanismului și nu arareori intențiile fiind dintre cele mai nobile, de departe nu îl absolve de denaturări sau stigmatizări. Cu remarca că, umanismul din punct de vedere al filosofiei semnifică la început de Mileniu III redimensionarea acțiunilor privind reperele valorice la toate nivelurile ierarhiei intra și extra societale, a surselor care alimentează procesele și fenomenele cu care se confruntă societatea.

Epistemic provocările societății contemporane se multiplică și grație deschiderilor EI, și altfel în raport cu oportunitățile și societatea bazată pe cunoaștere. Vorbim nu pentru faptul că cadrul acestora este diferit de cele manifeste deja, ci mai degrabă de percepția unilaterală a semnificației deschiderilor. Deschideri, asupra cărora anterior am stăruit, continue să fie percepute și atribuite doar TIC-urilor⁸⁰, chiar dacă acestea în realitate sunt conectate la alte aspecte ce desemnează contururile societății bazate pe cunoaștere și deopotrivă facilitează reevaluarea experienței acumulate, trecând-o de la una închisă la una deschisă și pregătită de a primi tot ce poate fi cunoscut. Cu mențiunea că, și lumea (societatea) este pregătită nu numai să valorifice ceea ce poate fi cunoscut, dar și să susțină în continuare parcursul explorărilor, creând

⁸⁰ Ibidem. Robin Mansell, W.Edward Steinmueller and U.D.d. Montalvo. Opportunities for knowledge- based development...

condiții prielnice în acest sens. Și care în mare se încadrează în ceea ce aduce cu sine filosofia în general și cea socială în particular prin provocările propriei reînnoiri. *Reînnoire*, recunoașterea căreia după M. Florian⁸¹ înseamnă acceptarea rolului filosofiei de coordonator în raport cu celelalte științe în construirea tabloului asupra lumii. Cu atât mai mult cu cât, prin conceptul recesivității acesta întrevide o disimetrie profundă a structurii lumii, adică lumea (*societatea globală n.a*) are o structură recesivă, cunoașterea căreia nu poate fi decât prin elaborări complexe inter și multidisciplinare. În această ordine de idei, reînnoirea relațiilor dintre domeniile științei și filosofiei prin recunoașterea rolul acesteia din urmă devine *sinequanonul* contribuțiilor aduse la asigurarea securității disimetriei profunde în structura lumii. Or, neglijarea unui aspect în condițiile disimetriei profunde poate conduce la rupturi și formarea de *vid-uri* pe cele mai diverse paliere ale realității sociale care în Era Informațională sporesc incognoscibilul decât cognoscibilul.

Evident că, continuând aducerea în prim-plan a aspectelor din cadrul noțional-ideatic rămân binevenite în circumstanțele în care acestea ajută la înțelegerea provocărilor EI. Circumstanțe care degrevă și o altfel de înțelegere a societății bazate pe cunoaștere. Or de rând cu clarificarea noțiunii de societate bazată pe cunoaștere asupra căreia am insistat anterior, de astă dată evidențiem impactul acesteia asupra diversificării formelor cunoașterii. Vorbim nu doar de formele care de regulă rămâneau pe dinafară, dar și de cele implicite în interconexiunea/ interacțiunea/ interdependența dintre ele. Astfel, considerăm de o actualitate majoră sensibilizările privind elucidarea circumstanțelor în care produsul cercetării depășește cadrul comunității academice. De ce? Deoarece, acesta ajung un bun pentru diferite grupuri sociale mai mult sau mai puțin informate, cu un anumit nivel de educație pe lângă cunoștințele explicite și tacite cu care de obicei se operează în cunoașterea științifică acestea necesită a fi completate cu cele din limbajul cotidian care răspund la întrebări precum: *știi că?, știi unde, știi de ce, știi dacă, știi cum, știi când?*⁸². De asemenea că, formele cunoașterii științifice fructificate prin

⁸¹ Ibidem. Mircea Florian *Recesivitatea...*

⁸² Ibidem. Ștefan Iancu *Societatea cunoașterii...*

limbajul cotidian contribuie la *transformarea cunoștințelor dintr-o stare întra-alta* (nota autorului). Pe de o parte, în cercetare aceasta înseamnă identificarea și constituirea de noi direcții sau aprofundarea celor existente. Pe de alta, acutizarea înțelegerii în mediul comunitar a necesității pregătirii de cadre care ar impulsiona acțiunile societale. În lipsa acestor completări, semnificația societății bazate pe cunoaștere va continua să fie sensibilizată/ înțeleasă mai degrabă fragmentar decât complexă sau drept sinonim al societății în general.

Succintele monitorizări ale elaborărilor efectuate pe domenii diverse, începând cu a doua jumătate de secol XX reliefează tentative de inoculare a noilor realități. Tentative care de regulă, oscilează între *new thinking age* (*era unei noi gândiri*) sau *knowlegde society* (*societatea cunoașterii*) și doar insular evidențindu-se relația cu realitatea socială, inclusiv cu societatea. Astfel, fundamentul abordării diferite a *new thinking age* a reprezentanților postmodernismului se datorează aspirațiilor legate fie cu constructivismul, fie cu deconstructivismul. S-a constatat că introducerea acestei sintagme pentru reprezentanții constructivismului Jean Francois Loytard, Linda Hutcheon⁸³etc. semnifică argumentarea necesității întoarcerii la premodernism, în timp ce deconstructiviștii împing lucrurile până la o totală ignorare a schimbărilor produse în realitate⁸⁴. În această ordine de idei, reliefăm și termenul de societate bazată pe cunoaștere/ societatea cunoașterii – o perioadă a *new thinking age* sau un nou stagiul al erei informaționale elaborat și introdus în circuitul comunității științifice de Peter Drucker⁸⁵, chiar dacă prin intermediul conceptului filosofic al legii tendințelor și prefigurării Mihai Drăgănescu susține că societatea informațională este societatea cunoașterii⁸⁶, un nou potențial din combinarea informațiilor înglobate în sistemele TIC cu potențialul creativ al oamenilor pentru dezvoltarea cunoașterii la Robin

⁸³ Ibidem. Jean Francois Loytard *Condiția...*Linda Hutcheon *Politica..*

⁸⁴ Jacques Derrida *Scriitura și diferența*. București: Editura Univers, 1998, 203p

⁸⁵ Peter F. Drucker *The Age of social transformation...*

⁸⁶ Mihai Drăgănescu *Societatea informațională și a cunoașterii. Vectorul societății cunoașterii. În: Societatea informațională- societatea cunoașterii. Concepte, soluții și strategii pentru societatea cunoașterii*. Coord. F. Gh. Filip. București: Editura Academia Română, 2002, p.43-11

Mansell, W.Edward Steinmueller și U.D.D. Montalvo⁸⁷. Și nu în ultimul rând că, societatea cunoașterii este o prescurtare a societății bazată pe cunoaștere. Totodată subliniem că, societatea bazată pe cunoaștere necesită a fi abordată din punctul de vedere al filosofiei științei, deoarece încorporează aspectual formele cunoașterii invocate și conceptual le asigură comunicarea dintre ele, inclusiv prezența manifestă în realitatea socială și evident în societate⁸⁸. De asemenea că, insistând pe recunoașterea unui atare cadru al societății bazate pe cunoaștere menajează riscul abaterilor conceptuale de la acceptarea modificărilor la nivel de concept până la elaborarea acțiunilor ce urmează a fi derulate. Cu atât mai mult cu cât, societatea bazată pe cunoaștere și oportunitățile deopotrivă aparținând EI reprezintă deschideri de noi orizonturi pentru societatea contemporană, dar nicidecum un eventual sinonim al acesteia⁸⁹.

Firește, tentația pentru identificarea suportului și argumentarea diferenței dintre societatea bazată pe cunoaștere și societatea contemporană s-a perpetuat în studiile întreprinse și prin prisma schimbărilor profunde. Schimbări care inițial declarate specifice doar pentru cadrul comunităților în devenire (*implozia mega-societăților*) s-a constatat ulterior că, provocările din spatele acestora atrag în orbita și pe celelalte indiferent de statul lor. Investigările susținute în timp au probat că, provocările din schimbările profunde abordate fragmentar și încadrate doar în arealul societăților postcomuniste contrar realității, au lăsat în umbră cauzele și sursele ce le alimentează, revărsându-le din mediul social în devenire și peste cel prosper. Or, aprofundarea acestor schimbări s-au datorat și provocărilor din deschiderile EI, inclusiv prin oportunitățile și societatea bazată pe cunoaștere. Provocări pe care comunitatea cercetătorilor a încercat să le integreze operând doar prin TIC-uri în investigațiile privind societatea contemporană. Astfel se explică abundența conotațiilor diverse sau chiar reticente privind aporiile asupra

⁸⁷ Ibidem. Robin Mansell, W.Edward Steinmueller and U.D.d. Montalvo *Opportunities...*

⁸⁸ Ibidem. Ana Pascaru *Societatea bazată...*

⁸⁹ Ana Pascaru *Corelația civilizațional-cultural în societatea bazată pe cunoaștere. Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice.*, 2013, Nr.2, 7-16

societății contemporane. De rând cu oportunitățile deschiderilor enunțate prin care înțelegerea semnificativului societății bazate pe cunoaștere prin TIC-uri, nu se disting indiferent de ce parte a Zidului de la Berlin s-au realizat. Constatăm doar că, anii 60 ai secolului XX este perioadă în care contururile societății bazate pe cunoaștere prin TIC-uri încep să se încadreze în studiile ce se întreprind asupra societății, dar și marginalizarea rostului filosofiei. Astfel, oportunitățile deschiderilor reprezintă un proiect neîncheiat al modernității pentru Jurgen Habermas⁹⁰, o modernitate fluidă din tot ceea ce se întâmplă pentru Zygmunt Bauman⁹¹, doar o modernitate radicalizată și nicidecum una postmodernistă în care postmodernismului constituie expresia lui culturală la Antony Giddens⁹². În schimb postmodernismul este acceptat în calitate de expresie culturală a postmodernității la Jean Francois Lyotard, Linda Hutcheon etc.⁹³ ceea ce duce la un fel de justificare prin intermediul căreia s-a produs înlocuirea modernității și modernismului. Și nu în ultimul rând că, deschiderile societății bazate pe cunoaștere reprezintă succese incontestabile fiind trecute la indexul doctrinar în cea socialistă/comunistă⁹⁴.

Contextual, enumerările evidențiate constituie doar o mică parte din elaborările consultate deoarece în mare acestea nu diferă substanțial, în timp ce aspectele evidențiate le completează, fie le denunță. În această ordine de idei, diferă studiile asupra mesajului legat de societatea totalitară/post totalitară (socialistă/comunistă), fiind direct proporționale nivelului de angajament/ne angajament politic al cercetătorului, parafrazându-l pe Raymond Aron⁹⁵, stoicismul intelectual de a rămâne cât mai departe de implicațiile politicianiste și a persevera

⁹⁰ Jurgen Habermas J. *Discursul filosofic al modernității*. București: Editura All Educational, 2000. 368 p

⁹¹ Zygmunt Bauman *Liquid modernity*. Cambridge: Polity Press, 2000. 228p; Raymond Aron *Opiul intelectualilor*. București: Editura Curtea Veche, 2007.368p

⁹² Antony Giddens *Consecințele modernității*. București: Editura Univers, 2000.176p

⁹³ Ibidem. Jean Francois Lyotard *Condiția*...Linda Hutcheon *Politica*..

⁹⁴ Ana Pascaru *Societatea între conflict și conciliere: cazul Republicii Moldova*. Chișinău: Tipogr.-Sirius, 2012. pp.34-35, 43-68, 117-131

⁹⁵ Ibidem. Raymond Aron *Marxisme imaginare...*; Margaret Conovan. *Hannah Arendt. A reinterpretation of her political thought*. Cambridge: Cambridge Press University, 1992.312p; Francis Fukuyama *Second thoughts. The last man in a bottle*. The National Interest, Summer, 1999. p. 1-20

în căutarea adevărului. În acest context se înscrie și calificativul „societatea de risc” utilizat de Ulrich Beck⁹⁶ în calificarea modernității în care lucrurile solide pe timpuri se destramă și se erodează. Modernității i se atribuie schimbările tehnice de așa calibru încât umanitatea s-a ales cu incertitudine și frică, iar societatea a devenit una a plăcerii pentru consum și călătorii. Instabilitatea și nesiguranța afectează tot și toate, inserând lumea într-una fluidă și flexibilă, catalogată de Zygmunt Baumann⁹⁷ drept una în care ritmul evenimentelor, fluxurile notabile sunt într-o continuă schimbare. Este necesar de remarcat că, schimbările de departe nu sunt doar tehnice, tehnologice, ci mult prea profunde, înglobând în totalitate componentele lumii/societății contemporane.

Peremptoriu că, contururile asupra construcției conceptului societății bazate pe cunoaștere despre care s-a discutat anterior evoluează odată cu acceptarea comunității științifice a conceptelor-teorii conform cărora acestea (conceptele) sunt instrumente de recunoaștere a realității și de creare a acesteia. Pe de o parte, acestea se transformă ca urmare a experiențelor cognitive. Pe de alta, că stau la baza lor prin semnificațiile pe care le presupun, adică prin „atmosfera spirituală” pe care o emană, adică permit și explică învățarea⁹⁸. În această ordine de idei, subscriind la conceptele-teorii care s-a produs odată cu inițierea anterioară a dezbaterilor privind noțiunea de societate bazată pe cunoaștere. Referitor la conceptul societății bazate pe cunoaștere reprezintă posibilitatea de a depăși cadrul aspectelor de acces nelimitat la informația științifică și mass-media și întregirea lui cu aspecte asupra cărora prea nesemnificativ s-a reflectat în studiile elaborate. Argumentul rezonabil în construcția conceptului societății bazate pe cunoaștere derivă din prezența manifestă al acestuia, independent de nivelul de sensibilizare. Important rămâne și fundamentele ajunse componente ale cadrului conceptual, deoarece aspectele elucidate în construcția conceptuală nu le știrbește calitatea unui tot întreg. Drept exemplu,

⁹⁶ Ulrich Beck, Elisabeth Beck-Gernsheim *Individualization: institutionalized individualism and its social and political consequences*. Cambridge: SAGE, 2002. Vol.13, 221p

⁹⁷ Ibidem. Zygmunt Bauman *Liquid modernity...*

⁹⁸ Ibidem. Ioan Biriș *Conceptele științei...*

examinarea TIC-urilor în raport cu societatea bazată pe cunoaștere care a desemnat contururile acesteia, depășirea multiplelor ingerințe de la nerecunoașterea lor în calitate de aspecte ale conceptului respectiv până la delimitarea noțională dintre societatea bazată pe cunoaștere și societate în general etc.

Sine dubio, reliefaarea provocărilor din conținutul conceptului prin TIC-uri acest lucru nu înseamnă inocularea aspectelor conform unei scării a ierarhiei de valori. Dimpotrivă algoritmi cunoașterii evidențiază că aspectele pe care le aducem în prim-planul conceptului-teorii se completează reciproc și își asigură perpetuarea de sine stătătoare, valorificându-și potențialul. Printre aceste aspecte se numără și descentralizarea axiologică deloc întâmplătoare în dificilul drum de a demonstra importanța lui în cadrul conceptului de societate bazată pe cunoaștere. Aspect care își certifică începutul cu anii 60 ai sec. XX prin manifestările care se încetățenesc în realitatea socială, chiar dacă rămâne a fi insuficient de sensibilizată. Or, încetățenirea descentralizării axiologice înseamnă modificări la capitolul oportunități prin deschiderile societății bazate pe cunoaștere și un alt nivel de comunicare dintre cultural și civilizațional în epoca contemporană. Epocă în care dezvoltarea se perpetuează, inclusiv la capitolul componentei dezvoltării sociale, degrevând proliferarea descentralizării la diferite niveluri ale realității sociale din mediul comunitar și în dependență de pregătirea membrilor societății, a instituțiilor societale actul respectiv (descentralizarea) va avea sau nu și un caracter valorificator.

Dezvoltând subiectul conceptului societății bazate pe cunoaștere se reliefează extinderea acestuia. Discuțăm de completarea structurii conceptelor cu relația gândire-realitate, în special cea legată de limbaj-realitate. Astfel, provocările din relația respectivă ajunge să susțină și căile prin care se contribuie nu atât la depășirea, cât la sensibilizarea sintagmei accesului nelimitat la informația mediatică și științifică sau de domenii, gen economia societății cunoașterii. Altfel spus, se aduce în prim-plan importanța descentralizării axiologice care facilitează înțelegerea efectelor. Descentralizare care în cadrul societății bazate pe cunoaștere degreveză desconcentrarea centrelor valorice, apariția și

multiplicarea de centre și în medii comunitare mai puțin prospere. În cazul desconcentrării descentralizărilor axiologice în domeniile științei mărginește cu diminuarea prestigiului unor centre valorice cu tradiții, decurge proliferarea de noi centre valorice. Centre care se pot constitui și în comunități științifice, aparținând diferitor spații geografice. Posibilitatea apariției și formării de centre valorice și în medii sociale cu cuantificări evolutive modeste, dar și virtual și dificil de monitorizat. Pe acest temei, parafrazându-l pe Michel Foucault în legătură cu cele mai nefaste tradiții din experiența umană⁹⁹, stăruim prin reperatele descentralizării axiologice să semnalăm pe cât e posibil necesitatea identificării componentelor evadării din sistemul actualității. Dar și transparența în taxarea programelor de ansamblu ce se elaborează în edificarea unei altfel de societăți, a unui alt mod de a gândi, a unei altfel de culturi, a unei viziuni superioare asupra lumii. Și desigur monitorizarea valorificării experienței, inclusiv a celei nefaste, și modul în care se poate diminua ascensiunea tendinței de abolire a pilonilor valorici, renunțării la patrimoniul *mediului ambient al terrei* din care și condiția umană continuă să fie parte.

Nu est o noutate că, efectele transformărilor din schimbări se datorează în mare susținerii provocărilor din rezultatele obținute în domeniile științei. De asemenea, schimbările transformărilor ca și celelalte componente ale conceptului societății bazate pe cunoaștere la fel ca și societatea nu sunt absolvite sau ocolite de influența lor. De ce? Deoarece provocările atrag în orbita lor complexitatea transformărilor din totalitatea acțiunilor societale, inclusiv prin interconexiunea/interdependența dintre domeniile științei. Astfel, oportunitățile care s-au conturat grație rezultatelor obținute în cadrul direcțiilor de cercetare și descentralizării axiologice, cadrul societății bazate pe cunoaștere din deschiderile EI contribuie la dezvoltarea domeniilor socio-economice, socio-politice, socio-culturale, ajungând un bun necesar privind propria lor perpetuare.

⁹⁹ Michel Foucault M. *Cuvinte și lucruri*. București: Rao, 2008. 544 p; *Arheologia cunoașterii*. București: Rao, 2011. 283 p

Desigur, evidențierea acestui cadru mai puțin dezbătut în studiile întreprinse, este în opinia noastră de o importanță majoră în condițiile în care prea neînsemnat se insistă pe interconexiune/interdependență/interacțiune dintre domeniile de cercetare și mediul comunitar în care acestea își desfășoară activitățile. Or, până la urmă *grosul* resurselor umane care vin să activeze în cercetare sunt instruiți și formați în sistemul educațional din societate. Este vorba de implicarea domeniilor științei prin valorificarea produselor cercetării la optimizarea pregătirii profesionale. Optimizare efectul căreia în timp va impulsiona urgentarea relaționărilor pe mai multe paliere dintre actorii invocați.

În contextul dat, susținem că contururile descentralizării axiologice în calitate de aspect al conceptelor-teorii al societății bazate pe cunoaștere, stimulează rezultatele cercetărilor. Este vorba de posibilitatea impulsivă prin deschiderile atât pe orizontală, cât și pe verticală prin atragerea descentralizării axiologice. Totodată, aporiile privind stimulările descentralizării axiologice denotă că acestea încorporează în știință de la diversificarea de proporții în problematica cercetării, conturează noi direcții de cercetare până la modificarea domeniilor conturate la intersecția mai multor discipline. De asemenea, că contururile la intersecția mai multor discipline reprezintă doar parte vizibilă a aisbergului, adică a multitudinii de interconectări/interdependențe și interacțiuni manifeste în și dintre domeniile științei. Chiar dacă asistăm la tentative de excludere a unui sau altui domeniu din atare ecuație, acestea produc inevitabilul – părțile suportă integral și nu parțial costurile în ascensiune. Stare de fapt în legătură cu care comunitatea academică reacționează încă destul de vag. Enunțul respectiv însă de departe nu este unul retoric, deoarece de rând cu evadarea/renunțarea la instrumentarul cercetării conduce și la redirecționarea obiectului cunoașterii, dar și la capacitatea cunoașterii. Altfel spus, cum se vor analiza oportunitățile descentralizării axiologice în calitate de aspect al societății bazate pe cunoaștere depinde de capacitatea comunității cercetătorilor de a diminua persistența riscurilor inerente.

Semnalăm în continuare că, elucidarea descentralizării axiologice în cadrul conceptului de societate bazată pe cunoaștere organizează

înțelegerea necesității pe de o parte a perpetuării centrelor valorice existente prin schimbarea accentelor dezvoltării lor. Pe de altă parte, încadrarea centrelor în curs de apariție cu cele manifeste și elaborarea de reglementări propice privind modul în care acestea vor comunica și purcede la constituirea fondului noilor valori, inclusiv pentru societate și environment. De ce? Deoarece asistăm la apariția de centre asemenea celor prezente deja nu numai în medii comunitare tradiționale, ci și în cele de curând apărute pe cupola civilizațională ca urmare a imploziei mega societăților de odinioară¹⁰⁰. Au loc formarea de centre care nu țin de un amplasament geografic concret și sunt încadrate doar în mediul virtual. Cele invocate reprezintă o stare de fapt în devenire ce necesită și o implicare investigațională pe potrivă. Or, descentralizarea axiologică, inclusiv în calitate de aspect al conceptului societății bazate pe cunoaștere, se produce pe fundalul confluențelor ce se constituie la frontierele cu celelalte aspecte. Chiar dacă aceste confluențe sunt în proces de constituire acest fapt nu stăvilește calitatea lor de oportunități care facilitează descentralizarea axiologică concomitent cu cea de apropiere și fructificare a valorilor.

Studiile întreprinse în legătură cu modul în care se formează centrele valorice în societate în care filosofia rămâne la porțile așteptării privind reîncetățenirea, denotă prezența unor diferențe notabile între cea stabilă și cea aflată în curs de dezvoltare. Pentru că, în mare inconvenientele cu care se confruntă orice nou, adică centrele ce încearcă să se încetățenească într-un mediu social include – de la sursele financiare și logistice, umane până la relația cu cele deja manifeste. Or, spre deosebire de societatea stabilă, în societatea în curs de dezvoltare inconvenientele sunt completate cu instabilitatea mediului social, ca urmare a provocărilor din inerenta crizelor natura cărora fiind influențată considerabil de factorul extern. Vorbim de consecințele acestor crize care afectează și reprezentanții mediului academic la fel ca și ceilalți membri ai societății. Chiar dacă o parte din reprezentanții mediului academic încearcă să minimalizeze impactul respectiv, apelând prin

¹⁰⁰ Ibidem Ana Pascaru Societatea bazată...

proiecte la fonduri internaționale disponibile. Deoarece, în atare condiții construcția centrelor, în special caracterul cercetărilor care se proliferază rarism se raportează la valorile acțiunii, influențate fiind de împrejurări multiple (crizele economico-sociale, socio-culturale) și nu în ultimul rând de actorii politici. În consecință caracterul lor nu arareori denotă a fi unul de formă cu conținut incert, angajament politic sau de satisfacere a unor interese fie din interiorul, fie din exteriorul societății.

Un alt exemplu, ține de sublinierea provocărilor din particularizarea diferențelor în cadrul comunităților care tind să-și transforme partea în care s-a manifestat dintotdeauna într-un tot întreg cum este și cazul societății Republica Moldova. Concomitent, transformările atrag în orbita lor și centrele de cercetare existente prestația cărora ajunge și ea una importantă pentru fundamentarea componentelor responsabile de întregirea părții. Astfel, reorientarea centrelor existente are loc concomitent cu apariția de noi centre, dar și supuse unor tiruri politicianiste. Aceste tiruri nefiind altceva decât beneficii pentru o prosperare de grup, încadrând în acest sens și reprezentanții din domeniile cercetării, dar costurile vor fi achitate și din contul celor neafiliați. Or, schimbările cu care se vine de departe nu țin de susținerea direcțiilor de cercetare rezultatele cărora valorificate prin instituțiile sociale de resort contribuie atât la transformarea societății din parte în întreg, cât și încetățenirea imaginii în exterior a unui mediu în care munca bine făcută este respectată. Spre regret tentativele unor centre de a rămâne pe coordonatele contemporaneității și căutarea adevărului, vorba lui Raymond Aron¹⁰¹ sunt supuse destructurării, inclusiv prin crearea de organizații de coordonare și finanțare a cercetării. Organizații concursurile de proiecte ale cărora din start voalat exclud competiția prin criteriile invocate. Prin astfel de tertipuri se evidențiază încercările de a diminua sau exclude succesiunea acțiunii grupurilor de cercetare consolidate și cu experiența necesară.¹⁰² În timp demolarea valorică a

¹⁰¹ Ibidem. Raymond Aron *Marxisme...*

¹⁰² Discuțăm de concursul proiectelor instituționale organizate de Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare Tehnologică din RM pentru perioada (2020-2023). Concurs în rezultatul căruia în RM au rămas fără suport financiar domenii de cercetare fundamentală care riscă să se distrugă, chiar dacă pentru pregătirea specialiștilor în timp s-a investit considerabil. Printre aceste domenii se numără și

acțiunii de susținere a cercetării ajunge obișnuință de la care suferă și calitatea cercetătorului, și modul în care se identifică prioritățile direcțiilor de cercetare, dar și ponderea rezultatelor obținute valorificate în societate și environment. Stare de fapt care într-un fel denunță că până și resursele destul de modeste din bugetul Republicii Moldova pentru cercetare sub un procent 0,25% spre deosebire de 2,3% din Uniunea Europeană¹⁰³ cu atare criterii de evaluare se pierd în acțiunile energofage ale instituțiilor de resort.

Examinările întreprinse prin prisma descentralizării axiologice în calitate de aspect al conceptului societății bazate pe cunoaștere au facilitat evidențierea provocărilor desconcentrării centrelor din domeniile științei. Desconcentrare care înseamnă pe de o parte constituirea grupurilor de cercetători care nu sunt geografic plasați în același mediu, aparținând unui alt spațiu cultural sau geografic. Pe de alta, identificarea căilor optime pasabile formării de noi centre de cercetare cu condiția că, cadrul legal facilitează acest gen de activitate și nu este preferențial pentru cei care l-au elaborat. Or, adoptarea codului despre știință și inovare în 2004 în Republica Moldova o bună parte din reprezentanții mediului academic îl suspectează de disparități ce au lăsat mână liberă conducerii AȘM privind diriguirea surselor financiare contrar performanțelor ce se obțin în cadrul instituțiilor de cercetare. Reformarea instituțională și optimizarea unităților de cercetare din cadrul Academiei de Științe a Moldovei pe parcursul 2004-2014 chemată să stimuleze procesul inovational s-a soldat nu numai cu reducerea numărului de angajați cu calificare înaltă, reducerea ponderii direcțiilor din mai multe domenii, cu toate că acestea obținuse aprecieri notabile în exterior. Printre aceste domenii se numără lichidarea și nu optimizarea Institutului de Folclor, chiar dacă reprezentanții au contribuit substanțial la promovarea valorilor identitare etnologice. În mare și datorită lor s-a păstrat tradiția mai multor meșteșuguri preluate de unitățile de producere, contribuind la depășirea

cel al filosofiei. Cu toate că, proiectul depus era axat pe implementarea oportunităților de promovare a gândirii critice în societatea contemporană, cu precădere a celei din RM, iar postulatele propuse s-au confirmat în pandemie.

¹⁰³ Republica Moldova versus UE. Broșura_RM_UE_20. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. www.statistica.gov.md

efectelor deznaționalizării, inclusiv aprecierea covorului moldovenesc cu distincții de aur de la Expoziția Mondială de la Hanovre (2006). Ca de altfel și a Institutului de Filosofie, Sociologie și Științe Politice cu o istorie de mai bine de 50 ani, în speță a secției de filosofie care conform tradiției instituite membrii echipei au încercat să-și aducă contribuția la constituirea societății moldovenești. Contribuții care s-au încadrat în mai multe proiecte, referințele cărora s-au axat pe reverberațiile spirituale privind actualizarea moștenirii înaintașilor neamului, redimensionarea valorilor și comunicarea între ele la confluența dintre spațiile culturale manifeste atât în interiorul, cât și în exteriorul societății moldovenești. Astfel, de-a lungul anilor mai mult pe cont propriu, decât remunerați echipa secției a elucidat sursele care alimentează cauzele neînțelegerilor interetnice și divizarea mediului comunitar până la declanșarea războiului civil în raioanele de Est ale Republicii Moldova (1992) și deconspirarea implicării factorului extern nedecarat oficial al Federației Ruse. Cercetări în care timpul ajunge aliatul demonstrării veridicității lor, deoarece implicațiile imperiale ale FR s-au proliferat peste Georgia (1992, 2008) și extinse peste Ucraina (2014, 2022).

Nu este deloc întâmplător și reliefația desconcentrării prin descentralizarea axiologică în cadrul algoritmilor cunoașterii privind semnificantul său în cotidianul societal. Este vorba de faptul că desconcentrarea și descentralizarea nu arareori sunt confundate și percepute drept sinonime. Or, desconcentrarea din punct de vedere al teoriei acțiunii reprezintă efectele descentralizării în societate. Descentralizarea se efectuează doar în raport cu nevoile și necesitățile care se finalizează prin desconcentrare, astfel asigurând încetățenirea caracterului axiologic. Cu atât mai mult cu cât, desconcentrarea în condițiile descentralizării în mediul social semnifică fie desconcentrarea puterii centrale, fie a serviciilor publice, iar valoarea acțiunii lor constând în eficiență de durată a soluțiilor la problemele inerente ale mediului social. Astfel, desconcentrările descentralizării în cotidianul societal reprezintă transparență și democratizare a serviciilor publice prin apropierea și implicare participativă a contribuabililor la procesul decizional în conformitate cu legislația în vigoare. Ceea ce nu înseamnă

că desconcentrările și-au îndeplinit misiunea, deoarece nevoile și necesitățile membrilor comunității umane aflate în ascensiune vor impune căutarea și fructificarea de noi fațete. Cu remarcă pentru ambele semnificații că, palitra de nevoi și necesități vor continua să rămână în arealul valorilor general-umane, iar acțiunile încadrându-se în raționalitatea valorilor și nici de cum invers.

Un interes de loc de neglijat îl reprezintă provocările din acțiunea descentralizării axiologice de rând cu alte aspecte ale societății în EI. Este vorba de reliefarea contribuției acesteia în asigurarea balanței dintre ascensiunea nevoi/necesități a naturii umane și cele ale regenerării naturii (biodiversității). Astfel, studiul modelelor consumatoare denotă o capacitate inepuizabilă de resurse de la inteligența umană, de cunoaștere, inovare, antreprenorială până la asociativă sau creativă. Pe de o parte, proliferarea tendinței de transformare a cunoașterii în resursa esențială a existenței pentru depășirea blocajului de înțelegere a problemelor nesoluționate ce aglomerează magistrala cunoașterii datorită metodei *caeteris paribus*. Pe de alta, detașarea universului conceptual al societății cunoașterii de modelul transcendent al societății care a progresat doar ca urmare a capacității mereu rafinate de a uza de instrumentalizarea valorilor cunoașterii în general¹⁰⁴.

Dezvoltând subiectul reliefăm că, accesul la nelimitat la informația mediatică și științifică cu care era conturat conceptul societății bazate pe cunoaștere încercăm să argumentăm contribuția aspectelor la facilitarea comprehensivității investigărilor asupra condiției umane. Astfel, prin intermediul hermeneuticii decentralizarea axiologică de rând cu alte aspecte în concepte-teorii ale societății bazate pe cunoaștere contextualizează elucidările întreprinse asupra condiției umane în contextul postmodernismului. În această ordine de idei, aprofundarea s-a axat pe filonul confluențelor (postmodernismului) fructificat la identificarea argumentelor în vederea susținerii ideii că postmodernismul nu este ceva distinct, ci un continuator al modernismului. De asemenea că, aspectele ce se invocă reprezintă căile societății bazate pe cunoaștere în

¹⁰⁴ Marin Dinu *Ce este societatea cunoașterii?* www.dinumarin.ro/pdf/articole/24/288

cadru El înlesnește apariția de noi centre asupra cărora am stăruit anterior, chiar dacă acțiunile unora dintre ele ajung dificil de monitorizat și de raportat la valorile general-umane. Argumentele aduse prin intermediul confluențelor, doar la prima vedere par a fi inutile, or, în alte studii apărute se susține contrariul¹⁰⁵. Insistând pe opțiunea continuității s-a încercat într-un fel menținerea/balansarea între postmodernismul constructivist¹⁰⁶ și cel deconstructivist¹⁰⁷.

În contextul dat, dificilul drum al distingerii între dispariția cunoașterii narrative și semnificația cunoașterii științifice se monitorizează mecanisme care asigură producerea (tregerii/rupturii dintre modernism și postmodernism) schimbării în transformare reală și nu în una impusă virtual. De ce? Deoarece, în postmodernism dispariția cunoașterii narrative înseamnă că, metanarațiunea numai legitimează în societate, în timp ce cunoașterea științifică devine un joc de limbaj înzestrat cu reguli proprii, dar incapabil să reglementeze alte jocuri de limbaj și e pe picior de egalitate cu alte discursuri și nu în ultimul rând măsura raportării la realitatea socială¹⁰⁸. Cu atât mai mult cu cât, cunoașterea științifică sugerează în calitate de model de legitimare pe cel al diferenței, iar accentul este pus pe dezacord și nu pe consens în societatea postmodernă¹⁰⁹.

Teoretic accentul pus pe dezacord în societatea postmodernă este atractiv, însă amplasat pe realitate rămâne neacoperit din perspectiva costurilor și consecințelor, adică în ce bază se realizează procedeul obținerii sau substituirii. Or, realitatea societății, independent de statutul ei pe cupola civilizațională, nu este una finalmente postmodernă,

¹⁰⁵ Este vorba de confluențele postmodernismului cu cele ale curenților manifeste gen: – confluențe intra-cadru și extracadru; schimbarea raportului de forță dintre confluențele intercomunitare și extracomunitare și prevalarea celor din urmă în contextul mondializării sau în societate cu curente deja prezente și oportunitățile la care acestea recurg pentru a prelua sau menține dominația în într-un anumit interval de timp social / timp global;

¹⁰⁶ Ibidem. Jean-F Loytard *Condiția...*; Linda Hutcheon *Politica...*

¹⁰⁷ Ibidem Jacques Derrida *Scriitura și diferența...*

¹⁰⁸ Ibidem. Aurel Codoban *Semn și interpretare...*

¹⁰⁹ Constantin Noica Principiile logicii și legile lui Newton. În: *Probleme de logică*, vol.IV. București: Editura Academia Republicii Socialiste România, 1972, p73; Teodor Dima Ce „rost” mai au principiile logicii? În: *Simpozionul Național Constantin Noica*. Ediția III-a. București: Editura Academia Română, 2011, p.30-34.

ci continuă să înglobeze elemente de modernism, tradiționalism și chiar arhaism. Și nu în ultimul rând că, starea de fapt din comunitate, chiar și în cazul colectivităților prospere, este supusă condiționărilor de mai mulți factori, primatul revenindu-i factorului extern în raport cu cel intern, grație interconexiunilor interdependențelor și interacțiunilor în/și dintre societăți. Cu remarcă că, în societățile prospere acest primat este la suprafață mai puțin prezent, decât în cele în curs de dezvoltare sau în devenire (parcursul transformării părții într-un întreg) – societatea moldovenească¹¹⁰.

Evident că modelul diferenței perceput drept cel al societății postmoderne de departe nu semnifică abrogarea celorlalte modele. Dimpotrivă, experiența acumulată subscrisă parcursului deloc facil al stabilirii relațiilor modelului diferenței cu cele ale modelelor deja manifeste. De asemenea, prim-planul componentei confluențelor în relațiile dintre modelele manifeste și cel al diferenței și percepției ei drept una indispensabilă. Pe de o parte, formula conform căreia unitatea nu mai poate absorbi diferența fără a o elibera în același timp: pluralism = monism. Pe de alta, rizomul în metafora epistemică: lipsa diferenței între rădăcini și mlădițe și a schimbului constant cu mediul său ceea ce conduce la divergențe¹¹¹. Deoarece, nerecunoașterea diferenței dintre rădăcini și mlădiță pentru realitatea socială echivalează cu renunțarea la patrimoniul care o definește. Cu remarcă că în comunitatea care tinde să devină un întreg aceasta ar însemna catalizarea pierderii identității societale.

Desigur pedalarea pe diferența originară în care explicația se substituie cu căutarea pluralității care de departe nu înseamnă multiplicitate, ci mai degrabă multitudinea de drumuri care își păstrează distanța¹¹². Este vorba de fundamentarea deconstrucției în calitate de formulă a unei „hermeneutici slabe” prin dizolvarea arhitecturii conceptual-semantice a oricărui fel de text și o dizolvare a opozițiilor bipolare ierarhizate valoric pentru a obține arhiconceptul care

¹¹⁰ Ibidem. Ana Pascaru *Societatea bazată...*

¹¹¹ Ibidem. Constantin Noica *Principiile logicii...*

¹¹² Ibidem. Constantin Sălvăstru *Critica raționalității...*

reabilitează termenul „slab”¹¹³. Întrebarea care se impune este dacă jocul acestor răsturnări de conotații se încadrează în modelul diferenței și în ce măsură susțin axa centrării responsabilă de asigurare a deconstrucției, adică a descentralizării. De ce astfel, deoarece valențele deconstrucției/ descentralizării din perspectiva filosofiei sociale presupun producerea și a actului valoric în caz contrar devalorizarea este una inevitabilă, chiar dacă în postmodernism valorile sunt relative.

Suplinește modelul diferenței la confluență cu celelalte modele privind încetățenirea filosofiei în societate și analiza descentralizării. În această ordine de idei, confluențele dintre modele s-a întreprins nu oricum, ci prin *descentralizarea axiologică*, chiar dacă această formulă filosofic este insuficient sensibilizată. Insuficiență care de departe nu limpezește involburările produse de la disonanțe din cercetările întreprinse până la prezența descentralizării în realitatea socială. O radiografiere a elaborărilor efectuate au adus în prim-planul investigației un vădit accent pus pe descentralizare/decentralizare *versus* centralism axate de cele mai multe ori pe organizarea societății contemporane ca mega-organizație, și a organizațiilor ei reprezentative. Și nici de cum din perspectiva instrumentarului filosofiei *reînnoite* de provocările continuității și rigorii, inclusiv cea a interdependenței-interacțiunii-intercomunicarea. De asemenea în aceste studii actul valorificator fie al descentralizării, fie al centralizării rămâne neexplorat, contribuindu-se la omiterea/marginalizează în loc de fructificare a acestuia. Astfel, în dependență de perspectiva domeniului invocat studiile publicate sunt grupate pe diverse aspecte și nesemnificativ pe interconexiunile, intercorelările indispensabile descentralizării și la acest nivel. Altfel spus, suma abordărilor complexe inter și multidisciplinare facilitează constituirea unui filon de filosofie socială în cercetarea descentralizării axiologice în societate.

Evident, aspectul descentralizării axiologice încadrat în concepte-teorii se încearcă a fi reliefat și în calitate de suport conceptual privind

¹¹³ Fredric Jameson *The prison-house of language: a critical account of structuralism and russian formalism*. Princeton: University Press, 1975. 248 p.; Ibidem. Linda Hutcheon *Politica...*; Gianni Vattimo *Nihilism și postmodernism...*

diseminarea rezultatelor cercetărilor odată cu extinderea frontierelor în care acestea se regăsesc. Dat fiind contextul EI se dezvoltă tehnologiile performante și transformă rapid rezultatul obținut într-un bun material, diseminează informația, dar și sporește accesibilitatea bunului respectiv pe piața de consum. O piață care înglobează și depășește spațiul societății respective, iar cei mai mulți dintre consumatorii bunului obținut, de regulă fiind dinafara comunității științifice îl fructifică în mare după principiul conexiunii necesare¹¹⁴.

Un alt cadru deloc de neglijat a societății bazate pe cunoaștere în cadrul EI este cel al inter-relaționărilor care este o certitudine și pentru toate domeniile științei. Grație cadrului inter-relaționărilor se reliefează nivelul cognoscibilității subiectului (cercetătorului), dar și cu repercusiuni asupra rezultatelor finale. Astfel, se explică de ce atestăm că independent de nivelul de cognoscibilitate ale subiectului, inerența incognoscibilului însoțește nu numai rezultatele obținute, dar și desemnarea direcțiilor de cercetare, inclusiv valorificarea rezultatelor obținute în cadrul lor. Sporește interesul pentru acest cadru și actul, produsul obținut prin descentralizare în condițiile societății bazate pe cunoaștere ajunge accesibil persoanelor, grupurilor sociale cu activități din alte domenii și mai puțin inițiați, adică o pregătire educațională pe potrivă. Astfel că, inițierea membrilor, dar și a instituțiilor abilitate din societate privind valorificarea oportunităților care se deschid se datorează fie promovarea, fie deturnarea caracterului valențelor respective. Altfel spus cu cât mai inițiați sunt subiecții ce preconizează a întreprinde acțiuni de acest calibru sau fructificarea inovațională, cu atât mai relevantă va fi finalitatea rezultatului/rezultatelor.

Monitorizările întreprinse asupra descentralizării axiologice în conceptele-teorii ale societății bazate pe cunoaștere în cadrul EI denotă o explozie de rezultate pretate drept axiome, pe de alta, că multe dintre acestea de facto nu întotdeauna sunt ceea ce pretind a fi. Deoarece, oportunitățile care facilitează descentralizarea și obținerea de rezultate declarate nu sunt asigurate cu mecanisme și criterii de evaluare pe

¹¹⁴ Ibidem Constantin Noica Principiile...

potrivă. Cu atât mai mult cu cât, rezultatele, în procesul dezvoltării globale au fost obținute și în centrele de cercetare/inovare recunoscute în perioada centralizării, și în altele de curând apărute, mai puțin cunoscute. Ceea ce de departe nu semnifică că impactul rezultatelor nu poate fi superior/eficace celor recunoscute, ca de altfel și viceversa, inclusiv riscurile privind fructificarea acestora în realitatea socială.

S-a considerat oportun să accentuăm că, taxonomia întreprinsă asupra surselor care alimentează cauzele purcederii spre descentralizare axiologică în conceptele-teorii ale societății bazate pe cunoaștere la fel reflectă diferența noțională în raport cu societatea contemporană. Este vorba de faptul că, nu arareori descentralizarea în societate este luată de regulă unidirecțional fără a ține cont de inerența actului interacțiunii/interdependenței/intercomunicării acesteia cu alte aspecte. Astfel, caracterul aspectelor aduse în prim-plan, în speță cu cele din conceptele-teorii ale societății bazate pe cunoaștere nu arareori este unul difuz. Se întâmplă acest lucru pe fundalul modificărilor considerabile din sursele care alimentează provocările din schimbările mai mult sau mai puțin profunde, grație ascensiunii factorului extern în raport cu factorul intern în dependență de statutul societății. Astfel, ascensiunea factorului extern nu numai că modifică, stigmatizează (de la caz la caz) sursele manifeste, dar și concomitent cauzele, cu precădere în societatea în devenire. Chiar dacă inerența schimbărilor este una benefică pentru orice societate, însă transformările în care acestea se înveșmântează denotă nivelul de sensibilizare și canalizare a energiilor care se acumulează, inclusiv valorificarea acestora relaționându-le în procesele manifeste sau în soluționarea problemelor cu care se confruntă membrii comunității.

Așadar, elucidarea descentralizării axiologice în mediul comunitar și necesitatea unei abordări de ansamblu, reprezintă și o încercare de a argumenta evidențierea și a altor componente ale conceptului, dar și conștientizarea că cadrul societății bazate pe cunoaștere este deschis interrelaționărilor cu alte concepte. În sensul în care deschiderile către alte concepte devin oportunități de manifestare a societății bazate pe cunoaștere în conturarea realității sociale și nicidecum înlocuirea ei cu cea virtuală. Chiar dacă susținem că aspectele societății bazate pe cunoaștere

sunt mult mai multe decât cele identificate, datorită interconexiunii imanente acestea se regăsesc pe toate palierele realității sociale și în mare vor fi recunoscute în dependență de capacitățile cercetătorului, dar și a complexității elaborărilor întreprinse. Este ceea ce I. Biriș susține că utilizarea limbajului devine esențială, iar „unitatea de analiză purtătoare de semnificație nu va mai fi enunțul lipsit de context, ci utilizarea contextuală a enunțului”. În timp ce, mai departe, în perspectiva per formativă „actele de limbaj nu mai sunt judecate după corespondența lor cu realitatea, ci ca factori de transformare a realității, ceea ce impune discutarea semnificației conceptuale în funcție de normele sociale”¹¹⁵. Valoros în cazul dat fiind contribuția aspectelor conceptului societății bazate pe cunoaștere la desemnarea contururilor societății contemporane și nicidecum la încetățenirea sintagmei de similitudine dintre ele. Și cu cât mai mult se va stăruși asupra interconexiunii dintre respectivele aspecte, cu atât mai mult se va restrânge multiplicarea incognoscibilului. În această ordine de idei, subscriem că starea de lucruri din societate nu este absolută de prezența aspectelor date, or acestea deja influențează culturalul și civilizaționalul.

De asemenea s-a considerat acceptabil enunțarea că, descentralizarea axiologică, la mai bine de două decenii de la trecerea într-un nou mileniu de departe nu exclude prezența centralizării, chiar dacă cadrul acesteia se modifică mult mai rapid ca odinioară. Dar și într-un caz și în altul (descentralizare & centralizare), probarea rezultatelor rămâne a fi dificil de realizat și nu arareori insuficientă nivelului dimensiunii lor. Înțelegerea diversă și divergentă a dimensiunii rezultatelor obținute riscă să degenereze fapt pentru care se încearcă la nivel de organisme internaționale să se adopte documente ce într-un fel sau altul ar contribui la reglementarea acestei stări. Or, contururile conceptuale în curs de constituire se întrevăd atât în domeniile de cercetare ale științei, cât și în celelalte domenii de interes public din societate, chiar dacă se perpetuă folosirea descentralizării doar în legătură cu centralizarea diminuând în ambele cazuri integritatea. Și nu doar diminuarea integrității lor are loc, ci și marginalizarea caracterului axiologic, adică valoarea acțiunii, fructificând

¹¹⁵ Ibidem. Ioan Biriș *Conceptele științei...*

sistemul de valori, dar și oportunitățile care se deschid în vederea obținerii de noi valori. Or, normal ar fi să se recurgă la formula descentralizare axiologică versus centralizare axiologică în contextul dezvoltării globale/reglobalizării, în care dezvoltarea socială permite nu atât unitatea înregimentată, cât unitatea în diversitate. Exemple în acest sens sunt multiple – de la sesiunile anuale UNESCO, până la forumurile pe domenii. Foruri care cu siguranță se vor reorganiza sub presiunea provocărilor catalizate de intervenția subversivă a Federației Ruse în sistemul de securitate global. Reorganizări importanța cărora este direct proporțională securizării realității sociale prin încetățenirea și implementarea lor.

Semnificația raționamentului limbaj-realitate

Nu este de neglijat înțelegerea deschiderilor El prin intermediul societății bazate pe cunoaștere în legătură cu esența tehnicii în relația gândire-limbaj. Discutăm de relația gândire-limbaj și manifestările acesteia în limbaj-realitate. De ce? Deoarece înțelegerea esenței tehnicii înseamnă și implicarea instrumentarului filosofiei pentru valorificarea acesteia în raport cu nevoile și necesitățile tuturor actorilor sociali. Astfel, redimensionarea societății, individului și organizațiilor necesită a fi în raport cu tehnica. Cu atât mai mult cu cât, tehnica ajunge o prezență manifestă în toate acțiunile, dar și o componentă din provocări. Modalitățile la care se recurge în această relație sunt multiple. Astfel, conformarea la noile realități presupune recunoașterea esenței tehnicii nu doar calitatea de a fi mijloc, ci și cea care influențează scopul din acțiunile care se realizează. Recunoaștere în care provocările procesului cunoașterii esenței tehnicii împing cunoașterea dincolo de frontierele efective și deschid posibilității pentru o relație liberă dintre limbaj-realitate. În caz contrar, dacă ceea ce aparent e o axiomă, adică tehnica este doar mijloc prin care se obțin rezultate dintre cele mai neverosimile și totul se datorează omului sau sociumului, conduce la transformarea și a omului în mijloc. Și nu întâmplător Martin Heidegger¹¹⁶ în întrebarea privitoare la

¹¹⁶ Martin Heidegger Întrebarea privitoare la tehnică. În: Heidegger, M. *Originea operei de artă*. București: Editura HUMANITAS, 1995, pp. 129-173

tehnică accentuează necesitatea sensibilizării asupra caracterului tehnicii care este nu numai un mijloc în vederea unor scopuri, un fel de înstăpânire spirituală, ci mai degrabă că relația este liberă dacă deschide existența noastră către esența tehnicii. Importanța evidențierii acestui aspect vine și din faptul că, în cercetare soluția unei probleme înseamnă apariția altor noi și doar prin reflexia conceptuală distinge între prioritar și secundar sau complementaritatea acestora. Cu atât mai mult cu cât, reflexia conceptuală este fundamentală pentru orice cercetător, dar care are în spate ascunde foarte multă muncă, sacrificii, devotament și cere timp pentru formare deoarece nu apare de la sine pe loc gol. Altfel spus, provocările *reînnoite* în esența tehnicii profetizează logica administrativă și particular cea instrumentalistă care facilitează construcția metodei digitale. Metodă care din punctul de vedere al filosofiei poate ajunge una de referință în promovarea și transparentizarea rezultatelor din domeniile științei și nici de cum așa cum se pretinde pe unele platforme de net-work a unei alte științe gen cea deschisă.

Cunoașterea relației limbaj- realitate sub asediul provocărilor *reînnoite*, ajunge sinecuanon înțelegerii deschiderilor de noi orizonturi. Astfel, accentuările anterioare nu fac decât să argumenteze exigența permanentizării dezbaterilor multidisciplinare dintre reprezentanții diferitor domenii ale științei. Discutăm de reorganizarea demersului limbaj- realitate în arealul cercetării care conduce la structurarea reperelor axiologice, la identificarea, elaborarea criteriilor valorice, dar și implementarea ulterioară a rezultatelor obținute. Repere, astfel structurate facilitează procesul cercetării în căutarea de oportunități viabile, inclusiv acceptarea (în limitele raționalului) paradigmei cercetării de către comunitatea științifică. În timp ce acceptarea unei atare paradigme nu este altceva decât calitatea, responsabilitatea, refracția nivelului de competență, deopotrivă cu capacitatea de comunicare a comunității științifice cu celelalte centre valorice. Or, în mediul comunitar deschiderile de noi orizonturi și atribuirea lor societății bazate pe cunoaștere și nu El în loc de valorificare au ajuns contraproductive. De ce? Deoarece centrele valorice multiplicare și descentralizarea centrelor axiologice clasice și apariția de noi școli sunt înțelese segmentar decât în

complexitatea lor. Înțelegere care nu arareori s-a soldat cu restrângeri și coagulări interioare până la secularizări. Drept exemplu, secularizările prin care științele umaniste din societățile post totalitare le-a fost dat să treacă și de departe încă nu le-au depășit. Sensibilizările asupra acestor realități impune un recurs la valențialitatea comunicării între centrele respective, care într-un fel ar stăvili pericolul degradării epistemice, ontologice, metodologice, dar și etice. Cu remarca urgentei comunicării centrelor axiologice cu factorii de decizie la nivel național și internațional în vederea optimizării și valorificării deschiderilor de noi orizonturi, transparentizându-le și încetățenindu-le pe toate palierele vieții societale.

Dezvoltând subiectul relației dintre limbaj-realitate se reliefează revendicarea corelărilor dintre civilizațional și cultural. Corelări care în contextul deschiderilor EI necesită a fi implementate și încetățenite și în practica comunității științifice, dar și a societății per ansamblu. Este vorba de percepția deschiderilor care continuă a fi mai mult distincte decât diverse, inclusiv la capitolul civilizațional-cultural. Fapt pentru care se încearcă demontarea percepției distincte cu suportul conceptelor-teorii ale societății bazate pe cunoaștere¹¹⁷ pe care le-am dezvoltat prin deschiderile EI. Astfel, așa cum se invoca anterior redimensionarea anturajului noțional declanșată de provocările *reînnoite* degrevă perpetuarea relației civilizațional-cultural. În această ordine de idei, consensual modelul inter-relaționării dintre cultural și civilizațional mărginește cu schimbarea opticii privind oportunitățile promovării în condițiile globalizării-reglobalizării în care dezvoltarea socială și environmentale constituie componentele dezvoltării în general. Stare de fapt care demonstrează că, provocările din deschideri declanșează desconcentrarea centrelor valorice la scară diferită din societățile prospere, „tolerând” într-un fel descentralizarea axiologică și pentru cele în curs de formare/devenire. Consemnăm că, dezvoltarea socială (postmodernă), mai nou și environmentul deopotrivă înglobează rezultate performante susținute de deschiderile EI prin intermediul postmodernismului. Astfel, provocările *reînnoite* din deschiderile EI

¹¹⁷ Ibidem. Ana Pascaru Societatea bazată...

asediază postmodernismul, minimalizând durata de parcurs a rezultatelor către beneficiari, independent de statutul societății. Cu atât mai mult cu cât, diseminarea rezultatelor în contextul contemporan al societății, dincolo de statutul acesteia devine cadru propice fie pentru implementarea descentralizării axiologice, a unui centru valoric, fie sensibilizarea membrilor comunității în fața noilor provocări, inclusiv pregătirea cadrelor de profesioniști și instituții societale reziliante.

Prospectând tendințele din procesele realității sociale, cu precădere cele intrinseci ale societății, denotă un vădit caracter refractar și inadaptabil pe alocuri privind relația dintre civilizațional-cultural. Este vorba de inadaptabilități ce surpă echilibrul dintre cunoaștere-necunoaștere a relației invocate care deja este parte din comportamentul uman sporește incognoscibilul în raport cu cognoscibilul. În rezultat acțiunea percepută în afara acestei relaționări modifică vertiginos datele problemelor. Astfel, disponibilitatea societății în cadrul realității sociale nu reușește să se mențină la cota necesară pentru a face față energiilor care se acumulează. Or, sistematizarea disponibilității societății prin capacitatea instituțiilor societale și sensibilizarea actorilor sociali de a face față ascensiunii provocărilor și valorificarea lor rămâne a fi una de durată. Ascensiune care necesită o contribuție sustenabilă la toate nivelurile, transformând provocările din problemele stringente în oportunități viabile. Oportunități care la rândul lor fructificate nu fac decât să mențină și echilibrul dintre actorii sociali, și să perpetue deopotrivă pe cupola civilizațională patrimoniul cultural. Cu atât mai mult cu cât, oportunitățile deschiderilor EI, abordate în provocări emfațează relaționarea aspectelor civilizaționalului și culturalului mai puțin cunoscute în societate. Aspecte care noile orizonturi nu doar le diferă de cele cunoscute, dar că efectele acestora pe alocuri depășesc așteptările obișnuite și nu exclud modificări din punctul de vedere al timpului social. Aceste modificări asupra cărora se insistă oscilează între pozitiv sau negativ, dar nu alungă prezența substituirilor și/si negativ în pozitiv și viceversa. Poziționarea acestor tendințe în modificări reflectă atât gradul de maturitate și pregătire a mediului comunitar, cât și relaționările dintre legile scrise și cele nescrise (tradiții, obiceiuri, cutume).

În acest sens experiența acumulată după mai mulți ani denotă că, pronosticurile de departe nu acoperă așteptările, chiar și atunci când se susține că au fost luat în calcul întreg arealul. De ce întâmplă astfel? Deoarece fiecare comunitate umană în activitățile desfășurate privind implementarea acțiunii propriu-zice vor introduce pasiv și valorile proprii din codul genetic, fie obișnuințe. Spre exemplu, modul de implementarea al acestui proces în spațiul societății Republica Moldova s-a împotmolit în multiplele încercări de a obține capital politic și nesemnificativ conștientizate și coordonate activitățile de pregătire și implementare. Pe de o parte, implementarea s-a încercat a fi realizată în condițiile unei societăți în devenire în care instituțiile universitare guvernamentale deschise în perioada sovietică și aflate în plină reorganizare nici pe departe racordate la nevoile și necesitățile mediului socio-cultural. Pe de alta, prezența manifestă a instituțiilor neguvernamentale cu o situație departe de a fi una distinctă, deoarece cei ce le-au organizat la fel cu lipsă de experiența necesară, inclusiv privind racordarea la necesitățile reale ale mediului comunitar. Drept urmare, s-a constatat că și într-un caz și întru-altul s-a trecut cu vederea peste această stare de lucruri deloc propice unui mediu comunitar nu numai în devenire, dar și divizat. Divizare care odată produsă necesită timp și investiții pentru a fi depășită chiar dacă nu era pe criterii etnice, ci mai degrabă politicianiste/manipulatoare și iredentiste. Or, nu este o noutate că, mai multe instituții deschise după 1991 au constituit un tribut politic nu doar pentru minoritățile lingvistice din spațiul societății Republica Moldova și nicidecum în conformitate cu nevoile și necesitățile minorităților așa-numite naționale/sociale în general. O succintă trecere în revistă a *curriculei* universitare din aceste instituții deschise nu doar pentru minoritățile culturale *grosso modo* și după mai bine de două decenii limba de predare este efectiv rusa și nesemnificativ cea națională. Chiar dacă prin deschiderea acestor instituții se susținea importanța lor la formarea și perpetuarea identității naționale. În realitate însă minoritatea rusă care odinioară a fost în postura de coordonator și supraveghetor al comunicării dintre etnia majoritară și minoritățile conlocuitoare, grație politicilor de deznaționalizare a URSS-ului, încearcă să-și mențină această supremație. Supremație în care

elementele manipulatorii sunt bine camuflate sub pretextul încălcării drepturilor minorităților culturale, astfel etniei române îi sfidează dreptul la propriul spațiu cultural în care circuitul valorilor își păstrează identitatea, invocându-i spațiul cultural moldovenesc inexistent. Fapt pentru care nu fără susținerea reprezentanților patriei istorice au surpat coeziunea majorității etnice, invocând iredentismul românesc, chiar dacă etnia respectivă este parte a spațiului românesc, divizându-i în moldoveni și români, pentru a coordona în continuare comunicarea dintre majoritatea etnică și minoritățile culturale în jurul valorilor spațiului cultural rus. Ceea ce reprezintă pentru orice comunitate o acțiune energofagă și periculoasă în spațiul societății moldovene se fac tentative de a se implementa. Minoritățile culturale cu mici excepții a celei ucrainene, datorită utilizării TIC-urile cu ușurință sunt dezinformate și atrase în tot soiul de mașinării și provocări gen: căutarea vinovatului, sustrăgându-le de la fructificarea căilor de care dispun pentru soluționarea propriilor probleme. Și nu în ultimul rând că, coordonatorii din umbră continuă să submineze securitatea socială a tuturor membrilor societății, indiferent de apartenență mai bine de 30 de ani. Aceste tentative nu fac decât să diminueze valorificarea oportunităților din relația civilizațional-cultural și să subscrie subversivei construcții a Lumii Ruse. Construcție care sfidează nu doar securitatea fostelor colonii, ci și cea internațională, trecând prin foc și sabie aspirațiile valorilor democratice, reanimând ambițiile imperiale, inclusiv a URSS-ului pentru care un tribut incomensurabil actualmente plătește Ucraina (2014, 2022) deopotrivă cu Republica Moldova (1992), Georgia (1992, 2008) și întreaga lume civilizată.

În contextul dat, exemplele se multiplică, deoarece provocările atât din relația limbaj- realitate, cât și civilizațional-cultural declanșează și tendințe ce periclitează nu numai domeniul în care acestea s-au produs, dar și în celelalte, chiar dacă la moment acest lucru este mai puțin vizibil. Disponibilitatea și responsabilitatea cu care se recurge la racordarea proceselor extrasociale în elaborarea Politicilor sociale, inclusiv a celor din cercetare și educația universitară privind formarea și instruirea noilor generații devine hârtia de turnesol a instituțiilor sociale de resort. Unul dintre aceste exemple de loc particular din punct de vedere al timpului

social este legat de reformarea Academiei de Științe care sub flamura optimizărilor, începând cu 2004 a condus la lichidarea mai multor institute de cercetare, în schimbul a 8 Agenții Publice. Și o altă reformă cea din 2017 a lăsat AȘM fără rolul de coordonator al cercetărilor din institute. Institute care au fost trecute din 2018 sub egida Ministerului de resort, iar coordonarea și susținerea financiară la noua structură Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare. Instituție cu o structură energofagă, dar creată conform standardelor internaționale a elaborat și pus în practică concursul de Proiecte în 2019 (2020-2021) în care cu bună știință cercetarea fundamentală și cea aplicativă au fost angajate în cercetări instituționale. Demers care din start fiind unul viciat s-a soldat cu distrugerea de domenii de cercetare, capitalul intelectual care s-a format în timp în echipe consolidate, dar și cu renunțarea la memoria instituțională. Stare de fapt care și mai mult se înrăutățește pentru toate institutele de cercetare deoarece fără dezbateri publice, consultări li se aplică o lovitură absorbției în universități conform proiectului de Hotărâre a Guvernului *Cu privire la reorganizarea prin fuziune (absorbție) a unor instituții din domeniile educației, cercetării și inovării* din 27 iunie 2022.¹¹⁸

Spre exemplu un alt proces care bulversează mediul comunitar – procesul de la Bologna privind redimensionarea *curriculei* universitare. Proces care s-a derulat după ce a fost adoptat de organisme europene și înaintat spre a fi implementat ca fiind printre cele de care se leagă impulsivitatea și optimizarea pregătirii specialiștilor ce vor fi în stare să facă față provocărilor din societate și nu societății bazate pe cunoaștere. Dezacordul în această ordine de idei, de departe n-a redus numărul scepticilor, dar n-a condus la o finalitate concludentă a dezbaterilor. Cu toate acestea, spre deosebire de societățile stabile, în societățile în curs de devenire (noile democrații) acest proces a fost adoptat aproape instantaneu și prea ne semnificative au fost intervențiile celor care încercau să sugereze că pentru implementarea lui se cer studii de fezabilitate după care să se pregătească atât partea logistică cât și cea

¹¹⁸ <https://gov.md>

curriculară¹¹⁹. De asemenea și procesul respectiv se află sub semnul reformării în Proiectul Hotărârii de Guvern pe care l-am enunțat deja.

Consemnăm că, la peste trei decenii de la Declarația de Independență a Republicii Moldova lipsa de experiență instituțională la nivel de societate ca un tot întreg continuă să-și spună cuvântul și în legătură cu implementarea unei *curricule* de calibru internațional. Calibru nerespectarea condițiilor fundamentale ale căruia, dar și neadekvarea acestora la particularitățile mediului sporesc costurile pe care în ultima instanță le suportă tinerii. Sunt costuri progresia cărora în loc să fie sancționate de către instituțiile de resort această este pusă în seama tinerilor mai mult sau mai puțin conștienți. Or, tinerii obținând în loc de o pregătire pe măsura provocărilor una subsidiară, chiar dacă la nivel de stat tot mai frecvent asistăm la semnarea de documente conform cărora diplomele sunt recunoscute pe plan internațional, datele problemei nu se schimbă. În rezultat se proliferază dublul standard, în timp ce organismelor internaționale li se raportează despre reușite, concomitent au loc renunțări în lanț la reperele valorice soldate cu marginalizarea disciplinelor filosofice și sociologice, acestea fiind cu statut opțional. Iar la studiile de doctorat filosofia științei a fost înlocuită cu metodologia cercetării, *nolens volens* proliferând disparitățile în formarea de abilități a tinerilor care ulterior se reflectă în gândirea critică a modului de investigare a obiectului cercetării. Contrar tradiției, chiar în perioada în care opinia publică de pe întreg mapamondul a celebrat un centenar de la constituirea științelor socio-umaniste acestea sunt împinse la periferia limbaj-realitate în societatea Republicii Moldova.

Paradigmele experiențelor acumulate reflectă stări de fapt care cu siguranță se cer a fi depășite. Depășiri care se întrevăd diferite și deja se fac unele tentative. Tentative care presupun actualizarea tatonărilor filosofice cadrul cărora rămâne unul propice în canalizarea a tot ceea ce cu adevărat necesită a fi redimensionat. Redimensionări cărora provocările *reînnoite* din filosofie degreveză diferența dintre reperele axiologice și valorile general-umane, inclusiv în relația limbaj- realitate și cultural-civilizațional.

¹¹⁹ Ana Pascaru Prospectări epistemice privind societatea bazată pe cunoaștere. În: *Integrarea tradițiilor filosofiei în societatea bazată pe cunoaștere*. Ch: Tipogr. Artpoligraf, 2019. pp.7-74, 457p

Cu atât mai mult cu cât, condiția umană și environmentul în relația civilizațional- cultural perpetuă și prin limbaj-realitate, grației filosofiei. Or, filosofia sensibilizează asupra umanismului și umanității în ecuația vieții în cetate și environment, independent de nivelul de înțelegere sau pregătire a mediului comunitar. De asemenea, filosofia încetățenită în societate își reia responsabilitatea de odinioară de a asigura conexiunea ideilor, indiferent dacă acestea sunt savante sau populare, și interpretându-le creează locuri culturale. Locuri care comunicând între ele constituie o cultură prin civilizație a unui sau altui neam, totodată producând și deschideri spre ceea ce înseamnă similitudini cu alte locuri din alte culturi. Or, întoarcerea la temeiurile formelor culturale prin civilizație rămâne una perpetuă pentru societate și aceasta nu poate fi decât una filosofică. În condițiile în care deschiderile de noi orizonturi în lipsa temeiurilor se pot transforma din oportunități în pericole. Și nu în ultimul rând că, filosofia dincolo de marginalizările prin care trece este singura noastră „reacție” ce prinde chip prin reflexivitate¹²⁰, atenționându-ne asupra riscurilor atunci când provocările căror se încearcă a găsi căi de valorificare rămân neconectate cu alte lucruri.

Este perioada în care se cere a fi cunoscut că, provocările din relația limbaj-realitate dar și din civilizațional-cultural le revarsă în schimbările profunde ale acțiunilor societale. Astfel, transformările schimbărilor, grație deschiderilor El din care societatea bazată pe cunoaștere și oportunitățile fac parte, extind arealul și se revarsă peste realitatea tuturor acțiunilor societale. Extensie care aduce în prim-planul realității sociale și environment și alte conotații nu numai din relația limbaj-realitate. În această ordine de idei, reliefaarea exploziilor din direcțiile de cercetare denotă nu doar obținerea de rezultatele notabile, dar și constituirea de noi direcții în domeniile de cercetare ale științei. Rezultate care la rândul lor s-au conturat în produse ce au diseminat noi orizonturi atât pentru domeniile de cercetare ale științei, cât și pentru mediul comunitar. Este vorba în primul rând de orizonturi cărora logica administrativă au impulsionat componentele dezvoltării. În al doilea rând

¹²⁰ Viorel Cernica (coord.) *Studii de istorie a filosofiei românești*. vol.II. București: Editura Academiei Române, 2007. 600p

că, produsele rezultate au fost valorificate și în timp au sporit impactul domeniilor științei asupra componentelor dezvoltării cu precădere a celei sociale. Are loc perpetuarea relației limbaj-realitate prin componentele socială și environment al dezvoltării, inclusiv civilizațional-cultural. De asemenea, se evidențiază stavilele care împiedică fructificarea dezvoltării pe toate nivelurile societății, aducând în prim-plan problema valențialității. Or, deschiderile de orizonturi fiind mai rapidă decât pregătirea mediului comunitar de ale valorifica la justa valoare conduc deja la înstrăinări valorice general-umane în care se înscrie și tentativele de modificare a condiției umane¹²¹. De asemenea, consemnăm că efectele transformărilor asupra domeniilor științei ajung veritabile oportunități ce se deschid în timp, materializându-se fie prin constituirea de noi direcții de cercetare, fie prin modificarea celor conturate la intersecția mai multor discipline. Devine impetuos necesar nu numai susținerea noilor direcții sau discipline, dar și capacitatea cercetătorilor de a conștientiza responsabilitatea pentru rezultatele obținute¹²² și funcția publică a științei în societatea contemporană. Cu atât mai mult cu cât, sintagma mediul comunitar bazat doar pe cunoașterea științifică este una mai mult decât prezentă în limbaj-realitate. Chiar dacă, în linii mari conceptul societatea bazată pe cunoaștere este legat doar de accesul nelimitat la informația științifică și mediatică¹²³. Cu remarca menținerii mediului comunitar conectat la toate formele cunoașterii din care cea științifică este una dintre ele, astfel asigurând comunicarea dintre ele în vederea construcției unei realități pentru toți și fiecare, inclusiv environment.

Peremptoriu, deschiderile la informația științifică și mediatică inaugurează facilități efectul cărora conduc la desemnarea în limbaj-realitate medii ce se impun a fi minuțios monitorizate, cu precădere prin prisma relației cultural-civilizațional. Pentru că, căile respective cu toate că sunt validate drept realizări incontestabile ale contemporanității s-au lăsat cu rateuri axiologice, necontabilizând consecințele accesului nelimitat la

¹²¹ Ibidem. Margaret Conovan *Hannah Arendt. A reinterpretation...*; Francis Fukuyama *Second thoughts...*

¹²² Ibidem. Robert K. Merton *Social theory...*

¹²³ Ibidem. Mihai Drăgănescu *Societatea cunoașterii...*

produsele inovatoare pe toate palierele vieții sociale, sfidând frontierele și canalele intermediare. Este vorba de o altă clasă de produse care apare într-un format total diferit, datorită interacțiunii dintre reprezentanții domeniilor științei- tehnicii – managementului. Evident că, formatul fiind la începuturi nu este absolvit de insuficiențe privind testarea caracterului produselor obținute care depășesc cadrul comunității științifice sau a instituțiilor pregătite pentru ale prelua conform unor reguli și reglementări stabilite. Totodată, că accesul la aceste produse este nu numai pentru persoanele fizice cu formare profesională diferită, dar și al structurilor informale cu ținte de departe ne ortodoxe. Astfel, opinia publică începând cu anii 60 ai sec. XX frecvent este bulversată de enunțuri în serie privind modul în care sunt valorificate produsele obținute din cercetare. Drept urmare, se atestă că o bună parte din aceste produse odată ajunse în posesia fie al persoanelor fizice, fie structuri informale/ilegale sau virtuale sunt folosite pentru depășirea complexelor psihologice sau pletopolitice și nu arareori punând în pericol sănătatea, viața semenilor, dar și al environmentul-ui¹²⁴.

Reconsiderările efectuate cu prezența provocărilor *reînnoite* au facilitat conturarea direcțiilor limbaj-reality din societate. Printre aceste provocări se numără și cea a societății bazate pe cunoaștere din deschiderile EI. Este vorba de demersul privind taxonomia societății din punct de vedere al civilizației culturale. Or, dacă în modernism cadrul societății se îndrepta spre unul informațional, în postmodernism datorită oportunităților postmodernității (nivele de dezvoltare, TIC-uri). Astfel, la cumpăna dintre milenii contururile societății tot mai frecvent sunt invocate cele bazate pe știință (*knowledge society*) sau mai nou societatea bazată pe cunoaștere. În această ordine de idei, subliniem că societatea bazată pe cunoaștere se referă la calificativul relației cultural- civilizațional în cadrul căreia are loc interconectarea, interdependența și interacțiunea dintre toate componentele societale responsabile de fructificarea oportunităților ce se deschid. Schimbările profunde sensibilizate inițial intra-societal, indicatorii sociali și nu numai, relevă că aceștia au fost

¹²⁴ Ibidem. Conferința CEO- 26...

catalizați preponderent de factorul extern, chiar dacă se recunoaște insuficient de puțin. Deoarece, dincolo de metafora Zidului de la Berlin, care a marcat împărțirea lumii între Est și Vest după cel de-al doilea Război Mondial schimbările s-au ținut lanț într-un fel (democratic) sau altfel (totalitar), dar percepute doar intra-cadru în situația de odinioară a societăților și în care s-au atins anumite niveluri culturale și civilizaționale (informaționale & post informaționale) ce au desemnat contururile societății bazate pe cunoaștere, chiar dacă realitățile manifeste reliefau o prezență mult prea sporită a factorului extern în comparație cu sensibilizările la nivel de colectivitate sau la cel individual.

Indubitabil, grație provocărilor din schimbările profunde că și relațiile sociale din cadrul societăților s-au modificat datorită incidenței celor extra societale. Astfel, relațiile reciproce care, de regulă, erau direcționate din interiorul spre exteriorul cadrului comunitar au ajuns ca urmare a modificării și noțiunii de vecinătate cu cea a *vice versa*, adică din exterior spre interior. Se constată că, reflectate în transformări schimbările intra și extra cadru înglobează de la sfidarea frontierelor societăților prospere/stabile, penetrarea realităților manifeste, catalizarea interconexiunilor/interdependențelor/interacțiunilor intra și extra societale până la facilitarea sau marginalizarea perpetuării societății pe cupola civilizațională. În această ordine de idei, invocarea societății bazate pe cunoaștere semnifică aprofundarea noțiunii de vecinătate a societății înșiși – de la societatea din preajmă, subregiune sau continent până la un alt continent și realitățile aflate în interconexiune, interdependență și interacțiunea dintre societăți. Încetățenirea unei atare formule a vecinătății în și dintre societăți catalizează multiple procese care balansează la limita dintre previzibil și imprevizibil, polarizări etc, modificând nivelele de realitate. Costurile însă a unor astfel de încetățeniri în nivelele de realitate prin deschiderile El sporește gradul de afectare până și a celor neimplicați, regăsindu-se și în ceea ce era mai ieri o problemă doar a vecinilor din punctul de vedere al timpului social. Chiar dacă în mediul societăților prospere/stabile se încearcă stăvilirea pătrunderii fenomenului prin legi protecționiste sau de interdicție de departe acest lucru nu reușește.

Sine dubio, aplicabilitatea conceptelor-teorii ale societății bazate pe cunoaștere din deschiderile El se elucidează pe filiera comunicării limbaj-realitate și constituirea unui alt nivel în relația dintre civilizațional și cultural. Este o provocare care s-a edificat pe parcursul reliefării conceptului de societate bazată pe cunoaștere. Or, componentele societății bazate pe cunoaștere atât prin intermediul descentralizării axiologice, cât și prin cel al TIC-urilor degrevează prospectarea altor dimensiuni ale comunicării dintre aspectele invocate deja, dar și asupra celor pe care urmează a fi incluse și investigate. Printre care după cum s-a evidențiat că relația limbaj-realitate în comunicarea dintre civilizațional și cultural nu este o situație nouă și asupra căror s-a dezbătut în contradictoriu, începând cu anii 20 ai sec. XX. S-au intensificat dezbaterile odată cu supoziția că, procesul civilizării ca parte a procesului globalizării este doar partea instrumentală a culturii Occidentale și nicidecum întreaga cultură valorică originară. În această ordine de idei susținem că *sinequanonul* sistemului de valori este cultura (spațiul cultural), care integrează și orientează valorile și nicidecum invers¹²⁵. Evident că, schimbările modifică în timp spațiul cultural, ca de altfel și celelalte componente ale societății, după O. Spengler¹²⁶ însă o cultura trecută prin civilizație moare. Considerent care mai degrabă reflectă concepția autorului asupra civilizației decât a culturii, în timp ce la S. Mehedinți¹²⁷ civilizația și cultura sunt inseparabile și simultane și nu succesive, deoarece, oportunitățile civilizaționale de rând cu inconvenientele și pierderile inerente facilitează apropierea/ comunicarea dintre spații culturale diferite, inclusiv dintre valorile naționale și cele general-umane.

Experiența anterioară denotă că, schimbările civilizaționale modifică întreg spectrul. În timp ce, culturii îi revine rolul de a asigura nivelul de relaționare dintre componentele constituitoare. Perpetuarea culturii depinde de nivelul valoric al acțiunilor și activităților umane în cadrul procesului de dezvoltare a societății, regiunii, continentului etc. Discutăm de un nivel care înglobează de la sensibilizare, pregătirea

¹²⁵ Petru Andrei *Filosofia valorilor*. Iași: Editura Polirom, 1997. 240p.

¹²⁶ Ibidem. Oswald Spengler *Declinul...*

¹²⁷ Ibidem. Simion Mehedinți *Civilizație...*

mediului comunitar, până la instruirea și formarea membrilor societății prin circuitul natural al valorilor. Totodată relaționarea conceptelor-teorii din societatea bazată pe cunoaștere aduc noi conotații raportului dintre civilizație și cultură și îl postează pe un alt nivel. Conotații și efectele cărora doar parțial se cunosc, deoarece descoperirile care se produc sunt mult prea rapide în raport cu capacitatea ființei umane, a mediului comunitar de a le sensibiliza și ulterior fructifica, inclusiv însușind posibilitățile relației limbaj-realitate.

Un alt aspect nu mai puțin important, dar nemijlocit legat de cele anterioare ține de organizarea producerii bunului obținut din rezultatul cercetării plasat pe matrița cultural -civilizațional. De ce? Deoarece organizarea presupune congruență atât dintre limbaj și realitate, cât și dintre cultural-civilizațional privind protejarea comunității și environmentul. Congruență care în secolul XXI Mileniul III este direct proporțională perpetuării societății și planetei în spectacolul Universului¹²⁸. Or, dincolo de convențiile la care subscriu cercetătorii și cei responsabili pentru producerea bunurilor de acest gen și nu numai starea environmentul-ui din care omul este o parte componentă a degradat substanțial. Și nu întâmplător domeniul eticii s-a completat cu etica environmentul-ui. Deoarece descentralizarea propriu-zisă în interiorul său se mai completează și cu desconcentrarea activităților și plasarea acestora în diferite spații comunitare și nu arareori cu efecte deloc ambiante pentru mediu, dar profitabile pentru segmentul de oameni care au investit în atare proiecte. Totodată, accentuăm responsabilizarea comunității științifice privind parcursul produsului diseminat care nu se încheie odată cu utilizarea lui în masă¹²⁹.

Dezvoltând subiectul semnificantului limbaj- realitate prin dezvoltarea socială se facilitează înțelegerea interconexiunii dintre cultural și civilizațional. Vorbim de faptul că, limbajul din dezvoltarea socială surprinde interconectările civilizațional- cultural și reliefează deopotrivă parcursul concept-teorie și evoluțiile acestuia spre concepte-teorii, inclusiv cu TIC-ul și descentralizarea axiologică. Or, demonstrând anterior prezența

¹²⁸ Ibidem. COP-26...

¹²⁹ Ibidem. Robert Merton *Social theory...*

provocărilor din ordonarea deschiderilor EI privind conceptele-teorii ale societății bazate pe cunoaștere, completându-le cu cele ale TIC-ului și descentralizarea axiologică contribuie la perpetuarea dezvoltării sociale la un alt nivel. Astfel, sensibilizările în legătură cu dezvoltarea socială în calitate de componentă distinctă a dezvoltării în general, distincția căreia în cadrul dezvoltării ca urmare a transformărilor, dar și deschiderilor deja invocate e pe cale să devină una esențială. Cu atât mai mult cu cât, și dezvoltarea socială contribuie la perpetuarea interconexiunii dintre civilizațional-cultural, dar și comunicării cu tandemul limbaj-realitate. De ce? Deoarece culturalul și civilizaționalul, grație confluențelor, facilitează și deschiderea de orizonturi prin limbaj-realitate, dar și încetățenirea de noi conotații privind dezvoltarea socială, dar și *vice versa*. Chiar dacă dezvoltarea socială este doar o componentă a dezvoltării în general, în particular aceasta reprezintă conjugarea utilității deschiderilor EI cu valorificarea capitalului cultural pe de o parte. Pe de alta, dezvoltarea socială este și o refracție a contribuției tuturor actorilor din societate, inclusiv a gradului de coeziune societală și menținerea echilibrului limbaj-realitate *versus* civilizațional-cultural în mediul comunitar. Fapt pentru care estimăm că, fructificarea rezultatelor obținute se regăsește în redimensionarea componentelor dezvoltării de la procesul educațional privind instruirea și formarea membrilor societății, pregătirea reprezentanților din domeniile științei până la factorii de decizie. Or, rezultatele obținute inoculează dezvoltării societății unitate în diversitate și trecerea acesteia la un alt nivel civilizațional și cultural susținut de deschiderile EI. Altfel spus, redimensionarea dezvoltării în general și a celei societale în particular conduce la impulsivități de proporții, valorificarea cărora semnifică oportunități de viitor și nu în ultimul rând grație comunicării limbaj-realitate aplicate relației dintre civilizațional-cultural.

Desigur, sensibilizările în legătură cu consecințele provocărilor suplinate de deschiderile EI din societate și environment de departe nu sunt simple. În această ordine de idei, apreciind deschiderile de noi orizonturi care ajută la găsirea de căi viabile pentru satisfacerea de

nevoi/necesități în plină ascensiune¹³⁰, denotă insuficiența pregătire a comunităților umane întru fructificarea rezultatelor obținute. Vorbim de modul în care se valorifică aceste rezultate, adică crearea de bunuri materiale și spirituale ce în timp fie suplinesc cadrul valoric, fie o parte dintre acestea devin valori. Dar mai este și partea lăsată în umbră-tendența de a utiliza în exces rezultatele obținute, fără a se calcula și prejudiciile de viitor în care se pot transforma bunurile produse. Asupra acestei stări de fapt, începând cu anii 60 ai secolului trecut mai mulți cercetători au tras nenumărate semnale de alarmă privind valorificarea rezultatelor științifice: de la armament sofisticat care prin simpla testare deja periclitează mediul ambiant, până la lipsa testărilor de durată legate de noile rezultate în genetică și medicină asupra condiției umane. Astfel, după Hannah Arendt¹³¹, tratarea violenței sau furiei și vindecarea omului de acestea nu ar însemna decât o dezumanizare sau tendința comunității de a regla și controla comportamentul membrilor săi și a menține cu orice preț echilibrul; s-a ajuns la o exacerbare în administrarea medicamentelor, fără să se cunoască în detaliu impactul lor asupra condiției umane. Printre cercetătorii deja invocați se numără și Robert Merton care subliniază responsabilizarea oamenilor de știință, privind efectele rezultatelor obținute, elaborând codul etic¹³². În timp ce în lucrările lui Francis Fukuyama se deconspiră manipulările tehnico-medicale pasibile de schimbarea completă a datelor istoriei¹³³. Atenționările asupra pericolelor care atrag după sine oportunitățile ce se deschid în domeniul cunoașterii, devin tot mai frecvente, deoarece comunitățile (societățile) mai degrabă instituțiile societale aflate în posesia unor succese științifico-tehnice n-au întârziat să le și pună în aplicare. Printre acestea se numără tentativele de reglare și control asupra comportamentului membrilor societății pentru a menține cu orice preț echilibrul social, ajungându-se la exacerbări de proporții; sau efectuarea de experiențe – de la cele nucleare în aer liber,

¹³⁰ Ibidem. Ana Pascaru Prospectări epistemice... Charles Taylor *Societatea în era pluralității*. Project Syndicate/Institute for Human Sciences, 2010 www.project-syndicate.org/

¹³¹ Ibidem. Margaret Conovan *Hannah Arendt...*

¹³² Ibidem. Robert Merton *Social theory...*

¹³³ Francis Fukuyama *Can Liberal Democracy Survive the Decline of the Middle Class?* www.foreignaffairs.com

îngrășăminte minerale și modificarea genetică a produselor agricole până la administrarea de medicamente pentru tratament fără să se cunoască în detaliu impactul lor asupra condiției umane. Cu atât mai mult cu cât o parte din mediul social, datorită mass-mediei s-a format un atașament de suprafață și nu de rădăcini față de colaj și nu de profunzimi, față de imaginile suprapuse și nu de suprafețele prelucrate, față de o percepție a timpului și spațiului slăbită și nu una de artefact cultural solid obținut¹³⁴. Dar și de transferul spre cotidianul comunitar odată cu intrarea în era producerii culturii, aceasta devenind parte integrantă de producere a bunurilor de consum la modul general, a transformat producția culturală în câmp de bătălie pentru un conflict social. Schimbarea produsă se răsfrânge și asupra altor domenii, inclusiv în relație cu forțele care emană din cultura consumatorului în masă: mobilizarea modei, a artei pop, a televiziunii și a altor forme de imagini media, varietatea stilurilor de viață urbane care ajung parte integrantă a vieții cotidiene.

În contextul dat, spațiul societal drept componentă al realității sociale se va cantona cu evoluții ulterioare care în mare depind și de sensibilizările la toate nivelurile ierarhiei sociale. Cu atât mai mult cu cât are loc și reorganizarea structurii societății. Reorganizări care nu mai sunt o necesitate internă a mediului social respectiv, ci o urgență venită din afara spațiului respectiv, inclusiv prin comunicarea limbaj-realitate din relația cultural-civilizațional. De asemenea că, impactul interconexiunilor/interdependențelor/interacțiunilor se regăsește în nivelul de pregătire a mediului comunitar de a face față provocărilor. Or, dincolo de nivelul de pregătire mai există și gradul de percepție al tuturor actorilor societății asupra întregului din care sunt parte. Stare de fapt care face diferența în clasificarea societății, iar din punctul de vedere al timpului social mai înseamnă și durata costurilor ce se impun nu numai din interiorul comunității. Astfel, sensibilizările înseamnă din perspectiva limbaj-realitate acțiuni conjugate pe plan intern și extern în vederea valorificării oportunităților acestor deschideri prin schimbarea mentalității consumeriste, a atitudinii față de environment. Altfel spus,

¹³⁴ David Harvey *Condiția postmodernității. O cercetare asupra originilor schimbării culturale*. Timișoara: Editura AMARCORD, 2002. 392p

încetățenirea civilizațional-culturalului în secolul XXI înseamnă că, orice acțiune este în raport cu o valoare, iar consumul în exces cu trecerea la fructificarea rezultatelor prospectate cât mai moral cu putință. Cu atât mai mult cu cât, acțiunile pe orice palier societal, independent de nivelul de la care sunt declanșate, impun o prezență competitivă/profesională, dar și responsabilă moral. De altfel, realitățile care diseminează produse cu caracter mai mult necunoscut, decât cunoscut impune perseverări în pregătirea membrilor, instituțiilor sociale de a face față provocărilor inerente/imergente.

Numai puțin interes în cadrul cercetării provocărilor societății prin limbaj-realitate îl exprimă aportul globalizării la percepția conceptelor-teorii a societății bazate pe cunoaștere. Concomitent, se dezavuează și nevoia de delimitare a semnificației noțiunilor frecvent utilizate: globalizare, reglobalizare sau procesul globalizării. Delimitări ponderea cărora în EI fiind una progresivă în raport cu nivelul de înțelegere a individului și comunității, iar consecințele le suportă environmentul și ulterior condiția umană. Astfel, practicarea delimitărilor aspectuale dintre globalizare, procesul globalizării și reglobalizare deopotrivă ușurează, dar și responsabilizează modul în care se interacționează și inter comunică în realitate. Discutăm de nevoia delimitărilor care ajută la identificarea provocărilor din interdependențele, interacțiunile și intercomunicarea dintre aspectele manifeste și impactul lor asupra societății, societății globale și environment. Or, provocările din aspectele invocate subliniază nevoia de o abordare inter și multidisciplinară coroborată cu acțiuni complexe. În acest sens, delimitarea aspectelor se încearcă prin recursul la filosofie. Recurs care contribuie la diminuarea sau marginalizarea devierilor de la realitatea socială ca parte a realității în raport atât cu. Or, provocărilor din globalizare, reglobalizare și procesul globalizării reflexia filosofică le inoculează conexiunile manifestate în rigoarea și multiplicarea acestora grație deschiderilor de noi orizonturi.

Intensificând subiectul reliefăm că diferența dintre globalizare, reglobalizare și procesul globalizării se regăsește în caracterul atotcuprinzător al raporturilor racordate la realitatea, inclusiv cu realitatea socială în calitate de parte. În timp ce, procesul globalizării în

raport cu realitatea socială are loc pe fundalul multitudinii de procese manifeste pe care le realizează. Altfel spus, dacă în cazul globalizării, reglobalizării toate componentele sunt doar părți ale întregului și o comunicare doar pe interiorul lui, în schimb procesul globalizării este pus pe picior de egalitate în a comunica cu celelalte procese, deoarece fiecare dintre acestea reprezintă un tot întreg în realitatea socială. Importanța sensibilizării acestei diferențe nu este doar una teoretică, ci confirmată și de experiența acumulată de mai bine de jumătate de secol de schimbări profunde. Spre exemplu, recunoașterea doar insulară a diferențelor dintre aceste aspecte au condus la întâzieri privind înțelegerea demersului noilor niveluri ale realității, inclusiv în realitatea socială, dezvoltarea realității virtuale, comunicarea deficitară dintre procesul globalizării și celelalte procese privind impactul transformărilor schimbărilor profunde ce deja au spart obișnuitele frontiere în/dintre societăți.

Interesul sporit pentru diferența dintre globalizare, mai nou reglobalizare și procesul globalizării rămâne unul deloc de neglijat, deoarece aspectele abandonate sporesc riscul confuziilor gen oportunități tratate drept realități sau standardizarea unor fenomene fără a contabiliza tendințele și procesele ce le-au provocat și mai cu seamă a surselor care le alimentează. În această ordine de idei, parțial subscriem interpretării globalizării ca o inevitabilitate a vieții, o provocare ce se impune a fi atent gestionată politic după Francis Fukuyama¹³⁵, sau reglobalizarea ce configurează *o nouă formă geopolitică* provocată de războiul Federației Ruse asupra Ucrainei (2022)¹³⁶ dar cu remarcă de a fi completată și cu una a socialului¹³⁷. Cu atât mai mult cu cât, ceea ce se încearcă a vedea în globalizare, reglobalizare o nouă ideologie în care piețele reprezintă un scop în sine, rezultând în valorizarea comerțului global și impulsionează extinderii unei clase de mijloc prospere odată în plus reflectă lipsa din ecuație a cadrului societal în care aceste lucruri se produc. Contrar insuficienței reliefării a realității sociale în fundamentarea noii ideologii, certificăm că multiplele ei niveluri deja sunt influențate de noile constitui

¹³⁵ Ibidem. Francis Fukuyama *Can Liberal Democracy...*

¹³⁶ Ibidem. Alexandru Lazescu *Forumul de la Davos*,

¹³⁷ Ibidem. Charles Taylor *Societatea în era...*; Raymond Aron *Marxisme...*

tip comunități extra societale, continentale ce *nolens voelns* vor relaționa cu mediul comunitar autohton. La care se mai adaugă consecințele crizei declanșate în primul deceniu din Mileniul III (2008), pandemia (2020), războiul hibrid (2022) și care conform unor specialiști profilează schimbări structurale de proporții nu numai a societății ca parte componentă a realității sociale¹³⁸. Altfel spus, dezbaterile asupra globalizării, reglobalizării reprezintă o îmbinare cu un naționalism prudent, prin care interesul național s-ar defini într-un mod mult mai sofisticat decât campania gen- „Cumpărați produse autohtone” sau „Călătoriți doar cu companiile naționale” etc. Un atare tip de ideologie va fi influențat și de deschiderile de noi orizonturi ale EI care facilitează redimensionarea componentelor, inclusiv și pe cea populistă în care mesajul să fie axat pe un cadru legal conform realităților, abrogarea beneficiilor nemeritate și renunțarea la politici de impozitare care îi avantajează pe cei bogați.

În contextul dat, elucidarea diferenței/diferențelor dintre globalizare, reglobalizare și procesul globalizării îndreptățește tentativa înțelegerii relaționărilor lor cu deschiderile EI. Relaționări cu ajutorul cărora se demontează atribuiriile dintre cele mai neverosimile care anterior au fost exemplificate. Este vorba de faptul că, relaționările dintre aspecte degrevă diferenței privind extinderea arealului dincolo de cel manifest dintre globalizare, reglobalizare și procesul globalizării, prospectându-și asistența în/dintre alte procese manifeste în realitatea socială, inclusiv în societate. De asemenea că, deschiderile de noi orizonturi catalizează globalizarea, reglobalizarea și procesul globalizării deopotrivă se încadrează și în deschiderile EI. În timp ce fructificarea oportunităților TIC privind diferențele se regăsesc atât în procesul de pregătire/educație a membrilor comunității și a instituțiilor societale, cât și în elaborarea și aplicarea în practica a programelor de dezvoltare socială. Cu atât mai mult cu cât, provocările *reînnoite* din societatea contemporană înglobează și diferențele din costurile globalizării, reglobalizării de la relația dintre factorul intern versus factorul extern, frontierele dintre societăți până la reconstrucția structurii societale.

¹³⁸ Ibidem. Charles Taylor *Societatea în era...*

Sine dubio, deschiderile EI în general și cele ale TIC-ului în particular doar astfel ipostaze diverse influențează acumulările din comunitate, cromatica societății și așa diversă/divergentă/particulară. Se atestă că, deschiderile aprofundează schimbările și reflectă capacitatea supapelor societale în delimitarea/diminuarea surselor care alimentează deturnările triadei cauze – efecte – consecințe în societate și fructificarea/utilizarea acestora. Or, cadrul ipostazei deschiderilor evidențiază că, deturnările triadei invocate se produc nu doar în mediile comunitare în curs de devenire, ci și în cele stabile. Concomitent subliniem că, deturnările și nu arareori elucidate insuficient de rapid se pliază peste toate mediile sociale. Astfel, inevitabilitatea producerii deturnărilor și revărsarea acestora și peste mediile stabile ține de procesul transformării părții într-un întreg în noile democrații. Proces în cadrul căruia are loc reevaluarea componentelor societale și conturarea modelului de organizare pe care societatea încearcă nu numai să-l declare politic, ci și să-l pună în aplicare. În timp ce, modelul de organizare specific societății din spațiul post –sovietic, iugoslav sau cehoslovac pe plan european marchează trecerea de la cel mecanic (comunist) spre cel organic (democrat). Trecere care înseamnă din punct de vedere al timpului social depășirea crizei socio-economică, socio-culturală, socio-politică și constituirea unui mediu comunitar congruent. Și nu în ultimul rând realizarea conexiunii cu societățile stabile, lucru necesar pentru ambele părți, potrivit experienței celor peste trei decenii după căderea Zidului de la Berlin (1989), insuficient sensibilizat și deloc facil de realizat. Deseori deturnările din noile democrații, inclusiv societatea moldovenească, în fond pretează un caracter artificial, dar ambalate formal (legal) și susținute din exterior îndepărtează mediul comunitar de la problemele reale. Mai mult, deturnările grație procesului de globalizare, în speță prin TIC în calitate de oportunități a EI se revarsă peste frontierele societăților în curs de edificare a întregului comunitar. Prin urmare, efectele deturnărilor depășesc frontierele societăților stabile, chiar și în pofida încercărilor celor din urmă să se protejeze. Deci conștientizarea mediului comunitar asupra acțiunilor pe care le întreprinde privind parcursul devenirii unui tot întreg este foia de turnesol al stabilității și perpetuării acestuia pe cupola civilizațională, inclusiv accesarea în Uniunea Europeană.

Spre exemplu, cele trei societăți Baltice (Estonia, Letonia, Lituania) și de curând cu statut de candidat Republica Moldova și Ucraina. Totodată consemnăm, asupra societăților prospere planează dificultatea înțelegerii multiculturalismului ca o realitate manifestă și o componentă a globalizării, reglobalizării de recunoașterea căreia depinde siguranța în asigurarea viitorului civilizațional-cultural.

O radiografie asupra efectelor globalizării și cele de curând declanșate de reglobalizare peste societățile în curs de formare (post totalitare) denotă prezența lor în fragilele procese ce se desemnează și instituțiile care le asigură manifestările îndreptându-le spre echilibrul social și edificarea identității. Or, aceste societăți presate și stresate continuu de moștenirea trecutului și neregulile prezentului, inclusiv numărul incertitudinilor cu incursiuni nefaste și asupra societăților prospere. Contradicția dintre profunzimea transformărilor schimbării și reflecția lor imprevizibilă în mentalitatea, în mare încă colectivistă a individului amenință perspectiva perpetuării societății. Concomitent cu carențele crizei socioeconomice s-au completat cu cea financiar-bancară, declanșată vertiginos în 2008, după natura și impactul căreia mult prea profunde pentru toate societățile, deși puțin conștientizate și recunoscute atât pe plan local, cât și internațional. În opinia lui Charles Taylor consecințele crizei din 2008 vor fi dintre cele mai diverse, dar și cu un numitor comun – modificări considerabile nu numai la capitolul relații financiar-bancare, economice, dar și structurarea mediului societal în general¹³⁹. Iar referirile frecvente la perioada de tranziție nu-i altceva decât o mușamalizare a realității care este mult mai dură și cu impact doar parțial sensibilizat. În timp ce, caracterul tranziției la care se face atâta referire prin modalitățile desfășurării ei în comunitățile fostului sistem comunist continuă să fie o necunoscută nu numai pentru civilizația contemporană. Criza care în 2020 succedată de cea pandemică, a climei (2021), războiului (2022) și tot mai mult se îndreaptă spre una catastrofală din punctul de vedere al condiției umane și environmentul-ului. Cu remarca în reglobalizare societățile stabile, dar și noile democrații vor valorifica

¹³⁹ Ibidem. Charles Taylor *Societatea în era...*

provocările beligerante, axându-se pe reperele axiologice din tandemul limbaj-realitate reflectat în relația dintre civilizațional-cultural.

Actualmente efortul de înțelegere a lumii, adică adaptarea creatoare la lume (societate) a doctrinelor tot mai mult se încearcă a fi utilizate în fundamentarea tendinței de putere și ținesc să se transforme în ideologii. În contextul în care forma capitalismului global – cu accentul pe dezindustrializare și economia de servicii după Francis Fukuyama¹⁴⁰ erodează în primul rând, fundamentele sociale ale clasei de mijloc. Erodare semnificația căreia în viziunea noastră este mult mai profundă și se îndreaptă spre schimbări nu numai la nivel de structură și sistem social, dar și al modelului de organizare a comunității. Cu toate că, la nivel global, provocări la adresa democrației liberale vin nu doar din partea Chinei, ci și a Rusiei. Existența strânsei legătură între creșterea economică, transformarea socială și hegemonia ideologică a democrației liberale a devenit un dat. Chiar dacă se încearcă pentru moment nu există nici o amenințare din partea unei ideologii rivale pe potrivă. Însă, dacă anumite tendințe economice și sociale extrem de tulburătoare vor continua să se manifeste, ele vor pune în pericol stabilitatea democrațiilor liberale actuale și vor detrona ideologia democratică. De asemenea, provocările alimentate de deschiderile de noi orizonturi în EI și instrumentalizarea acestora decât o administrare care ar optimiza cunoașterea efectelor din limbajul realității.

Evident, deschiderile inerente și complexe ale EI dezvoltă TIC-le și implicarea acestora în aprofundarea globalizării, reglobalizării și procesul globalizării. Concomitent are loc amenințarea întregii structuri a societății, chiar dacă pentru moment se emfațează doar condiția clasei de mijloc. Clasă sau grup social-economic în care societatea contemporană își constituie pilonii stabilității, echilibrului dar și a perpetuării pe cupola civilizațională. Or, făcând imposibil pentru majoritatea cetățenilor din societățile avansate să acceadă la un atare status conduc la sporirea gradului de rezistență față de globalizare, reglobalizare și nu numai. Spre exemplu, în argumentările economistului

¹⁴⁰ Francis Fukuyama *State-Building: Governance and the World Order in the 21st Century*. Cornell: Cornell University Press. 2004, 160p

Raghuram Rajan¹⁴¹, privind reticența americanilor în a se angaja într-un proces direct de redistribuire, Statele Unite au ales, în schimb, o formă extrem de riscantă și ineficientă a acestui proces, prin subvenționarea ipotecilor pentru gospodăriile cu venituri mici. Un altul și mai îngrijorător, sesizat de investitorul Piter Thiel și de economistul Tyler Cowen¹⁴², este acela că beneficiile recentelor valuri de invenții tehnologice au revenit, în mod disproporționat, celor mai talentați și mai educați membri ai societății. Și nu în ultimul rând faptul că, o parte a celor cu capacități creative au fost selectați prin diverse programe gen Green Card din societățile în curs de dezvoltare care au suportat cheltuielile pentru instruirea lor. De asemenea că în pandemie cu lockdown-uri a schimbat percepția membrilor societății în raport cu tot ce înseamnă relații socioeconomice, culturale, intra și intercomunitare etc.¹⁴³

Totodată, consemnăm că și evoluțiile gândirii de dreapta n-au fost doar la superlativ, chiar dacă principalele tendințe din gândirea stângii din ultimele două generații s-au considerat dezastruoase ca filtre conceptuale sau instrumente de mobilizare. Și că, marxismul a murit cu mulți ani în urmă, iar stânga academică l-a înlocuit cu postmodernismul, multiculturalismul, feminismul și o serie de alte tendințe fragmentate intelectual care au un focus mai mult cultural, decât unul economic în viziunea lui Francis Fukuyama¹⁴⁴ vine în kontrasens cu realitatea socială. Or, un curent cultural, ideologic sau gender nu pot fi puse pe același palier al provocărilor. Este adevărat că, s-au subțiat conceptele și instrumentele gândirii stângii, dar acest vid deja se încearcă a fi umplut cu altfel de practici (ultra-naționalism, neo colonialism, revanșardism) fructificate în tentative de schimbări politice a parlamentului de la nivel de stat, la cel al UE, inclusiv prin alegeri sau virtual, gen Cambridge Analytica. Și nu în ultimul rând, practica revanșardă aplicată deja printr-un război hibrid pentru distrugerea unei societăți doar că aspiră la valorile liberal-democratice și încearcă să se rupă de la trecutul totalitar.

¹⁴¹ Ibidem. Francis Fukuyama *State-Building...*

¹⁴² Ibidem.

¹⁴³ Ibidem. Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*

¹⁴⁴ Ibidem.

REÎNNOIRILE PROVOCĂRILOR DIN PERSPECTIVA EPISTEMICĂ

În continuare cunoașterea provocărilor din societate se aprofundează cu concursul funcției publice a științei în dezvoltarea contemporană. Discutăm de ascendența acestei funcții, ca urmare a rezultatelor obținute în domeniile cercetării și implementarea lor în economia societății. Or, atât nivelul cercetărilor, cât și modul de implementare a rezultatelor grație deschiderilor EI demonstrează că și provocările sunt mult mai profunde decât se cunoaște. Astfel, provocările prin deschiderile de noi orizonturi se regăsesc în dezvoltarea nu doar economică ci și în structura socială a societății. Totodată algoritmi denunță prezența provocărilor în constrângerea instituțiilor destul de rigide din societate și înlocuirea lor cu rețele – flexibile, mobile și orientate pe orizontală. Se atestă că, dezvoltarea structurală a rețelei societății se produce de-a lungul unui anumit lanț logic. Lanț care asigură realizarea puterii, schimbului de resurse și multe altele¹⁴⁵. În acest sens, doar parțial subscriem opiniei lui Manuel Castells, deoarece în lanțul logic al rețelei dezvoltarea socială este insuficient explicită. Or, dezvoltarea socială deja este interconectată și interacționează cu evenimentele și procesele din interiorul și exteriorul societății influențând rețeaua. Insuficiența respectivă de fapt explică într-un fel abordarea particulară în loc de una complexă privind provocările din societatea racordată la rețea și constituirii întregului la un alt nivel. Racordare care de departe nu înseamnă particularizarea componentelor rețelei, ci mai degrabă identificarea oportunităților care ajută la constituirea întregului în societate, inclusiv valorificarea acestuia în implementarea și încetățenirea HUB-URILOR¹⁴⁶. Altfel spus, valorificarea deschiderilor de noi orizonturi în constituirea întregului atât în interiorul societății, cât și în exteriorul acesteia devin hârtia de turnesol pentru perpetuarea acesteia pe cupola civilizațională.

Contextualizarea epistemică a provocărilor a facilitat reliefaarea aspectelor mai puțin elucidate la interferența dintre diverse domenii de

¹⁴⁵ Ibidem. Manuel Castells *The Information Age: Economy, Society, and Culture...*

¹⁴⁶ Ibidem. Albert-Laslo Barabasi *Linked...*

cercetare. În condițiile în care, aspectele aduc noi valențe profunzimii cunoașterii și necesită reevaluări substanțiale în paradigma abordărilor ce se întreprind. Or, odată cu beneficiile aduse de ascensiunea la informațiile științifice și mediatice de departe nu reduc riscurile cu care se confruntă societatea pentru menținerea și perpetuarea patrimoniului cultural și civilizațional. În aceeași cheie se înscriu și tendințele asupra cărora am stăruit anterior și care sporesc incertitudinile din societate ca valorizator al patrimoniului cultural și civilizațional și promotor al comunicării dintre entitățile respective. Simultan se accentuează pericolul trendului conform căruia formele științifice de cunoaștere devin prioritare, minimalizând aportul celorlalte forme ale cunoașterii comune, trecerea la societatea bazată pe cunoaștere, societatea informațională sau economia cunoașterii și renunțarea la societate propriu-zis. Altfel spus, are loc inversarea logicii acțiunii, adică transformarea oportunităților societății bazate pe cunoaștere în realitate socială. Se accentuează riscul sporit de utilizare în exces a oportunităților înșiși și disproportionat în raport cu cea de valorificare ale acestora. Spre exemplu, experiența acumulată indică o insuficientă sensibilizare a rolului valorificării conduc la înrăutățirea habitatului environmental și nu în ultimul rând asupra condiției umane. Cu atât mai mult cu cât, se atestă o multiplicare a necesităților în raport cu reorganizarea activităților și înțelegerea modului în care se caută și găsesc soluții pentru a face față provocărilor. Concomitent, remarcăm că eficiența soluțiilor aplicate în *noua realitate* este direct proporțională valorificării și nu doar utilizării uneltelor digitale, avantajele „navigării pe net”, „surplusului cognitiv” sau efectele acestora asupra creierului uman.¹⁴⁷

¹⁴⁷ Discutăm în continuare despre evoluția *noii realități* despre care scria în anii 60 sec XX Umberto Eco, ca urmarea a urgenței clarificărilor privind semnificația noțiunilor invocate în spațiul public facilitate de deschiderile societății bazate pe cunoaștere. Noțiuni, radiografia cărora indică calitatea lor de aspecte insuficient cunoscute și care se încadrează plenar în construcția *noua realitate*. Exercițiu cadrul căruia reliefează că, căutările de soluții și produsele cercetării prin inovare rămân la nivel de eveniment în timp ce schimbările necesită trecerea la o abordare sistemică. Clarificările întreprinse se regăsesc de la elaborările cercetătorilor din domenii diferite ale științei, dezbateri publice până la studii inter și multidisciplinare. Subiectele fiind cu o arie vastă au constituit capul de afiș la manifestări științifice, începând cu cele de la Cambridge (1997), Forumul Deschis Euro Științe (Toulouse20018). inclusiv cu *Filosofia și perspectiva umană* (Chișinău edițiile XI-XVI). De asemenea

Dezvoltând subiectul se exteriorizează, dar și contextualizează argumentele sustenabile în valorificarea provocărilor prin următoarele repere: re poziționarea fundamentelor cunoașteri, contemporaneitatea conexiunilor și acribiei. Reperele enunțate de departe nu sunt identificate întâmplător, deoarece acestea s-au desprins din continuitatea explorărilor întreprinse anterior. Explorări, continuitatea cărora au facilitat și identificarea căilor proxime responsabile de parcursul reperelor evidențiate, dar și contribuția acestora în vederea construcției *noii realități* pentru mediul comunitar cu ajutorul deschiderilor. Spre exemplu, cadrul reperelor invocate nu numai că au evidențiat existența derapajelor noționale, dar și posibilități pentru diminuarea acestora în cadrul delimitărilor și diferențierilor realizate dintre societate, societatea cunoașterii, societatea informațională și societatea bazată pe cunoaștere. Totodată, s-a remarcat necesitatea cunoașterii aspectelor care susțin caracterul epistemic al reperelor și aprofundarea înțelegerii naturii deschiderilor și oportunităților respective. În timp ce, studiind re poziționările dintre fundamentele cunoașterii, conexiunii și acribiei sub incidența deschiderilor accentuează și cota lor la procesul integrării tradiției și tradițiilor filosofiei în lumea contemporană. Aceste repere identificate și reliefate sunt raportate și la construcția tradiției, tradițiilor filosofiei, dar și la elucidarea extinderilor care au loc la capitolul integrării în întreg pe diferite paliere. Concomitent prin intermediul reperelor se demonstrează că facilitățile deschiderilor invocate atrag în orbita lor și celelalte domenii considerate până de curând libere. De asemenea, interpretarea materialului factologic privind reperele enunțate atestă prezența unui grad sporit de interconexiune, interdependentă și interacțiune dintre toate domeniile de activitate și unul net inferior la capitolul înțelegerii și valorificării lor, inclusiv în environment.

Evident, provocările asupra reperelor reliefează modificările produse în construcția tradiției filosofiei, dar și integrării tradițiilor și nici de cum nu înseamnă pierderea rolului în comunitate. Propriu-zis

evidențiem pe cea *Superficialii. Efectele Internetului asupra creierului uman* a lui Nicolas Carr sau a lui Clay Shirky în *Cognitive Surplus: Creativity and Generosity in a Connected Age*.

cercetarea reperelor raportată la tradiția și tradițiile filosofiei demontează afirmațiile privind moartea filosofiei. În timp ce redimensionările cu care s-au confruntat tradițiile filosofiei devin promotoare de noi valențe ce nu doar se răsfrâng, dar sunt o prezență manifestă și în celelalte domenii ale științei. În acest sens, consemnăm că chiar dacă toate entitățile sunt în câștig recunoașterea contribuției acestora și participarea la acțiuni privind încetățenirea filosofiei în cetate se lasă încă așteptată.

Indubitabil, recunoașterea apanajului filosofiei este mult mai profund decât se înțelege, chiar dacă provocările sunt majore. Ori astfel filosofia nu doar se înscrie plenar la desemnarea tabloului lumii contemporane, ci evidențiază căile optime pentru soluționarea problemelor stringente. În cadrul cercetării provocărilor din reperele enunțate accentuează felul în care se înnoiesc tradiția și tradițiile filosofiei cu aspecte mai puțin cunoscute, dar înțelegerea cărora devine una impetuos necesară pentru toate domeniile de activitate. Deoarece, asediate de inerența modificărilor/schimbărilor grație deschiderilor EI, domeniilor filosofiei le-a reușit să revină la un alt nivel în actualitate. Revenire care se metamorfozează în *reînnoiri*¹⁴⁸ manifestările cărora depășesc obișnuitele frontiere, inclusiv la capitolul tradiție, tradiții și nivel de integrare. În acest sens, *reînnoirile*, depășind frontierele filosofiei se regăsesc în multitudinea de reevaluări de la condiția umană, patrimoniul cultural între valorificarea și diminuarea utilizării în exces până la necesitatea asigurării securității environmental.

Consemnăm că, *reînnoirile* sinonime ale modificărilor/schimbărilor cu care operăm în cercetarea prin intermediul algoritmilor elucidează extinderea reperelor și asupra declanșatorilor înșiși, adică a deschiderilor EI prin societatea bazată pe cunoaștere și oportunități. De asemenea, așa cum s-a demonstrat anterior extinderea s-a prefigurat de la evoluții conceptuale până la atribuirea lor în calitate de componente din semnificația deschiderilor EI. Argument care s-a cimentat concomitent cu investigarea reperelor epistemice identificate la interferență cu

¹⁴⁸ Ibidem. Mircea Florian *Recesivitatea...*; Ana Pascaru Prospectări epistemice...

domeniile filosofiei *reînnoite*. Pe parcurs s-a semnalat că, influențele cu care se confruntă reperele în cadrul integrării tradițiilor în domeniile filosofiei, evidențiază discrepanțe și derapaje cu caracter noțional-ideatic, și asupra cărora s-a stăruit anterior. Cu atât mai mult cu cât, reperele considerate ne semnificative în raport cu deschiderile, independent de nivelul de sensibilizare a mediului comunitar sunt o prezență manifestă care influențează realitatea în general și cea socială în particular, environmentul, dar și *noua realitate* ce se conturează.

Actualitatea cunoașterii reperelor suscitade de provocări vine și din revendicarea căilor identificate pentru menținerea viabilă a echilibrului dintre valorificare și utilizare a noilor orizonturi, ca urmare a deschiderilor. Cu atât mai mult cu cât, cea mai succintă radiografie privind raportul respectiv denotă că utilizarea continuă să fie prioritară. În, această ordine de idei, investigarea reperelor stipulează că, *reînnoirile* au depășit frontierele domeniilor filosofiei și se reîntâlnesc, datorită oportunităților El în toate activitățile umane, indiferent de gradul de conștientizare. De asemenea că, *reînnoirile* se răsfrâng și asupra celor care le-au provocat, adică a deschiderilor propriu-zis. Cu toate acestea, experiența acumulată certifică că prezența *reînnoirilor* în toate domeniile vieții comunității și environment susținute de deschiderile asigurate de niveluri multiple nu garantează și valorificarea reproductibilității rezultatelor și nu numai științifice, deoarece acestea se raportează la nivelul de pregătire, capacitate și reziliență din partea tuturor actorilor sociali.

Perspectiva *reînnoirii* în filosofiei reliefează că și provocările la rândul lor au evoluat, alimentate fiind de oportunitățile deschiderilor și desigur supuse restructurărilor în fața noilor stimulări. Astfel, *reînnoirilor* tot mai mult li se accentuează dihotomia, odată cu depășirea cadrului filosofiei. Pe de o parte *reînnoirile* declanșate de deschideri își asigură o prezență manifestă în toate domeniile de activitate, independent de gradul de conștientizare sau pregătire a mediului social. Pe de alta și poate cel mai interesant împlinește influența *reînnoirilor* pe interiorul deschiderilor¹⁴⁹. Cu remarcă că temeinicia *reînnoirilor* este direct

¹⁴⁹ Ibidem. Ana Pascaru Prospectări epistemice...

proporțional credibilității tentativelor de valorificare în contrapondere cu excesul de utilizare/consumarism a deschiderilor în prezent.

De asemenea, algoritmi acostează postulatul privind fundamentarea și ordonarea cadrului noțional care facilitează dezavuarea componentelor și atribuirea lor deschiderilor Erei Informaționale. În această ordine de idei, clarificarea are loc prin redefinirea încadrărilor noționale cu sprijinul *reînnoirilor* conducând la minimalizarea impactului distorsionărilor frecvente la acest capitol. Raționamentul redefinirilor, așa cum se întreprinde pe parcursul studiului exteriorizează demersul de a demonstra că, atribuirile deschiderilor EI nu atât diminuează ascensiunea utilizărilor, cât se conferă valențialitate acestora. Demersul cadrului căruia reliefează modul în care sursele ce alimentează impactul se transformă în contributorii la valoarea acțiunii. Astfel, procesul de organizare și construcție a periodizărilor sau raportul dintre civilizațional – cultural comunică grație oportunităților nu numai între ele, dar și cu cele adiacente deopotrivă diminuează stângăciile din multiplele interpretări. Se atestă că și reorganizarea atribuirilor în cadrul EI degrevă oportunităților societății bazate pe cunoaștere o altă dimensiune cum ar fi cea de comunicare cu celelalte componente. Or, revenirea la criteriile fie și restructurate în logica atribuirilor, fie a periodizărilor culturale și civilizaționale minimalizează susceptibilitatea derapărilor și sporește responsabilitatea reprezentanților din toate domeniile. Iar pentru cele din domeniile științei oferă posibilități de regândire a cercetării din perspectiva reproductibilității rezultatelor cercetării. Spre exemplu, implicarea acestor domenii în consens cu celelalte domenii la toate nivelurile realității privind identificarea căilor optime și valorificarea lor în beneficiul tuturor. Cu atât mai mult cu cât, *reînnoirile* aduc și deschiderilor un grad sporit de schimbări rapide și insuficient timp perioadei în care acestea să fie testate, iar consecințele nu vor întârzia să apară.

Perspectiva epistemică continuă cu valorificarea restructurărilor noționale și ale reperelor: *reintegrarea fundamentelor cunoașterii, conexiunilor, acribiei* sau *inovării* de rând cu cele deja care din anterior s-au efectuat în cadrul studiului. În această ordine de idei, subliniem că restructurățile efectuate de la reperatele constitutive ale studiului până la

cele ale naturii deschiderilor în mediul societal vine ca urmare a cuantumului factologic de date acumulate. Cuantumul respectiv înglobat în procesul interpretării evidenția prezența unui areal net mai amplu, iar materialul factologic trecut prin deschiderile atribuite de regulă societății bazate pe cunoaștere sporea confuziile și mai puțin sustenabilitatea rezultatelor în desemnarea, construcția și finalitatea modelului cercetării per ansamblu. Astfel, se explică intențiile de precizare și a arealului deschiderilor. Cu atât mai mult cu cât, tatonările privind frecvența utilizării sintagmei deschiderilor societății bazate pe cunoaștere încetățenesc mai degrabă consumerismul umanismului digital, rezultatelor obținute și reproductibilitatea acestora nu numai celor din știință, ci din toate domeniile de activitate și încetinesc valorificărilor lor. Deoarece așa cum s-a remarcat anterior, sintagma de departe nu reflectă starea reală a semnificației nici a deschiderilor și nici a societății bazate pe cunoaștere. Și nu în ultimul rând că în sec. XXI sintagma devine și una contraproductivă atât pentru mediul societal, cât și pentru cel ambiant¹⁵⁰.

Evident, algoritmul provocărilor din perspectiva filosofică a restructurării în cazul deschiderilor înseamnă recurgerea la organonul filosofiei, cadrul căruia degrevă și alte dimensiuni în contururile acestora, dar și nevoia de a fi cunoscute și aduse în prim-planul cercetărilor. Dimensiuni care conferă arealului o amplitudine diferită de cea recunoscută și acceptată în cazul societății bazate pe cunoaștere în multiplele studii realizate. Este vorba de dimensiuni care fac diferența, delimitând între deschideri și oportunități. Astfel, perceperea prin filosofie distinge între detașare și organizare a valorificării deschiderilor care debarcă din multiplele exigențe ce s-au impus și luate în considerare. Exigențe care fundamentează veridicitatea și necesitatea contemporaneității prospectărilor epistemice privind integrarea tradițiilor filosofiei în condițiile deschiderilor EI și nu societății bazate pe cunoaștere. Cerințe care respectate aduc plus valoare acțiunilor atât în societate, cât și în environment. Deoarece neconcordanțele sporesc inerenta pierderilor, inclusiv a conexiunii, acribiei și a schimbărilor din

¹⁵⁰ Ibidem. Ana Pascaru Prospectări epistemice...

fundamentele cunoașterii. Or, schimbările din fundamentele cunoașterii, conexiunile și acribia aplicate în investigare a cimentat formularea ideii conform căreia deschiderile se raportează la EI.

Dezvoltând subiectul considerăm îndreptățit ca reperele identificate în procesul prospectărilor epistemice să se reliefeze pas cu pas și trecute prin prisma inter și multe disciplinarităților. Astfel, *reînnoirile* integrării tradițiilor filosofiei se realizează punctual prin reintegrarea fundamentelor cunoașterii, conexiuni și acribiei, educația inovării și securitatea socială. În contextul în care deschiderile așa cum menționasem anterior atribuite societății bazate pe cunoaștere și nu EI continuă să prejudicieze valorificarea lor în toate domeniile de activitate, inclusiv în cele ale științei. Domenii care cunoscând o ascensiune redutabilă începând cu a doua jumătate a sec. XX au contribuit substanțial la explozia de rezultate. Rezultate prin obținerea cărora s-a încercat marginalizare domeniilor filosofiei, chiar pe alocuri tentative de înlocuire, totodată abrogându-și responsabilitatea pentru impactul diseminării produselor dincolo de frontierele comunităților academice, dar și reproductibilității produselor științifice. De asemenea, că produsele rezultatelor obținute în mare își au originile și în contururile societății bazate pe cunoaștere, între timp oportunitățile acesteia s-au angajat la promovarea ideii conform căreia realitățile, inclusiv cea socială pot fi încadrate în formule matematice sau de alt gen. Stare de fapt îngrijorătoare nu numai pentru cercetările din domeniile socioumaniste, dar și pentru celelalte în aceeași măsură, deoarece se neglijează integritatea conexiunilor care asigură atât dezvoltarea, cât și *reînnoirea*. *Reînnoirea* care înseamnă aducerea în actualitate a domeniului pe potrivea provocărilor și depășirea îngrijorărilor acumulate, inclusiv prin intermediul re poziționărilor fundamentelor cunoașterii, conexiunilor și acribiei. Or, organonul filosofiei continuă să rămâne singurul care menține și asigură caracterul mult aspectual al relației dintre entitățile studiate, chiar dacă pe un anume segment primează una dintre ele nu echivalează cu renunțarea sau marginalizarea, ci dimpotrivă are loc îmbogățirea inovațională și *reînnoirea* reciprocă.

Prospectarea provocărilor în și dintre fundamentele cunoașterii

Parcursul explorărilor a necesitat și o reliefare a provocărilor din *reînnoirile* produse în fundamentele cunoașterii. Discutăm de algoritmiile re poziționărilor în și dintre fundamentele cunoașterii ca urmare a *reînnoirilor* din câmpul cunoașterii în general. Re poziționări cadrul cărora evidențiază itinerariile nu doar propriilor îmbogățirii cu noi aspecte, tradiției și tradițiilor filosofiei la capitolul integrării în condițiile deschiderilor, dar și în celelalte domenii. Tentativa la care s-a recurs descinde din nevoia sensibilizării opiniei publice și nu doar a celei academice asupra importanței valorificării noilor orizonturi ale deschiderilor și nu doar utilizarea acestora în exces în câmpul cunoașterii la care asistăm. Acțiune pentru care radiografia re poziționările prin aspectele care se conturează în și dintre fundamentele cunoașterii, este direcționată spre căile noilor orizonturi. Orizonturi care se cer studiate și din nevoia de ale înțelege modul în care se schimbă datele problemei. Cu atât mai mult cu cât, căile respective cu o semnificație de departe una ordinară, înglobează re poziționările în și dintre fundamentele cunoașterii, dar și evoluția acestora prin efectele asupra reproductibilității rezultatelor obținute, umanizării digitale, condiției umane și mediului ambiant în general. Astfel, caracterul căutărilor de soluții se impune a fi unul complex, întrucât efectele optimizărilor sparg frontierele obișnuite, perpetuând în toate domeniile de activitate și în environment, și sunt pasibile de consecințe neașteptate. Consecințe care în contextul deschiderilor degrevează un grad sporit de accesibilitate la produsele științifice și mediatice, indiferent de nivelul de pregătire și sensibilizare ale membrilor societății de la individ, grup, comunitate până la institutele sociale. Accesibilitate care în lipsa unor mecanisme reglatorii pe potriva modificărilor și inerența întârzierilor la capitolul pregătirii profesionale și organizaționale a declanșat tendințe primejdioase din punctul de vedere al perpetuării patrimoniului cultural, civilizațional și environmental.

Astfel, pe parcursul investigației *reînnoirilor* s-a facilitat înțelegerea caracterului modificărilor/schimbărilor și în fundamentele cunoașterii și

înțelegerea lor atât pe orizontală, cât și pe verticală. Or, deschiderile Ei prin *reînnoiri* redimensionează itinerariul întrebărilor și problemelor din câmpul cunoașterii. Redimensionare în cadrul căreia relația dintre întrebare și problemă se ridică la un alt nivel, inclusiv schimbarea tradiției apanajului acestora și integrării lor cu cele din domeniile de care vor aparține în continuare. De asemenea, redimensionările în fundamentele cunoașterii impulsionează comunicarea dintre componentele intra și extra cadru și nu în ultimul rând raportul dintre cunoașterea comună și cea științifică. În condițiile în care chiar dacă reproductibilitatea rezultatelor științifice este un *terra incognita* acestea continuă să fie luate drept argument forte în susținerea ascensiunii cunoașterii științifice în raport cu cea comună.

Desigur studiul centrat pe exigența *reînnoirilor* din cadrul fundamentelor cunoașterii au indus și nevoia de o clarificare a acestora *in extenso*. Detalierea în această ordine de idei, constituie reliefașarea aspectelor responsabile de re poziționările ce au loc în cadrul cunoașterii și a fundamentelor acesteia. Vorbim de aspecte care s-au conturat în prim -planul constitutiv al cunoașterii și ale fundamentelor și nuanțarea lor în nivelul de comunicare cu celelalte componente, grație deschiderilor de noi orizonturi. Cu atât mai mult cu cât, dezbaterile în jurul definirii cunoașterii înșiși continuă să se ducă în parametrii dintre cunoaștere și informații. Nu este o noutate că, în studiile întreprinse deschiderile atribuite societății bazate pe cunoaștere și nu Ei au alterat și fundamentele cunoașterii și nu în ultimul rând cunoașterea înșiși. Chiar dacă teoria cunoașterii este prezentă în studiile filosofice din antichitate ca disciplină filosofică de sine stătătoare aceasta s-a constituit în epoca modernă, grație lucrării lui John Locke *Eseu asupra intelectului omenesc din 1690*¹⁵¹. Conform problematicii teoriei cunoașterii această se realizează prin interpretarea și evaluarea conținutului produselor, dar și finalitatea activității de cunoaștere. De asemenea precizăm că în această lucrare pentru prima dată este explicit precizată problematica teoriei cunoașterii, scopul căreia după J. Locke fiind *cercetarea originii, întinderii*

¹⁵¹ Constantin Stroe *Filosofie. Cunoaștere. Cultură. Comunicare*. București: Lumina Lex, 2000.168p

și certitudinii cunoașterii. Și nu în ultimul rând faptul că această formulare a teoriei cunoașterii înglobează marele teme ale gândirii gnoseologice nu numai ale epocii moderne, ci și contemporane¹⁵². Cu condiția că formulările asupra cunoașterii în condițiile EI se vor axa nu numai pe redimensionările care se produc în relația dintre informație și cunoaștere, dar și pe interconexiunile, interdependențele și interacțiunile susținute de principiul rigurozității.

În aceeași cheie organonului filosofiei subliniază *reînnoirile* care au loc și în relația dintre informație și cunoaștere în EI, de rând cu impactul lor asupra condiției umane și mediului environmental. Discutăm de exigența sensibilizărilor asupra prezenței interconexiunilor, interdependențelor și interacțiunilor pe care modificările le produc în această relație și în activitatea de cunoaștere în general. Exigență care de departe nu este una facilă, dar în lipsa ei consecințele pot fi fatale pentru o lume în plină globalizare. De ce? Deoarece deschiderile, chiar dacă completează activitatea de cunoaștere cu noi valențe această nu o absolv de pericolul constituirii de stavile în comunicarea cu părțile în formare. De asemenea că, comunicarea în interiorul cunoașterii, adică în și dintre fundamentele cunoașterii necesită a fi susținută pe aceleași paliere. Astfel, o hermeneutică a activității de cunoaștere în EI indică declanșarea de reorientări care modifică substanțial cadrul cunoașterii. Reorientări care în condițiile deschiderilor aduc în prim-planul activității de cunoaștere cercetarea-dezvoltarea. Este vorba de o taxonomie a acestei activități care cuprinde: cercetare fundamentală, cercetare aplicativă, dezvoltarea experimentală, cercetare fundamentală orientată, Tipuri de cercetare prin care principale produse sunt cunoașterea ca atare, după care urmează noile tehnologii, invențiile și inovațiile, iar ca medii instituționale majore în care se realizează aceste activități sunt: instituțiile de învățământ superior, institutele de cercetare publice și firmele¹⁵³.

Semnalăm de asemenea că, deschiderile de noi orizonturi au degrevat în cunoașterea științifică pedalarea pe cercetarea aplicativă și tot mai frecvent se invocă o înlocuire treptată a cercetării propulsate de

¹⁵² Ibidem.

¹⁵³ Ibidem.

știință cu cercetarea propulsată de societate. În acest context, G. Martinetti definește cunoașterea drept sistem de informații și date interconectate¹⁵⁴. Conform autorului acesta distinge trei tipuri de cunoaștere. cunoașterea organizată (cunoașterea obiectivată din lumea științei și a învățământului superior, produsă, acumulată și transmisă într-o manieră sistematică, conștientizată); cunoașterea organizațională (cunoașterea ca proces de organizare a activității în cadrul organizațiilor și, în același timp, cunoașterea ca progres în organizarea și conducerea societății în ansamblu); cunoașterea diseminată (apare datorită faptului că cele două activități principale care produc și diseminează cunoașterea, cercetarea și activitatea didactică, nu mai sunt activități complet autonome, desfășurate în relativă izolare instituțională)¹⁵⁵.

Indubitabil că cele invocate mai sus sunt suplinite cu alte nuanțări privind parametrii dintre cunoaștere și informații. Este vorba de criteriile la care se recurge în definirea cunoașterii. Criterii prin intermediul cărora s-a facilitat înțelegerea cunoașterii și într-un fel apropiind-o de repoziționările care se produc. În acest sens, subliniem că în studiile consultate cunoașterea este definită diferit/divers și nu arareori segmentar. Fapt pentru care radiografia întreprinsă debutează cu tratarea cunoașterii drept un sistem de informații și date interconectate ce poate fi clasificată în trei tipuri de cunoaștere. Esențial pentru primul tip este *cunoașterea organizată* ca una obiectivată și care ține de lumea științei și a învățământului superior. Astfel, cunoașterea produsă e acumulată și transmisă într-o manieră sistematică, conștientizată. Al doilea tip include *cunoașterea organizațională* în calitate de proces de organizare a activității în cadrul organizațiilor. Simultan acest tip este perceput și ca promotor al progresului în organizarea și conducerea societății în ansamblu. Al treilea tip încorporează *cunoașterea diseminată* fiind unul în care se pun în evocă activitățile celor două tipuri, diseminând cunoașterea. De asemenea cadrul acestui tip de cunoaștere afectează autonomia

¹⁵⁴ Ibidem. Guido Martinetti Interdisciplinarity and...

¹⁵⁵ Ibidem.

domeniului cercetării și cel didactic, deoarece parțial li se retrage din autonomia completă de odinioară¹⁵⁶.

Nu mai puțin interes în raport cu cel anterior prezintă abordarea cunoașterii în care aceasta este înțeleasă doar ca informație efectivă în acțiune. De astă dată cunoașterea este înregimentată drept informație efectivă în acțiune, . Acest gen de înregimentare este concentrat pe rezultate, percepută a fi în afara persoanei, cu un anumit rol în societate și economie sau în promovarea cunoașterii înseși. Astfel definită cunoașterea este clasificată în trei tipuri de cunoștințe noi: cele privind îmbunătățirea continuă a procesului, produsului, serviciului; cele angajate în exploatarea continuă a cunoștințelor existente, dezvoltării de noi și diferite produse, procese și servicii; și inovația propriu-zisă în care se regăsesc aplicate cunoștințele pentru a produce noi cunoștințe¹⁵⁷. Cu remarcă că, și într-un caz și întra-altul contururile sunt insuficient raportate la contemporaneitatea conexiunilor și acribiei în definirea cunoașterii și tipurilor ei fundamentale: comună și științifică.

Menținând subiectul accentuăm că cunoașterea prin fundamentele specifice și ea este trecută prin prisma *reînnoirilor* la nivelurile intra și inter relaționare dintre cunoașterea comună și cea științifică. *Reînnoiri* care prin oportunitățile deschiderilor alcătuiesc o prezență manifestă în fundamentele cunoașterii, generând tendințe intra și extra cadru. În contextul clarificării sustenabilității acestora cu ajutorul *reînnoirilor* se dovedește că fructificarea interconexiunii, interdependenței și interacțiunii atât între componentele cunoașterii, cât și cu toate domeniile de activitate, inclusiv cu cele ale științe se evidențiază efectele profunzimii în fundamentele cunoașterii, iar re poziționările nu sunt altceva decât expresia acestora. În timp ce canalizarea lor, deopotrivă atrag inerența influențelor în toate domeniile de activitate și ale actorilor sociali (individ, instituții sau comunități), independent de nivelul de sensibilizare ale acestora. Influențe care reprezintă o continuitate în reliefaarea modificărilor și dincolo de cadrul fundamentelor cunoașterii și procedeul prin care se comunică atât în interiorul domeniilor, cât și în comunicarea dintre ele. De asemenea că,

¹⁵⁶ Ibidem. Guido Martinetti Interdisciplinarity and...

¹⁵⁷ Ibidem.

modificările în/ și dintre entitățile enunțate se *reînnoiesc* extraordinar grație deschiderilor Erei Informaționale. Cu remarca că *reînnoirile*, fiind inițial atribuite doar domeniilor filosofiei în timp au șubrezit și lăsat fără verificări sustenabile caracterul acestora privind nu numai fundamentele cunoașterii. Deoarece, în realitate *reînnoirile* percepute astfel au diminuat reliefa caracterului lor complex, adică structurarea la un alt nivel al legăturilor care devin interconectate, interacționează și inter relaționează.

O hermeneutică a reorientărilor întreprinsă asupra cunoașterii, inclusiv fundamentele acesteia indică modificări substanțiale pe toate palierele. Modificări substanțialitatea cărora cu ajutorul organonului filosofiei reliefează nu arareori deriva acestora, deoarece degrevările frecvente de la principiul rigorii, conexiunilor se soldează cu rateuri grave. Au loc reorientări care în condițiile deschiderilor EI facilitează și responsabilizează funcția publică a științei în societatea contemporană, dar aduc în prim-plan activităților de cunoaștere și pe cele de cercetare-dezvoltare. Cercetare-dezvoltare de care în timp s-au legat speranțe în găsirea de soluții la provocările lumii contemporane, inclusiv prioritatea cunoașterii științifice în raport cu cea comună. Acest lucru se certifică și în multe din studiile inter și multidisciplinare asupra cunoașterii, în care se susține că activitățile de cunoaștere pot fi încadrate în tipuri de cercetare gen: *cercetarea fundamentală, cercetarea aplicativă, dezvoltarea experimentală și cercetarea fundamentală orientată*. Se demonstrează că cunoașterea în tipurile invocate este în calitate de produs principal urmată de noile tehnologii, invenții și inovații care se realizează prin intermediul instituțiilor de învățământ superior, institutele de cercetare publice și firme¹⁵⁸. Concomitent remarcăm inexistența ponderii interconexiunilor, interdependențelor și interacțiunilor cercetării cu spațiul cultural, pilonii axiologici ai căruia asigură cercetării-dezvoltării continuitatea perpetuării și perenitatea raportului dintre cultural – civilizațional, în special privind valoarea reproductibilității rezultatelor științifice și menținerii balanței dintre fructificare și utilizare în toate celelalte activități intra și extra societale.

¹⁵⁸ Ibidem. Michel Henry *Barbarie...*

Nu este lipsit de importanță înțelegerea provocărilor din *reînnoirile* privind reintegrarea fundamentelor cunoașterii. Înțelegere care contribuie la construcția și sustenabilitatea modelului de integrare a reperelor invocate. Concomitent cu o estimare a legăturilor indispensabile dintre posibilitățile care se deschid și nevoia de cunoaștere a profunzimii modificărilor la nivel istorico-axiologic. Legături, valoarea indispensabilă reprezentând degrevările axiologice în dezvoltarea conceptuală a societății bazate pe cunoaștere, calitatea oportunităților deopotrivă atribuite Erei Informaționale. Se demonstrează, că independent de nivelul de pregătire a mediului comunitar, valențialitatea reintegrării fundamentelor cunoașterii de rând cu conexiunile și acribia sunt o constantă în toate domeniile de activitate, inclusiv și cele ale științei. Invocarea acestor argumente certifică că, dacă deschiderilor Ei li se datorează profunzimea modificărilor cu care se confruntă toate domeniile cu ajutorul *reînnoirilor* filosofiei. De asemenea, se exemplifică necesitatea reevaluării reperelor valorice în vederea perpetuării lor de rând cu celelalte domenii și poate cel mai important, cele ale arborelui cunoașterii și nici de cum abrogarea lui epistemologică. Modificări care grație deschiderilor bulversează domeniile de activitate, constrângându-le fie să se redimensioneze în conformitate cu noile realități sau să fie marginalizate. Și nu doar pe motiv că domeniul nu s-a racordat la noile realități, dar și pentru că nu arareori oportunitățile deschiderilor sunt utilizate pentru a face rabat de la realitate.

Drept exemplu, încercările de a marginaliza domeniile filosofiei ceea ce n-a permis să se întrevadă că acestea de-a lungul timpului s-au *reînnoit*, reliefând extinderi în demersul filosofic. Extinderi care se reliefează și peste câmpul cunoașterii, dar fundamentele acestuia. De asemenea, accentuăm că modificările care au condus la *reînnoiri* în domeniile filosofiei își au corespondentul peste întreaga realitate, reliefându-i noi paliere dar și ascensiunea realității virtuale peste cea socială și nu numai. Iar *reînnoirile*, inclusiv cele din filosofie dezavuează și aspecte mai puțin cunoscute ale modificărilor și că acestea sunt mult mai profunde, dar și nevoia sporită de sensibilizare a societății privind înțelegerea lor. Cu atât mai mult cu cât, efectele lor *volens volens* sugerează a fi de durată și de

neocolit în acțiunile ce se întreprind și nu în ultimul rând, faptul că consecințele acestora deja sunt dificil de prognozat pentru perpetuarea societății în particular și celei globale în general, deoarece mecanismele reglatorii sunt doar în faza elaborărilor. Și nu în ultimul rând consecințele se răsfrâng asupra mediului ambiant și valorii vieții.

În continuare o radiografie a *reînnoirilor* este direcționată spre evidențierea redimensionărilor care au loc în și dintre fundamentele cunoașterii. De ce? Deoarece *reînnoirile* din cadrul fundamentelor cunoașterii facilitează, dar concomitent și dezavuează constantele confruntărilor structurale. Confruntări, aspectele cărora se identifică și devin distincte nu instantaneu, ci doar în cazul producerii redimensionărilor și la nivel de intra cadru, dar și prin cel de comunicare dintre fundamentele cunoașterii. Redimensionările asupra fundamentelor cunoașterii cu ajutorul filosofiei și posibilitățile informaționale consemnează că cromatica lor este una și diversă, dar și divergentă. Iar apelând la instrumentările organonului *reînnoit* al filosofiei se reliefează că, redimensionările din legăturile structurale ale fundamentelor cunoașterii aduc în prim-plan aspecte insuficient elucidate și că acestea deja se conectează la cele manifeste.

Sine dubio, este vorba de aspecte care au progresat în fundamentele cunoașterii aducând cu sine urgența reevaluărilor. Or, deschiderile de orizonturi amplifică apariția acestor aspecte în și dintre componente, dar și în revigorarea legăturilor dintre părțile constituitoare intra cadru. Cu atât mai mult cu cât, acestea se regăsesc și în re poziționările relațiilor dintre fundamentele cunoașterii, adică între cea comună și cea științifică. Repoziționări cu o prezență manifestă în tot ce semnifică realitate și realitate socială sau environment în particular. În condițiile în care informația tot mai frecvent este situată/ poziționată în afara cunoașterii sau cunoașterea științifică căreia i se atribuie distincții net superioare cunoașterii ca atare. Se prefigurează tendința de supremație a informației ca urmare a rezultatelor impresionante obținute pe palierul realității, inclusiv și pe componenta socială în relația sa cu cunoașterea, abrogându-se principiul rigurozității. Chiar dacă deschiderile de noi orizonturi ascund riscuri majore și efecte cu impact de durată ceea ce de departe nu absolvă

de costurile care deja se fac simțite, în dependență de gradul de sensibilizare în societate. Este o starea creionată fie și studii întârziate, dar după impact se impune a fi una major propulsată în dezbaterile cercurilor academice sau public- private. În această ordine de idei, canalizarea reevaluărilor care instantaneu se conectează și se revarsă peste întreaga realitate. Și de accesarea fundamentelor cunoașterii spre o reintegrare a părților conform noilor condiții. Spre exemplu, parcursul întrebărilor în câmpul cunoașterii schimbă cunoștințele și problemele, adică trecerea acestora dintr-o stare întra-alta¹⁵⁹ îl regăsim și în fundamentele cunoașterii unde frontierele dintre cunoașterea comună și cea științifică de departe nu mai sunt strict delimitate[n.a.]. Ulterior efectele din fundamentele cunoașterii atât în cea comună, cât și în cea științifică interrelaționează, regăsindu-se în câmpul cunoașterii și *vice versa*. Este vorba de posibilități nemaîntâlnite, grație deschiderilor El care asigură și aprofundează ridicând la un alt nivel progresia intercomunicărilor, interdependențelor și interacțiunilor dintre entitățile date și impactul lor asupra tuturor palierelelor realității. Altfel spus, cu cât mai mult se cunoaște și sensibiliza asupra acestor relaționări cu atât mai mult se restrânge arealul incognoscibilului în raport cu cognoscibilul.

Raționamentul exigenței în explorarea fundamentelor cunoașterii se impune a fi și prin elucidarea rolului acțiunilor și nu oricum, ci a celor cu un caracter complex. În această ordine de idei, subliniem că *reînnoirile* inclusiv din filosofie au furnizat posibilități notabile în delimitarea dintre acțiuni, adică discernerea dintre cele complexe și fragmentar iste. De asemenea, de pericolele care se ascund în spatele lipsei de clarificare a acțiunilor și raportate la fundamentele cunoașterii, în special în relația dintre cunoașterea comună și cea științifică. Or, nu arareori se atestă că, prin mijloacele deschiderilor El tot mai frecvent acțiunile complexe se încearcă a fi înlocuite cu practici segmentare în cadrul fundamentelor cunoașterii, ajungându-se să se prolifereze opinia conform căreia cunoașterea științifică este superioară în raport cu cea comună¹⁶⁰. Astfel, că importanța

¹⁵⁹ Alexandru Dragomir. Întrebare și răspuns. În: *Crase banalități metafizice*. București: Editura HUMANITAS, 2004. 256p; Ibidem. Constantin Stroe *Cunoaștere...*

¹⁶⁰ Ibidem. Michel Henry *Barbarie...*

diseminării acțiunilor complexe devine una de interes major în condițiile în care orizonturile El captează și absorb până și propriile oportunități ce asigură deschiderile. În susținerea acestei afirmații este exemplul conceptului de societate bazată pe cunoaștere și oportunitățile acestuia care prin *reînnoirile din* filosofie s-a demonstrat dezacordul acestora cu noile exigențe și urgența trecerii la concepte-teorii. S-a adevărit că perspectiva accesului nelimitat la informația științifică și mediatică devine insuficientă, odată cu schimbările inerente ale realității, inclusiv celei științifice. Fapt pentru care comunitatea științifică a acceptat exigența conceptelor-teorii, acestea (conceptele) sunt instrumente de recunoaștere a realității și de creare a acesteia. Drept urmare a experiențelor cognitive se transformă semnificațiile care presupun „atmosfera spirituală” pe care o emană, adică permit și explică învățarea¹⁶¹.

Subscriind la conceptele-teorii considerăm remarcabil faptul că, acestea raportate la societatea bazată pe cunoaștere semnifică nu doar depășirea frontierei anterioare și completarea cu aspecte asupra cărora prea ne semnificativ se insistă în studiile elaborate, dar și evidențierea relațiilor dintre fundamentele cunoașterii. Această încercare temerară ne-a ajutat să demonstrăm în studiile efectuate că, doar completat cu descentralizarea axiologică și sistemul informațional conceptele-teorii ale societății bazate pe cunoaștere și nu numai se conformează cerințelor realității, inclusiv în cadrul fundamentelor cunoașterii. Astfel, completările în construcția conceptuală a societății bazate pe cunoaștere asigură trecerea la concepte-teorii prin sistemul informațional și comunicațional (ITC) și descentralizare axiologică și nu oricum ci recurgând la acțiuni complexe. Totodată subliniem că participarea acestor aspecte prin acțiuni complexe la întregirea cadrului conceptual nu înseamnă lipsirea lor de calitate de un tot întreg, stare de fapt ce tinde să devină o prezență și pentru alte sisteme¹⁶². Cu atât mai mult cu cât, practicile fragmentariste în cazul oportunităților societății bazate pe cunoaștere li s-au raportat, începând cu anii 60-ai sec. XX, atâtea evenimente majore care au lăsat pe dinafară apartenența lor ca parte din deschiderile El și nici de cum un tot

¹⁶¹ Ibidem. Guido Martinetti Interdisciplinarity and...

¹⁶² Ibidem. Ana Pascaru Societatea bazată...

întreg. Aplicarea organonului filosofiei se tatonează cu arealul deschiderilor El și metoda tehnologiei digitale, în încercarea de a demonstra că acesta este unul complex și încorporează totalitatea acțiunilor, independent de nivelul de cunoaștere sau conștientizare în cotidianul comunităților societății globale. Astfel, că dincolo de nivelul sensibilizărilor sau conștientizărilor societale încorporările El consemnează nu doar urgentarea recunoașterii și căutării de căi optime privind caracterul *reînnoirilor* ce se produc, dar și evidențiază ascensiunea aspectelor insuficient cunoscute. Progresia acestor aspecte care, chiar dacă sunt insuficient sensibilizate în mediul comunitar, independent de nivelul de pregătire a persoanelor, organizațiilor și a tuturor actorilor sociali dinamizează și nu arareori condiționează rezultatele în raport cu așteptările sau investițiile efectuate¹⁶³.

Desigur, investigarea fundamentelor cunoașteri intra și extra cadru cu ajutorul *reînnoirilor* au dezvăluit că tentativele de diminuare a importanței relației dintre informație și cunoaștere nu sunt decât aparențe. Pe de o parte discutăm de aparențe ce sunt ancorate în mare pe accesibilitățile ce se deschid și insuficient pe partea epistemică. Pe de alta, că și cele mai performante lucruri în lipsa temeiului devin contondente, inclusiv cele rezultate din cercetările științifice și promovate drept inovări de excepție. Astfel, acestea (tentativele aparențelor) dincolo de vrerea lor certifică sustenabilitatea postulatului privind rolul filosofiei *reînnoite* de coordonator în raport cu domeniile științei. Sustenabilitatea postulatului de coordonator al acesteia se regăsește în insistența cu care se atenționează asupra profunzimii modificărilor ce sparg frontierele fundamentelor cunoașterii și necesitatea abilităților de canalizare a contribuțiilor inter și multidisciplinare, inclusiv în și dintre acestea și domeniile științei. Acest necesar de coordonare și cu implicarea înșiși a filosofiei conduce la desemnarea tabloului lumii pe multiple niveluri. Cu atât mai mult cu cât, oportunitățile El reliefează prezența de aspecte mai puțin cunoscute și insuficient elucidate în tabloul lumii, pronosticarea cărora în viitor

¹⁶³ Ana Pascaru A. Acribia filosofiei catalizată de societatea bazată pe cunoaștere. *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*.2017, nr.1 (173),134-141

continuă a fi una deloc facilă, gen *structura recesivă a lumii sau relația dintre accesul nelimitat la produse și informații cu mediul ambiant și cel virtual, umanismul digital sau reproductibilitatea rezultatelor științifice*¹⁶⁴. Vorbim de aspecte care deja comunică cu cele existente și deopotrivă aprofundează disimetria în structura lumii (*societatea globală n.a*). Aprofundări cunoașterea cărora prin aspectele invocate, fructificând oportunitățile El ajunge una de referință în complexitatea elaborărilor inter și multidisciplinare. Bineînțeles că *sinequanonul* elaborărilor impune filosofiei identificarea și optimizarea regenerării relațiilor dintre domeniile științei și cele ale filosofiei privind asigurarea securității disimetriei profunde în structura lumii¹⁶⁵. De asemenea se accentuează că, neglijarea și celui mai nesemnificativ la moment aspect în condițiile disimetriei profunde poate conduce la rupturi și formarea de *vid-uri* pe cele mai diverse paliere ale realității.

Recurgând la perspectiva *reînnoirilor* fundamentelor cunoașterii în condițiile El nu este altceva decât evidențierea și calității lor de aspecte în continuă dezvoltare. Semnificația lor fiind mai mult decât aspectualitatea priorităților din cadrul fundamentelor cunoașterii și valorificarea perspectivelor. Vorbim de unghiuri care marchează provocările ce necesită a fi canalizate și parcurse în raport cu noile realități din fundamentele cunoașterii, efemera sustenabilitate din încercările domeniilor științei prin marginalizarea altora, inclusiv a filosofiei. Marginalizare care nu face decât să-și neglijeze propriile domenii deoarece filosofia în calitate de organon sensibilizează asupra exigenței raportului dintre cunoașterea comună și cea științifică. Și că doar congruența acestui raport și nici de cum prioritatea celei științifice între fundamentele cunoașterii în deschiderile El se susține perpetuarea condiției umane, societății și mediului ambiant. Or, dincolo de contestărilor aduse filosofiei în demonstrațiile construite nu s-a sesizat că aceasta rămâne o prezență manifestă în conținutul propriilor direcții de

¹⁶⁴ Ibidem. Constantin Salavăstru *Critica raționalității...*; Mircea Florian *Recesivitatea...*; Guido Martinetti *Interdisciplinarity and...*; Ana Pascaru *Prospectări epistemice...*

¹⁶⁵ Dambock Ch. Wolfgang Stegmuler și „tradiția continentală”: despre apariția și concepția „Curentelor principale ale filosofiei contemporane”. *Revista de Filosofie*, Tomul LIX, 2012, nr.2, p.237-252; Ibidem. Mircea Florian *Recesivitatea...*; Constantin Salvăstru *Critica raționalității...*

cercetare, inclusiv modalitățile de transformare a întrebării în problemă și *vice versa* în câmpul cunoașterii și relaționarea cunoașterii științifice cu cunoașterea comună. Concomitent se evidențiază că contestările au condus la ratări în reliefarea profunzimii interacțiunii, interconexiunilor și interdependențelor care se produc nu numai în interiorul și exteriorul direcțiilor de cercetare, sparte frontierele acestora, ci și în ceea ce privește re poziționările manifeste din fundamentele cunoașterii. Repoziționări care necesită a fi studiate și minuțios interpretate pe toate palierele realității, inclusiv la capitolul încadrării și fructificării lor în sistemul de organizare și organizații ale societății.

Un alt aspect privind cunoașterea este cel prin care aceasta se înțelege ca informație efectivă în acțiune, informație concentrată pe rezultate, văzută în afara persoanei, cu rol în societate și economie sau în promovarea cunoașterii înseși. Și drept urmare se menționează trei tipuri de cunoștințe noi: cele legate de îmbunătățirea continuă a procesului, produsului, serviciului; cele legate de exploatarea continuă a cunoștințelor existente, în scopul dezvoltării de noi și diferite produse, procese și servicii, și inovația propriu-zisă, adică aplicarea cunoștințelor pentru a produce noi cunoștințe¹⁶⁶. De asemenea consemnăm că schimbările la nivel societal, a productivității și cea managerială, a cunoașterii circumstanțelor în care produsul cercetării depășește cadrul comunității academice și devine un bun pentru diferite grupuri sociale mai mult sau mai puțin informate, cu un anumit nivel de educație pe lângă cunoștințele explicite și tacite cu care de obicei se operează în cunoașterea științifică acestea necesită a fi completate cu cele din limbajul cotidian care răspund la întrebări precum: *știi că?, știi unde, știi de ce, știi dacă, știi cum, știi când?*¹⁶⁷. De asemenea că, formele cunoașterii științifice fructificate prin limbajul cotidian contribuie la *transformarea cunoștințelor dintr-o stare întra-alta* (nota autorului). Pe de o parte, în cercetare aceasta înseamnă identificarea și constituirea de noi direcții sau aprofundarea celor existente Pe de alta, acutizarea înțelegerii în mediul comunitar a necesității pregătirii de cadre

¹⁶⁶ Ibidem. Guido Martinetti *Interdisciplinarity and...*, p.147; Ștefan Iancu *Societatea cunoașterii...*; Christian Dambock Wolfgang Stegmuler și „tradiția continentală”...

¹⁶⁷ Ibidem. Ștefan Iancu *Societatea cunoașterii...*

care ar impulsiona acțiunile societale. În lipsa acestor completări, semnificația societății bazate pe cunoaștere va continua să fie sensibilizată/ înțeleasă mai degrabă fragmentar decât complexă sau drept sinonim al societății în general.

Provocările din *reînnoiri* detaliază și clarifică re poziționările în și dintre fundamentele cunoașterii și nu în ultimul rând schimbările din cadrul relației dintre informație și cunoaștere. Relație care în contextul deschiderilor EI tot mai frecvent este fragmentată, chiar dacă realitatea în general și cea socială în particular semnalează conturarea de probleme majore care periclitează deopotrivă condiția umană și mediul ambiant. Or, *reînnoirile* cu suportul organonului filosofiei nu numai facilitează radiografierea fundamentelor cunoașterii și nivelul de comunicare dintre cele două tipuri de cunoaștere, dar și efectele inconveniențelor segmentare în abordările întreprinse. De asemenea, prin noile deschideri ale EI completările organonului filosofiei surprind modificări de departe necunoscute din cadrul fundamentelor cunoașterii și constituirea raportului dintre acestea. Iar multitudinea de tentative de a înlocui formele cunoașterii cu aspecte din cadrul acestora nu fac decât să subrezească cadrul epistemic. Nu arareori modele propuse asupra diversificării cunoașterii, a elucidării insuficiente a relației dintre informație și cunoaștere s-a soldat cu proliferarea ideii conform căreia doar informația constituită în sistem ITC devine prioritară. Chiar dacă inițial era vorba doar de cunoașterea științifică acestea abordări afectează și cunoașterea comună deoarece comunicarea dintre ele nu poate fi stopată indiferent de nivelul de pregătire sau sensibilizarea a utilizatorului. Cu atât mai mult cu cât, dezvoltarea și propulsarea fiecăruia dintre ele este imposibilă în lipsa comunicării inter și extra cadru, iar informația continuă să rămâne partea asiguratoare a cunoașterii de noi profiluri de interconexiune /interdependentă și interacțiunea intra și extra cadru dintre lucruri și ființe a devenit facilă. Se atestă că re poziționările din fundamentele cunoașterii aprofundează relaționările dintre cunoașterea comună și cea științifică, dar și indică nevoia de ale înțelege pentru ale valorifica și nu doar utiliza. Cu remarcă că doar ignorarea perspectivei reînnoirilor, inclusiv prin domeniile filosofiei s-a permis segmentarea din cadrul fundamentelor cunoașterii.

Drept exemplu, deschiderile de noi orizonturi au sporit accesul la informația științifică și mediatică care grație imaginii suscită interes și atrag în orbita sa foarte multe segmente ale realității sociale. Segmente care datorită rețelelor de socializare includ de la individ grupuri formale/informale până la reprezentanți din domeniile de cercetare și instituții, mai nou se constituie și comunități virtuale cu nici o legătură cu mediul geografic. S-ar părea că aceste posibilități nu fac decât să favorizeze comunicarea în/și dintre entitățile respective, astfel canalizând energiile care se acumulează în societate. Dar în timp s-a constatat că această este doar partea pozitivă a Aisbergului informațional. Chiar dacă explozia celeilalte părți încă se lasă "așteptată" fructificând re poziționările fundamentelor cunoașterii s-a descoperit proliferarea practicilor pentru a găsi răspunsuri la întrebări substituie conținutul și recurgând la forme fără fond. Drept exemplu, multiplele cerințe privind renunțarea la metafizică care ar fi benefică și domeniilor filosofiei în timp însă s-a dovedit că, acestea nu fac decât să sporească tendința substituirilor. Tendință care s-a extins și peste celelalte domenii ale științei. Și nu în ultimul rând în fundamentele cunoașterii unde re poziționările au ajuns să fie propulsate pentru ascensiunea cunoașterii științifice în raport cu cunoașterea comună.¹⁶⁸ Ascensiune ce necesită a fi puse în balanță cu celelalte forme ale cunoașterii comune din care cea științifică își alimentează sursele. În caz contrar acestea din urmă riscă să fie marginalizate, grație consumării decât valorificării oportunităților din deschiderile EI. De fapt în ascensiunea respectivă tot mai frecvent se întrevăd și tendințe de minimalizare sau nivelare a importanței capacității fie a individului sau a grupului, a celor care au un background, adică școliți.

Sine dubio, deschiderile EI pentru relaționarea dintre fundamentele cunoașterii: comună și cea științifică nu se rezumă doar la accesul la informația mediatică și științifică. Se atestă că, accesul reliefează gradul de deschidere intra și extra cadru a componentelor cunoașterii comune și celor științifice, disponibilitatea acestora de a comunica între ele în contextul inerenței intensităților, astfel fructificând noile orizonturi. Or,

¹⁶⁸ Ibidem. Michel Henry *Barbarie...*

arealul intensității se răsfrânge și peste fundamentele cunoașterii, dar și peste cotidianul în care se schimbă produse și oferte, afectând de la pregătirea individului, comunității până la disponibilitatea instituțiilor sociale de a se sesiza și întreprinde măsuri reglatorii. Areal în care *volens nolens* se înmagazinează produse și oferte gen *fake news* și *post-truth* care sunt cunoscute mai mult formal decât în esență. Chiar dacă efectele acestor înmagazinări de departe nu sunt cunoscute nici un mediu comunitar nu este absolvit de plata contribuțiilor. Contribuții care sunt diverse, divergente și în lipsa unor mecanisme eficiente de prevenție deja periclitează perpetuarea pilonilor valorici ale lumii contemporane. Discutăm de contribuțiile reflectate în consecințe pe care societatea le achită independent de nivelul ei de dezvoltare. De ce? Deoarece nivelul sporit de accesibilitate la bunurile produse ca urmare a rezultatelor obținute și viteza excesivă cu care acestea se modifică sparg frontierele obișnuite ale societății, influențând considerabil factorul intern. Astfel, că produsele în loc de a fi valorificate la toate nivelurile ierarhiei sociale sunt tot mai frecvent utilizate la declinarea vieții private și sociale, inclusiv la denaturarea rezultatelor fie în sondajele de opiniei sau la rezultatele alegerilor generale/locale.

Monitorizând conjunctura exemplificărilor care de fapt sunt mult mai multe decât cele legate de Brexit-ul din Marea Britanie sau alegerile prezidențiale din SUA. În spatele nuanțării rămâne neelucidat adevăratul motiv deoarece efectele acestor exemple de departe nu sunt de suprafață ci unul mult mai profunde. Or, dincolo de contextul audierilor din comisiile Senatului american a reprezentantului Facebook Mark Zuckerberg, actualmente Meta (2021) în care rețeaua este vizată de anchete și plângeri din toate direcțiile, pe ambele maluri ale Atlanticului, după izbucnirea, la jumătatea lui martie 2018, a scandalului Cambridge Analytica. Cu toate că, fondatorul rețelei încerca să se disculpe susținând nevoia de o reevaluare a tuturor aspectelor relației cu utilizatorii, asigurându-se că se ridică la nivelul responsabilității pe care le au atunci când pun oamenii în legătură și că aceste conexiuni au un caracter pozitive. Astfel, oferind oamenilor o platformă pentru a-și face vocea auzită devine o urgență și garanția că aceasta pentru ei nu este o

oportunitate pentru a face rău sau pentru a dezinforma. Cu atât mai mult cu cât, datele a peste 87 de milioane de utilizatori au fost colectate luându-se de bună credință promisiunea celor de la Cambridge Analytica, că acestea nu vor fi folosite, dar nu s-a și verificat. De asemenea, s-a evidențiat că nu este îndeajuns să le oferi oamenilor control asupra datelor, se cuvine să ai certitudinea că dezvoltatorii care beneficiază de ele le protejează la rândul lor¹⁶⁹.

În aceiași cheie cu cele invocate anterior ține de reliefarea relației dintre informație și cunoaștere în EI din perspectiva condiției umane și mediului environmental. Vorbim de exigența sensibilizărilor asupra prezenței interconexiunilor, interdependențelor și interacțiunilor pe care reînnoirilor le aduc în această relație și în activitatea de cunoaștere în general. Revendicare care de departe nu este una facilă, dar în lipsa ei consecințele pot fi fatale pentru o lume în plină globalizare. Deoarece deschiderile, chiar dacă completează activitatea de cunoaștere cu noi valențe această nu o absolv de pericolul constituirii de stavile în comunicarea cu părțile în formare. De asemenea că, comunicarea în interiorul cunoașterii, adică în și dintre fundamentele cunoașterii necesită a fi susținută pe aceleași paliere. Astfel, o hermeneutică a activității de cunoaștere în EI indică declanșarea de reorientări care modifică substanțial cadrul cunoașterii. Reorientări care în condițiile deschiderilor aduc în prim-planul activității de cunoaștere cercetarea-dezvoltarea și inesifiant susținerea valorilor general-umane și environmental. De asemenea consemnăm că schimbările la nivel societal, a productivității și cea managerială, a cunoașterii circumstanțelor în care produsul cercetării depășește cadrul comunității academice și devine un bun pentru diferite grupuri sociale mai mult sau mai puțin informate, cu un anumit nivel de educație pe lângă cunoștințele explicite și tacite cu care de obicei se operează în cunoașterea științifică acestea necesită a fi completate cu cele din limbajul cotidian care răspund la întrebări precum: știi că?, știi unde, știi de ce, știi dacă, știi cum, știi când?¹⁷⁰. De asemenea că, formele cunoașterii științifice fructificate prin limbajul cotidian contribuie la transformarea

¹⁶⁹ <https://www.digi24.ro/stiri/scri-tech/>

¹⁷⁰ Ibidem. Ștefan Iancu *Societatea cunoașterii...*

cunoștințelor dintr-o stare întra-alta (nota autorului). Pe de o parte, în cercetare aceasta înseamnă identificarea și constituirea de noi direcții sau aprofundarea celor existente. Pe de alta, acutizarea înțelegerii în mediul comunitar a necesității pregătirii de cadre care ar impulsiona acțiunile societale. În lipsa acestor completări, semnificația societății bazate pe cunoaștere va continua să fie sensibilizată/ înțeleasă mai degrabă fragmentar decât complexă sau drept sinonim al societății în general.

Evident că, în interiorul fundamentelor cunoașterii deschiderile de orizonturi este amplificată de înlănțuirea noilor aspecte în și dintre componente, revigorarea legăturilor dintre părțile constituitoare intra cadru. De asemenea, au loc re poziționări și în relațiile dintre fundamentele cunoașterii, adică între cea comună și cea științifică. Re poziționări care au devenit o prezență manifestă în tot ce semnifică realitate și realitate socială în particular. Discutăm de modul în care informația tot mai frecvent este situată/ poziționată în afara cunoașterii sau cunoașterea științifică căreia i se atribuie distincții net superioare cunoașterii ca atare. se prefigurează relația dintre informație și lezează principiul cum această stare de fapt va fi abordată în spatele rezultatelor impresionante obținute pe palierul realității, inclusiv și pe componenta socială sau deschideri de noi orizonturi se ascund riscuri majore și efecte cu impact de durată. Starea creionată din studii întârzie să fie și una major propulsată în dezbaterile cercurilor academice sau public- private ceea ce de departe nu absolvă de costurile care deja se fac simțite, în dependență de gradul de sensibilizare în societate.

Epistemică contemporaneității conexiunilor și acribiei

Antrenarea contemporaneității conexiunilor de rând cu reintegrarea fundamentelor cunoașterii prospectează inerența provocărilor. Provocări care epistemic fundamentează necesitatea cunoașterii efectelor *reînnoirilor* în cadrul integrării tradițiilor filosofiei și încetățenirea acestora în mediul comunitar. Discutăm de profunzimea provocărilor din *reînnoiri*, grație componentelor deschiderilor EI (oportunități & societatea bazată pe cunoaștere) și insuficient

sensibilizată, dar ancorată în realitate inclusiv cea socială. Deschideri care în dificilul drum al activităților care se întreprind în toate domeniile, fără excepții și cele din cercetare, nu numai le influențează, evidențiază derapările care au loc, dar și consecințele ce nu întârzie să se manifeste în mediul comunitar. Cu atât mai mult cu cât, domeniile științei, datorită deschiderilor Ei și oportunităților societății bazate pe cunoaștere, în spațiul public al realității sociale cunosc o implicare de pionierat. Or, dincolo de aspirațiile pro sau contra conexiunilor acestea rămân o prezență constantă în procesul de activitate și le asigură domeniilor continuitate prin *reînnoirile* care au loc intra și extra cadru. Se reliefează contribuția instituțiilor reprezentative din domeniu în valorificarea *reînnoirilor* prin nivelul calităților profesionale și culturale ale membrilor societății, indiferent dacă e domeniul științific sau nu. Totodată reliefarile conexiunilor înglobează rapiditatea schimbărilor intra și extra profesionale, dar și disponibilitatea organizațiilor de fi pe potrive cerințelor. Și nu în ultimul rând că, conexiunile *reînnoite* mențin și asigură comunicarea dintre formele de cunoaștere și restrâng tentativele de transformarea a celei științifice în una prioritară în raport cu celelalte.

Această situație de departe nu este una *ad-hoc*, ci mai degrabă surprinsă și conturată pe parcursul studiilor întreprinse asupra oportunităților societății bazate pe cunoaștere. Așa cum s-a demonstrat anterior oportunitățile respective în calitate de componente ale deschiderilor Erei Informaționale nu numai că influențează, dar și furnizează provocări multiple procesului cunoașterii. În această ordine de idei, susținem *ad litteram* menținerea și respectarea conexiunilor în parcursul cunoașterii lucrurilor și etapelor cu aplicarea codului deontologic reprezintă hârtia de turnesol necesarmente în diminuarea derapajelor. Deoarece abrogarea conexiunilor certifică în cazul oricărei acțiuni, în domeniile științei inclusiv renunțarea la anumite lucruri care în timp pot produce, datorită deschiderilor, prejudicii incomensurabile. Ori, nu întâmplător în ultima perioadă reputația aprofundărilor spectaculoase în procesul investigațional până nu demult luate drept adevăr în ultima instanță tot mai frecvent sunt privite cu neîncredere, considerate mai degrabă de suprafață, deviind parcursul cunoașterii.

Astfel, lumea cunoașterii în context renunțării tacite la conexiuni și neîntrezărind efectele reintegrării din fundamentele cunoașterii se îndepărtează de la obiectul de studiu, inclusiv temeiurile teoretice și se pedalează pe metodologia cercetării mai mult sau mai puțin înțeleasă.

Continuând în aceiași cheie susținem că renunțarea tacită la reflexivitatea conexiunilor asigurată de filosofie odată cu constituirea în părți distincte domeniile științei, inclusiv cele socio-umaniste la mai bine de la un secol distanță, s-a soldat și cu promovarea tendinței de înlocuire sau minimalizare a filosofiei și nu numai. Tendință ascendentă care își are temeiul nu numai în explozia rezultatelor înregistrate în diverse domenii ale științei, dar și în încercările de a aplica în practica atât la nivel profesional, cât și la cel cotidian. Este vorba de genul de aplicări care în timp s-au pretat de la minimalizarea parcursului teoretic în procesul investigațional, renunțarea la probleme fundamentale până la diminuarea perioadei de evaluare a produsului ce urmează a fi pus în circulație. Drept exemplu, încercările de înlocuire a noțiunii de societate cu sintagma societate bazată pe cunoaștere, sau realitatea socială cu realitatea virtuală care nu fac decât să prejudicieze în loc să valorifice orizonturile deschiderilor oferite de Era Informațională.

Desigur, rezultatele obținute au devenit un suport emblematic în elaborările și multiplicările de paradigme interesante din perspectiva dezvoltării cercetărilor ulterioare, dar și din cea a ascendenței funcției publice a științei în mediul comunitar. Concomitent însă conexiunile evidențiază insuficiența sensibilizărilor la nivelurile ierarhiei sociale asupra reproductivității rezultatelor științifice obținute. Încadrările acestor paradigme utilizate în argumentarea susținerii viitorului cunoașterii științifice și identificarea domeniilor necesare cercetării prin renunțarea la conexiuni și nu numai se încearcă încetățenirea raționamentului că cunoașterea științifică înglobează toate formele cunoașterii. În calitate de argumente fiind ascensiunea științei care se pretează a fi o cunoaștere absolută luând lumea matematică și geometrică, merită să furnizeze o cunoaștere univocă a lumii reale, drept această lume reală însăși chiar dacă această lume nu putem decât s-o intuim și s-o încercăm în modurile concrete ale vieții noastre

subiective¹⁷¹. Evident că o atare stare de fapt de departe nu este una satisfăcătoare nu numai pentru forme ale cunoașterii care nu se încadrează în actualele standarde științifice, riscând să devină ca și inexistente, dar și cele ale științei propriu-zise. De ce? Deoarece asupra acestora din urmă (formele cunoașterii științifice) luate laolaltă și lipsite de comunicare prin intermediul conexiunilor planează auto stigmatizarea întrucât contururile lor s-au desemnat și cu suportul celorlalte forme ale cunoașterii. Separarea în contextul dat însingurează formele cunoașterii științifice îndepărtându-le de la sensibilizările privind asigurarea inerentă a conexiunilor intra și interdisciplinare, dar și cu realitatea din care obiectul cercetării este parte.

Exigența studierii provocările inevitabilului asupra procesului cercetării științifice argumentează cunoașterea cauzelor ce alimentează renunțările la conexiunile filosofiei. În aceste sens, s-au analizat provocările inevitabilului începând cu formularea problemei, desfășurarea procesului propriu-zis al cercetării până la perpetuarea domeniilor științei din perspectiva implicării tehnologiilor informaționale și comunicaționale. S-a constatat că pregnanța inevitabilului în procesul de cercetare susținut prin tehnologiile informaționale & comunicaționale conduc la diminuarea semnificației reperelor valorice, îndepărtând cercetarea de geneza obiectului de studiu, chiar dacă acesta la suprafață se susține și promovează. Are loc și o multiplicare a încercărilor conform cărora temeiul teoretic al unui domeniu nu se mai regăsește în metafizică, dar și conexiunile nu mai sunt la ordinea zilei¹⁷².

O altă cauză responsabilă de diminuările epistemice în cazul nostru se referă la inerenta conexiunilor ce țin de predispoziția amplificării rolului unor sisteme gen cel informațional și comunicațional și mai puțin a celorlalte care au ajuns să se manifeste. Amplificare care de fapt vine în contradicție cu realitățile contemporane deoarece itinerariile sistemelor manifeste relaționează independent de gradul de sensibilizare și cu cât se

¹⁷¹ Ibidem. Michel Henry *Barbarie*, p.17

¹⁷² Ibidem. Jurgen Habermas *Discursul filosofic...*; Linda Hutcheon *Politica...*; Jean F. Lyotard *Condiția postmodernă...*; Zigmunt Bauman *Liquid...*; Antony Giddens *Consecințele...*; Gianni Vattimo *Nihilism și postmodernism...*

cunoaște mai mult, cu atât mai mult se fructifică posibilitățile pe care acestea le aduc. Contradicție care din perspectiva realității sociale reduce capacitățile de valorificare și de crearea de noi valori, dar și perpetuarea sistemelor. Concomitent notăm că, pentru reducerea contradicției se impune acceptarea ideii conform căreia sistemele manifeste, inclusiv în realitatea socială, nu numai că sunt de sine stătătoare și conectate între ele, dar că și acestea pot constitui și parte ale altor macro sisteme. Acceptare care în fond nu face decât să se evidențieze oportunitățile care examinează facilități multiple. Drept exemplu, conectarea tehnologiilor informaționale & comunicaționale, descentralizarea axiologică, accesul nelimitat la informația mediatică și științifică componente care susțin evoluția conceptului-teorie spre concepte-teorii al societății bazate pe cunoaștere, stimulând *înțelegerea unității în diversitate*.

Provocările de o asemenea natură în cumul cu alți factori în timp reduc arealul investigațional al domeniilor invocate, iar situația degenerază deoarece se insistă pe metodologia științei, renunțându-se la filosofie, dar și la conexiunile pe care doar aceasta le asigură în cadrul teoriei cunoașterii¹⁷³. În timp, marginalizarea filosofia și declarațiile de îndepărtare de la metafizică se experimentează că lucruri similare ce se produc atât în raport cu ontologia cât și cu epistemologia. S-a multiplicat și diversificat acest lucru prin explozia de rezultate obținute în domeniile reale ale științei, dar și cu concursul unor reprezentanți ai filosofiei. Astfel dacă, în primul caz argumentele reprezentanților științelor reale s-au axat pe evidențierea contribuției nesemnificativă a filosofiei în conținutul rezultatelor obținute. Atunci în cel de-al doilea, deja grație unora dintre reprezentanții filosofiei care cu abnegație au accentuat cerința delimitării metodologiei științei de filosofie și proliferarea *filosofia și metodologia științei* sau *metodologia cercetării pe domenii* etc. Și nu în ultimul rând, încetățenirea ideii potrivit căreia metafizica este cea de la care ar fi benefic să se renunțe cât mai rapid posibil¹⁷⁴. Altfel spus, suntem martorii

¹⁷³ Ibidem. Constantin Stroe *Filosofie. Cunoaștere...*; Alexandru Dragomir *Întrebare și răspuns...*

¹⁷⁴ Ibidem. Jurgen Habermas *Discursul filosofic...*; Linda Hutcheon *Politica...*; Jean F. Lyotard *Condiția postmodernă...*; Zigmunt Bauman *Liquid...*; Antony Giddens *Consecințele...*; Gianni Vattimo *Nihilism și postmodernism...*

renunțării în lanț de la fundamentele cunoașterii cărora filosofia, inclusiv prin conexiuni le asigură continuitatea, interdependențelor și interacțiunilor. Se atestă că cercetările realizate într-un domeniu nu arareori prin rezultatele obținute îi depășesc arealul, iar valorificarea lor se raportează la oportunitățile societății bazate pe cunoaștere. Valorificare în cadrul căreia se modifică relația dintre cognoscibil și incognoscibil, iar exigența sensibilizărilor rămâne direct proporțională dezvoltării nu numai a domeniilor științei. Stare de fapt care amplifică necesitatea cercetărilor complexe, inclusiv recunoașterea capacității filosofiei „...de a oferi o *reconstrucție rațională* a științei, fără ca din aceasta să apară vreo *pretenție de întemeiere* pentru că, reconstrucția trebuie să accepte deciziile luate, nefiind prin urmare în măsură să modifice ceva la faptele complete ale științelor ¹⁷⁵. De ce? Deoarece cea mai succintă radiografie asupra semnificației constituirii conceptuale a societății bazate pe cunoaștere, denotă că aceasta încorporează produsul fructificat al rezultatelor obținute din domenii științei. Și deopotrivă că nu doar oportunitățile societății bazate pe cunoaștere, ci deschiderile *El mondo-grosso* înglobează și influențează toate domeniile științei contemporane. În această ordine de idei, înglobarea exteriorizează dezvoltarea cercetărilor inter și multidisciplinară și apariția de discipline la interferență dintre domeniile clasice, dintre cele reale și socioumaniste, etc. Iar înlănțuirilor dintre domenii li se datorează explozia și menținerea de rezultate care au impulsionat atât domeniile respective, cât și apariția altor noi. *Reînnoirile* ce se produc instantaneu sunt și pe orizontală și pe verticală. În timp ce abordările partizane se regăsesc în modalitățile la care sunt raportate rezultatele obținute în cadrul domeniului în care acestea excelează, conexiunii cu cele complementare până la resuscitarea tendințelor deloc noi de marginalizare sau de înlocuire a unor domenii clasice ale științei, inclusiv a filosofiei.

În contextul dat, explorarea aspectelor epistemice cu precădere prin acuitatea conexiunilor este mai mult decât necesară. Or, conexiunile în procesul cercetării sunt cele ce asigură condiția *non discutandum* și care

¹⁷⁵ Ibidem. Christian Dambock Wolfgang Stegmuler și „tradiția continentală”, p.247

frecvent se încearcă a fi omise considerate fiind drept o necesitate expirată, odată cu deschiderile Ei prin oportunitățile societății bazate pe cunoaștere și de care se beneficiază. Un atare mod de înțelegere a rostului conexiunilor deloc streine problematicii dintotdeauna au acompaniat filosofia, dar și domeniile fundamentale ale științei, chiar dacă pentru acestea se utilizează rezultatele acestora, dar *rarisim* valorificându-le pe potrivă. rezultatele obținute transformate în produse devin un bun care poate deveni valoare doar în condițiile în care se respectă reperele axiologice, în caz contrar rămâne doar unul pentru consum.

Tentația studiului axat pe algoritmi imprimă conexiunilor filosofiei în Era Informațională prin oportunitățile societății bazate pe cunoaștere evidențiază ascendența devierilor și nevoia de diminuare ale acestora. Or, pericole de acest gen atrag în orbita lor nu numai disciplinele umanistice, dar și cele reale în contextul în care cercetările fundamentale la interferența dintre toate domeniile științei se lasă încă așteptate, iar accesul la produsele obținute devin instantaneu accesibile la toate nivelurile ierarhiei sociale. În această ordine de idei, considerăm argumentele invocate pentru înțelegerea conexiunilor din filosofie edifică nu numai fundamentele perpetuării filosofiei, dar și a celorlalte domenii ale științei. De asemenea se aspiră că, evidențierea căilor care dezavuează formele cunoașterii manifeste dincolo de frontierele celor științifice își vor recăpăta locul valoric¹⁷⁶. Cu atât mai mult cu cât, oportunitățile și societatea bazată pe cunoaștere din Ei facilitează promovarea formelor cunoașterii științifice în timp ce celelalte forme sunt lăsate pe din afară.

Fapt pentru care și probatoriul continuă cu elucidarea elementelor definatorii, demonstrând validitatea conceptelor-teorii și acceptarea lor în cazul societății bazate pe cunoaștere. Acceptare care nu-i altceva decât, recunoașterea instantaneu a conexiunilor care facilitează comunicarea pe interior a tuturor componentelor¹⁷⁷. Completările conceptului de societate bazată pe cunoaștere cu alte componente așa cum s-a evidențiat anterior, semnifică răzorul frontierelor conceptuale,

¹⁷⁶ Ibidem. Michel Henry *Barbarie...*

¹⁷⁷ Ibidem.

organizându-l în vederea eficientizării sistematizărilor valențiale, dar și prezența manifestă a conexiunilor. Or, recunoașterea prezenței și a conexiunilor de rând cu completările invocate conduc la înțelegerea noilor orizonturi, inclusiv în raportul dintre valorificare-inovare, valoarea-crearea de valori și valorificare- consum. În acest sens, temeiul devine înseși probatoriul noilor realități reflectate în transformările schimbărilor profunde. Realități perspectivele căreia evoluează atât de fulminant și în filosofie, dar și din domeniile științei considerate a fi dintre cele mai dezvoltate. Este vorba de emergența deschiderilor EI prin societatea bazată pe cunoaștere *nolens volens* s-au soldat cu proliferarea de căi și tentații nu numai de marginalizare a rolului filosofiei și renunțarea tacită la organonul acesteia. Concomitent, s-a constatat că, marginalizarea filosofiei și renunțarea la inerența conexiunilor s-a ținut și asupra domeniilor științei, confruntându-se cu propriile renunțări. Renunțări, efectul cărora se înlănțuie și atrag în orbita lor și oportunitățile EI și nu doar societatea bazată pe cunoaștere. *Primo*, conexiunile în filosofie s-au pomenit cu deschideri de orizonturi nemaiîntâlnite, grație deschiderilor EI în oportunități și societatea bazată pe cunoaștere. *Secundo*, oportunitățile respective au catalizat explozia de noi domenii ale științei care prin rezultatele obținute consideră că, filosofia nu mai este în stare să contribuie la înțelegerea provocărilor din problemele fundamentale ale lumii contemporane. *Tertio*, sensibilizarea comunității științifice privind inocularea necesității de a revigora tradițiile filosofiei și tatonarea posibilităților pe care le oferă tradițiile filosofice pentru conturarea tabloului lumii contemporane și încetățenirea acestuia în mediul comunitar¹⁷⁸.

În consecință hermeneutica întreprinsă în susținerea actualității conexiunilor în filosofie demonstrează că, renunțarea la temeiurile teoretice sunt direct proporționale rateurilor domeniului, chiar dacă pentru moment acesta se consideră a fi infailibil. Deoarece, îndepărtarea de la temeiuri înseamnă și îndepărtarea de la reperele valorice care nu există fără a fi conectate între ele. În caz contrar cunoștințele din

¹⁷⁸ Ibidem. Ana Pascaru Prospectări epistemice...

potențialul tehnic și creativ al oamenilor care presupun cunoașterea riguroasă, obiectivă, incontestabilă, adevărată deja merg mână în mână cu prăbușirea tuturor celorlalte valori, deoarece însăși viața este afectată¹⁷⁹. Accentuăm că cunoașterea respectivă este susceptibilă de îndepărtarea a tot ce este subiectiv și subiectivitatea însăși, adică a vieții care se înfăptuiește și dincolo de lumea științei. Și că cunoașterea științifică de departe nu este singura cunoaștere posibilă, singurul adevăr, în așa fel încât nu există altă realitate, adică reală, în afara obiectului științei, astfel încât omul însuși nu este real decât din această perspectivă. În consecință, tentativele de ideologizare a științei, odată cu substituirea prin scientism și pozitivism s-au soldat cu încetățenirea percepției că lumea de acum înainte este o lume-a-științei¹⁸⁰. Consemnăm că, în elaborările consultate mai degrabă umbresc cadrul realității în care se constituie raporturile dintre aceste entități, decât îl luminează. Este o stare de fapt care nu face decât să suplinească necesitatea investigațiilor comprehensive în cercetare, dezbateri interdisciplinare și fără frontiere dintre domeniile științei, dar și atragerea în căutările respective a reprezentanților din businessul public/ privat. Or, interdisciplinaritatea semnifică conturarea de noi raporturi între domeniile socioumaniste și cele reale în mare condiționate de cerința recunoașterii ponderii filosofiei în constituirea funcției publice a științei. De rând cu recunoașterea capacității conexiunilor în filosofiei de a face față instantaneelor provocări din problemele fundamentale. Dar că și sensibilizările asupra acestui dat poate fi transformat într-un beneficiu al tuturor domeniilor de cercetare, cu atât mai mult cu cât funcția publică a științei aduce cu sine responsabilități sporite în raport cu drepturile declarate. Este vorba de înlesnirile privind accesul la produsul cercetării deja anterior invocat ce sfidează frontierele comunităților cu un anumit nivel de pregătire, sporind pericolul perturbării securității mediului ambiant din care și individul, și comunitatea rămân cotă parte. Prim urmare, modul în care se va valorifica produsul cercetării depinde perpetuarea și societăților pe cupola civilizațională, și a civilizațiilor pe *Terra*.

¹⁷⁹ Ibidem. Michel Henry *Barbarie*, p.6

¹⁸⁰ Ibidem. Michel Henry *Barbarie*, pp.195-196

Rămânând ancorați în provocările epistemice ale deschiderilor EI prin oportunități și societatea bazată pe cunoaștere ne îndreptăm spre un alt reper – acribia care în tandem cu reintegrarea fundamentelor cunoașterii, contemporaneității conexiunilor evidențiază prin *reînnoiri* și alte aspecte ale integrării și încetățenirii tradițiilor filosofiei în acțiunile tuturor actorilor sociali. Certificarea enunțului privind acribia în filosofie și ea debarcă din emergența provocărilor lumii contemporane și de multitudinea tentativelor de a le descifra esența. Sunt provocări care acoperă întreg arealul domeniilor de activitate, iar în cele ale științei actualmente un important actor public, constituind obiectul cercetării pe multiple paliere și în diverse abordări inter și multidisciplinare¹⁸¹. Iar rezultatele obținute cu referire la unora dintre provocările care ulterior alcătuiesc suportul rezonabil în construcția modelelor pestrițe nu rareori divergente, în care se reflectă oportunitățile de extindere a orizontului cunoașterii cu precădere în domeniile științei și mai puțin în cele ale filosofiei grație EI. Astfel ajustate, modelele certifică relevanța dimensiunii extinderii orizontului cunoașterii în domeniile respective care le degrevă și preluarea funcțiilor filosofiei. Discutăm despre argumente teoretice, care în emergența provocărilor legate de înțelegerea particulară a deschiderilor EI reduse la societatea bazată pe cunoaștere. Reduceri care se atestă și în modul de fructificare, dar și în contururile tendințelor circumspecte de atribuire a arealului domeniilor filosofiei domeniilor științei. Spre exemplu, formule din domeniile științei (matematice sau de alt gen) propuse pe anumite segmente ale realității, inclusiv a celei sociale. În timp ce diversitatea cromatică a acestei optici abundă în renunțări sau marginalizări ale domeniilor filosofiei, mizându-se *modo grosso* pe facilitățile societății bazate pe cunoaștere. Numai că, în realitate renunțările îndreptate spre domeniile filosofiei nu se opresc la hotarele acesteia, deoarece grație oportunităților și societății bazate pe cunoaștere ale EI se amplifică și atrag în orbita lor și cercetările din celelalte domenii ale științei în aceeași măsură.

Dat fiind contextul invocat, îngrijorările acumulate privind emergența provocărilor de societatea bazată pe cunoaștere au cimentat

¹⁸¹ Ibidem. Mircea Florian *Recesivitatea...*, Ana Pascaru Prospectări epistemice...

exigența problematicii acribiei în filosofie. În această ordine de idei, aducerea în prim-planul investigației acribiei în filosofie nu clustrează celelalte domenii. Dimpotrivă, ținem să reflectăm necesitatea acribiei din punctul de vedere al principiului rigorii, ce de departe nu este unul doar pentru filosofie, dar anume din filosofie acesta s-a perpetuat, devenind parte integră în toate domeniile științei și în acțiunile ce se întreprind în general. Or, acribia nu este altceva decât conștiinciozitate, exactitate, rigurozitate nu numai în cercetarea științifică care extrapolate pe societatea bazată pe cunoaștere rămâne în mare *terra incognita*. În această ordine de idei, acribia este cea prin care se caută dezlegarea emergentă a provocărilor și nu doar cele declanșate de societatea bazată pe cunoaștere. Astfel, fructificarea acribiei în dezlegarea lor înseamnă, pe de o parte captarea unui alt nivel al interconexiunilor, interdependențelor și interacțiunilor, pe de alta, reducerea sau minimalizarea nu numai a necunoscutelor, dar și apropierea dintre filosofie și celelalte domenii ale științei. Or, marginalizarea sau renunțarea la acribie în procesul de cunoaștere a lucrurilor multiplică și nicidecum nu reduce lista necunoscutelor¹⁸². Și nu în ultimul rând că, acribia sau principiul rigurozității accesibilizează înțelegerea caracterului *reînnoirilor* pentru fiecare domeniu de activitate și prezența lor în reliefarea de noi aspecte în integrarea tradițiilor intra și extra disciplinar în cercetare și perpetuarea celor societale, contribuindu-se astfel la revigorarea reperelor valorice a spațiului cultural și environment.

Contextul extinderii orizontului cunoașterii considerat a fi doar pentru domeniile științei sporește îngrijorările privind modul în care nu arareori este abordat organonul filosofiei, chiar și după *reînnoiri*. Cu atât mai mult cu cât, cea mai succintă analiză denotă că domeniile științei, grație acribiei, beneficiază de instrumentarul organonului, dar segmental și nu integral. Or, organonul filosofiei nu numai ca este cel care susține dezvoltarea domeniilor care azi se detașează de el, dar rămâne singurul ce menține și asigură caracterul multiaspectual al relației dintre entitățile studiate, chiar dacă pe un anume segment primează una dintre ele, nu

¹⁸² Ibidem. Mircea Florian *Recesivitatea...*; Samuel Huntington *Ciocnirea...*

echivalează cu renunțarea sau marginalizarea, ci dimpotrivă, are loc îmbogățirea, și mai nou *reînnoirea* reciprocă. Cu atât mai mult cu cât, provocările nu doar ajustează întrebările care împart câmpul cunoașterii în probleme și cunoștințe, dar și pe acesta. Este vorba de faptul că ajustările provocărilor în câmpul cunoașterii stimulează reevaluări și în relația dintre probleme și cunoștințe. Reevaluări ce călăuzesc dezvoltarea de noi aspecte ale cunoașterii unele dintre acestea fiind utilizate în minimalizarea domeniilor filosofiei. Din perspectiva filosofică, minimalizările care catalizează demersul renunțării la fundamente sau repere și nuanțarea celui de suprafață. Aceste tentative de înlocuire a domeniilor filosofiei se întreprind contrar realităților în care cunoștințele și problemele fac priză în mod diferit. Bunăoară, cunoștințele se adresează mai curând domeniilor științei, în timp ce problemele sunt apanajul filosofiei¹⁸³. Chiar dacă s-a recunoscut că aceeași problemă poate fi tratată fie ca una filosofică, fie ca una științifică, sau drept ambele modalități în același timp. Concomitent, multe dintre problemele tradiționale ale filosofiei au devenit științifice, după cum altele, cu o certă origine științifică, se „ridică la rangul” celor filosofice¹⁸⁴.

Desigur, o atare stare de fapt călăuzește și multiplică neglijențele pe palierele cunoașterii, conducând la discrepante privind evoluția triadei cauză-efect-consecințe și integrității conexiunilor și acribiei. În această ordine de idei, reverența anterioară privind integritatea conexiunilor în filosofie este completată cu cea acribiei. Completările integrității conexiunilor cu acribia sunt dictată de responsabilitățile pe care acestea le au pentru dezvoltare și *reînnoire* pe care doar filosofia le asigură. *Reînnoire* care în contextul dat înseamnă aducerea în actualitate a oricărui domeniu de activitate pe potriva provocărilor deschiderilor Ei nu doar a societății bazate pe cunoaștere, inclusiv prin intermediul acribiei.

Desigur, monitorizarea abordărilor inter și multidisciplinare privind căile de rezolvare a întrebărilor din câmpul cunoașterii se întreprinde prin prisma acribiei. Fiindcă prezența acribiei în conținutul soluțiilor propuse la întrebările respective demonstrează nivelul sensibilizărilor în

¹⁸³ Ibidem. Mircea Florian *Recesivitate...*; Alexandru Dragomir *Întrebare și...*

¹⁸⁴ Ibidem. Alexandru Dragomir *Întrebare și...*; Paul Balahur *Problematologie...*

raport cu nivelul provocărilor societății bazate pe cunoaștere din deschiderile Ei. Cu atât mai mult cu cât prin prisma acribiei probarea provocărilor pe interiorul câmpului cunoașterii să conducă la eventualitatea unor alte etalări. De ce? Deoarece întrebările suscitade de provocări în câmpul cunoașterii redimensionează problemele și cunoștințele, dar nu le degrevă din *neutralitatea axiologică*¹⁸⁵. Printre entitățile redimensionate din câmpul cunoașterii se înscrie și realitatea socială asupra căreia converg provocările din deschiderile Ei și componentele acesteia. Imanent câmpul cunoașterii în condițiile redimensionării facilitează decodificarea provocărilor societății bazate pe cunoaștere și exigența valorificării lor optime în toate domeniile de activitate, inclusiv în relația dintre comunitate și mediul ambiant (environmental). Pluralitatea formulării unei probleme filosofice ce trimite la sistemele de gândire multiple în care se pune și este conceptualizată problema¹⁸⁶, este valabilă și în cazul aplicării ei asupra cunoașterii realității din care cea socială este cotă-parte. Deopotrivă sunt identificate căile ce înlesnesc cunoașterea lumii contemporane și caracterul depășirii frontierelor. În timp ce în cromatica tabloului descoperirilor rezultatele obținute au contribuit, pe de o parte, la ascensiunea cunoașterii științifice și ponderea acesteia în realitatea socială și a societății în particular, iar pe de altă parte, o accesibilitate sporită la aceste produse de către reprezentanții tuturor grupurilor sociale, independent de educație sau mediul socio geografic. De rând cu impactul rezultatelor științifice asupra instituțiilor sociale responsabile de funcționarea mecanismelor de reglare în relația efecte-consecințe și adaptarea lor la noile condiții. Altfel spus, cu cât mai rapid se vor ralia la noile condiții instituțiile sociale, cu atât valorificarea cunoștințelor transformate în bunuri vor aprofunda cunoașterea pe diverse paliere și vor diminua consecințele nefaste.

În continuare distingem exigența completării abordărilor și prin captarea complexității și acribiei în înțelegerea provocărilor Ei prin societatea bazată pe cunoaștere. Or, captarea complexității în procesul

¹⁸⁵ Max Weber *Teorie și metodă în științele culturii*. Iași: Editura Polirom, 2001. 184p

¹⁸⁶ Ibidem. Guido Martinetti *Interdisciplinarity and...*

cunoașterii asigură interconexiunea, interdependența și interacțiunea dintre componentele obiectului cercetat și suplimentează veridicitatea acestuia, în timp ce acribia protejează corectitudinea în raport cu reperele axiologice și sustenabilitatea aprofundării cunoașterii. Aprofundare care nu consemnează un statut distinct doar pentru cunoașterea științifică, ci mai curând desemnează calitatea ei de a fi una dintre formele cunoașterii¹⁸⁷. Calitate care în cadrul cunoașterii înseamnă comunicare cu celelalte forme, avantajul regăsindu-se de la rezultatul obținut și ulterior convertit în produs până la conștientizarea cunoașterii¹⁸⁸.

Dezvoltând subiectul, provocările societății bazate pe cunoaștere și oportunităților din deschiderile Ei, ajung o constantă pentru orice domeniu de activitate, alimentează și alte surse ale schimbărilor de rând cu cele cunoscute. De regulă, sursele schimbărilor de acest tip din cadrul domeniilor de activitate sunt încadrate doar în orizontul provocărilor societății bazate pe cunoaștere, chiar dacă aceasta împreună cu oportunitățile țin de Ei și atât. Cu toate acestea, a perpetuat tendința de neelucidare sau minimalizare a structurii provocărilor de la neînțelegeri privind direcții de cercetare și studii elaborate până la pregătirea și implementarea de programe sociale, fie cu caracter economic, cultural sau de altă natură. În consecință, derapajele de la fundamente și lipsa sau marginalizarea reperelor axiologice au ajuns o prezență manifestă în conținutul acțiunilor realizate sau în desfășurare.

Bineînțeles, dimensiunea structurii provocărilor asupra căreia insuficient s-a insistat necesită a fi reflectată cât mai curând posibil. În această ordine de idei, structura provocărilor comportă a fi sensibilizate și perseverent investigate, deoarece catalizate deschiderile Ei prin societatea bazată pe cunoaștere și oportunități doar la suprafață par propice perpetuării tuturor domeniilor de activitate ale societății. În realitate, monitorizând dezvoltarea domeniilor de activitate se certifică restrângerea conținutului reperelor axiologice și menținerea activă doar a formelor. Acumulările informaționale relevă că structura provocărilor este

¹⁸⁷ Ibidem. Michel Henry *Barbarie*, pp.11-16

¹⁸⁸ Henry Chesbrough, Wim Vanhaverbeke and Joel West eds. *Open Innovation: Researching a New Paradigm*. Oxford: University Press, 2006, pp31-32

una net mai amplă decât ceea ce i se atribuie sau cunoaște, deoarece structura provocărilor deja anihilează sau contrabalansează domeniile de activitate, chiar și insuficient sensibilizată. De asemenea așa cum s-a menționat anterior structura provocărilor catalizate de oportunități și societatea bazată pe cunoaștere, nu-i absolvă nici cadrul acesteia. Iar implicările structurii respective în cadrul societății bazată pe cunoaștere s-au soldat nu doar de spargerea frontierelor, ci și cu nuanțarea apartenenței lor la Era Informațională așa cum s-a demonstrat anterior.

Discutăm despre valorificarea acribiei și rolul ei în nuanțarea impactului provocărilor asupra societății bazată pe cunoaștere, oportunităților și deschiderilor EI în general. Astfel, grație rigorilor în investigările întreprinse s-au identificat depășirile pe interiorul conceptului de societate bazată pe cunoaștere. S-a cimentat nevoia de urgentare a depășirilor din cadrul societății bazate pe cunoaștere și plierea acesteia în deschiderile EI și marginalizarea distanțărilor de la temelii care perpetuează forme fără fond. Or, distanțarea înglobează de la marginalizări, omiteri de fond până la accelerarea plenitudinii formelor în detrimentul conținuturilor. Simultan se atestă că și orizontul plenitudinii formelor este supus modificărilor, care în condițiile minimalizării conținutului se îndreaptă nu spre simplitate, ci spre simplism. Erodarea și substituirea are loc pe toate palierele realității, inclusiv cea conceptuală, considerându-se că odată ce se renunță la metafizică lucrurile vor sta mult mai bine¹⁸⁹.

În acest context, ținem să subliniem că efectele provocărilor se conturează în tendințe prin care se susține *nolens volens* producerea de neglijențe în lanț. De regulă, în multe din aceste tendințe găsim înfățări aspectuale conectate la filosofie, dar cu o crasă insuficiență a conexiunilor și acribiei intra și extra cadru, știrbind din tradiția actualizată. Are loc contabilizarea la maximum a argumentelor construite la interferență cu discipline adiacente și nesemnificative cu domeniile proprii ale filosofiei. Chiar dacă, domeniile filosofiei sunt cele

¹⁸⁹ Ibidem. Jurgen Habermas *Discursul filosofic...*; Linda Hutcheon *Politica...*; Jean F. Lyotard *Condiția postmodernă...*; Zigmunt Bauman *Liquid...*; Antony Giddens *Consecințele...*; Gianni Vattimo *Nihilism și postmodernism...*

care reflectă realitatea cu multiple niveluri de interdependență, interacțiune și interconexiune dintre lucruri, bunuri, valori manifeste în mediul environmental. Este vorba de perpetuarea de neglijențe care doar la suprafață par a fi minore, deoarece la cea mai sumară sinteză se reflectă pierderi sau renunțări substanțiale. În schimb neglijența înseamnă pentru filosofie și filosofia socială marginalizarea diversității formelor cunoașterii și promovarea în exces a celei științifice. Or, neglijențele prin deschiderile inerente facilitează renunțarea la *neutralitatea axiologică*, pe care Max Weber o cerea de la cunoașterea științifică¹⁹⁰ și pusă pe seama vulnerabilităților din filosofie.

Peremptoriu sensibilizările opiniei publice asupra necesității acribiei continuă pavarea căilor întru recunoașterea ponderii filosofiei în societatea contemporană. Este o continuitate care înregistrează, înmagazinează și aduce în prim-planul cotidian proiecțiile celor mai stringente probleme, ce depășesc frontierele căilor utilizate, gravitatea cărora necesită soluții pe potrivă. Originea acestor soluții se regăsește în cumulul informațional facilitat de oportunitățile multiple ale Erei Informaționale și influențează considerabil viața în cetate. Or, filosofia, chiar de la începuturile ei, n-a fost doar o îndeletnicire de școală sau un mediu de dispute între o mână de învățați, ci a fost parte integrantă din viața comunității^{191, 192, 193, 194}. De asemenea, renașterea filosofiei are loc în permanență grație stării critice în asimilarea exigențelor, iar sfârșitul filosofiei nu-i altceva decât o lume intrinsecă. Or, limită care include un orizont și o exigență critică și ea nu împiedică vitalitatea actului gândirii. Totuși, această criză nu pune în discuție esența filosofiei. Acest fapt înseamnă pur și simplu că noi nu suntem la înălțimea exigenței sale. Câtă vreme vor exista oameni, câtă vreme oamenii vor avea nevoie să-și pună întrebări despre generalitățile ultime, nu există nici un motiv ca filosofia să se oprească, așa cum nu există nici un motiv pentru ca oamenii să

¹⁹⁰ Ibidem. Max Weber *Teorie și metodă...*

¹⁹¹ Gabriela Sabău *Societatea cunoașterii. O perspectivă românească*. București: Editura Economică, 2001.144p

¹⁹² Bertrand Russell *Istoria filosofiei occidentale*. București: Editura HUMANITAS, vol.I, 2005. 494p

¹⁹³ Emil Cioran *Cahiers 1957-1972*. Paris: Gallimard, 1997.1008 p

¹⁹⁴ Ibidem. Charles Taylor *Societatea în era pluralității...*

înceteze într-o zi să mai picteze ori să se roage¹⁹⁵. Prin filosofie însăși se face diferența, astfel că a gândi e a refuza, a elimina, a selecționa. În timp ce disponibilitatea excesivă suprimă selecția, deoarece pentru ea, totul e important; ceea ce revine la a pune pe același plan catastrofa și fleacul¹⁹⁶.

Concomitent cu argumentele din conținutul acestui studiu, inclusiv că marginalizarea filosofiei din acțiunile pe care comunitatea le realizează riscă să dezumanizeze umanitatea. De ce? Deoarece noile realizări din diferite domenii ale științei au catalizat promovarea ideii că societatea, universul sociouman, tendințele, procesele manifeste în continuă schimbare pot fi încadrate în formule matematice, biologice sau de alt gen și care nu sunt deloc de neglijat. Ideea în sine pare a fi una salutară, dar încetățenirile acesteia de departe nu acoperă palierele multidimensionale ale realității. Or, promovarea ideii respective sfidează până și reperatele procesului cunoașterii, unde conceptele nu acoperă în totalitate realitatea, parte componentă a căreia este și cea socială. Simultan cu reducerea arealului investigațional situația degenerază considerabil, accentuându-i-se doar metodologia științei și renunțarea la filosofie și componentele ei, printre care și filosofia științei, dar și la conexiunile pe care doar aceasta le asigură în cadrul teoriei cunoașterii.

Incontestabil, natura deschiderilor rezumată doar la societatea bazată pe cunoaștere încetățenește în structura provocărilor plenitudinea formelor fără fond, înseamnă renunțări la reperatele axiologice și acrimia conexiunilor. În această ordine de idei, se evidențiază din punctul de vedere al filosofiei că renunțările înglobează și părăsirea principiilor: rigorii, continuității, istorismului, axiologic etc. Cu remarcă că renunțările invocate se referă nu numai la filosofie și celelalte domenii ale științei, dar în general asupra realității, devenind susceptibile de înfrângerea/spargerea frontierelor dintre experiențele anterior acumulate și producerea de stavile în relația cultural –civilizațional..

Grație acelorași deschideri ale EI, prin intermediul oportunităților și societății bazate pe cunoaștere se produce o ascendență necunoscută în istoria culturii și civilizațiilor privind accesibilitatea la rezultatele

¹⁹⁵ Ibidem. Bertrand Russell *Istoria..*

¹⁹⁶ Ibidem. Michel Henry *Barbarie...*

științifice, care plasată pe un areal insuficient de pregătit în mare produce inevitabil segmentarea nu doar a rezultatelor științifice și produselor obținute, dar și transformate ulterior în instrumente prin care se încearcă a se interveni și controla nu numai centrele de cercetare. Și nu numai propriul parcurs de constituire a conceptului societății bazate pe cunoaștere evidențiază prezența segmentărilor contraproductive. Segmentarea se referă, pe de o parte, la parcursul transformării conceptului-teorie: accesul nelimitat la informația mediatică și științifică în concepte-teorii, adică completarea sa cu sistemul informațional & comunicațional și descentralizarea axiologică, ceea ce nu le abrogă celor din urmă noi componente dreptul de a fi de sine stătătoare. Pe de alta, minimalizarea aportului societății bazate pe cunoaștere în calitate de concept-teorie în aprofundarea deschiderilor în Era Informațională.

Vorbim de faptul că accesul nelimitat doar la informația mediatică și științifică fără rigorile interconectării/interacțiunii/interdependenței cu sistemul informațional & comunicațional (SI&C) și descentralizarea axiologică a condus la utilizarea în exces și insignifiant valorificarea produselor și a condiției umane. Astfel, spargerea frontierelor prin oportunități și societatea bazată pe cunoaștere și necoroborate cu sistemul informațional & comunicațional (SI&C) și descentralizarea axiologică, rezultatele obținute și ulterior transformate în produse și beneficiarii lor ajung să devină dependenți unul de celălalt. Se atestă că, odată cu trecerea timpului, produsele ce se modifică continuu ajung să constituie o prezență manifestă net superioară în viața beneficiarilor. Asistăm la înfiriparea de raporturi probabil dintre cele mai puțin elucidate, dar deloc de neglijat, dintre produsele obținute și beneficiari, întrucât construcția acestor raporturi se produce contrar voinței unora sau insistenței altora¹⁹⁷. Elementele, chiar și în volum nesemnificativ, acumulate demonstrează că construcția raporturilor dintre produse și beneficiari călăuzesc proliferarea de noi ipostaze ale producătorului și acutizarea dublei ipostaze: producător și consumator. Și nu în ultimul rând, că produsele respective au ajuns o componentă indispensabilă în

¹⁹⁷ Ibidem. Ana Pascaru Prospectări epistemice...

activitățile umane, acestea tinzând să înlocuiască chiar și fundamentele culturii.

Deși pare neverosimil, dar efectele acestor raporturi se manifestă tot mai pregnant în realitate, inclusiv în realitatea socială. Amploarea acestor raporturi se pare că a luat prin surprindere și pe nepregătite, și este net superioară nivelului de sensibilizare a opiniei publice și ierarhiei sociale. Discutăm de raporturile dintre părți care continuă să fie luate drept reflecție asupra modului în care se asigură nevoile și necesitățile beneficiarilor și deloc că, aceste produse influențează reperele axiologice ale condiției umane și ale patrimoniului cultural. În această ordine de idei, subliniem că tratarea tacită a raporturilor doar din perspectiva nevoilor și necesităților s-a soldat cu derularea tendinței de simplificare a lucrurilor, dar și a ființei umane. Odată cu proliferarea tendinței de simplificare a tot și toate în comportamentul uman tot mai frecvent se întâlnește genul de suprafață și renunțarea la fundament. Ceea ce odinioară constituia respectul pentru moștenire, acribie (rigoare) și conexiune, acum tot mai mult este înlocuit cu așa-numita șansă care se utilizează în exces, grație deschiderilor EI¹⁹⁸.

Monitorizările întreprinse pe parcursul mai multor ani au reliefat prezența provocărilor în raporturile dintre produse și beneficiari și în relația dintre cultural-civilizațional. În acest sens, începând cu sec. XX tot mai multe personalități notorii au avertizat asupra pericolului pe care îl aduce civilizația culturii¹⁹⁹, concomitent alți autori notabili susțineau că culturalul și civilizaționalul sunt inseparabile și simultane și nu succesive²⁰⁰. Este o relație care doar la suprafață pare a fi una ce se axează pe valorificarea și aprofundarea părților. Înveșmântate în tendințe, acestea bulversează, dar și apropie unități în diversitate, influențează divergențele ce ușor pot fi transformate în divergențe de proporții. Chiar dacă arealul deschiderilor fiind unul mult mai vast, dar atribuit și elucidat doar prin intermediul societății bazate pe cunoaștere s-a soldat *nolens volens* cu marginalizarea reperelor axiologice. Astfel,

¹⁹⁸ Ihab. Hassan The culture of postmodernism. In: *Theory, culture and society*. Vol2, 1985. pp123-124

¹⁹⁹ Oswald Spengler *Declinul Occidentului*. Craiova: Editura Beladi. 1996. 590p

²⁰⁰ Simion Mehedinți *Civilizație și cultură*. București: Editura Trei, 1999. 390p

atribuite societății bazate pe cunoaștere deschiderile au fost conectate și utilizate exclusiv în găsirea de soluții la nevoile și necesitățile lumii contemporane și net inferior valorificate. Atribuire care înseamnă un alt tip de reduționism asupra percepției deschiderilor, plindu-se pe întreaga realitate începând cu a doua jumătate de secol XX²⁰¹.

De asemenea, atestăm constituirea de tendințe generatoare de alte realități, cum ar fi realitatea virtuală. Vorbim de tendințe care grație reduționismului invocat asupra deschiderilor prin intermediul proliferării realității virtuale, se încearcă dacă nu înlocuirea, atunci asigurarea unei prezențe cât mai manifeste. Prototipul cel mai elocvent în contextul dat îl regăsim în reinterpretarea noțiunii de societate ca parte componentă a realității sociale cu forme: societate bazată pe cunoaștere, societate a cunoașterii sau societatea informațională etc.²⁰²

Evident, facilitățile civilizaționale ale societății bazate pe cunoaștere trecute prin prisma Erei Informaționale fac verosimilă sistematizarea conceptelor și din perspectiva provocărilor *reînnoite* ale filosofiei prin deschiderea frontierelor dintre discipline. Concomitent are loc și corelarea problematicii cercetării cu tendințele actuale din filosofia și știința contemporană. Și nu în ultimul rând că, provocările în dezvoltarea filosofiei deschid noi perspective pentru conceptul/concepte- teorii în legătură cu cadrul ideatic al societății bazate pe cunoaștere și structura acesteia.

În contextul dat, provocările conturate în tendințe generează imperative dintre cele mai neașteptate și deloc de neglijat. Vorbim de tendințe care au devenit o prezență manifestă peste întreaga realitate, inclusiv cea socială. Concomitent tendințe doar formal sunt diferite în esența lor, însă din perspectiva filosofiei acestea interacționează, fiind interconectate și interdependente. În această ordine de idei, investigările se axează pe tendințele de regenerare/redimensionare a filosofiei care s-au declanșat și unde nu arareori se certifică o serie de escapade conceptuale, inclusiv retractarea calității ei de organon de orientare în lume. Se atestă că, renunțările la conexiunile dintre componentele intra și extra cadru nu fac altceva decât să marginalizeze

²⁰¹ Ibidem. Ana Pascaru Prospectări epistemice...

²⁰² Ibidem.

procesul cunoașterii. Iar lipsa conexiunilor dintre componentele intra și cele extra cadru în tendințele provocărilor care se precipită în filosofie să se depășească, repliindu-se recurbându-se la oportunitățile societății bazate pe cunoaștere. Replierea la societatea bazată pe cunoaștere însă deteriorează arealul filosofiei în procesul cunoașterii, inclusiv valențialitatea tuturor formelor cunoașterii, și comunicării dintre ele. Cu remarcă, că se respectă condițiile *non discutandum*, conform cărora comunicare are loc nu numai dintre domeniile filosofiei și cele ale științei, dar și dintre formele cunoașterii care se regăsesc fie în problemele științifice, fie în creionarea celor filosofice²⁰³. De asemenea că, comunicarea dintre entitățile enunțate este hârta de turnesol care indică dinamica schimbărilor și rigurozitatea acestora în câmpul cunoașterii și fundamentelor cunoașterii.

Perspectiva reînnoirii cunoașterii prin educație – inovare pentru societate

Revendicarea raportului educație- inovare sau inovare educație în problematica studiului vine să completeze și încetățenească aspectele evidențiate, dar și pe cele ce se descoperă și necesită a fi ulterior continuate. Or, provocările *reînnoite* din societate deriva în raportul educație-inovare în timp ce deschiderile Ei evidențiază urgența unei abordări sistemice în logica administrării. Astfel, studierea raportului educației- inovare aduce la suprafață cunoașterea aspectelor care deopotrivă cu cele manifeste asigură consistența reperelor axiologice. Vorbim de contribuția la susținerea schimbărilor din societate, dar și a modalităților necesare de valorificare ale educației-inovare în toate domeniile de activitate, inclusiv cele comunitare. Cu atât mai mult cu cât, reintegrarea fundamentelor cunoașterii, conexiunilor și acriebiei suplinesc identificarea oportunităților din societate responsabile pentru perpetuarea reciprocă din raportul educație-inovare. Pe de o parte are loc evidențierea căilor ce asigură continuitate, îmbogățind aspectual tradiția și tradițiile și încetățenirii lor în mediul social prin filosofiei. Pe de

²⁰³ Ibidem. Alexandru Dragomir Întrebare și răspuns...

alta, temeinicia integrării raportului educație-inovare în tradițiile filosofiei, astfel conectându-se la realitățile sociale. Realități în care demonstrarea modului de valorificare a deschiderilor- este cheia succesului, ajungând o componentă indispensabilă pentru toate domeniile de activitate. Totodată, abordarea epistemică a deschiderilor atribuie provocărilor orizonturi pe dimensiunea viitorului la timpul prezent. Cu atât mai mult cu cât, explicarea tendințelor reliefează prezența provocărilor responsabile și în educare -inovare manifeste peste întreaga realitate, inclusiv cea socială și environmentul. De asemenea se susține că, tendințele sub asediul provocărilor doar formal diferite, în esența sunt interconectate, interdependente și interacționează. În acest sens, inovarea poate cel mai elocvent reflectă acest lucru, deoarece nu numai că, le înglobează, le evidențiază ci și le pregătește terenul. Teren care înseamnă de rând cu perpetuarea rezultatelor, în special reproductibilitatea celor științifice și umanizării digitale, dar strâns legat de cel al *environmentul-ui* din care habitatul uman continuă să fie parte integră.

Pe parcurs cercetarea inovării din acțiunile societale denotă legătura indispensabilă cu modul în care acestea întrunesc și valorifică provocările *reînnoite* prin educație. Discutăm de implementarea oportunităților prin care inovarea ajunge o componentă constantă și nu doar una declarativă. Cu atât mai mult cu cât, inovarea reprezintă nu doar finalitatea rezultatelor și a produselor obținute, dar ea înșiși este generatoare de reproductibilitatea acestora în condițiile în care îi sunt respectate cerințele din provocări. Cerințe caracterul cărora fiind unul complex și implementarea lor se impune a fi pe potrivă în mediul social. Or, acestea doar la suprafață par a fi facil de abordat și valorificat, dar care de fapt denotă prezența unor profunzimi insuficient de cunoscute. În condițiile în care înșiși cunoașterea devine vulnerabilă, chiar dacă s-ar părea că, periodizările anterior invocate una culturală- *Postmodernism* și alta civilizațională- *Era Informațională* i-ar aduce mai multă revelație. Dar șirul continue deoarece nesemnificativ sensibilizată inovare/ inovațiile în dependență de fructificarea asigură perpetuarea patrimoniului umanității și civilizațiilor pe Terra. Cu remarca, în această ecuație se cere

impetuos introdusă societatea și mediul comunitar care fie le valorifică, fie doar le utilizează în exces.

Evidențiem în aceeași cheie că, provocările deschiderilor EI influențează cunoașterea, aducând conexiunile și acribia în cunoștințele individuale sau de grup care ulterior imprimă prezența inovării în patrimoniul umanității care se impune a fi raportat la realitățile sociale. Vorbim nu doar de deschiderea mediului comunitar atât prin instituttele sociale, cât și cele de nivel individual, dar și de cadrul legal în care se respectă armonia dintre legile scrise și cele nescrise. În condițiile în care asigurarea prezenței inovării este mijlocită de căile prin care se stochează și valorifică reproductibilitatea rezultatelor obținute pentru mediul comunitar sau environmental, inclusiv crearea de noi valori. Or, deschiderile în EI prin oportunitățile specifice gen societatea bazată pe cunoaștere redimensionează interconexiunile, interdependențele și interacțiunile atât dintre părțile constituitoare ale civilizațiilor, inclusiv ale societăților, cât și pe interiorul dintre părți. Se atestă că, acestea au loc simultan cu recuperările axiologice, sustenabilitatea cărora este direct proporțională disponibilității/maturității și gradului de sensibilitate din fiecare societate. Altfel spus, cu cât mai pregătite și comunică între ele componentele societății și civilizațiilor de a face față provocărilor EI, cu atât mai eficient și eficace vor fi valorificate conexiunile deschiderilor privind pregătirea individului și a comunității pentru crearea de bunuri, unele dintre ele ulterior devenind și valori.

Drept exemplu, deschiderile din provocări care au impulsionat educația și inovarea nu întotdeauna pot fi raportate la realitățile unei comunități. În această ordine de idei, susținem că atunci când mediul social din punctul de vedere al dezvoltării social-economice este net inferior deschiderilor din provocări în raportul educație- inovare atunci acesta este supus formalizării, decât implementării și racordării lui la nevoile și necesitățile membrilor și comunității în general. De ce? Deoarece raportul educației-inovare odată constituit are nevoie nu doar de parte formală sau logistică, ci și de instituții sociale reziliente de a valorifica produsul obținut, adică specialistul pregătit. Acesta din urmă pregătit corespunzător atât pentru prezent, cât și pentru viitor are

nevoie de a se încadra în piața muncii unde își valorifică competențele. În acest sens societățile în curs de dezvoltare așa cum este și cazul societății Republica Moldova piața muncii este una mai mult declarată, decât funcțională, deoarece crizele interminabile cu care se confruntă au sărăcit posibilitățile încadrării specialiștilor în toate domeniile economiei. Posibilitățile sărăcite au condus și la minimalizarea importanței concurenței la toate nivelurile raportului educație-inovare. În spațiul unei atare societăți instituțiile responsabile de perpetuarea raportului educație -inovare insuficient l-au raportat la nevoile și necesitățile economiei naționale. Astfel se explică și suprasolicitările pentru anumite specializări, dar și exodul masiv spre alte societăți, chiar și cu riscul de ași abandona domeniul. Se atestă o altă fațetă a paradoxului contemporan când o societate în curs de dezvoltare pregătește specialiști pentru comunitățile prospere.

Concomitent notăm, că relația educație – inovare și *vice versa* este sub incidența provocărilor ce presupun redimensionări și recuperări. Aceste la rândul lor generează procese total diferite care se reflectă în conexiunile individual, comunitar și environment. Printre procesele care se află în avangardă redimensionărilor se află cel educațional, de cercetare și conectate cu cel cultural. Redimensionări care înseamnă susținerea și atragerea simultan a părților, inclusiv aducerea complementarității în prim-plan. De asemenea că, atragerile catalizează răsturnările în scala priorităților unde nu partea, ci complimentarul deține întâietatea, profilarea de situații care balansează mai mult spre incognoscibil decât cognoscibil. În această situație apelul la complexitate prin studii inter și multidisciplinare de rând cu implicarea și altor actori sociali se va menține fructificarea celorlalte forme ale cunoașteri (de rând cu cele științifice)²⁰⁴. Cu atât mai mult cu cât, conexiunile grație deschiderilor desemnează ascensiunea rolului comunicării structurale dintre participantele scalei priorităților responsabilă de valorificare și perpetuare. În această ordine de idei, un exemplu mai mult decât edificator din perspectiva realității sociale ține de redimensionarea

²⁰⁴ Ibidem Ana Pascaru Prospectări epistemice...

dezvoltării și transformarea celei sociale din complementară în una prioritară, începând cu anii 60 ai sec. XX, grație sporirii funcției publice a științei, accesului la produsele obținute la interferența dintre cercetare-inovare și valorificarea acestora de actorii sociali²⁰⁵.

Evident prim-planul complementarității însoțit de o realitate pe potrivă, inclusiv socială înseamnă canalizarea eficientă și eficace a energiilor și fructificarea posibilităților. Discutăm aici de necesitatea înțelegerii acțiunilor ce se întreprind la toate nivelurile ierarhice ale mediului comunitar prin prisma fructificării noilor orizonturi. Deoarece fructificarea în sine se exteriorizează și devine direct proporțională modului în care mediul comunitar este/nu disponibil și pregătit de la instituții sociale, grupuri intra și interprofesionale până la membrii de rând ai comunității. Stare de fapt care conduce la solicitarea imperativului privind necesitatea sensibilizării actorilor sociali (instituții și membrii societății) de faptul că aceștia *nolens volens* sunt și captivii conexiunilor inter și extra cadru care le ajustează, dar și le înobilează acțiunile în dependență de gradul lor de pregătire²⁰⁶. De asemenea că, aceste răsturnări de prim-planuri fac tot mai pregnantă importanța instituțiilor responsabile de pregătirea și disponibilitatea celorlalte în valorificarea eficace și profesională a specialiștilor, în special la capitolul inovării.

Cu siguranță condițiile respective sporesc obligațiile față de calitatea și reziliența tuturor instituțiilor sociale și transnaționale, deoarece o nereușită dintr-un domeniu afectează nu doar domeniul propriu-zis, ci și pe celelalte. Este vorba de faptul că, conexiunile redimensionate sunt axate pe niveluri multiple de la interconectări și intercomunicări intra și extra instituționale din interiorul și exteriorul societății până la cele cu caracter virtual. Astfel, pentru ași asigura calitatea și capacitatea perpetuă instituțiile sunt nevoite să investească mult mai mult în pregătirea și profesionalizarea continuă a angajaților. Investiții care înseamnă conectarea sistemică la inovare /inovații în elaborarea și implementarea nu doar în sistemul educațional și nu doar în *curricula* universitară, ci la toate nivelurile de organizare a ierarhiei sociale. Deoarece abordarea

²⁰⁵ Ibidem. Constantin Stroe *Filosofie...*

²⁰⁶ Ibidem. Paul Balahur *Problematologie...*

sistemică a inovării /inovațiilor ulterior fac diferența de la locul pe care instituția îl ocupă în raport cu celelalte organizații până la contribuții privind nivelul de satisfacere a nevoilor și necesităților mediului comunitar. În caz contrar organizația/organizațiile independent de gradul de conștientizare renunță la propria perpetuare, declinul i-a locul concurenței, în timp ce creionările noului care n-au fost suficient apreciate nu întârzie să se manifeste în alte organizații. Cu remarca că, într-o organizație gen societate cu derapări de la abordarea sistemică în toate domeniile de activitate, inclusiv cele legate de inovare /inovații provoacă declanșarea de procese dezintegratoare a mediului comunitar soldându-se cu scăderea standardelor de viață și migrația populației.

Continuând în aceiași cheie raportul inovare – educație este tratat și ca suport la eficientizarea înțelegerii conexiunilor manifeste în legăturile dintre aspectele care aduc consistență raportului respectiv. Deoarece aspectele raportului educație – inovare îmbracă și alte forme mai puțin cunoscute, dar facilitate de contextul Ei. Totodată consemnăm că contextul Ei de departe nu este fructificat pe potrivă la identificarea și cunoașterea surselor care le alimentează, inclusiv a căilor responsabile de asigurarea vivacității legăturilor. Și desigur colectarea reflecțiilor privind caracterul legăturilor care exteriorizează, interiorizează, dar și angajează interdependența/interacțiunea/intercomunicarea dintre aspecte și producerea *reînnoirii* fiecăreia dintre părți. *Reînnoirea* nu înseamnă renunțări la profunzimi sau repere valorice ci dimpotrivă cu cât mai deschise sunt în comunicare cu atât mai mult se apropie de celălalt și deopotrivă contribuie la edificarea interconexiunilor, interdependențelor și interacțiunilor dintre aspecte invocate. Ceea ce în consecință diminuează aparențele-eveniment și le dezvoltă pe cele sistemice.

Desigur *reînnoirile* provocărilor din acest raport furnizează și contribuțiile care se aduc și tradițiilor filosofiei și propriului domeniu. În această ordine de idei, investigarea s-a îndreptat spre nivelul universitar al raportului inovare – educație. De ce? Deoarece acesta reprezintă piatra filosofală în valorificarea deschiderilor Ei odată cu perpetuarea *reînnoirilor* din provocări și în sistemul educațional, în special cel universitar. Or, acțiunile instituțiilor în cadrul procesului educațional nu fac altceva decât

să faciliteze și susțină motivarea și apropierea beneficiarilor de căile ce conduc la familiarizarea și formarea de abilități privind intrarea în posesia unui limbaj, a unei cunoașteri, a unei tehnici și aceasta în cadrul unui învățământ și prin el nu înseamnă altceva decât a intra în posesia de sine...devine actul propriu al celui care înțelege...dobândirea cunoașterii nu este decât o condiție pentru crearea de cunoașteri noi²⁰⁷. Astfel, modul de raportare ale instituțiilor/universităților la provocările inerente ale EI de la logistică, *curriculă* până la parteneriatele cu actorii sociali condiționează atât pregătirea celor ce vor crea noi cunoștințe, cât și caracterul acestora. Altfel spus, instituțiilor/universităților în EI li se cere de rând cu disponibilitatea instituțională creionarea de paliere care facilitează elaborarea de *curriculum* în care clusterul educație-știință-inovare să depășească inovare-eveniment și să se îndrepte spre inovare-capacitate-sistem.

În acest sens, cea mai succintă radiografie a modului în care se desfășoară procesul educațional evidențiem prezența masivă a *curriculei* inovare-eveniment. Vorbim de amploarea pe care a luat-o tendința de a limita cunoștințele la cele care vor fi efectiv puse în practică. Or, prin exercițiul repetat și al transmiterii cunoștințelor, învățarea îl face pe cel care beneficiază de ea apt pentru un anumit număr de activități, pentru perfecționarea acestora, precum și pentru dobândirea de dispoziții noi și cu cât este mai ridicat nivelul acestui învățământ, cu atât mai mari sunt opțiunea și numărul de „debușeuri” oferite²⁰⁸. Cu toate că, formal se susține că accentul se pune pe inovare-capacitate-sistem. Un exemplu deloc de neglijat ține de Procesul de La Bologna și aplicarea acestuia în realitatea socială pe segmentul european. Conform dezideratelor enunțate procesul dă un nou impuls educației și o aduce la cerințele și necesitățile societății contemporane. Dar dincolo de declarațiile formale trecerea la implementare și aplicat în diferite comunități deja au evidențiat mai multe neconcordanțe, deoarece axat pe pregătirea profesională se viciază componenta de cultură generală a viitorului specialist. Asistăm la perpetuarea tot mai mult la neglijarea caracterului

²⁰⁷ Ibidem. Michel Henry *Barbarie*, p.217

²⁰⁸ Ibidem. Michel Henry *Barbarie*, p.223

umanist al *curriculei*, unde disciplinele acestui domeniu sunt trecute de la capitolul fundamental la cel opțional.

Îngrijorările sporesc deoarece deschiderile EI prin provocările manifeste aduc cu sine situații fără precedent și la care vor putea face față oameni pregătiți cu cunoștințe nu numai explicite, dar și tacite. De asemenea, că în circumstanțele în care și produsul cercetării depășește cadrul comunității academice și devine un bun pentru diferite grupuri sociale mai mult sau mai puțin informate, cu un anumit nivel de educație pe lângă cunoștințele invocate (explicite și tacite) cu care de obicei se operează în cunoașterea științifică acestea necesită a fi completate cu cele din limbajul cotidian care răspund la întrebări precum: *știi că?, știi unde, știi de ce, știi dacă, știi cum, știi când?*²⁰⁹. Astfel distingând între formele cunoașterii științifice și celelalte forme ale cunoașterii care comunică în arealul cultural și fructificate prin limbajul cotidian pot contribui la *transformarea cunoștințelor dintr-o stare întra-alta* (nota autorului). Pe de o parte, în educația universitară aceasta înseamnă identificarea și constituirea de noi direcții sau aprofundarea celor existente. Pe de alta, acutizarea înțelegerii în mediul comunitar a necesității pregătirii de cadre păstrând componenta umanistă²¹⁰ care ar impulsiona acțiunile societale. În lipsa acestor completări, semnificația EI și provocările manifeste prin oportunități și societatea bazată pe cunoaștere va continua să fie sensibilizată/înțeleasă mai degrabă fragmentar decât complexă.

În continuare exemplificarea efectelor procesului invocat în realitatea societății Republica Moldova, aceasta așa cum am menționat anterior singură în curs de formare fiind la etapa inițială de transformare a părții în întreg a acceptat prin instituțiile reprezentative cu prea multă ușurință implementarea Procesului de la Bologna. În această ordine de idei, menționăm că implementarea s-a început contrar faptului că pregătirile pentru demarare nu fuseseră totalmente încheiate. Rapiditatea cu care s-a acceptat nu arareori dau senzația unui act politic/politicianist, decât unul socio-cultural. Astfel, activitățile

²⁰⁹ Ibidem. Ștefan Iancu *Societatea...*

²¹⁰ Ibidem. Michel Henry *Barbarie...*; Nuccio Ordine *Utilitatea inutilului...*

nefinalizate ale acțiunii, pe parcurs au adus la suprafață renunțări impardonabile. Vorbim de limitarea de cunoștințe care vor fi efectiv puse în practică, dezintegrându-le de partea social-umanistă. Asistăm la abolirea științelor filosofiei și minimalizarea celor sociologice în *curricula* universitară. La o distanță de aproape trei decenii de la Declarația de Independență procesul educațional, inclusiv la nivel universitar din societatea Republica Moldova disciplinele filosofice și cele sociologice sunt o prezență net inferioară în raport cu deschiderile. El chiar dacă implementăm sârguincios Procesul de la Bologna. Această contradicție face ca instituțiile universitare cu toate că sunt parte a comunității și consumă bunurile ei, nu înzestreză tinerii cu cunoștințe reale despre om și mediul propriu în care locuiesc și unde urmează să-și pună în valoare capacitățile lor adâncesc discrepanțele. Discrepanțe care cumulate cu crizele din care așa și nu s-a ieșit formează la cei tineri motive serioase de a se realiza pe sine în afara societății. Diminuarea componentei umaniste din ambianța criteriilor de pregătire a profesioniștilor surpă și calitatea *curriculei* universitare, deoarece în mare disciplinele enunțate au fost eliminate și la nivelul pregătirii preuniversitare. Și nu în ultimul rând că, actuala piață de desfacere cere capacitate sistemică atât de la profesioniști, cât și de la produsul finit al instituției, inclusiv celei universitare.

În contextul invocat, de loc de neglijat și reliefarea contribuției, desigur prin instruire și formare ale instituțiilor respective la asigurarea balanței dintre ascensiunea nevoi/necesități a naturii umane și mediul *environmental*. Deoarece oportunitățile rezultatelor obținute fac posibil realizarea de acțiuni cu efecte și consecințe mai mult incognoscibile decât cognoscibile. Acestea completate cu cele ale regenerării naturii (biodiversității) prin intermediul dezvoltării modelelor consumatoare de resurse inepuizabile cum ar fi inteligența umană, de cunoaștere, inovare, capacitate antreprenorială, asociativă sau creativă, cu atât mai mult cu cât, pe de o parte, tendința de transformare a cunoașterii în resursa esențială a existenței pentru depășirea blocajului de înțelegere a problemelor nesoluționate ce aglomerează magistrala cunoașterii datorită metodei *caeteris*

*paribus*²¹¹. Pe de altă parte, detașarea universului conceptual al societății cunoașterii de modelul transcendent al societății care a progresat doar ca urmare a capacității mereu rafinate de a uza de instrumentalizarea valorilor cunoașterii în general²¹². Cu atât mai mult cu cât spațiul Republicii Moldova aflat în vecinătatea deflagrației de la Cernobîl (Ucraina, 1986) și războiul hibrid al Federației Ruse împotriva Ucrainei (24.02.2022) are nevoie de studii comprehensive privind consecințele radio nucleare, dar și cele ale luptelor înverșunate asupra florei, faunei și condiției umane.

Aposteriori dimensiunea, la care s-a recurs nu face decât să întărească regula conform căreia orice tentativă de renunțare la fundament conduc la supraevaluări ce sunt raportate de regulă fie la supremației unui domeniu, fie secretizarea acestora și fructificarea lor la nivel de stat și ne semnificativ la repere valorice. Or, în procesul educației teoria cunoașterii constituie repere valorice, începând cu logica conceptualizării și instrumentarul la care se apelează pentru a desemna frontierele adiacente, mai nou trans frontalitatea acestora până la identificarea gradului de originalitate a studiului întreprins. În lipsa unor atare repere formulele respective adiționate de profetia istorică în abordarea problemelor sociale au facilitat devastatoarea influență a istoricismului în detrimentul istorismului. Diferența dintre aceste două abordări este una de principiu, deoarece dacă în istorism evenimentele și fenomenele se studiază în procesul apariției, dezvoltării și pieirii lor, în strânsă legătură cu condițiile istorice concrete care le-au dat naștere. Atunci în cea istoricistă explicarea fenomenelor care fac obiectul științelor naturii sau al științelor sociale este redus exclusiv prin geneza și evoluția lor. Recurgerea frecventă la istoricism și transformarea ideilor în ideologii pe parcursul secolului XX acestea au devenit fundamente pentru cele mai nefaste doctrine care au periclitat condiția umană și mediul comunitar. Doctrine anacronice transferate și în secolul XXI prin care se încearcă a fi resetate de ambițiile imperiale ale Federației Ruse și nu numai.

²¹¹ Ibidem. Marian Dinu *Ce este societatea...*

²¹² Ibidem. Ana Pascaru *Prospectări epistemice...*

Exemplificările întreprinse necesarmente au demonstrat că, axa conexiunilor cu educația universitară în condițiile EI este o prezență net superioară în raport cu ceea ce se recunoaște. Or, arealul universitar este unul propice în care se întâlnesc multitudinea de provocări și de modul în care acestea vor fi conștientizate, gestionate, inclusiv implementate în procesul de instruire și formare a tinerilor va depinde perpetuarea societății pentru care aceștia vor fi responsabili. Și nu numai atât s-a argumentat că înțelegerea conexiunilor ține de domeniile filosofiei devine un imperativ în formarea tinerilor. Or, domeniile filosofiei responsabile de reperatele valorice ale culturii la interferență cu alte discipline, contribuie și la crearea de locuri culturale de rând cu cele filosofice²¹³. Locuri culturale asigurate de imanența conexiunilor în totalitatea lor edifică spațiul cultural în care circulă și se manifestă valorile. Altfel spus, gradul de sensibilizare asupra încetățenirii conexiunilor în educație este direct proporțional perpetuării comunicării sistemice cu inovarea/inovațiile în condițiile EI.

Concomitent atestăm că, atribuirea noilor orizonturi oportunităților societății bazate pe cunoaștere n-au diminuat practicile contraproductive. În acest sens se înscrie și nevoia formării de abilități la tineri asupra evoluției întrebărilor, problemelor și a cunoștințelor din câmpul cunoașterii suscitade de provocările EI, inclusiv soluția de ce nu le degrevă din *neutralitatea axiologică*²¹⁴. Cu atât mai mult cu cât, promptitudinea cu care aceste căi se rezumă mai mult la utilizare decât la valorificarea de departe nu contribuie la susținerea dezvoltării tuturor domeniilor de activitate și menținerea pe linia de plutire a individului ca profesionist, și a entității instituționale. Menținere, perpetuarea căreia *nolens volens* impune actorilor invocați accederea spre un alt nivel de conștientizare a întrebărilor care la rândul lor se diversifică continuu și aglomerează căile de soluționare, dar și promovare a rezultatelor obținute. Conștientizarea însă de departe nu înseamnă doar acceptarea redimensionării cadrului existent și a oportunităților care facilitează realizarea lui, ci concomitent cu înțelegerea provocărilor din problemele majore și soluții de perspectivă

²¹³ Ibidem. Viorel Cernica *Studii de istorie a filosofiei românești...*

²¹⁴ Ibidem. Max Weber *Teorie și metodă...*

în contextul deschiderilor de noi orizonturi. Orizonturi care în Era Informațională fie catalizează reîmprospătarea demersului actorilor invocați în valorificarea rezultatelor obținute și propria perpetuare, fie se mulțumesc cu statusul de utilizatori²¹⁵.

Monitorizarea discursului asupra provocărilor inovării prinde tot mai mult contur și printre specialiștii din diferite domenii, dar și în rețelele network denotă că, dincolo de diversitatea abordărilor faza care le aduce pe aceeași platformă- renunțarea la domeniile filosofiei. Astfel, inovării i se pigmentează caracteristici aspectuale care tot mai mult o îndepărtează de la interconectările, interdependențele și interacțiunile pe care le asigură și rămân responsabile domeniile filosofiei. Peremptoriu, inovarea fără a fi conectată la educație și nu numai este considerată ca un produs al noilor cunoștințe care generează valori. Se atestă că, ideile proaspete impulsionează creșterea nivelului de produse, servicii și procese, noi metode manageriale, design original și invenții care generează profituri pentru firme, regiuni, țări. Discutăm de importanța acestor idei în studiile elaborate de recunoscuți experți internaționali în domeniul inovării ca Clayton Christensen, Henry Chesbrough, John Kao, James Andrew sau Harold I. Sirkin²¹⁶. Studii în care, chiar dacă sunt aduse elogiile acestor idei laborioase de departe nu se renunță și la unele delimitări gen: *gata-confecționat sau rețetă a modului de inovare*. Delimitări rolul cărora fiind considerate mai degrabă posibilități în crearea condițiilor apropiate pentru cernerea ideilor și aplicarea planului, astfel facilitând creativitatea ce susține ascensiunea inovării. În contextul în care până la urmă managerii sunt cei care încurajează realizarea unui mediu inovațional, să stimuleze și să antreneze libertatea individuală, creativitatea, și criticismul edificator. De asemenea, se estimează că inovarea contribuie la destructurarea provocării și autorității; unde mixajul ideilor permit și stimulează oameni, și culturi; unde menajamentul tehnic din firme și industrii este în stare să identifice, să recunoască și învețe din erori cât mai rapid posibil²¹⁷.

²¹⁵ Ibidem. Charles Taylor *Societatea în era...*; Viorel Cernica *Studii de istorie...*

²¹⁶ Santiago Montenegro *Innovation and Philosophy*. Copyright: Project Syndicate/Institute for Human Sciences, 2009. www.project-syndicate.org

²¹⁷ Ibidem.

Subscriind opiniei lui Santiago Montenegro asupra inovării care nu-i altceva decât un subcapitol al cunoașterii științifice susținut de domeniile filosofiei. Or, filosofia este cea care la rândul ei aduce un suport considerabil tradiției și tradițiilor filosofiei. În acest sens, recunoașterea temeiniciei domeniilor filosofiei prin provocările *reînnoite* contribuie la identificarea căilor ce susțin valorificarea inovării, inclusiv la capitolul umanizării digitale și reproductibilității rezultatelor științifice. Cu atât mai mult cu cât, în mare parte studiile elaborate privind inovarea nu includ vreo conexiune dintre inovare și teoria cunoașterii, și filosofia științei. De asemenea și fireasca întrebare legată de modul în care studenții vor fi în stare de sine stătător să absoarbă filosofia științei.

Dezvoltând subiectul reliefăm că rezolvarea întrebării pe parcurs solicită și studenților și profesorilor și nu numai mai multe cunoștințe și un respect înalt pentru știință. Respect care înglobează rigoare și competitivitate, prezența unui respect deosebit pentru alte discipline și decență. Concomitent, profesorii de filosofie și studenții e cazul să profite de pe urma problemelor care schimbă firmele și industriile și să vină cu propuneri sustenabile. Propuneri la sustenabilitatea cărora vor apela reprezentanții firmelor, industriilor și a economiei în general. Or, afectați fiind vor fi impuși să-și ralieze scopul și să găsească modalități prin care să poată spori productivitatea²¹⁸. Cu remarca că principiile fundamentale ale teoriei cunoașterii și cele ale filosofiei ca urmare a *reînnoirilor* din provocări vor deveni repere incontestabile în elaborarea *curriculei* universitare.

Ținem să subliniem că, investigarea raportului dintre inovare – educație sau *vice versa* demonstrează capacitatea acestui tandem de a îmbogăți tradiția și tradițiile filosofiei. Dimensiunea acestui raport în contextul aspectelor cu care se *reînnoiesc* provocările din tradiția și tradițiile filosofiei le fortifică și le diminuează din risipele la care au fost supuse începând cu a doua jumătate a sec. XX. De asemenea că, deschiderile Ei aduc integrării tradițiilor filosofiei prin oportunitățile societății bazate pe cunoaștere noi orizonturi și în câmpul cunoașterii și

²¹⁸ Ibidem. Viorel Cernica *Studii de istorie a filosofiei...*

în realitatea nu doar cea socială. Or, redimensionărilor produse pe toate palierele domeniilor de activitate aduc în prim-plan nevoia de a găsi cele mai eficiente posibilități de valorificare și nu doar de utilizarea a produselor obținute și a valorilor, datorită accesibilității nelimitate. Cu atât mai mult cu cât, asistăm la acutizarea multitudinii de provocări, pe de o parte a rapidității cu care se schimbă și modifică produsele obținute. Pe de alta, pregătirea insuficientă a tuturor actorilor sociali de ale face față, inclusiv la capitolul reproductibilității produselor și umanizării digitale. Printre aceste căi se identificăm *reînnoirea* raportului respectiv introducându-l drept o componentă indispensabilă nu numai în sistemul educațional, ci și în cel de recalificare pentru a minimaliza cumulum de pierderi și a satisface nevoile și necesitățile și membrilor și instituțiilor sociale. Și nu în ultimul rând faptul că încetățenirea raportului invocat în mediul comunitar va diminua impactul manipulărilor la care recurg instituțiile sociale.

Drept exemplu, conform raportului Freedom House și în 2021 guvernele au continuat folosirea tehnicilor de manipulare, dar și pentru a distorsiona informațiile²¹⁹. Potrivit acestui studiu realizat în 65 de țări privind libertatea Internetului de către ONG-uri pentru apărarea liberațiilor fundamentale în 2017 numărul țărilor care recurg la tehnicile de manipulare s-a majorat față de 2016 cu 7 unități²²⁰. S-a constatat că utilizarea comentatorilor plătiți și a conturilor automate pentru difuzarea propagandei guvernamentale inițial dezvoltată de Rusia și China în timp a devenit un fenomen global, adesea dificil de detectat și mai ales de combătut față de alte tipuri de cenzură, precum blocarea anumitor site-uri web. În opinia reprezentanților acestei instituții 2021 se înscrie în cel de al șaptelea an consecutiv al declinului libertății. Deci cu cât mai mult se va miza pe valorificarea nu numai a cunoștințelor, dar și a produselor/gadgeturilor pe care fie la producem, fie le consumăm cu atât mai mult va spori gradul de civilitate și culturalitate în mediul în care trăim.

Actualmente, nu mai este o noutate că în procesul cercetării o problemă cu repere (fundamente) identificate să ajungă se fie nu doar

²¹⁹ Raport anual (2021) www.freedomhouse.org

²²⁰ Raport anual (2017) www.freedomhouse.org

completată și influențată de aspecte inițial considerate minore, dar și de modul în care aceasta este valorificată. Cu atât mai mult cu cât, arealul investigațional la care se recurge în vederea reliefării problemei identificate este moderat de la sistemul informațional și comunicațional, descentralizarea axiologică, accesul nelimitat la informația științifică și mediatică până la deschiderile de noi orizonturi. Orizonturi cărora deschiderile le cristalizează nu atât probabilitatea de a fi cunoscute, cât limitele celui/celor ce tind să le cunoască. Deoarece timpul acordat cunoașterii este unul net insuficient în raport cu pregătirea omului și infinit pentru orizonturile deschiderilor. Astfel se explică de ce în căutările de soluții eficiente la problema propusă spre examinare se apelează și la experiența din domeniile adiacente când se elaborează și definește paradigma inter și multidisciplinare și ulterior facilitează sistematizările ce-i oferă complexitate. Cu remarcă că, astfel se studiază nu numai probleme din domeniile filosofiei sau științei, ci din toate domeniile de activitate, inclusiv în raportul dintre societate și environment.

Fapt pentru care în studiu reliefarile cunoașterii componentelor care revoluționează condiția clasică a cercetării și multiplică frecvența evidențierii și ascendenții aspectelor considerate minore s-au făcut cu ajutorul filosofie. În această ordine de idei, menționăm că prospectările filosofiei au ajustat condiția acesteia la provocările deschiderilor și accentuat complexitatea acestora. Astfel, ajustările filosofiei la provocările deschiderilor denotă că, acestea înglobează deopotrivă și sistemul tehnologii informaționale și comunicaționale (TIC), dar și descentralizarea axiologică (DA). Totodată se denunță faptul că înglobarea ITC-urilor și DA nu înseamnă și deposedarea acestora de propriile sisteme de care aparțin²²¹. De asemenea, că arealul deschiderilor depășesc domeniile științei și se implică în toate componentele de activitate. Or, deschiderile spărgând frontierele de odinioară devin prezențe incontestabile și în aspectele invocate din toate domeniile de activitate, inclusiv cele ce evidențiază contribuția științei la dezvoltarea societății. În timp ce, prospectările prin filosofie

²²¹ Ibidem. Robin Mansell, W.Edward Steinmueller and U.D.d. Montalvo *Opportunities for knowledge...*

completează implicațiile deschiderilor și nuancează exploziile de noțiuni folosite nu doar la interferență dintre domeniile adiacente sau celelalte, și în cotidian. Nu arareori se constată că unele dintre noțiuni își pierd semnificația de odinioară, iar conținutul le este demontat valoric și atunci sunt utilizate în acțiunile ce se întreprind care pe termen lung pot avea efecte periculoase.

Un lucru similar s-a conturat și în procesul investigării prospectărilor epistemice în care inițial se considera că și oportunitățile și deschiderile aparțin societății bazate pe cunoaștere. Dar odată cu aprofundarea studiului tot mai mult se evidențiază că arealul deschiderilor devine din ce în ce mai amplu, depășindu-l pe cel al societății bazate pe cunoaștere. Cu ajutorul reperelor reintegrării în și dintre fundamentele cunoașterii, contemporaneității conexiunilor și acribiei filosofiei în problematica enunțată se remarcă aspectele mai puțin cunoscute gen: *reînnoiri*, *noua realitate* etc. De asemenea că, relaționările în și dintre componentele reperelor, dintre acestea și aspectele ce le influențează s-a ajuns să se constate că deschiderile dispun de un areal mai larg, decât cel pe care îl oferă societatea bazată pe cunoaștere. În schimb încadrările oportunităților societății bazate pe cunoaștere indică faptul că acestea nu sunt doar apanajul ei și că se redimensionează în funcție de câmpul acțiunii. Astfel, cadrul problematicii devine unul propice în ascensiunea nu doar ale aspectelor, ci și al reperelor, alternându-le la capitolul intercomunicărilor, interdependențelor și interacțiunilor pe toate palierele vieții sociale, susținute de oportunităților societății bazate pe cunoaștere²²².

Concomitent, prospectările evidențiază că evoluția profilului deschiderilor și înțelegerii arealului lor depășesc competențele societății bazate pe cunoaștere. Acceptând această stare de fapt se facilitează și descifrarea caracterului deschiderilor, și că ceea ce se oferă, adică noi orizonturi care nu sunt doar pentru repere sau aspecte, deoarece ele modifică substanțial optica acțiunilor ce se întreprind. Optică în care provocările *reînnoite* reorganizează, reevaluează, restructurează, resetează și le înregimentează într-un cadru adecvat. Printre acestea

²²² Ibidem. Piter F. Drucker The Age of social transformation...

acceptarea rolului de coordonator al filosofiei în raport cu celelalte științe în construirea tabloului lumii după Mircea Florian²²³. În timp ce prin conceptul recesivității acesta întrevide o disimetrie profundă a structurii lumii, adică lumea (*societatea globală n.a*) cu o structură recesivă, cunoașterea căreia nu poate fi decât prin elaborări complexe inter și multidisciplinare. În această ordine de idei, *reînnoirea* provocărilor în relațiile dintre domeniile științei și filosofiei, recunoscându-i-se acesteia *sinequanonul* contribuțiilor aduse la asigurarea securității disimetriei profunde în structura lumii. Or, neglijarea unui aspect în condițiile disimetriei profunde poate conduce la rupturi și formarea de *vid-uri* pe cele mai diverse paliere ale realității sociale care în Era Informațională sporesc incognoscibilul decât cognoscibilul.

În contextul dat considerăm necesar să subliniem că *reînnoirile* provocărilor din filosofiei au fost precedate de cele ale eticii din anii 20 ai sec. XX. Este vorba de o etică a *reînnoirii* abordată de Edmund Husserl între problemă și metodă, dar și ca a o problemă individual-etica²²⁴. De asemenea, etica *reînnoirilor* sociale în viziunea lui Franz Brentano²²⁵. Cu toate acestea, pe parcursul ultimilor 50 de ani, *reînnoirile* n-au fost legate de provocări și elucidate doar prin prisma domeniilor filosofiei, astfel li s-au diminuat din componenta valorică, chiar dacă acestea au depășit frontierele invocate, revărsându-se peste toate domeniile de activitate.

Evident, perspectiva filosofică a provocărilor *reînnoite* în cazul deschiderilor înseamnă recurgerea la organonul filosofiei, cadrul căruia degrevă și alte dimensiuni în contururile acestora, dar și nevoia de a fi cunoscute și aduse în prim-planul cercetărilor. Dimensiuni care conferă arealului o amplitudine diferită de cea recunoscută și acceptată în cazul societății bazate pe cunoaștere în multiplele studii realizate²²⁶. Este vorba de dimensiuni care fac diferența, delimitând între deschideri și

²²³ Ibidem. Mirecea Florian *Recesivitatea...*

²²⁴ Sara Heinämaa Husserl's ethics of renewal: a personalistic approach. In: *New Perspectives on Aristotelianism and its Critics*. Miira Tuominen, Sara Heinämaa & Virpi Mäkinen (eds.) Leiden. Ed: Brill, 2014, pp.196-212.

²²⁵ Michael Gubser Franz Brentano's Ethics of Social Renewal. *The Philosophical Forum* 2009, 4 (3), pp. 339–366.

²²⁶ Ibidem. Robin Mansell, W.Edward Steinmueller and U.D.d. Montalvo *Opportunities for knowledge...*

oportunități. Astfel, perceperea prin filosofie distinge între detașare și organizarea valorificării deschiderilor care debarcă din multiplele exigențe ce s-au impus și luate în considerare. Exigențe care fundamentează veridicitatea și necesitatea contemporaneității prospectării *reînnoirii provocărilor* filosofiei spre celelalte domenii, grație deschiderilor EI și nu ale societății bazate pe cunoaștere. Deoarece neconcordanțele invocate conduc la multiplicarea inerenței și pierderilor în toate domeniile de activitate.

Context în care apelul la reflexivitatea filosofiei susține nevoia de redimensionări privind fundamentele teoretico-metodologice cadrul noțional-ideatic care se reflectă în *reînnoirile* provocărilor. Astfel, cadrul redimensionărilor evidențiază semnificația *reînnoirii* provocărilor și nu oricum, ci atribuite deschiderilor. De ce? Deoarece interpretările cu care s-a operat în fundamentarea sistematizărilor privind atribuirea lor societății bazate pe cunoaștere reprezintă crase insuficiențe la capitolul reflexivitate. Insuficiențe care din perspectiva reflexivității filosofiei instantaneu se fac pasibile și de reducerea arealului deschiderilor, dar și ale posibilităților de ale valorifica. În această ordine de idei, apanajul filosofiei evidențiază efectele redimensionărilor care *reînnoiesc* provocările, atribuind deschiderilor Erei Informaționale, demontând apartenența lor la societatea bazată pe cunoaștere. Concomitent *reînnoirile* provocărilor elucidează prezența lor și în raportul dintre EI și societatea bazată pe cunoaștere și urgentează explorările privind nivelul de înțelegere a provocărilor. Pe de o parte, sensibilizarea mediului academic și nu numai asupra restructurării instituțiilor responsabile de asigurarea unui climat favorabil. Pe de alta, urgentarea redimensionării demersului acțiunii în toate domeniile de activitate și menținerea echilibrului dintre utilizare și valorificare a noilor orizonturi ale deschiderilor cu suportul *reînnoirii* provocărilor.

SOCIETATEA ÎN EXPRESIA PROVOCĂRILOR PANDEMICE ȘI POST PANDEMICE

Cunoașterea provocărilor din societate cu ajutorul algoritmilor în această parte a studiului se întreprinde prin filonul filosofiei *reînnoirilor*. Filon care întregește într-un fel părțile anterioare din conținut, concomitent argumentând nevoia de implicare în reliefaarea pericolelor pentru comunitate și environment la toate nivelurile ierarhiei societale. Deopotrivă cu sensibilizarea și pregătirea mediului comunitar pentru o abordare complexă în acțiunile privind diminuarea acestor pericole și transformarea lor în oportunități. Cu atât mai mult cu cât, diversitatea provocărilor din societate și în secolul XXI frecvent sunt trecute sub sintagma unor altfel de bulversări și rarism legate de evenimente sau procese vertiginos declanșate de deschiderile Erei Informaționale. Declanșări care din punctul de vedere al filosofiei reduc din valoarea deschiderilor și evidențiază importanța reevaluării educării gândirii critice. Or, în pandemie reevaluarea rostului gândirii critice și valorificarea în acțiunile societale și environment ajunge sinecuanon-ul perpetuării valorii vieții nu doar pentru condiția umană. Astfel, urgentarea readucerii gândirii critice în conținutul acțiunilor, inclusiv în sistemul educațional va contribui în post pandemie nu doar la transformarea ci și valorificarea pericolelor/provocărilor în oportunități privind căutările de soluții la nevoile și necesitățile societății și environmentul-ui. Cu remarca că, gândirea critică se va regăsi atât în *reînnoirile* din provocări, cât și în deschiderile de noi orizonturi ale Ei.

Sine dubio, discutăm și de impactul devierilor din abordarea deschiderilor privind evoluția întregului deoarece gândirea critică este mai mult insulară. Întreg în care gândirea critică fiind insulară s-a încercat să fie particularizat, utilizându-se oportunitățile deschiderilor la informația științifică și mediatică. Sunt încercări prin care de-a lungul timpului de departe n-au inclus aportul întregului la *unitatea diversității* de la evenimente ca parte ale proceselor din societate până la cele dintre societate și environment. Și în consecință *unitatea diversității* cu întregul marginalizat sau particularizat au ajuns a fi formalizate, iar diversitatea

de contextualizată.²²⁷ În condițiile în care insuficienta prezență a gândirii critice oportunitățile deschiderilor rămân neînsemnat cunoscute în realitatea socială și environmentale, independent de nivelul de sensibilizare sau pregătire a actorilor comunitari. Cu atât mai mult cu cât, oportunitățile aduc în mediul social și environment reziliente din spațiul virtual cu posibilități și capacități neîngrădite. În timp ce mecanismele reglatorii din societate de departe nu se ridică la nivelul cerințelor și continuă a fi nepotrivite. Se reliefează că, deschiderile de noi orizonturi din evenimentele și procesele cărora societatea încearcă să le facă față rămân energofage, comportând abordări particulare sau fragmentare decât complexe. Se constată că, Inadvertențele unui atare tratament nu doar contravine realității sociale, ci și dur se taxează pe timp de pandemie. Dar și de exigența în demersul privind complexitatea realității sociale în care evenimentele sunt parte ale proceselor în timp ce totalitatea acestora constituie întregul. Tratament căruia gândirea critică îi oferă unul complex și multidisciplinar și astfel se contribuie la aprofundarea înțelegerii întregului din evenimentele proceselor existente și ale celor de curând declanșate, dar și la identificarea cauzelor, surselor ce-i alimentează componentele.

Întregul în societate și environment

Recursul la algoritmi cunoașterii întregului din provocările societății și environment prin filonul filosofiei *reînnoirilor* continue prestația gândirii critice în înțelegerea dezvoltării proceselor contemporane. În contextul în care cercetarea în complex a surselor care influențează și sunt influențate este invers proporțional valorificării acestora în acțiunile ce se întreprind de actorii sociali. Or, sursele în condițiile Erei Informaționale nu doar catalizează *reînnoind* provocările intra cadru, dar și extra cadru ale întregului în general, inclusiv environmentul. O privire succintă asupra raportului dintre factorul intern și cel extern atestă modificări considerabile ce intervin și nu fac decât să ajungă surse în alimentarea și ulterior ofensiva provocărilor asupra întregului societal și

²²⁷ Ibidem. Ana Pascaru Refracția filosofică privind problemele societății...

environment. În această ordine de idei, o înțelegere a întregului definit ca unul *reînnoit*²²⁸, facilitează identificarea prezenței acestuia în acutizarea bulversărilor din societate și în environment și nu doar grație deschiderilor EI. De ce? Deoarece, întregul și componentele sub presiunea provocărilor *reînnoite* se *reînnoiesc* și ele, alcătuiind matricea socială și environmentale. Concomitent cu împlinirile respective participă la valorificarea provocărilor din schimbările dezlanțuite, iar transformările nu fac decât să le creioneze și implementeze în acțiunile societale. Se certifică că, componentele întregului și ele dezlanțuite ajung să fie deopotrivă declanșatori, dar și magazinerii energiilor din bulversările provocărilor din societate și environment. În timp ce provocările *reînnoite* în și dintre sursele ce alimentează bulversările din societate ajung la cote alarmante²²⁹, inclusiv efectului pandemic. Totodată accentuăm pericolul privind aceste cotele din pandemie în post pandemie să-și adjuce forme dificil de acceptat, contrar constrângerilor raportate la urgențele momentului. Fapt pentru care subscriem contemporaneității elaborării de mecanisme concludente în vederea evitării atacului la libertate, demnitate, democrație²³⁰. Mecanisme cu ajutorul cărora libertatea, demnitatea, democrația să perpetue în reperele perenității întregului de la cel individual, comunitar, continental, până la environment-ul global.

În aceiași cheie, investigând opțiunea întregului *reînnoit* prin provocări se sensibilizează prezența peste toate palierele realității. Astfel, întregul încadrat în refracția lanțului modificărilor atât a matricei realității sociale, cât și celei environmentale își etalează într-un fel contribuția în transformările tehnologiei digitale de la inteligenta artificială, la realitatea virtuală până în viață socială și politică²³¹. Totodată în lanțul provocărilor se captivează aserțiunea *reînnoirilor* responsabile de spargerea obișnuitelor frontiere în și dintre entități pe toate palierele, indiscutabil solicită mai mult decât, elaborarea de

²²⁸Ibidem. Mircea Florian *Recesivitatea...*

²²⁹ Ibidem. Ana Pascaru *Refracția filosofică...*

²³⁰ Ibidem. Jamie Susskind *Politica viitorului...*

²³¹ Ibidem.

mecanisme reglatorii pe potrivă. Or, *reînnoirile* din provocări prin intermediul conexiunii și rigorii solicită la fel ca și în cazurile deja invocate anterior în studiu, și reconceptualizarea trecerii la concepte-teorii²³², și implementarea gândirii critice în acțiunile sociale și environmentale. Cu atât mai mult cu cât, provocările *reînnoite* din conceptele cu care se operează în paradigma cercetării²³³ deja au trecut peste frontierele domeniilor științei și se valorifică instantaneu în întreprinderi și corporații, asigurând perpetuarea procesului inovațional și al produselor obținute. Se atestă că, *reînnoirile* din provocări insuficient sensibilizate și cunoscute de institutele de resort îngreuiază capacitatea societății de a canaliza energiile bulversărilor ce se acumulează, permițându-le să se intensifice sub incidența posibilităților deschise de E. I. Incidență care demonstrează că, societatea întârzie să le valorifice în procesul de pregătire a tuturor actorilor sociali, iar acțiunile întreprinse nu se ridică la nivelul potrivit, explodând în pandemie. Altfel spus, insuficiența înțelegerii întregului *reînnoit* din provocări și catalizat de pandemia SARS-CoV-2 prin virusul Cov-19 nu doar influențează, ci și demantelează structura socio-politică, socio-economică, socio-culturală și spirituală a comunității și environmentul. Chiar dacă mai nou se insistă pe termenul de reziliență asupra situației create, *reînnoirile* provocărilor rămân a fi mult mai complexe și per ansamblu în toate domeniile de activitate aflate sub asediul și efectul pandemic. De asemenea că, provocările sunt cu bătaie lungă și care perturbă situația individului, instituțiilor sociale, dar și a comunității în general din punctul de vedere al timpului social²³⁴.

Realitățile creionate explică, dar și antrenează căutările societății de căi optime și identificarea oportunităților de durată, inclusiv cu ajutorul provocărilor. Căutări care s-au urgentat în pandemie deoarece viabilitatea lor în mare se raportează la modul în care vor în stare să răspundă provocărilor progresive în post pandemie. Fiind o situație deloc facilă căile și oportunitățile se cer a fi regândite și nu doar reevaluate. Discutăm de o reîntoarcere la gândirea critică și încetățenirea acesteia în acțiunile de

²³² Ibidem.

²³³ Ibidem. Ion Biriș *Conceptele științei...*; Thomas Kuhn *Structura revoluțiilor științifice...*

²³⁴ Ibidem. Ana Pascaru *Refracția filosofică...*

reziliență cu suportul provocărilor *reînnoite*. Reîntoarcere care de departe nu înseamnă redimitizarea trecutului, ci mai degrabă valorificarea oportunităților pentru a diminua consecințele pandemice, iar deschiderile EI să nu fie doar utilizate. Or, gândirea critică nu adnotează renunțarea la experiența acumulată, ci o reevaluare în baza reperelor axiologice privind viabilitatea căilor susținute și de domeniile științei, și de celelalte domenii, cu precădere la interferența dintre acestea.

Dezvoltând subiectul gândirii critice pentru o altfel de înțelegere²³⁵ a întregului semnalăm nu atât readucerea în acțiunile privind identificarea căilor ce se preconizează, ci și o parte indispensabilă în dezvoltarea sistemului social și environmentul. Cu atât mai mult cu cât, domeniile științei deja sunt implicate în acțiunile de depășire a crizei pandemice, diminuarea consecințelor, comportând încadrări sistemice. Implicare care accelerează funcția publică a științei responsabilizând-o pentru implementarea și încetățenirea gândirii critice din încadrările sistemice. Încadrări cu un alt nivel de responsabilitate pentru toate domeniile de activitate din societate și environment, inclusiv sub presiunea provocărilor *reînnoite*. Printre domeniile respective se înscrie și filosofia, reflexia căreia redimensionează conceptele cu care se operează asupra realității²³⁶ și care le raportează prin impactul pandemic spre cel post pandemic ce nu va întârzia să se reverse peste realitatea socială și environmentale. Se aspiră ca astfel, conceptele participă la redimensionarea sistemului social și abordarea sistemică a acțiunilor, conștientizarea cunoașterii echilibrului dintre valorificare și utilizare a deschiderilor EI. În sensul în care demersul gândirii critice ordonează evoluția conceptului în concepte-teorii al societății bazate pe cunoaștere și atribuite deschiderilor EI. Totodată, atribuirea societății bazate pe cunoaștere EI se evidențiază ponderea conceptelor-teorii ale acesteia în asigurarea comunicării dintre civilizațional și cultural și nu doar accesul nelimitat la informația științifică și mediatică²³⁷. Temei pentru care reliefăm că, provocările *reînnoite* din gândirea filosofică degrevă

²³⁵ Ibidem. Pierre Hadot *Filosofia ca mod...*

²³⁶ Ibidem. Ana Pascaru *Prospectări epistemice...*

²³⁷ Ibidem.

identificarea oportunităților de depășire, inclusiv a crizelor multiple de la pandemice, post pandemice, secetă, război hibrid până la cele climatice cu care se confruntă societatea Republicii Moldova, societatea contemporană, mapamondul.

Exigența reflexiei filosofiei în cunoașterea provocărilor *reînnoite* din gândirea critică se aspiră să fie una majoră și pentru domeniile științei, dar și în celelalte din viața socială și ambientale. Aspirație care ajunge o necesitate fiind reliefată în pandemie, dar nu este exclus mult mai mult în post pandemie și pandemiile ce nu vor întârzia să se manifeste. Discutăm de filonul filosofiei *reînnoirilor* în înțelegerea schimbărilor survenite în interacțiunea, interdependența și intercomunicarea nu doar între ființe și lucruri. De asemenea, că astfel înțelese lucrurile dezvăluie că, provocările *reînnoite* se produc și în cadrul deschiderilor EI care le-au catalizat. Astfel, dincolo de problema atribuirilor privind oportunitățile și societatea bazată pe cunoaștere drept părți indispensabile ale EI acestea deopotrivă se regăsesc în ceea ce înseamnă deschideri. Este într-un fel aportul filosofiei în cunoașterea implicației provocărilor *reînnoite* asupra deschiderilor EI.

Drept exemplu, aportul *reînnoirilor* din provocări în EI constituie piatra de căpătâi în cercetările privind starea filosofiei și locul ei în societate din anii 50 ai sec XX. Perioadă în care s-au proliferat încercări multiple de înlocuire a filosofiei cu discipline particulare. Încercări care s-au lăsat cu dezbateri și în sec. XXI și nu arareori postulatele fiind în mare aceleași. În această ordine de idei, continuăm să subscriem opiniei lui Mircea Florian că, filosofia nicidecum nu este în dispariție, ci în proces de *reînnoire*, explicitând asimetria lumii²³⁸. Cu remarca, provocările *reînnoirilor* în timp reflectă ascendența privind capacitatea filosofiei de a valorifica sistemic și nu doar fragmentar provocărilor din deschiderile EI. Cu atât mai mult cu cât, efectul pandemic a demonstrat pericolul obișnuințelor axate doar pe tehnologiile informaționale și comunicaționale și marginalizarea celorlalte părți ale întregului din sistem. De asemenea înțelegerea instrumentalistă a pandemiei prin felul

²³⁸ Ibidem. Mircea Florian *Recesivitatea...*

în care s-au derulat acțiunile de contracarare, mizându-se pe corpul medical, medicamente, protocolul de tratament și restricții/lockdown. Vorbim de conștientizarea insuficientă a experiențelor anterioare privind pandemia, deoarece în realitatea socială epidemiile sunt un fenomen social cu anumite probleme medicale.

Hermeneutica înțelegerii *reînnoirilor* din provocări catalizate de pandemie a condus la nevoia de cunoaștere a aspectelor mai puțin evidente, dar influențate de deschiderile de noi orizonturi. Or, *reînnoirile* provocărilor prin deschiderile Ei nu doar se răsfrâng peste toate domeniile de activitate socială și ambientale, ci și contribuie la desemnarea tabloului lumii contemporane. Se atestă că, intervenția *reînnoirilor* din provocări asupra tabloului este una majoră, cu multe necunoscute sub asediul pandemiilor (SARS-CoV-2, SECETA, COP-26)²³⁹, chiar dacă per ansamblu pare echilibrată și complexă. De ce? Deoarece, contururile tabloului se află în responsabilitatea conceptelor care se confruntă cu reorganizări multiple, ca urmare a *reînnoirilor* și nu este exclus ca procesul invocat să se accelereze și după pandemie. În această ordine de idei, investigarea *reînnoirilor* din provocări degreveză raportarea la concepte-teorii în paradigma cercetării²⁴⁰. Gen de transformare care comportă a fi înțeleasă nu ca renunțare la trecutul unicității statutare, ci mai curând o conectare de viitor la timpul prezent prin aspectele tot mai manifeste. Conectare care prin aspectele materializate în evenimentele proceselor nu face altceva decât să demonstreze legătura și comunicarea indispensabilă dintre lucruri, ajutând la înțelegerea provocărilor pandemice și post pandemice. Astfel, înțelegerea fundamentată sistemic nu îndepărtează, ci implică și încetățenește prezența întregului pe toate palierele de activitate socială și environment.

În contextul dat, provocările *reînnoite* din evoluția conceptelor argumentează exigența unei altfel de înțelegeri²⁴¹, privind cunoașterea

²³⁹ Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor în societatea postpandemie*. În: *Sustenabilitatea gândirii filosofice în societatea post pandemie*. Ch.: Lexon-Prim SRL, 2021. pp.12-61, 298p

²⁴⁰ Ibidem. Ioan Biriș *Conceptele științei*..; Th. Kuhn *Structura revoluțiilor*..

²⁴¹ Ibidem. Pierre Hadot *Filosofia ca mod...*

lor, dar și pe cele din efectele care le influențează. Cu atât mai mult cu cât, domeniile filosofiei prin provocările *reînnoite* aduc înțelegerii schimbărilor din câmpul cunoașterii un alt demers. Demers care enunță redimensionarea relației dintre cunoaștere comună și cea științifică, fundamentele cunoașterii deoarece cunoștințele explicite tind să i-a și locul celor implicite, datorită oportunităților EI²⁴². Concomitent cu urgentarea găsirii de căi optime pentru ameliorarea și menținerea balanței dintre valorificare și utilizare ale aspectelor în și dintre conceptele anterior invocate. Și deopotrivă cu regândirea contururilor tabloului lumii contemporane, incluzând environmentul, dar și încetățenind întregul *reînnoit* din provocări. Evident că, și provocările *reînnoirilor* din filosofie spre lumea înconjurătoare sub incidența oportunităților EI se valorifică în societate și environment, inclusiv în relația dintre comunitate și environment.

Desigur *reînnoirile* provocărilor ajută la găsirea de oportunități ce susțin elaborarea de mecanisme pentru cunoașterea raportului calitativ-cantitativ al problemelor și soluțiilor nu doar pe potrivă momentului. Discuțăm de înțelegerea opticii care sub asediul provocărilor redefinește criteriile privind primordialitatea în raport cu problemele care se acutizează continuu. Se atestă că, înșși deschiderile de noi orizonturi presupun și impun o reorganizare a tuturor componentelor sistemului de dezvoltare. Or, componentele sistemului din punctul de vedere al filosofiei necesită a fi tratate sistemic, adică din perspectiva interdependențelor, interacționărilor și intercomunicărilor între ele. Concomitent perspectiva invocată desemnează și contururile întregului fie cel societal, fie environmental. Deoarece dezvoltarea înglobată în rețele deja conectate între ele în hub-uri, într-un întreg se cere a interpretat și luat în calcul și nicidecum omis. Cu atât mai mult cu cât, hub-urile în linii mari înglobează un exemplu de valorificare a deschiderilor de noi orizonturi ale EI. De asemenea că, raportat la sistemul de dezvoltare hub-urile reprezintă un centru pentru un anumit domeniu în care se stochează întreg cumulul informațional din activitățile rețelelor pe domenii și devin responsabile pentru menținerea și depășirea

²⁴² Ibidem. Ana Pascaru Prospectări epistemice...

animozităților, dar și de relaționarea cu celelalte. În sensul în care relaționarea înseamnă implicare și intervenții rapide în soluționarea problemelor depistate în rețea în cazul în care una dintre acestea se defectează, dar și asigură perpetuarea congruenței dintre formă și conținut²⁴³. Asigurarea congruenței și promovată în timp contribuie la stabilitatea relației dintre utilizare și valorificare a deschiderilor de noi orizonturi. Cu remarca că, provocările *reînnoite* se vor regăsi în reorganizarea componentelor și sistemului. Și nu în ultimul rând că, dezvoltarea sistemului cu ajutorul rețelelor se va axa pe reperele istorico-axiologice, deopotrivă revigorând și condiția umană și cea environmentale.

Emergența, *reînnoirilor* din provocări în demersul cercetării conferă veridicitate instrumentarului filosofiei la interferență cu metodologiile particulare în cunoașterea problemelor acutizate de evenimentele proceselor și fenomenelor declanșate. În condițiile în care reevaluările întreprinse degreveză cunoașterii problemelor calitatea hârtiei de turnesol, inclusiv cele acutizate în pandemie și aprofundate în post-pandemie²⁴⁴. Or, cunoscându-le se facilitează identificarea și modelarea rețelelor privind găsirea căilor viabile pentru probleme, chiar dacă soluționarea obținută nu echivalează și cu sintagma pentru totdeauna în raport cu partea acutizantă ale acestora. Ulterior însă aspectele ce rămân în probleme constituie un alt cap de afiș în declanșarea de noi revendicări sau surse de alimentare a provocărilor. Iar în condițiile EI, oportunitățile acesteia declanșează în cadrul problemelor aspecte mai puțin cunoscute care permanentizează și influențează atât societatea cât și environmentul. Este vorba de contribuția înțelegerii privind sensibilizarea și pregătirea actorilor sociali pentru a face față inerentei provocărilor din problemele evenimentelor. Provocări care se impun a fi înțelese diferit de până acum, deoarece înglobează cumulul de procese extrasociale/regionale/globale din problemele evenimentelor care se impun a fi cunoscute, iar mecanismele de soluționare să le corespundă. În caz contrar întârzierile se proliferază și împiedică înțelegerea nu doar a complexității problemelor declanșate de evenimente, ci și cota lor la

²⁴³ Ibidem. Albert-Laslos Barabasi *Linked...*

²⁴⁴ Ibidem. Matei Visniac *Cum va fi lumea...*; Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*

constituirea de noi realități. Cote care se raliază, comunică cu alte elemente în edificarea realității în care problemele declanșate de evenimentele proceselor manifeste în mediul social și environment în lipsa obișnuitelor frontiere. Totodată oportunitățile El degreveză nu doar spargerea instantaneu a frontierelor, ci și identificarea de căi optime în desemnarea altor diferite de cele existente. Cu condiția că, procesul de desemnare a frontierelor diferite nu se va solda cu reactualizarea celor divergente și redemitizarea proceselor centrifuge într-o lume în plină globalizare și această în incertitudine. Incertitudine ce se aprofundează direct proporțional continuării războiului hibrid al Federației Ruse asupra Ucrainei (februarie 2022). Cu remarca substanțialității redimensionării globalizării și nu doar ca urmare războiului hibrid, dar și pentru că consecințele acestuia periclitează condiția umană, environmentul, dar și viața pe terra.

Contextualizarea efectului pandemic în societate

Desigur, globalizarea dincolo de deschiderile care facilitează dezvoltarea în general și cea socială în particular și ea se numără printre sursele ce alimentează provocările în societate și environment. Printre provocările recente se înscrie modul în care s-a declanșat pandemia și măsurile la care s-a recurs pentru ale face față. Astfel, efectul pandemic cu care se confruntă societatea suscită și nevoia de resetare și reziliența a acțiunilor ce se impun a fi întreprinse, dar și regândirea per ansamblu asupra societății și environmentul, relațiilor dintre individ --comunitate--environment. Discutăm de cunoașterea valorii gândirii critice în înțelegerea deschiderilor de noi orizonturi și fructificarea oportunităților în pandemie, dar și sustenabilitatea lor în post pandemie. În această ordine de idei, investigația este îndreptată spre reevaluarea domeniilor filosofiei de rând cu cele ale științei în reorganizarea post pandemică a societății și environmentul. Cu atât mai mult cu cât, domeniile filosofiei considerate a fi depășite în Era Informațională și marginalizate din viața comunității demonstrează că de fapt s-au *reînnoit* și încearcă să se reîncetățenească. Astfel, interesul susținut pentru *reînnoirile* conceptuale

nu doar se înscrie în trendul impus de starea pandemică, dar și nevoia de a cunoaște și investiga cauzele care au provocat-o. Este o parte indispensabilă din problematica cercetărilor întreprinse în ultimii 30 de ani, chiar dacă au fost insuficient emfațate. Acest interes s-a alimentat din căutările multiple privind perpetuarea societății în condițiile în care conținutul reperelor axiologice ale acesteia se formalizează, iar obișnuitele frontiere cad sub incidența globalizării²⁴⁵. În timp ce deschiderile de noi orizonturi s-au soldat și cu proliferarea de tendințe periculoase de la declarațiile privind moartea filosofiei renunțarea la metafizică, construcția de modele matematice nu numai asupra societății ci și environment până la prioritatea cunoașterii științifice și periclitarea valorilor social-umane. De asemenea, oportunitățile și societatea bazată pe cunoaștere ale EI au fost întrebuintate la obținerea de rezultate devenite un bun comun, independent de nivelul de pregătire și responsabilizare a tuturor actorilor sociali. Fapt pentru în studiu nevoia de reevaluare și ulterior argumentarea necesității de regândire a conceptelor se accentuează, deoarece acestea sunt chemate să facă lumină în înghesuiala de lucruri care se suprapun, iar pe timp de pandemie se plătește cu valoarea vieții nu doar a celei umane.

Fapt pentru care ajunge impetuos potrivită o hermeneutică a reorientărilor din realitatea socială și environmentale sub asediul provocărilor *reînnoite*. Este vorba nu doar de contribuția filosofiei la clarificarea și interpretarea stării de lucruri în cetatea asediată de fluxul informațional/dezinformațional privind efectele pandemiei, dar și a celorlalte domenii. Implicare care înseamnă asumarea responsabilităților ce revin filosofiei privind asigurarea comunicării dintre lucruri și ființe, diminuarea pierderilor valorice. Deopotrivă cu reîncetățenirea spiritului dintre individ-comunitate- environment în comunitate cu instrumentarul filosofie. Instrumentar care ajută la sensibilizarea actorilor sociali, comunitatea asupra modului în care pericolele nu doar în pandemiei pot fi transformate în oportunități. Discutăm de responsabilități prin care se atrage atenția actorilor sociali asupra efectelor declanșate de pandemiei

²⁴⁵ Ibidem. Ana Pascaru Filosofia reînnoirilor...

și care au loc în condițiile deschiderilor EI. Totodată se reiterează nevoia de pregătire sistemică a actorilor sociali pentru a construi un echilibru între valorificare și utilizare ce ar permite dezvoltarea societății, relația acesteia cu environmentul, inclusiv în post pandemie. Deoarece condițiile EI au contribuit și la *reînnoirea*²⁴⁶ provocărilor filosofiei, dar și a tuturor domeniilor de activitate, chiar și a celor ce au înțeles și interpretat acest lucru unilateral considerându-l drept sfârșitul filosofiei. Sfârșit care pentru filosofie n-a fost decât o revenire la un alt nivel, astfel *reînnoindu-și* contribuția în protecția umanismului în comunitate. Pavază care include sensibilizarea și conștientizarea responsabilităților ce le revine tuturor membrilor și instituțiilor societății prin erupția accesului nelimitat la produsele deschiderilor EI prin oportunitățile sale.

Un alt context al filosofiei *reînnoirilor* în provocări îl exprimă depășirea inconvenientelor acesteia în raport cu celelalte domenii ale științei, dar și în cetate. Or, dincolo de declarațiile privind moartea filosofiei în EI și încercările de preluarea a funcțiilor acesteia în timp s-au dovedit contraproductive pe toate palierele. Deoarece declarând moartea filosofiei de departe nu s-a conștientizat și asigurat perpetuarea provocările *reînnoite* ale întregului în acțiunile preconizate. Acțiuni care s-au adevărat falimentare, pentru că, instrumentarul filosofic (organonul) *reînnoit* este valorificat doar particular în domeniile respective. Astfel, sub incidența oportunităților EI, *reînnoirile* provocărilor din start n-au fost doar ale filosofiei, ci au cuprins lumea înconjurătoare și se reîntâlnesc în schimbările cu care se confruntă și societatea și environmentul. Este vorba de faptul că, *reînnoirile* înseamnă de la căutări de căi viabile și identificarea de oportunități privind elaborarea de mecanisme până la cunoașterea problemelor și soluțiilor optime pentru cele primordiale, edificarea unui echilibru în relația dintre utilizare și valorificare a deschiderilor de noi orizonturi. Cu atât mai mult cu cât, optica *reînnoită* a provocărilor filosofiei prin efortul instrumentarului demonstrează fără echivoc evoluțiile produse în toate domeniile de activitate, chiar și pe interiorul EI ce le-a declanșat. Drept exemplu,

²⁴⁶ Ibidem. Mircea Florian *Recesivitatea...*

schimbările din concept în concepte-teorii²⁴⁷ inclusiv a societății bazate pe cunoaștere completat cu descentralizarea axiologică și sistemul TIC. Concomitent cu transformările conceptuale ale societății bazate pe cunoaștere se ordonează apartenența nu doar a deschiderilor și oportunităților care se încadrează în EI, dar și că la interferențele produse *reînnoirile* provocărilor îndeamnă la redimensionări atât pe orizontală, cât și pe verticală. Semnalăm că, trecerea la concepte -teorii în cazul societății bazate pe cunoaștere îi aduce plus valoare în liantul relaționărilor dintre civilizație și cultură pe niveluri multiple de care este responsabil, deoarece a confirmat valoarea nu doar la timpul prezent²⁴⁸. Cu remarcă că, relaționarea dintre civilizațional și cultural în pandemie ajunge să mențină pe linia de plutire cultura comunicării construind poduri edificatoare²⁴⁹ dintre real și virtual. Poduri pe care filosofia comunicării vine să îndemne la discernământ și o gândire critică față de ieșirile agresive ale infodemiei, când valoarea condiției umane și ambientale risca să se prăbușească.

Dezvoltând subiectul provocărilor *reînnoite* se încearcă o destructurare a inconvenientelor noțional-ideatice apărute și dezvoltate în toate domeniile de activitate. În acest sens se remarcă tangențele noționale ce minimalizează și orizonturile deschiderilor, dar și beneficiarii lor. Mai mult decât atât, semnificația sinonimului folosit dintre societate și societatea bazată pe cunoaștere a condus ca prezența sbc să devină o constantă din majoritatea proiectelor privind dezvoltarea lumii, inclusiv Uniunea Europeană²⁵⁰. Aceste exemple de substituiri periculoase se răsfrâng nu doar la nivel de noțiuni, ci și la reperele axiologice, antropologice, cultural-spirituale, biologice etc. Pe de o parte vorbim de o înțelegere insuficientă a diferențelor dintre oportunitățile EI și concepte-teorii ale societății bazate pe cunoaștere care a condus la aceste imixiuni grave și care nu facilitează acțiunile derulate. Pe de altă parte, ne confruntăm cu intervenții severe în câmpul cultural și cel al

²⁴⁷ Ibidem. Ion Biriș *Conceptele științei...*

²⁴⁸ Ibidem. Thomas Kuhn. *Structura revoluțiilor...*; Ana Pascaru Prospectări epistemice...

²⁴⁹ Ibidem. Aurel Codoban *Comunicarea construiește...*

²⁵⁰ www.fundatia.ro/.../Strategia%20Nationala%20de%20Dezvoltare%20durab

cunoașterii deopotrivă, deoarece cunoașterea științifică devine prioritară nu numai în raport cu celelalte forme ale cunoașterii, iar tot ce nu se înscrie în tiparele acesteia sunt marginalizate. Sub incidența consecințelor se numără și cunoașterea științifică care odată lipsită de reperele culturale din care își asigura seva își subminează sursele din care se alimentează. În acest sens, renunțarea în pregătirea și formarea specialiștilor și la filosofie fiind înlocuită cu alte discipline cerute de economia de piață de departe n-au rezolvat problemele. Or, domeniile filosofiei raportate la cerințele *curriculei* din pregătirea specialiștilor din totdeauna a asigurat legătura dintre cunoștințe, cunoștințe și aplicabilitatea acestora. Astfel, lipsa și insuficiența acestei resurse explică acutizarea problemelor cu care se confruntă mediul comunitar și environmentul deoarece în multitudinea de acțiuni produsele obținute atât în centrele de cercetare, cât și întreprinderile producătoare de departe nu s-au respectat protocoalele și investigațiile ce se impun²⁵¹. De asemenea, n-au fost conectate și aduse la zi experiențele anterioare și tratate cu ajutorul deschiderilor de noi orizonturi, inclusiv în cadrul filosofiei științei unde s-ar fi facilitat investigarea parcursului dintre întrebare-problemă sau problemă-întrebare. Ceea ce nu presupune instantaneu și răspuns, dar indică direcția spre care se merită tot efortul atât de necesar nu doar pe perioada pandemică²⁵². Cu atât mai mult cu cât, în efervescența căutărilor privind depășirea pandemiei SARS-CoV-2 cu ajutorul vaccinului COVID-19 ambițiile personale și dividendele politice vor fi minimalizate. Cu remarca că, lumea constant împarte spațiul de locuit cu virusii, doar că în opinia epidemiologilor se va confrunta tot mai frecvent cu diferite clase și tipuri de virusi.

În contextul dat, investigarea provocărilor *reînnoite* cu instrumentarul filosofiei se extinde peste toate domeniile de activitate, inclusiv cele particulare ale științei. Stare de fapt care sensibilizează domeniile de a aborda sistemic reevaluarea potențialului propriu, dar și o comunicare suficientă dintre ele. Cu atât mai mult cu cât, instrumentarul filosofiei reflectă că oportunitățile E I prin deschiderile de noi orizonturi de

²⁵¹ Ibidem. Francis Fukuyama *Second thoughts...; State-Building...*

²⁵² Ibidem. Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*

departe nu favorizează pe nimeni și fiecare își va avea locul său în dependență cum își înțelege perpetuarea între valorificare și utilizare a rezultatelor obținute, dar și contribuția la pregătirea specialiștilor care vor asigura perenitatea competenței și concurenței pe piață a produsului. De asemenea că, starea pandemică a catalizat procesele de reorganizarea și reziliență conturate după criza financiar-bancară din 2008, dar și că va conduce nu doar la creșterea, ci și aprofundarea inegalităților pe toate palierele societale în post pandemie.

Sine dubio, prezintă interes și monitorizarea provocărilor din consecințele fragmentare/simpliste/instrumentaliste în care se ascunde o bună parte din acutizările problemelor, evenimentelor și proceselor, chiar și cele mondiale. De ce? Deoarece înțelegerea oportunităților Ei înseamnă sistematizarea provocărilor *reînnoite* în gândirea filosofică și revărsarea lor peste toate celelalte domenii de activitate. Astfel că în dependență pe cât de pregătiți au fost actorii sociali și evident pe atât de mult le-a reușit să valorifice și nu doar să le consume. Drept exemplu, ponderea economiei sociale care a crescut în ultimele decenii în cuantumul dezvoltării economiei în general și contribuția domeniilor științei în particular. Se atestă că, domeniile particulare, marginalizându-le pe cele ale filosofiei și renunțarea la instrumentarul ei, s-au promovat în mare propriile rezultate și insuficient au ținut cont de respectarea rigorilor privind rezultatele obținute, și conexiunile dintre ele. Se atestă că, acestea *reînnoite* în procesul cunoașterii reorganizează relaționările dintre întrebări și probleme, cunoașterea comună și științifică, dar și repoziționarea fundamentelor cunoașterii. Aceste modificări *reînnoite* în procesul cunoașterii au adus în prim-plan urgentarea schimbării de optică a domeniilor științei în raport cu filosofia și rolul acesteia în condițiile deschiderilor. Cu atât mai mult cu cât, instrumentarul filosofiei contribuie la regândirea conexiunilor și acribiei privind valorificarea oportunităților Ei în acțiunile. Or, așa cum susținea Robert K. Merton cercetătorul continuă să poarte răspunderea pentru produsul cercetării și atunci când acesta a părăsit spațiul laboratorului²⁵³. Astfel, s-ar explica și întârzierile de până

²⁵³ Ibidem. Robert K. Merton *Social Theory...*

acum, refractate altfel în plină pandemie, dar și de ce rezultate obținute în sistemul TIC n-au fost implementate la interferență dintre domenii, pentru a schimba optica de priorități în conformitate cu nevoile și necesitățile stringente. Altfel spus, de ce societății având posibilități și depozitară de performanțe nu i-a reușit să le conecteze și să se reorganizeze pentru a diminua impactul inconvenientelor majore²⁵⁴.

În acest context provocările din problemele dezlănțuite pe timp de pandemie și tentația de ale face față la două decenii distanță de secol XXI în mare se datorează deceniilor anterioare. Perioadă în care problemele se acutizau, dar se continua cu un tratament particular și ne semnificativi fiind pașii întreprinși pentru a le înțelege caracterul lor. Or, caracterul problemelor se modifica altfel sub incidența surselor care nu sunt altceva decât evenimentele proceselor existente și declanșate, dar prin provocările *reînnoite* de deschiderile EI se multiplică. Consemnăm că, timpul social în care se căutau soluții, problemele persistau să se acutizeze și de departe n-au fost asociate sau legate cu evenimentele care aglomerau și influențau nu doar acțiunile întreprinse, ci și societatea și environmentul deopotrivă. Această sesizare fiind și una din dezlegările situației privind eficiența infimă din acțiunile întreprinse și gradul sporit de nepregătire a actorilor sociali escaladată în pandemie. Refracția asupra problemelor demonstrează că, evenimentele care le influențează aparțin proceselor declanșate și doar parțial le reprezintă pe cele deja existente, astfel încărcătură nefiind una particulară nu se înscria în paradigma cu care se opera de aici și rezultatele contrar așteptărilor. S-a conștientizat doar insular că, evenimentele din procesele ce se manifestau și continuă s-o facă în problemele mai mult sau mai puțin grave se produc nu liniar sau pe orizontală, dar la interferență, interacțiune și interdependență, fiind completate cu relaționările dintre mediul înconjurător și societate, astfel exteriorizând și constituind un tot întreg. Cu atât mai mult cu cât, s-a întârziat și în ceea ce privește apartenența în lanțul logic a întregului în plină reconfigurare, evenimentelor din procesele existente sau declanșate sub provocările *reînnoite*.

²⁵⁴ Louise Mussat *Humanity has always lived with viruses*, www.cnsfr.fr

În aceeași cheie consemnăm că, includerea provocărilor *reînnoite* ale întregului în dimensiunea reorientărilor filosofice facilitează cunoașterea nivelului de conexiune și rigoare în și dintre părțile acestuia²⁵⁵. În condițiile în care evoluția conceptelor-teorii, grație deschiderilor de noi orizonturi aprofundează cunoașterea *reînnoirilor* ce au loc pe segmentul întra și extra cadru al întregului. *Reînnoiri* care facilitează cunoașterea concentrării, dar și delimitările care au loc între procese și efectele acestora în mediul social și environmentul. Discutăm de necesitatea înțelegerii²⁵⁶ relaționărilor dintre procesele intra societale și cele inter-societal-regional-mondial ce se manifestă în peisajul comunitar fiind responsabile de spargerea obișnuitelor frontiere. În această ordine de idei, tabloul întregului îl completează aportul deschiderilor EI, oportunitățile căreia suplimentează aducerea în prim-plan aspecte mai puțin elucidate și u influențe remarcabile în realitatea socială. De asemenea că, aspectele respective din evenimentele proceselor întregului evidențiază nu doar caracterul întâzierilor. Întâzieri și inerența în timp a pericolelor care se regăsesc în acțiunile ce se întreprind, dar și în pregătirea și sensibilizarea actorilor sociali privind importanța deschiderilor de noi orizonturi în societate. Or, insuficiențele din pregătirea actorilor sociali se transformă în stavile care nu le-a permis să valorifice în mare posibilitățile deschiderilor. Stavile care înglobează disproporționalitățile și întâzieri acumulate la nivel social și environmentul și care proliferate în problemele stringente în timp s-au regăsit, conturându-se fulminant în efectul pandemic cu consecințe în post pandemie cărora societatea și environmentul sunt impuse să le facă față.

Indubitabil, dimensiunea filosofică a provocărilor *reînnoite* asupra reorientărilor subliniază încercările de a face față efectului pandemic prin identificarea de căi viabile deoarece întâzierile se plătesc cu valoare vieții. Este vorba de căi ce facilitează încadrarea complexității în acțiuni, interconexiunile cărora să asigure canalizarea energiilor restricționate de societate pe timp de pandemie. În această ordine de idei, domeniile filosofiei insistă pe provocările *reînnoite* din profunzimea acțiunilor și

²⁵⁵ Ibidem. Ana Pascaru Refracția filosofică...

²⁵⁶ Ibidem. Jamie Susskind *Politica viitorului...*; Pierre Hadot *Filosofia ca mod...*

sensibilizarea actorilor sociali privind menținerea echilibrului dintre valorificare și utilizare. Echilibru aflat continuu sub asediu surclasat în pandemie și nu este exclus să se dinamiteze în post pandemie, deoarece accesul nelimitat la informația științifică și mediatică continuă la turații inimaginabile. Astfel se explică nevoia de sensibilizare a actorilor sociali asupra înlănțuirii dintre lucruri și ființe prin conexiuni și rigoare pe toate palierele comunitare/environmentale și că acestea se impun a fi luate drept axiome în toate domeniile de activitate. Axiome reperatele cărora valorificate înseamnă reconstrucția raportului individual-comunitar din realitatea socială suscitată de pandemia SARS-COV-2. Reconstrucție în care raportul evidențiază deja efectul propriu-zis al epidemiei de Covid-19 și că acesta necesită a fi stabilit și ulterior plasat între maladiile manifeste. Chiar dacă Cov-19 are o încărcătură mai puțin cunoscută el se produce pe o realitate cu multiple maladii care continuă să se manifeste. Concomitent subliniem, asupra pericolului în care are loc doar evidențierea epidemiei și de departe nu s-a legat cu faptul, că aceasta se impune a fi tratată simultan cu celelalte maladii pe care le au cei infectați. Lucru care s-a întâmplat de abia la un an distanță în care maladiile nu mai puțin grave, însă netratate au condus la creșterea numărului de decese, dar și sufocă sistemul de sănătate publică. Și nu în ultimul rând că, membrii societății continuă să se opună vaccinării, chiar dacă fie sunt cu comorbidități, fie încadrați în serviciul public unde pot deveni focare de infecție mai cu seamă în sistemul educațional.

Evident *reînnoirile* din provocări accentuează profunzimea schimbărilor impulsionate de transformări, dar și gravitatea decalajului dintre soluțiile propuse și cele acumulate, și catalizate în pandemie. Decalaje care nu sunt atât de facil de depășit fără minimalizarea anacronismului din mentalul actorilor sociali asupra întregului manifest și fragilitatea unității în diversitate din societate și environment care vor perpetua și în post pandemie. Aceste nepotriviri din înțelegere perpetuate în acțiunile întreprinse se rostogolesc asemeni bulgărului de zăpadă și care se plătesc din conturile condiției umane și environmentale nu doar pe timp de pandemie. Acest tribut al decalajului înseamnă diminuarea valorii vieții, conturează ascensiuni inimaginabile cu

repercusiuni de durată deja în pandemie și nu este exclus că se vor aprofunda în post pandemie. Or, nepotrivirile însumează o crasă insuficiență în înțelegerea caracterului evenimentelor ce influențează rezolvarea problemelor stringente, dar și identificarea căilor optime. În timp ce expresiile evenimentelor prin intermediul problemelor aglomerează și modelează societatea și environmentul. Mai mult conținutul proceselor manifeste sau în derulare decenii la rând neînsemnat se sensibilizează în realitatea socială și cea environmentale, chiar dacă globalizarea tot mai mult le impregnează o unitate nu arareori politizată, divergentă care a explodat în pandemie și infodemie²⁵⁷. Și nu în ultimul rând enunțurile de deglobalizare odată cu războiul hibrid declanșat de Federația Rusă geografic asupra Ucrainei, dar de fapt împotriva tuturor entităților ce susțin valorile democratice.

Desigur reliefarea tratamentului particular pe dimensiunea provocărilor *reînnoite* din realitate socială+ environment este o altă încercare de a aduce în prin-planul dezbaterilor identificare de oportunităților fie de marginalizare, fie de valorificare a pericolelor care se multiplică nu doar în pandemie, dar și post pandemic se pot solda cu consecințe grave. Monitorizarea particularului din perspectiva timpului social denotă că acesta deja prejudiciază, deoarece continuă să utilizeze în exces, decât să valorifice oportunitățile EI din partea actorilor sociali. Concomitent periclitarea acestui tratament în relația dintre realitatea socială și cea environmentale este abolit și de modul în care s-a declanșat pandemia cu SARS-CoV-2, inclusiv incursiunile confruntărilor, începând cu 2002, 2009 sau 2012. O radiografie întreprinsă asupra genezei și declanșării epidemiei și ulterior pandemiei denotă că de efectul lor nu este strein tratamentul dat, studiile privind istoricul virusului SARS-CoV-2 apărut în China în decembrie 2019 a fost precedat de MERS-CoV²⁵⁸. În timp ce, virusul de tip SARS-CoV-1 cu care s-a confruntat Arabia Saudită în 2012 și precedate de primele cazuri înregistrate în China în noiembrie 2002 și ele la fel au fost tratate particular. De asemenea,

²⁵⁷ Este vorba de modul în care se informează și distribuie genurile de informații nu doar cele legate de efectele pandemiei.

²⁵⁸ Ibidem. Louise Mussat *Humanity...*

anterior evenimentelor invocate lumea deja era îngrozită nu doar de Ebola care a cuprins teritoriul Africii, dar și că noile virusuri sunt legate de creșterea demografică sau de stilul de viață a populației prin dorința de a cunoaște alte meleaguri. Chiar dacă aceste dorințe proliferază specifice maladiei dintr-un colț de lume întra-altul ceea ce s-a întâmplat și cu răspândirea virusului COVID-19. Acest mod de gândire în tratarea lucrurilor a deviat de la căutarea soluțiilor, îndreptându-se spre căutarea vinovatului. Cu atât mai mult cu cât, responsabili suntem toți de perturbarea ecosistemelor, defrișarea masivă în care animalelor sălbatice li se reduce din habitatele lor naturale și intră într-un contact mult mai strâns cu ființele umane, facilitând astfel transmiterea maladiilor între specii. Desigur posibil că și acest lucru să fi influențat, dar șocul sporește odată cu apariția unei noi maladii virale, deoarece la sfârșitul anilor 1970 s-a crezut cu adevărat că, le-am învins pe toate. Încrederea de ieri poate explica perplexitatea de astăzi, important rămâne sensibilizarea tuturor actorilor că există o mulțime de virusi care interacționează cu oamenii și o vor face întotdeauna²⁵⁹.

Dezvoltând subiectul *reînnoirii* provocărilor din întreg se accentuează aducerea componentelor acestuia în albia firescului care îl fortifică. Cu atât mai mult cu cât, anterior pandemiei componentele *rarisim* i-au fost atribuite întregului. În această ordine de idei, studierea schimbărilor din optica asupra întregului conduce la cunoașterea de alte posibilități ce facilitează relaționarea cu palierele în care componentele au ajuns particular. Astfel, s-a demonstrat că, componentele întregului decenii la rând utilizate separat și în exces în domeniile de activitate, dar și pe cele dintre societate și enviroment s-au valorizat nesemnificativ drept evenimente și în cadrul proceselor. Pe de o parte, evenimentele n-au fost conectate la procesele din care erau parte. Pe de alta, procesele care la rândul lor nu doar că n-au fost conectate cu evenimentele sau între ele, dar și în calitate de părți constituitoare ale întregului. În timp ce prin reflexia filosofică se denunță caracterul excesului ca fiind o utilizare în lanț a deschiderilor de orizonturi pentru societate și enviroment din partea

²⁵⁹ Ibidem. Louise Mussat *Humanity...*

actorilor sociali. Utilizare, lanțul căreia devine dificil de menținut în echilibru cu valorificarea, lucru demonstrat în pandemie, ajungându-se la tentative de demolare a reperelor axiologice ale realității sociale și environmentale. Acest echilibru desigur necesită a fi regândit din perspectiva asigurării cu mecanisme reglatorii, pentru a evita interpretările, inclusiv din perspectiva normelor sociale și environmentale.

Nu mai puțin interes prezintă elucidarea modului de implicare a domeniilor filosofiei prin provocările *reînnoite* în problemele stringente. Această implicare poate fi înțeleasă și drept asiguratoare pentru o altfel de cunoaștere a schimbărilor din problemele stringente stimulate de evenimentele proceselor declanșate cărora societatea încearcă să le facă față. Cunoaștere profunzimea căreia susținută cu instrumentarul filosofiei fundamentează necesitatea reevaluării strategiei de dezvoltare a societății. Reevaluare prin care se clarifică și clasifică acțiunile privind degajarea problemelor, accentuându-se cele prioritare pe termen lung și delimitându-le de cele pe termen scurt. În timp ce, optimizarea lor este axată pe rigoarea interferențelor, interacțiunilor și intercomunicărilor între acțiuni și astfel acestea sunt mai puțin energofage și concomitent eficiente în raport cu provocările timpului. În această ordine de idei, acțiunea-cheie interdependentă ce interconectează cu toate domeniile de activitate și deopotrivă încetățenesc complexitatea în dezvoltarea societății este cea educațională. Consemnăm că, reflexia filosofiei susține acțiunea educațională în care implementarea principiilor conexiunii și rigorii o ridică la cerințele EI. Or, aceste principii completează și diminuează fragmentarismul din cunoaștere, suplimentând-o cu responsabilitate și nu doar libertate în accesul nelimitat la informația științifică și mediatică.

Drept exemplu, utilizarea în exces a deschiderilor de noi orizonturi privind environmentul în viitorul deloc îndepărtat poate confrunta societatea globală cu o altă pandemie pentru care nu există niciun vaccin care să o vindece, se atrage atenția în raportul grupului interguvernamental de experți al ONU însărcinat cu evaluarea riscurilor asupra încălzirii globale din cauza efectelor activității umane (IPCC). Conform rezultatelor prezentate se susține că seceta deja este o criză

globală ascunsă și riscă să devină „următoarea pandemie” dacă nu se întreprind măsuri urgente în ceea ce privește gestionarea apei și a terenurilor. De asemenea, se necesită eforturi sporite pentru reducerea riscului de dezastre, deoarece pentru pandemia secetei nu există niciun vaccin care să o vindece, chiar dacă iar cea mai mare parte a lumii se va confrunta cu stres hidric, ca urmare a cererii ce depășește oferta. Cu toate că, seceta însoțește traiul uman de mai bine de 5.000 de ani, activitățile umane exacerbează seceta odată cu degradarea terenurilor și scăderea randamentelor pentru culturile majore, amenințând cu deraierea progresului în ceea ce privește eradicarea sărăciei. Concomitent se evidențiază că nici societățile dezvoltate nu sunt absolvite. S-a demonstrat că, seceta costă peste 6 miliarde de dolari pe an ca impact direct în SUA și aproximativ 9 miliarde de euro în UE, dar și că aceste sume pot fi subestimate. Conform precizărilor pe Dunăre, în Europa, seceta recurentă din ultimii ani a afectat transporturile, turismul, industria și generarea de energie. Se impune o perspectivă modernizată asupra secetei prin modul de gestionare a resurselor de apă (râurile și bazinele hidrografice mari). Deopotrivă cu schimbarea modelelor de utilizare ineficientă a resurselor de apă, degradarea terenurilor în cadrul agriculturii intensive și a practicilor agricole. Defrișările, utilizarea excesivă a îngrășămintelor și pesticidelor, supra-pășunatul și supra extracția apei pentru agricultură rămân și ele probleme majore, iar avertismentul ONU atenționează asupra faptului că următoarea pandemie este aproape și nu există niciun vaccin care să o vindece²⁶⁰. Și nu în ultimul rând penuria de alimente și prețurile în progresie, ca urmare a războiului, blocarea porturilor ucrainene, dar și imposibilitatea de a petrece lucrări agricole de primăvară pe câmpurile antrenate în ostilități.

Nu mai puțin interes prezintă elucidarea sustenabilității argumentelor provocărilor *reînnoite* din conceptele invocate din perspectiva teoretico-metodologică în acest studiu. Discutăm de

²⁶⁰ Raport ONU: Omenirea va trece prin evenimente meteo extreme fără precedent
<https://www.bbc.com/news/live/science-environment-5814263>
<https://www.reuters.com/business/environment/un-sounds-clarion-call-over-irreversible-climate-impacts-by-humans-2021-08-09/>

înțelegerea care asigură construcția edificiului între concept și concepte și paradigma cercetării independent de pregătirea actorilor sociali. În această ordine de idei, interpretarea înțelegerii ²⁶¹ pornește de la sprijinul pe care aceasta în noile condiții deloc facile de cunoscut îl imprimă dezvoltării. Înțelegerea abordată ca stil de comportament vine și de la *reînnoirile* provocărilor cu ajutorul cărora se reliefează contururile dezvoltării și reîncetățenirii cadrului filosofic în societate. Astfel, înțelegerea *reînnoită* participă la depășirea încetărilor și susține valorificarea deschiderilor prin oportunitățile cărora se distruge stavilele din dezvoltarea interferenței, interacțiunii și interdependenței dintre evenimentele din procesele responsabile de problemele stringente cu care se confruntă societatea și environmentul nu doar în criza pandemică. Desigur, diminuarea fie și insular a încetărilor se intuiește paternitatea înțelegerii întregului în cunoașterea procesele dezlănțuite de pandemie. Cu atât mai mult cu cât, instantaneu *reînnoirile* provocărilor din întreg concentrează și evidențiază delimitările în și dintre procese, cu precădere în cele intra societale și inter-societal-regional-mondial declanșate în peisajul comunitar și de deschiderile EI. Pe de o parte, sensibilizarea valorii deschiderilor de noi orizonturi în reorientarea întâzierilor pentru a reduce timpul căutărilor de oportunități pentru minimalizarea cumulului de disproporționalități. Pe de alta, reziliența disproporționalităților cumulate în problemele stringente care fulminant s-au deversat în efectul pandemic în vederea fructificării *reînnoirilor* din gândirea critică în societatea post pandemic.

Spre exemplu, experiența acumulată în pandemie se înscrie în mare la cele din post-cataclisme secolului XX, perioade care de departe nu s-au derulat conform nevoilor umanității. De asemenea, multiple sunt și registrele de depășire a provocărilor mult mai profunde decât se cunoștea. Actualmente tot mai frecvent se promovează opinii privind necesitatea inventării unui nou model de organizare a lumii contemporane. Discutăm de un model căruia i se atribuie alte practici socio-economice, comerciale, industriale, financiare asociate cu o mai

²⁶¹ Ibidem. Pierre Hadot *Filosofia ca mod....*

mare preocupare pentru ecologie, protecție și sănătate publică. Opinii care au partea lor de adevăr, dar eliminarea modelului existent este totuși o utopie și în post pandemie. De ce? Deoarece moștenirea din realitatea socială este imposibil de exclus, dar chiar și așa modelul respectiv de departe nu vor elimina haosul, imprevizibilul, pericolul, conflictul, iraționalul sau impulsivitatea în post-COVID²⁶², inclusiv sub influența deschiderilor de noi orizonturi din EI. Cu remarca că, perioada poate fi considerată și una *normală altfel*, nu înainte de a urgenta *reînnoirea* educării inteligenței umane colective, chiar dacă ființa umană rămâne excesivă și contradictorie, iar societățile mai degrabă sunt capabile să inventeze inteligențe artificiale.

Un alt registru asupra perioadei post-COVID în opiniile altor experți se susține că această reprezintă ecourile unui nou război rece între Statele Unite și China, declanșat înainte de apariția virusului, dar pandemia l-a exacerbat. Spre exemplu, Francis Fukuyama care nu mai decretează sfârșitul istoriei, ci afirmă că în cursul vieții sale nu a cunoscut nici o perioadă „cu un grad de incertitudine mai mare” decât aceea care începe acum. Conform opiniei sale în pandemie s-a încetinit/stopat hiperglobalizarea care a contribuit la apariția noilor îmbogății. Ca de altfel și în cursul cataclismelor precedente, pandemia a generat noi oportunități greu de imaginat anterior, iar în anii următori numeroase societăți și persoane vor binecuvântă pandemia întrucât i-a făcut milionari sau chiar miliardari. În acest sens, relevanța pandemiei poate conduce la schimbarea de optică a lumii contemporane pentru a evita sau a nu declanșa alte dezastre, regândind viitorul și conștientizând că sunt membri ai unei unice națiuni- *terra* care înglobează totalitatea valorilor și constituie reperele axiologice ale sănătății post-COVID²⁶³.

Desigur, refracția conștientizării conținutului și nu doar a formei cunoașterii în acțiunea educațională este una mult mai amplă. Pentru început optăm pentru segmentul organizării activităților prin care

²⁶² Ibidem. Matei Vișniec *Cum va fi lumea...*

²⁶³ Francis Fukuyama *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment* New-York: Farrar, Straus and Giroux 2018,218p; Ibidem. Louise Mussat *Humanity...; Raportul ONU; Matei Vișniec Cum va fi lumea?*

urmărim consecutivitatea dintre elaborare și implementare a programului educațional. Fapt pentru care opțiunea privind formatul echipelor impune a fi unul complex ce asigură în conținutul programelor interferențe cu alte domenii. Programe, baza reperelor istorico-axiologice ale cărora accentuează formarea și instruirea continuă a omului axate pe dezvoltarea a capacității sinergice. Capacități care se formează pe tot parcursul vieții, dar că și ele sunt sub influența deschiderilor de noi orizonturi și neconcordanțele se regăsesc în modul lor de aplicare în realitate nu doar privind propria promovare, dar și perpetuarea mediului comunitar și environmentul. Astfel, acțiunile întreprinse, dezvoltă, asigură, dar și mențin în balanță înlănțuirile din realitatea socială, inclusiv dintre lucruri și ființe. Înlănțuiri menținerea și promovarea cărora constituie chit-esența perpetuării nu doar a condiției umane, dar și a celei environmentale. Or, parafrazând-ul pe Michel Foucault pierderea înlănțuirilor dintre lucruri și ființe conduce la diminuarea ponderii lor în realitatea socială, iar elaborarea celui mai performant sistem devine inutil²⁶⁴. Cu atât mai mult cu cât, situația epidemică care s-a proliferat atât de vertiginos a spulberat fundamentele sistemului de securitate și calitate a vieții și este nevoie de o regândire pe termen lung a acțiunilor care deopotrivă cu cea educațională să formeze abilități și deprinderi de a coexista cu acest virus care și după găsirea de antidot nu va pleca din mediul social și environment. Și nu în ultimul rând, că, accesul nelimitat la informația științifică și mediatică în lockdown a sporit manifestările de ignoranță a oamenilor, în fond un fenomen recurent în istorie (până în perioada modernă, cea mai mare parte a omenirii era, totuși, analfabetă) este transformată în virtute, una care eludează orice tipar rațional. În acest sens subscriem opiniei lui Tom Nichols condiția omului contemporan, asaltat de informație, deși o bună parte din ea îndoielnică, îl transformă în mare viteză într-un veritabil cunoscător al oricărui aspect adus în discuție. Această iluzie întreține la rândul ei tentația de a îmbrățișa convingeri eronate sau chiar aberante cu o asemenea furie încât orice argument rațional și lucid este respins aprioric²⁶⁵.

²⁶⁴ Michel Foucault *Arheologia cunoașterii*. București: Editura Rao, 2011. 283 p

²⁶⁵ Youval N. Harari *21 de lecții pentru secolul XXI*. Iași: Editura Polirom, 2018, 400p

Sine dubio, deschiderile de noi orizonturi ale EI manifeste în societate instantaneu nu aduc cu ele și implementarea modelului de organizare a cadrului legal pe potruva provocărilor. Provocări care în pandemie și mai mult au dinamizat sistemul social în general, dar cel mai mult pe cel mai puțin pregătit, în care comunicarea dintre subsisteme atât de necesară. Or, aceasta în sistemul în devenire cum este și cel al Republicii Moldova este una deficitară deoarece rămân nevalorificate interacțiunile și interdependențele care se intensifică continuu. Intensificare care reprezintă capacitatea de regândire strategică axată pe elemente de sinergie privind pregătirea și competitivitatea tuturor actorilor sociali. Cu atât mai mult cu cât, elementele respective au fost probate și susținute de filosofie în provocările *reînnoirii*²⁶⁶ prin deschiderile EI și cu ajutorul instrumentarului și-a valorificat potențial propriu. În această ordine de idei, valorificarea potențialului filosofiei înlesnește contextualizarea schimbărilor sub incidența oportunităților EI deoarece *reînnoirile* provocărilor se revărsă peste toate domeniile de activitate. Este un dat care necesită a fi luat drept axiomă și dezvoltat în acțiunile complexe ce se impun a fi realizate. De asemenea, acest dat presupune că reevaluarea acțiunilor din toate domeniile se vor solda cu reziliențe pe potruva provocărilor pandemice. De asemenea, filosofia rezilienței din acțiunile întreprinse facilitează identificarea rețelelor și nodurile centrale care se proliferază și capacitatea acestora. Proliferări care ulterior susțin edificarea și încetățenirea elementelor responsabile de menținerea capacității sinergice, adică de autoorganizare²⁶⁷.

În contextul studiului filosofia înțelegerii *reînnoirilor* din provocări antrenează și ajută la evidențierea rolului contextualizărilor în constituirea unui alt nivel de comunicarea dintre actorii sociali și acțiunile ce se derulează. Înțelegere care indică că, dincolo de oportunitățile oferite de EI comunicarea rămâne una insuficientă, declanșând derapaje severe în valorificarea deschiderilor la soluționarea problemelor urgente. Astfel, reliefându-se cauzele pedalării pe utilizare și consum în exces care

²⁶⁶ Ibidem Ana Pascaru Prospectări epistemice...; Societatea bazată pe cunoaștere...Filosofia reînnoirilor...

²⁶⁷ Ibidem. Albert-Laslo Barabasi *Linked...*; Francis Fukuyama *Identity...*

actualmente se contabilizează în valoarea vieții sociale și ambientale. Stare de fapt explodată în pandemie și nu este exclus să se perpetueze în post pandemie, deoarece încercările societății de a face față intemperiilor anterioare așa și nu s-au ridicat la nivelul cerințelor ceea ce evidențiază o înțelegere fragmentară. Acest gen de înțelegere a comunicării s-a transformat în una preponderent formală. În această ordine de idei, revenirea la înțelegerea adecvată a cadrului noțional-ideatic nu este de loc întâmplătoare deoarece²⁶⁸ în condițiile deschiderilor tot mai frecvent este doar utilizat și rarism valorificat. Vorbim de oportunitățile deschiderilor care facilitează accesul la produse de la cele mai simple până la cele sofisticate, independent de pregătirea individului sau instituțiilor care doar printr-o atingere a unui program la un PC cu informația pentru care a apelat, chiar dacă rămâne înțeleasă precar. Precaritate care o aduce în prim-plan și cea mai succintă radiografie privind soluțiile înaintate pe parcursul celor două decenii de sec. XXI propuse pentru problemele stringente cu care se confruntă nu doar societatea și membrii ei, dar și care îi alterează și modifică indiferent de vrerea lor. Or, abordate mai mult formal decât profund înțelegerea problemelor din societate așa și n-au condus la evidențierea consecințelor privind alterările și modificările socio-antropologice, socio-culturale, socio-politice sau socio-confesionale. În aceiași cheie se înscrie și modul în care au fost înțelese măsurile de prevenție după primele informații privind pandemia SARS-CoV-2 prin virusul Cov-19 cu care s-a confruntat la sfârșitul anului 2019 o regiune din societatea chineză, indică atitudini diverse dar în fond toate se înscriu într-o înțelegere formală și nu de fond. De ce? Deoarece contextualizarea deciziilor la care s-au angajat factorii de decizie de la cel mai înalt nivel evidențiază o prezență insuficientă a gândirii critice privind înțelegerea adecvată a pericolului ce se contura. În acest sens acțiunile de reorganizare a consiliilor cu reprezentanți din instituțiile vizate, domenii adiacente denotă substituiri ale întregului cu particularul în loc de o abordare complexă una fragmentară. Astfel, se explică deciziile aprobate de

²⁶⁸ Ibidem. Francis Fukuyama *Identity...*; Yuval N. Harari *21 de lecții...*; Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*

consiliile de la nivel de societate, nivelurile de relații cu cele din vecinătate, iar atenționările reprezentanților Organizației Mondiale a Sănătății ar fi fost luate drept recomandare și nu adevăr în ultima instanță. De asemenea, întârzierile privind identificarea locului din care s-a răspândit virusul CoV-19, depolitizarea căutărilor de răspunsuri după aproape 2 ani de la declanșarea pandemiei și îndemnul OMS să se renunțe la articolele și postări care conțin știri „false” despre originea virusului SARS-CoV-2²⁶⁹.

Sine dubio, se înscrie în contextul dat și recunoașterea întârziată a pandemia declanșată la finele anului 2019, oficial din februarie 2020. Precizare care nu este deloc minoră dacă o raportăm la timpul ratat, dar atât de necesar pentru salvarea de vieți și care nu face altceva decât să consemneze și pandemia în realitatea lumii invadate de informații irelevante și unde claritatea înseamnă putere doar pentru cei care o dețin. Deoarece cenzura nu înseamnă blocarea fluxului de informații, ci mai curând asaltarea oamenilor a comunităților sociale cu dezinformări și lucruri care să le distragă atenția. Astfel că, contrar indemnului de a privi în viitor, de câteva decenii s-a început încălcarea legilor selecției naturale care au guvernat viața în ultimii patru miliarde de ani. Altfel spus, s-a dobândit capacitatea de a modela nu doar lumea din jurul nostru, ci și pe noi înșine și de departe nu se conștientizează încotro ne îndreptăm și ce vrem să devenim susține în *Sapiens* (2011) și *21 de lecții pentru secolul XXI* (2018) Yuval N. Harari și care de departe n-au prins contur în acțiunile desfășurate²⁷⁰.

Desigur, starea pandemică aduce la suprafață inadvertențele modului în care sunt gândite acțiunile, dar și urgența cu care se impune schimbarea de optică. Deoarece schimbarea de optică sub asediul efectului pandemic privind acțiunile ce se întreprind înseamnă provocări *reînnoite în societate*, adică reorganizarea sistemică a sistemului social, valorificând deschiderile EI. Discutăm de reziliențe în toate domeniile de activitate axate pe sistemul rețelelor²⁷¹. Rețele asupra cărora anterior s-a

²⁶⁹ Ibidem Tom Nichols *Sfârșitul competenței...*

²⁷⁰ Ibidem. Yuval N. Harari *21 de lecții...*

²⁷¹ Ibidem. Albert-Laslo Barabasi *Linked...*

reliefa ponderea lor din perspectiva filosofiei *reînnoirilor*, în contextul dat aduce în prim-plan abilitatea acestora de adevărate filtre de competențe privind capacitatea individuală, managerială, dar și instituțională. Abilități care aduc cu sine un grad sporit de conștientizare privind conexiunea și rigoarea în educare și management, deoarece activitățile profesioniștilor în acțiunile ce se vor derula eminentamente depășesc deprinderea de odinioară de a culege informațiile de pe internet ajungând să se creadă la fel de competenți ca și specialiștii din domeniu.²⁷² Aceste reziliențe în activitatea rețelelor aduc alte aspecte cuantumul de rezultate obținute, astfel dincolo de profit și perpetuarea organizațională/individuală se completează cu numărul celor care s-au îmbolnăvit sau decedat. Este vorba nu numai de produsele organizațiilor de care sunt responsabile, dar și de modul în care s-a înțeles și încetățenit componenta valorică în comportamentul membrilor organizației și a organizației în raport cu membrii comunității și celelalte organizații, dar și a societăți.

În contextul în care semnalăm că, pandemia și post pandemia nu doar că impun schimbarea percepției privind rolul valorilor în cotidianul citadin, dar că acesta a evaluat, inclusiv caracterul setului de valori²⁷³. Set de valori care de regulă se schimbă și se raportează la nevoile și necesitățile societății și membrilor săi. Astfel, în pandemie schimbarea setului de valori de departe n-a fost unul conștient și deopotrivă acceptat de membrii societății. Concomitent se atestă deficiențe persistente în relația societății și a membrilor ei cu valorile genera-umane și identitare care se contabilizează în morbiditate, mortalitate în pandemie. Între timp, idealul valorilor a început să prindă contur și înlănțuirea valorilor asupra cărora puțini le-au remarcat a fost așezat în prim-planul comunitar. Vorbim de acele înlănțuiri valorice care se regăsesc începând cu reorientările din semnificația sănătate publică: umană, profesională, vitală, economică, culturală, norma socială scrisă/ nescrisă, confesională. Reorientări asupra cărora societatea și individul sunt obligați să conștientizeze nevoia de ale încetățeni în comunitate și environment nu

²⁷² Ibidem Tom Nichols *Sfârșitul competenței...*

²⁷³ Ibidem Jamie Susskind *Politica viitorului...*; Ana Pascaru *Societatea bazată...*; Yuval N. Harari *21 de lecții...*

doar pentru a depăși pandemia și post pandemia, dar și pentru propria perpetuare pe cupola civilizațională. În condițiile în care o parte dintre membrii societății continue să opună rezistență nu doar la vaccinare, confundând obligativitatea cu dreptul și înțelegerea defectuoasă a drepturilor fără responsabilități. De asemenea că, comportamentul unora dintre ei proliferează virusul, starea pandemică, înverșunarea de care se dă dovadă rarism este legată de responsabilitatea față de cel din preajmă care nu-i exclus să plătească cu valoare vieții. Și nu în ultimul rând că, oportunismul respectivilor se datorează prezenței insuficiente a gândirii critice asupra lucrurilor, dezinformării influenților de pe platformele de socializare, pretarea la libertinism etc.

Peremptoriu că studiul în mare bazat pe cercetarea calitativă a întreprins și o raportare a postulatelor teoretice la argumentele din problemele identificate de participanții la chestionarul online din cadrul proiectului (2021). Raportare în cadrul căreia s-a testat și veridicitatea problematicii societății în expresia provocărilor pandemice și post pandemice. În această ordine de idei, interpretarea datelor on-linului efectuată în asentimentul problematicii creionează efectele crizei pandemice din relațiile interpersonale, intra și inter generaționale intra și inter comunitare, dar și dintre societate și enviroment. De asemenea, că efectele crizei sunt de durată din perspectiva timpului social deoarece a dezvoltat multiple fobii, anxietăți, dar și maladii care se vor prolifera, inclusiv ca urmare a studiilor și mucii online. Astfel răspunsurile respondenților indică contururile unei afectări considerabile ca urmare a restricțiile impuse. Restricții care pentru ei de departe nu s-au limitat doar la cele vizibile, ci mai degrabă la cele de durată, deoarece nu doar că le-au schimbat modul de trai, standardul de viață, sănătatea, dar poate cel mai mult valoarea vieții. De asemenea, în cazul societății Republica Moldova încrederea și comunicarea autorităților cu cetățenii a fost una mai mult deficitară, iar măsurile întreprinse au insuficiente. Totodată se constată o lipsă crasă de receptivitate a cetățenilor la solicitarea autorităților care se reflectă și în contribuția sporită a membrilor societății în răspândirea virusului. Se atestă că on-linul considerat viitorul în comunicării în pandemie se insistă pe o coabitare

dintre comunicarea virtuală și cea reală. În schimb pentru sistemul educațional on-linul nu este pe măsură să suplinească partea social-emoțională în comunicarea dintre profesor și discipol.²⁷⁴ De asemenea că, socializarea prin comunicare a capitalului însușit nefiind explorat conform obișnuințelor în mediul formal sau informal se poate deforma, inclusiv la nivel de sănătate emoțională. Deformări cu care mediul comunitar se va ciocni, iar costurile pot fi mult mai mari. Și nu în ultimul rând că, efectele lockdown-ului cu siguranță au declanșat stavile inter și intra generaționale, dar și între individ și comunitate și nu numai.

Discutăm de necesitatea evaluării capacității actorilor sociali de a înțelege cât mai rapid a pericolelor care se abat tot mai frecvent asupra societății și environment, în acest context este vorba de perspicacitatea de a cunoaște conexiunea și rigoarea în detaliu a factorilor care le-au declanșat. De ce? Deoarece nu este o noutate privind rapiditatea cu care pandemia s-a răspândi. Evident că, în acest caz se consideră că oportunitățile Erei Informaționale au ajutat la proliferarea acestei, dar nesemnificativ se aduc în discuție procesul globalizării și călătoriile interminabile dintr-un colț de lume într-altul. Comportament pe care pandemia l-a sistat temporal, dar de -acum încolo totul va depinde nu numai de mecanismele reglatorii, dar că aceste mecanisme la nivel individual, comunitar și environment i-au norma etică și necesitatea încetățenirii ei în acțiunile sociale și environmentale. Consemnăm că, criza pandemică cu care societatea și membrii săi s-au ciocnit induce nevoia de a *reînnoi* și înțelegerea schimbările din structura și sistemul social, dar și relațiile cu environmentul care au suferit îi privește deopotrivă pe fiecare în parte, independent de apartenența etnică, generațională, mediu de reședință sau confesională. Pe de o parte, înțelegerea contextului că schimbările revărsate peste toți actorii sociali și că sporește implicarea și contribuția tuturor în minimalizarea efectului pandemiei. Pe de alta, educarea actorilor sociali prin introducerea în comportament prioritatea sănătății proprii pentru protejarea nu doar a celor din comunitate, dar și environmentul.

²⁷⁴ Vezi Anexa. Rezultatele cercetării online realizat în cadrul Proiectului *Sustenabilitatea gândirii filosofice în societatea postpandemie* (2020-2021)

Dezvoltând subiectul evidențiem ponderea *reînnoirilor* din provocări fie și incipiente în structura societății, dar care cu siguranță se vor dezvolta. Este vorba de grupurile sociale ne semnificative anterior, dar ponderea cărora sporește în pandemie și înțelegerea perspectivei acestora care pe viitor pot evolua. Aceste grupuri își organizează activitățile doar on-line și membrii lor pot fi din societăți, regiuni și continente diferite sau cele care au fost impuse de situația creată. Grupuri care se cere a dacă nu susținute atunci cel puțin înțelese și cu care se comunică la toate nivelurile societății. Acceptate, dar și ținute în vizorul factorilor de decizie deopotrivă pot elabora împreună soluții veritabile privind situația post pandemie. Totodată un alt gen de divizarea este cel intra și intergrupală, adică dintre cei care optează pentru activități de la distanță, majoritate cu vârsta până în 40ani, dar și dintre cei ce țin la comunicarea corporativă, pe viu. Și nu în ultimul rând, grupul vârstnicilor care a fost redus la tăcerea socială considerându-se că acest virus este unul eminamente pentru ei cel mai periculos. Pe parcurs, activitățile reluate fie și parțială pe anumite domenii s-a constatat că, unele dintre ele nu își pot permite resetarea, altele au falimentat și așa și nu s-au mai redeschis. De asemenea, întreruperea activităților a redus locurile de muncă, majorat procentual șomajul și o mare de oameni rămași fără un venit suficient s-au pomenit la limita subzistenței, dar și cu un standard de viață în libera cădere. Iar membrii societății în curs de devenire cum este Republicii Moldova, spre deosebire de cei din cele prospere au fost lăsați pe cont propriu. Chiar dacă la un an distanță de la proliferarea pandemiei li se propune gratis vaccinarea, aceasta în mare este adusă de pe platformele COVAX al OMS și din donațiile societăților prospere. Cu remarcă că, administrarea acestor tipuri de vaccin nu este raportat la particularitățile condiției umane gen vârstă, comorbidități, etc și doar la numărul celor care s-au vaccinat.

Starea pandemică căreia societatea încearcă să-i facă față solicită și impune o *reînnoire* a provocărilor din gândirea critică la elaborarea de acțiuni sociale și environmentale. Discutăm de o altfel de înțelegere a activităților nu doar din domeniul de sănătate publică, dar și a instituțiilor care încearcă să se reorienteze, racordându-se mult mai mult la

activitățile online. Chiar dacă, instituțiile care au rezistat sunt cele cărora fie deja erau cu activitățile preponderent online, fie s-au reorientat, valorificând oportunitățile EI, acest lucru rămâne neînsemnat pentru revenirea sustenabilă a economiei în general. Deopotrivă domeniile, instituțiile și angajații care n-au eșuat în pandemie, odată cu instituirea stării de urgență financiar, de departe nu sunt absolviți de repercusiunile impactului psiho-antropologic și social. Drept exemplu, semnalările privind unele rețineri din partea celor ce s-au obișnuit cu asistența socială/șomaj tehnic cu precădere în societatea prosperă nu se grăbesc să revină în câmpul muncii pentru a rambursa cheltuielile exacerbate produse de efectul pandemic.

Desigur interpretarea efectului pandemic prin schimbările din societate denotă că acesta va perpetua și în post pandemie. În această ordine de idei, evidențiem aportul provocărilor din energiilor cumulate și necanalizate ale bulversărilor anti și pe perioada pandemiei. Deoarece, provocările care se cumulează împreună cu cele ne diminuate în pandemie, vor îngreuna procesul căutărilor de soluții viabile pentru condiții incerte. Astfel, urgența căilor identificate pentru canalizarea energiilor din provocări este direct proporțională revenirii societății în normalitatea asediată de efectele pandemice și post pandemice. Aceste efecte, definesc mai mult ca nici odată rolul domeniilor de cercetare prin funcția publică a științei de a se conecta cu celelalte domenii existente sau în curs de declanșare, deoarece acestea aduc în actualitate și încetățenesc și alte aspecte necesare diminuării crizei mondiale.

În acest sens, instrumentarul filosofiei grație opticii provocărilor *reînnoite* demonstrează noile orizonturi ale deschiderilor ce se răsfrâng și peste cadrul EI. Pe parcursul studiului unele dintre ele au fost invocate de astă dată ne referim la faptul că transformarea în concepte-teorii²⁷⁵ a conceptului de societate bazată pe cunoaștere s-a produs cu ajutorul descentralizării axiologice și sistemul TIC. Concomitent societatea bazată pe cunoaștere, trecând la concepte -teorii nu doar îndeplinește rolul de liant în relaționările dintre civilizație și cultură, asigurând perpetuarea²⁷⁶,

²⁷⁵ Ibidem. Ioan Biriș *Conceptele științei...*

²⁷⁶ Ibidem. Ana Pascaru *Relația dintre civilizațional și cultural...; Filosofia reînnoirilor...*

dar și reorganizează accesul nelimitat la informația științifică și mediatică prin conexiunea, rigoarea și responsabilitatea încadrate în norma valorică socială și environmentală. Între timp domeniile filosofiei semnaleză asupra pericolelor care însoțesc continuu liantul în condițiile deschiderilor de noi orizonturi, inclusiv provocările pandemiei. De asemenea, că pericolele se multiplic, periclitând condiția umană, valoarea vieții, dar și celelalte valori odată cu proliferarea pandemiei SARS-COV-2 și efectele epidemiei de COVID-19.

Spre exemplu, monitorizarea proliferării crizei pandemice adeverește prezență unui dezechilibru accentuat din relația civilizațional-cultural și reliefată și în acțiunile întreprinse la mai bine de un an jumate de la declanșarea pandemiei în strategiile de combatere a maladiei în cauză. Or, interpretarea strategiilor elaborate denotă că, accentul în continuare este pus pe investiții în dezvoltare ce ar asigura diminuarea efectelor negative și nu găsim o schimbare radicală de paradigmă în ceea ce privește Programele curriculare de pregătire a specialiștilor nu doar din sănătatea publică. Cu atât mai mult cu cât, efectul pandemic denunță strategia respectivă deoarece este nevoie de o altfel de pregătire și a celorlalți membri ai societății. Pregătire în care să se accentueze importanța eforturilor depuse în acumularea cunoștințelor și valorificarea lor în comportamentul citadin. Eforturi pe care pandemia ne-a demonstrat că, nu le însușim și susținem, prin noul val de creștere a numărului de infectări nu doar pe continentul european, chiar dacă acest lucru înseamnă pentru fiecare un preț egal cu cel al vieții celor din jur și comunitate, celuilalt și ulterior cel propriu.

Nu este o noutate că, instrumentarul filosofiei aplicat pentru înțelegerea naturii deficiențelor cumulate indică că, arealul lor este mult mai vast decât i se atribuie. În acest sens, se reliefează că deficiențele cumulate sunt responsabile nu doar de perturbările cu care se confruntă societate, dar și de tergiversările în găsirea de soluții pe potrivă. Astfel, aplicarea instrumentarului filosofie contribuie la evidențierea deficiențelor ceea ce echivalează cu durată soluționării și depășirii lor, chiar dacă în pandemiei acestea escaladează. Escaladări cu o cromatică de divergențe dintre cele mai neașteptate de la nemulțămirea intra și

interpersonale, intrafamiliale, intra și extra instituționale până la intra și inter societale, inclusiv dintre societăți. Nemulțămiri care nu arareori sunt alimentate și de deciziile insuficient de explicite și transparente ale autorităților, inclusiv prin aplicarea selectivă a sancțiunilor. Mai nou, grație rețelelor de socializare și nu numai s-a descoperit că, unele persoane cu demnitate publică se folosesc de fișa postului pentru a se vaccina, ocolind parcursul oficial reglementat. Inevitabil că cumulul manifestărilor invocate alăturate factorilor deja prezenți în mediul social perturbă identificarea și găsirea de soluții. Astfel, pentru a face față provocărilor se cere urgentarea regândirii procesului de organizare a domeniilor de activitate, instituțiilor de resort și nu în ultimul rând pregătirea individului și comunității²⁷⁷. Discutăm de urgența regândirii procesului de organizare a sistemului social și reziliența componentelor sale pentru a facilita valorificarea orizonturilor EI. Valorificare care deopotrivă sensibiliză prin participare a actorilor sociali cu acțiuni care să faciliteze implementarea și încetățenirea sistemului de rețele în și dintre domenii, dar și sustenabilitatea filosofiei legăturilor intra și extra cadru. Deoarece implementarea, așa cum s-a menționat anterior, contribuie la dezvoltarea nu doar a sistemului de rețele dintre domenii, dar și eficientizează activitățile intra sau extra, inclusiv modul de depășire a situațiilor divergente la un nivel sau altul²⁷⁸.

În contextul dat se demonstrează nivelul de capacitate pentru expresiile de interes privind semnificația rețelelor pentru societate. În această ordine de idei, se elucidează caracterul manifest al expresiilor din schimbările anterior pandemiei din societate, mai puțin cunoscute, dar care au precipitat prezența nesemnificativă a sistemului de rețele. Expresii în care reliefația efectelor severe ale epidemiei în societate se produce concomitent cu cea a surselor ce le alimentează. Este vorba de reliefări în care expresiile schimbărilor denunță pe de o parte necesitatea procesualității în tratarea evenimentelor, tendințelor declanșate de EI,

²⁷⁷ Ibidem. Albert-Laslo Barabasi *Linked.-...*; Louise Mussat. *Humanity...* Tom Nichols *Sfârșitul competenței...*; Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*; Youval N. Harari *21 de lecții...*; Matei Vișniec *Cum va fi...*

²⁷⁸ Ibidem. Albert-Laslo Barabasi *Linked.-...*

adică în indispensabilitatea legăturilor atât cu procesele manifeste, cât și cele în plină constituire. Pe de altă parte, că ne cunoașterea lor împovărează identificarea surselor ce le alimentează. De asemenea, repercusiunile date influențează relaționările componentelor EI cu cele ale mediului comunitar și environmental; ascensiunea accesului la informația științifică și mediatică; pregătirea actorilor sociali. Și nu în ultimul rând gradul de responsabilitate dintre cunoștințele acumulate și utilizarea/valorificarea produselor obținute, independent de contribuția participării la toate nivelurile ierarhiei sociale²⁷⁹.

Concomitent dimensiunea reorientărilor filosofice certifică din expresiile de interes prezența înțelegerii fragmentare și în acțiunile privind domeniul cunoașterii științifice. De ce? Deoarece așa cum s-a menționat anterior domeniile științei la fel supuse deschiderilor de noi orizonturi ale EI, nemijlocit participă la perpetuarea acestora, iar în pandemie își demonstrează contribuția pe diferite paliere, inclusiv la elaborarea vaccinului anti-Covid-19. Totodată acțiunile derulate de domeniile științei în derularea cercetărilor insuficient se evidențiază complexitatea din abordările realizate, în special ce țin de prioritatea cunoașterii științifice în raport cu celelalte forme ale cunoașterii. Prioritate care în timp a afectat cunoașterea științifică deoarece îndepărtată de la interferența cu reperele culturale din care își asigura seva subminându-și propriile izvoare. Or, dezvoltarea cunoașterii științifice de-a lungul timpului s-a produs anume și nu contrar perpetuării culturale a umanității și nicidecum vice-versa. Cu atât mai mult cu cât, comunicarea dintre toate formele cunoașterii contribuie la perpetuarea condiției umane, inclusiv nivelul de civilizație la care s-a ajuns. Chiar dacă există și perioade în care una din formele cunoașterii este mai vizibilă din perspectiva nevoilor și necesităților umane și acest lucru își are corespondentul valorificator în relaționarea la nivel de interdependentă, intercomunicare și interacțiune dintre ele²⁸⁰.

Drept exemplu, abandonarea filosofiei din acțiunile ce se întreprind în domeniile științei le-a sporit vulnerabilitatea accentuată pe timp de

²⁷⁹ Ibidem Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*

²⁸⁰ Ibidem. Thomas Kuhn *Structura revoluțiilor...*; Robert K. Merton *Social Theory...*; Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*

pandemie. În această ordine de idei, subliniem că renunțarea la filosofie din acțiunea educațională, chemată să asigure continuitate în societate și enviroment este surclasată de criza pandemică. Eminamente, pericolul renunțării în acțiunea educațională la filosofie care din totdeauna a asigurat echilibrul dintre componentele ei a condus la pregătirea și formarea de viitori specialiști cu competențe profesionale, având legături insignifiante cu rădăcinile socio-culturale, socio-antropologice sau enviroment. Deoarece înlocuind filosofia cu alte discipline cerute de economia de piață s-a produs înstrăinarea și ruina echilibrului dintre nevoia de perpetuarea individuală, organizațională, măsura lucrurilor și rostul acțiunii. Astfel, în lipsa surselor care ne formează abilități de a conștientiza că totul reprezintă un întreg care comunică și se influențează reciproc dincolo de vrerea noastră parțial explică acutizarea problemelor cu care se confruntă mediul comunitar și environmentul. Or, nu întâmplător se constată că, în multitudinea produselor obținute atât în centrele de cercetare, cât și în întreprinderile producătoare indică, că în activitățile acțiunilor nu întotdeauna s-au respectat rigoarea protocoalelor privind etapele investigaționale ce se impun²⁸¹. Cu remarca că, în efervescența căutărilor privind vaccinul anti- COVID-19 ambițiile personale și dividendele politice vor fi minimalizate, deoarece durata în care acesta își va intra în calitate de protector de sănătate este măria sa timpul. De asemenea, că vaccinul este totuși un produs pe baza de date obținute anterior pandemiei și nu este exclus ca maladia să recidiveze altfel. Și nu în ultimul rând, având în vedere cum s-a răspândit pandemia prin intermediul procesului globalizării se necesită regândirea oportunităților privind drepturile și libertățile obținute cu încetățenirea obligativității de a avea o educației cultural- sanitară de la comunitate, regiune, societate, continent până la cea de mapamond pentru a nu facilita proliferarea și altor maladii în viitor.

Indubitabil, investigarea filosofiei *reînnoirilor* din provocări evidențiază legătura indisolubilă a conexiunii și rigorii promovată de domeniile acesteia. Este o refracție a demonstrației că, în dependența de

²⁸¹ Ibidem. Francis Fukuyama. Second thoughts...; *Identity*...

cât de pregătiți sunt actorii sociali și cei ai domeniilor științei pe atât de mult acestora le-a reușit să valorifice și nu doar să consume bunurile obținute. Discutăm de efectul spargerii frontierelor susținută de provocările deschiderilor de noi orizonturi la care apelează domeniile pentru ași optimiza și eficientiza acțiunile. Astfel, argumentul respectiv aduce în prim-plan urgența de reevaluare a potențialului propriu și a unei altfel de comunicări între domenii, deoarece oportunitățile Erei Informaționale prin deschiderile de noi orizonturi de departe nu favorizează pe nimeni și fiecare își va avea locul său în dependență cum își înțelege perpetuarea între valorificare și utilizare a rezultatelor obținute. Concomitent, metoda înțelegerii fragmentare cu care se operează nu numai în domeniile particulare ale științei evidențiază și contribuția lor la acutizarea problemelor, evenimentelor și proceselor care s-au perpetuat, inclusiv cele mondiale. Un exemplu, ponderea economiei sociale care a crescut în ultimele decenii în cuantumul dezvoltării economiei în general, contribuția domeniilor științei și cât de nesemnificativ rămâne valorificarea rețelelor prin hub-uri²⁸². Se atestă că, domeniile particulare, marginalizându-le pe cele ale filosofiei *nolens volens* au renunțat și la instrumentarul ei, chiar dacă se susține contrariul. Or, instrumentarul bazat pe reflexia filosofiei impune *nondiscutandum* respectarea conexiunii și rigorii, interacțiunea-interdependența-intercomunicarea care frecvent se dovedește că, în procesul cercetării a fost segmentat și s-a promovat în mare metodologia cercetării. Astfel, domeniile particulare ale științei promovând propriile rezultate demonstrează o prezență insuficientă a conexiunilor dintre ele și nerespectarea rigorilor care ulterior se reliefează în aprecierea rezultatelor obținute. Modificări care în procesul cunoașterii reorganizează relaționările dintre întrebări și probleme, cunoașterea comună și științifică, dar și re poziționarea fundamentelor cunoașterii. Altfel spus, modificările din procesul cunoașterii indică nevoia schimbării de optică în raportul domeniilor științei cu filosofia, recunoscându-i revenirea și deopotrivă să conjuge eforturile în vederea cunoașterii

²⁸² Ibidem. Albert-Laslo Barabasi *Linked-...*

deschiderilor EI. Cu atât mai mult cu cât, instrumentarul filosofiei facilitează regândirea conexiunilor și acribiei privind edificarea echilibrului dintre utilizare și valorificare a oportunităților EI. Parafrazându-l pe Robert Merton că, cercetătorul continuă să poarte răspunderea pentru produsul obținut și atunci când acesta a părăsit spațiul laboratorului ²⁸³, în secolul XXI se impune fructificarea deontologiei profesionale și codului de etică. Și nu în ultimul rând că, motivul pentru care n-a avut loc schimbarea opticii de priorități constă în faptul că, rezultatele obținute în sistemul TIC mediul comunității academice și cel comunitar n-au s-au ridicat din punct de vedere organizațional pentru ale implementa la interferența dintre domenii. Optică care nefiind valorizată în profetizarea acțiunilor este retractată și în problemele pandemiei, dar și celorlalte în curs de declanșare. În condițiile în care societățile, o parte dintre ele, au avut posibilități, dar nu au reușit să le conecteze, dar nici să se reorganizeze pentru a diminua impactul inconvenientelor majore.

Desigur prezintă interes și cunoașterea *reînnoirile* din provocări din manifeste în toate domeniile. Este vorba de contextualizarea ponderii comunicării ca urmare a spargerii frontierelor dintre ascensiune și regres care au devenit atât de labile. O succintă monitorizare a nivelurile de comunicare dintre actorii sociali și acțiunile ce se derulează denotă grave insuficiențe la acest capitol. De fapt acesta fiind mai degrabă un veritabil subnivel în raport cu profunzimea agravărilor nu doar din problemele comunității. Astfel, se certifică că gen respectiv de comunicare nesupravegheat sporește cumulul derapajelor severe în tendința exprimată de valorificare a deschiderilor, soluționând problemele urgente pe potriva provocărilor. În caz contrar, comunitatea, instituțiile, dar și membrii săi vor merge pe utilizare și consum în exces, chiar dacă le periclitează viitorul nu doar cultural, ci și civilizațional. Stare de fapt care parțial a explodat în pandemie, deoarece încercările societății de a face față intemperiilor anterioare așa și nu s-au ridicat la nivelul cerințelor ceea ce evidențiază o înțelegere fragmentară, contracronometru. Înțelegere

²⁸³ Ibidem. Robert K. Merton *Social Theory...*; Ana Pascaru Refracția filosofică...

care cu instrumentele potrivite de-a lungul timpului s-a valorificat în perpetuarea societății și patrimoniului cultural și environmental, actualmente și-a păstrat mai mult forma decât conținutul.

Desigur, tentativele de introducere a disonanței dintre formă și conținut al înțelegerii nu este una nouă, chiar dacă oportunitățile EI au facilitat acest lucru. În această ordine de idei, consemnăm că revenirea la cadrul noțional-ideatic al înțelegerii nu este de loc întâmplătoare deoarece în condițiile deschiderilor tot mai frecvent este doar utilizat și rarisim valorificat și în detrimentul comunității, dar și environmentul. Vorbim de oportunitățile deschiderilor care înlesnesc accesul la produse de la cele mai simple până la cele sofisticate, independent de pregătirea individului sau instituțiilor care doar printr-o atingere a unui program la un PC cu informația pentru care a apelat, chiar dacă rămâne înțeleasă precar. Precaritate care este adusă în prim-plan de soluțiile înaintate pe parcursul celor două decenii de sec. XXI și propuse pentru problemele stringente cu care se confruntă nu doar societatea și membrii ei, dar și pe cei care alterează și modifică indiferent de vrerea lor. Probleme înțelegerea cărora fiind una mai mult formală n-a exemplificat și îndepărtat consecințele alterărilor și modificărilor socio-antropologice, socio-culturale, socio-politice sau socio-confesionale. De asemenea, că modificările socio-antropologice, socio-culturale, socio-politice sau socio-confesionale deja s-au produs și în anii următori vor fi mult mai evidente deoarece efectele suportate se pliază pe cele existente și rămân necontabilizate. Necontabilizări care în spațiul fostei societăți sovietice și nu numai s-au format ca urmare a experiențelor nucleare în aer liber de la cele din anii 50, deflagrația de la Cernobîl în 1986²⁸⁴ până la armele psiho-bio-epidemiologice ieșite de sub control odată cu implozia imperiilor, lipsa finanțărilor sau reglarea de conturi dintre entități diverse, divergente sau teroriste.

Spre exemplu, interpretarea modului în care s-a înțeles măsurile de prevenție după primele informații privind epidemia de COVID-19 cu care s-a confruntat la sfârșitul anului 2019 o regiune din societatea chineză.

²⁸⁴ Ibidem. Ana Pascaru Filosofia reînnoirilor...

Situație care din nou susține postulatul studiului, că acțiunile actorilor sociali continuă să fie particulare și nici de cum complexe, deoarece începând cu 2002, 2012 SARS-COV-2, actualmente tot mai mult se utilizează COVID-19 lumea contemporană deja s-a confruntat cu unele aspecte ale acestuia. Mod care explică atitudinile diverse în raport cu evenimentele din procese în calitate părți componente ale întregului, dar și acțiunile implementate care se înscriu într-o înțelegere formală și nu de fond.

O contextualizare succintă a stării de lucruri din societate evidențiază un vădit caracter fragmentar și contracronometru. În această ordine de idei, se insistă pe dezavuarea acestui caracter raportat la deciziile adoptate. De ce? Deoarece ulterior această înțelegere preponderent formală, decât adecvată de nivelul pericolului ce se contura. Concomitent, reorganizările instituționale la care s-a pretat, menite să optimizeze acțiunile, acestea și după mai bine de 10 luni evidențiază carențe care se plătesc cu destine, vieți umane și afaceri distruse pe termen lung. Cu atât mai mult cu cât, instituțional reorganizarea rezidă în pregătirea personalului nu numai cel din sistemul de sănătate, ci și reguli încetățenite și respectate de toți membrii societății pentru a diminua pericolele pandemiei. În acest sens, constituirea consiliilor cu reprezentanți din instituțiile de sănătate publică, domenii adiacente, dar și cei ai factorilor de decizie plătesc și tribut politic. Or, consiliile create la toate nivelurile administrativ- teritoriale ale societății nu arareori reacționează cu întârziere la abaterile ce se comit, amenda fiind pentru persoanele fizice sau mici întreprinzători și rarism cei cu funcții publice. Funcții din care stabilesc reguli ce contravin Agenției de Sănătate Publică, subminându-i activitatea, iar devierile făcute public și taxate de internauți, gen alegerile locale (România, Franța etc), prezidențiale (SUA, Republici Moldova, Franța etc.) sau parlamentare (Republica Moldova, România, Ucraina etc.). De asemenea că, în competența consiliului la nivel central devine important stabilirea relațiilor de vecinătate în vederea schimbului de experiență în combaterea epidemiei. Astfel și indicațiile reprezentanților Organizației Mondiale a Sănătății ar fi fost luate drept recomandare și nu adevăr în ultima instanță. Cu atât mai mult cu cât, estimările făcute de reprezentanții acestui forum la începutul pandemiei demonstau o

abordare fragmentară, în speță estimarea numărului 30 de mii de infectări cu COVID-19 în Republica Moldova, nefiind raportat la numărul real de migranți ce aveau să revină acasă etc. Or, întârzierea testărilor în masă din societatea Republicii Moldova a condus la proliferarea intracomunitară a virusului, iar testările insuficiente de departe nu indicau numărul real al celor infectați, achitate și cu valoarea vieții. Stare de fapt care a adus în prim-planul societății Republica Moldova (martie2020- iulie 2021) tentative politicianiste, acumulări de capital politic și menținere la putere, inclusiv mitinguri electorale sau întâlniri organizate postelectoral nesancționate de instituțiile statului. Tentative pe care electoratul conștient le-a sancționat în prezidențialele din noiembrie 2020 și parlamentarele din iulie 2021, dar nu și depășirea instantaneu a crizei sistemice și diminuare a impactului pandemiei de SARS-CoV-2. În speranța că experiența acumulată va fi luată în calcul la toate nivelurile ierarhiei sociale, inclusiv acțiunile pentru depășirea și menținerea pandemiei sub control. Cu certitudinea că, schimbarea paradigmei privind înțelegerea contribuției participative a fiecărui membru al societății²⁸⁵ se va susține și prin acțiuni educaționale pe potriva cerințelor.

În contextul dat, aducem în prim -planul cercetării exemplul extras din paginile Acordului de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană pentru realizarea proiectului „Facilitatea de sprijin a răspunsului sistemului de sănătate la situația de urgență COVID-19 și realizarea reformelor conform Acordului de Asociere” în valoare de 9 milioane euro, asistență nerambursabilă (2020-2026). Acord care cuprinde patru componente: consolidarea capacității sistemului de sănătate publică de a răspunde la situația de urgență COVID-19, include furnizarea de echipamente cheie pentru centrele și laboratoarele de sănătate și de asistență critică în managementul cazurilor, îmbunătățirea capacităților laboratoarelor în supravegherea, prevenirea și controlul infecțiilor – 5 milioane euro²⁸⁶. Desigur sunt domenii importante care necesită a fi susținute, dar eficiența lor rezidă până la urmă în capacitatea

²⁸⁵ Ibidem. Ana Pascaru Filosofia reînnoirilor...

²⁸⁶ Facilitatea de sprijin a răspunsului sistemului de sănătate la situația de urgență COVID-19 și realizarea reformelor conform Acordului de Asociere” www.jurnal.md

angajatului de a face față cerințelor. Capacități care nu apar pe loc gol, ci prin formare și instruire în sistemul educațional. Este un capitol care rămâne nu doar neacoperit, dar și că asupra lui prea puțin se insistă. Or, în criza pandemică contabilizând întârzierile de pe toate palierele societale denotă că riscă n-a trecut și se poate deteriora dacă nu se redimensionează pregătirea cadrelor. Este vorba de un alt nivel de pregătire, reperele axiologice ale căruia să valorifice conform noilor realități oportunitățile EI în *curricula* universitară. *Curriculă* în care se asigură formarea clusterului, schimbând paradigma pregătirii specialiștilor și în care sănătatea ajunge un element permanent, independent de calificare deoarece acțiunile în care își vor desfășura activitatea sunt mult mai complexe²⁸⁷. Cu remarcă că, provocările nu se stopează în pandemie, cu atât mai mult cu cât și epidemiile sunt fenomene sociale cărora umanitatea încearcă să le facă față²⁸⁸

Concomitent rezultatele cercetărilor întreprinse până și după demararea procesului de vaccinare continue să rămână nu doar diferite cum ar fi și firesc, dar și divergente. Sau cu tentă de partizanat politic și manipulator datorită accesului nelimitat la informația științifică și mediatică transformată în infodemie. Chiar dacă responsabilii de platforme încearcă să le elimine, acestea nu întârzie să apară sub alte denumiri, discreditând anumite vaccinuri manipulează opinia publică, multiplică numărul infectărilor, dar și al deceselor. Vorbim de faptul că, mecanismele reglatorii privind dezvoltarea realității virtuale au întârziat în timp ce accesul nelimitat la informația științifică și cea mediatică a perpetuat. Acces nelimitat și insuficient monitorizat nu doar din punctul de vedere al legilor scrise, ci și normelor sociale (tradiții, obiceiuri, cutume) în criza pandemică nu arareori s-a soldat cu consecințe nefaste atât pentru neinițiați, cât și pentru cei care proliferază falsuri sau lucruri eronate. Nu este exclusă că, utilizarea exagerată a rețelelor de socializare, or timpul în lockdown a fost unul excesiv, sporește anxietatea, violența, agresivitatea, dar și apariția de noi maladii.

²⁸⁷ Ibidem. Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*

²⁸⁸ Ibidem. Louise Mussat *Humanity has...*

O succesiune a provocărilor în post pandemie

În continuare investigația este pe dimensiunea înțelegerii *reînnoirilor* din provocări în post pandemie. Provocări care se reflectă la un alt nivel de conexiune și rigoare privind cunoașterea aspectelor, detaliilor din factorii declanșatori care între timp au perpetuat. Cunoaștere care facilitează înțelegerea rapidității cu care oportunitățile Ei le răspândesc, dar și proliferarea acestora. În acest sens, accentul pe înțelegerea provocărilor argumentează urgentarea implementarea și încetățenirea lor atât în acțiunile sociale, cât și cele environmentale. Or, după criza pandemică cu care societate și membrii săi s-au ciocnit induce nevoia de a evidenția *reînnoirile* din provocări. Este vorba de cele din înțelegerea schimbărilor privind structura și sistemul social, dar și relațiile cu environmentul care au de suferit deopotrivă și în post pandemie. Pe de o parte, înțelegerea contextului că, schimbările nu doar s-au revărsat, dar și impulsionat toți actorii sociali și că contribuția lor este una eminentă definitorie în minimalizarea efectului pandemiei în post pandemie. Pe de alta, regândirea acțiunilor privind sensibilizarea și educarea actorilor sociali în conformitate cu stringenta nevoie de a introduce prioritatea sănătății. Prioritatea sănătății care înglobează de la protejarea individuală, a celor din jur până la comportamentul individual, comunitar și în relația cu environmentul. De asemenea, că în structura societății ponderea grupurilor sociale constituite până la pandemie era mult mai mică și înțelegerea rolului acestora devine impetuos necesară în post pandemie. Este vorba de grupuri care își organizează activitățile doar on-line și membrii lor pot fi din societăți, regiuni și continente diferite sau cele care au fost impuse de situația creată²⁸⁹. Grupuri care se impun tot mai mult de a fi înțelese și care necesită o comunicare pe potrivă la toate nivelurile societății. De ce? Deoarece astfel pot fi ținute în vizorul factorilor de decizie și atrase în elaborarea de soluții veritabile privind situația post pandemie²⁹⁰. Totodată un alt gen de divizare este cel intra și intergrupală,

²⁸⁹ Discutăm de ponderea generațiilor Millenium reprezentanții cărora tot mai mult influențează realitatea socială.; William Strauss *Millennials Rising: The Next Great Generation* New York: Vintage Books2000, 415p

²⁹⁰ Ibidem. Ana Pascaru Filosofia reînnoirilor...

adică dintre cei care optează pentru activități de la distanță, majoritate cu vârsta până în 40ani, dar și dintre cei ce țin la comunicarea corporativă, pe viu. Și nu în ultimul rând, comunicarea cu grupul vârstnicilor în post pandemie care în pandemie a fost redus la tăcerea socială, demonstrând că, deopotrivă cu contiguitatea SARS-CoV-2 eminentemente periculos ajunge și comportamentul neadecvat.

Desigur *reînnoirile* din provocări facilitate de deschideri prin oportunitățile EI indică că, evenimentele proceselor acutizate în problemele stringente se ridică la un alt nivel în post pandemie. Este vorba de faptul că aspectele mai puțin cunoscute din provocări au un potențial de durată asupra canalizării energiilor și pot pune în dificultate posibilitățile mediului social și environmentul pentru a le fructifica. Cu atât mai mult cu cât, energiile în intensitatea lor intra și extra comunitară și cea environmentale nu doar cumulează, dar și reliefează incertitudinile, întârzierile și nereușitele din acțiunile actorilor sociali. Se atestă că, energiile provocate de evenimentele proceselor acutizează și aprofundează problemele pe toate palierele vieții sociale și environmentale și rarism acestea corespund cerințelor. În timp ce, acțiunile întreprinse de actorii sociali în mare nu facilitează, ci complică identificarea oportunităților și împiedică găsirea de soluții sustenabile și nu contra cronometru. Stare de lucruri care necesită o înțelegere complexă în acțiunile actorilor sociali.

Drept exemplu, modul în care s-au tratat problemele stringente pe perioada pandemiei și nu este exclus să se regăsească în post pandemie. Chiar dacă, acestea reprezintă adevărate complexe de înlănțuiri între ele și care *nolens volens* transformă realitățile, sub asediul continuu al provocărilor din evenimentele proceselor în derulare și arareori conforme rigorii și conexiunii. Altfel spus, abordate în complex problemele în acțiunile susținute și de deschiderile EI, inevitabil intră în conflict cu nivelul de sensibilizare și pregătire a mediului social și environment, creionând alte oportunități de dezvoltare reflectate în provocări. Astfel, refracția conflictului din problemele stringente în raport cu environmentul prin intervențiile din sistemul biodiversității datorită acțiunilor complexe se va cunoaște nu doar partea vizibilă,

inclusiv schimbările climatice. În timp ce, în societate acțiunile complexe susținute de oportunitățile EI facilitează cunoașterea și nu doar provocările ce răspândesc maladiile, diverselor informații și transformarea unora dintre ele în pandemie socială. Remarcăm că, pandemia SARS-COV-2 prin grupul de viruși COVID-19 nu doar a luat prin surprindere mapamondul, dar a evidențiat gravitatea întârzierilor în identificarea căilor optime privind prioritatea domeniilor pentru investiții, sinergia gestionărilor, dar și lacunele în depășirea. Lacune care și în post pandemie nu este exclus să se regăsească, deoarece tulpina grupului de viruși continuă să se modifice, iar contiguitatea n-a dispărut, doar s-a redus din agresivitatea de odinioară.

Dat fiind contextul contemporan, în studiul provocărilor se elucidează și prin prisma cauzelor care alimentează și modifică starea de lucruri și în post pandemie. Or, cunoașterea că, lucrurile și ființele comunică între ele indiferent de nivelul de conștientizare din punct de vedere al filosofiei impune o altă cromatică în raport cu deschiderile de noi orizonturi ale E I. Cu atât mai mult cu cât, timpul social privind modul în care se impun evenimentele proceselor în problemele comunitare și environmentale denunță statutul de sine stătător și indică apartenența acestora la un tot întreg. Întreg, semnificația căruia filosofic vorbind încorporează de la particular, fapt social, tendință până la proces și în care evenimentele au același statut cu celelalte componente. Concomitent evenimentele proceselor îndeplinesc și rolul de a înlănțui atât pe interior cât și pe exterior părțile întregului care în viitorul nu prea îndepărtat vor îngloba și pe cel virtual. Și nu în ultimul rând că înlănțuirile dintre evenimente, începând cu a doua jumătate a sec. XX, catalizând procesele care au depășit frontierele naționale, regionale și continentale devenind globale²⁹¹ și pot lua o altă turnură în post pandemie. De asemenea, datorită deschiderilor depășirile aprofundează schimbările și dezlănțuie alte procese legate de organizarea sistemului social, structurii societății, condiției umane și habitatului environmentul, dar și la proiecții mai puțin cunoscute²⁹². Se constată că,

²⁹¹ Ibidem. Matei Vișniec *Cum va fi lumea...*; Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*

²⁹² EXPERT-GRUP în parteneriat cu FES. Raport de starea țării: Republica Moldova 2020 www.expert-grup.org

oportunitățile deschiderilor, impulsionând domeniile de activitate atât la nivel social cât și environment n-au fost regândite pe potrivă, astfel că, evenimentele din acțiunile desfășurate poartă un caracter vizibil utilitarist/consumarism și se cumulează în problemele stringente ale societății²⁹³. Astfel, în post pandemie se necesită depășirea animozităților din comportamentul actorilor sociali și implementarea acțiunilor complexe. În timp ce, căile identificate pentru depășirile invocate vor conduce la stabilizarea echilibrului dintre utilizare și valorificare. Cu condiția că, accesul la informația mediatică și științifică, rezultatele științifice vor fi conștientizate nu doar cunoscute și încetățenite în comportamentul membrilor societății, inclusiv prin programe educaționale sustenabile.

Un alt aspect al înțelegerii *reînnoirilor* din provocări ține de reorganizarea reperelor dintre cât cunosc și accesul necontrolat la celelalte forme ale cunoașterii prin produsele cu care se i-a contact. Astfel, provocările trecute prin hermeneutica problemelor evenimentelor ce s-au agravat și nu este exclus să revină denotă dezechilibrul ce persistă în legătura dintre cât cunosc și accesul la celelalte forme ale cunoașterii. De ce? Deoarece, legătura contextualizată ajută la înțelegerea esenței problemelor, evenimentelor, proceselor și de asemenea apartenența lor la un tot întreg în post pandemie. Or, nevoia de reorganizare a stării de lucruri pentru soluțiile propuse așa și nu se vor ridica nici la nivelul cerințelor, dacă vor rămâne disproporționate în raport cu așteptările. Susținem că, evenimentele din spatele problemelor deopotrivă indică și renunțarea la abordarea segmentară, dar și înțelegerea că realitățile se vor schimba mult mai rapid în raport cu pregătirea actorilor sociali în post pandemie. Realități înțelegerea cărora presupune nu doar o alternare a mecanismelor utilizate în soluționarea problemelor și corespunderea acestora rigorilor înaintate. De asemenea că alternarea poate fi și una contracronometru, deoarece evenimentele problemelor nu doar se reproduc și se acutizează, ci și bulversează lumea contemporană. Altfel spus, identificarea și implementarea de mecanisme cu grad sporit de sinergie, autoorganizare și profesionalism devine chintesența valorii acțiunilor ce necesită a fi derulate temeinic²⁹⁴.

²⁹³ Ibidem. Ana Pascaru Refracția filosofică...

²⁹⁴ Ibidem Jamie Susskind *Politica...*; Ana Pascaru Refracția filosofică...

Sine dubio, monitorizarea succintă a provocărilor din acțiunile ce se întreprind denotă nivelul de pregătire și capacitatea actorilor sociali. Totodată se reliefează necesitatea reorganizării acțiunilor în care eforturile actorilor să asigure colaborarea între ele. Astfel, optând pentru acțiunile de la interferența dintre domenii se accentuează cele ale științei cu cele sociale responsabile de sinergia cunoașterii schimbărilor ce se impun și responsabilitatea cărora va fi mult mai vizibilă în post pandemie. Cu atât mai mult cu cât, în acțiunile axate pe aprofundarea cunoașterii schimbărilor și produselor obținute prin cercetare se întrevăd încercări de menținere a echilibrului dintre valorificare și utilizare atât de necesare pentru a contracara incursiunile infodemiei. De asemenea este plauzibil că se i-au în calcul și se ține cont de recomandările lanțului de probe și toate măsurile de prevenție în acest sens. Totodată se probează constanta evenimentelor din acțiunile declanșate pentru problemele cu care se confruntă societatea și environmentul. Este vorba de intransigența și persistența evenimentelor din procesele declanșate care acutizează problemele pe toate palierele societale și environmentale, dar și întârzierile în lanț. Se certifică că, evenimentele din probleme impun un timp restrâns pentru găsirea de soluții, dar și adâncesc întârzierile și vulnerabilitățile din acțiunile actorilor sociali. Întârzieri care îngreuiază procesul de cunoaștere a problemelor, caracterul evenimentelor ce le-au influențat, dar și le multiplică prezența lor deoarece societatea, instituțiile responsabile în mare continuă să fie prinse nepregătite. Decalaj care perpetuat și în sec. XXI, vizibil pe timp de pandemie și să se rostogolească și în post pandemie, iar încercările de a găsi căi optime pe potriva problemelor acutizate de evenimente au fost mai degrabă denunțate decât implementate. Or, problemele evenimentelor fiind avansate de procesul globalizării și deturnate în reglobalizare, fenomenele însoțitoare datorită deschiderilor EI modifică structural și sistemul existent de relaționare.

Spre regret elucidarea provocărilor din schimbările care s-au dezvoltat denotă mai degrabă un nivel net inferior cerințelor contemporanității. Deoarece schimbările indică asupra reorganizării și regândirii modelelor de relaționare intra și extra cadru, orizontal și

vertical. În contextul în care provocările *reînnoite* acutizează problemele și cu încercări modeste ale acțiunilor privind soluționarea lor, nu reprezintă decât parte vizibilă a *aisbergului* manifest într-o lume în plină interacțiune, interdependentă și intercomunicare. Concomitent partea invizibilă a *aisbergului* cere nu doar o abordare complexă între acțiunile care se desfășoară pe arii mult mai extinse de la local, regional, continental sau global. Cu atât mai mult cu cât, acțiunile privind efectele epidemiilor din 2002, 2012 denotă o înțelegere pragmatică și segmentară²⁹⁵, dar care explică efervescența proliferării pandemiei peste tot. Discutăm de proliferări ce se extind dincolo de statutul societății prosperă, în curs de dezvoltare sau nordul bogat și sudul sărac din punct de vedere geopolitic în 2021²⁹⁶. Cu remarca că, reorganizarea acțiunilor complexe și încetățenirea lor în post pandemie vor demonstra o înțelegere adecvată a provocărilor. De asemenea că, astfel reorganizate acțiunile vor diminua încercările de reactualizarea a divergențelor, dar și de redemitizare a proceselor centrifuge într-o lume în plină globalizare, reglobalizare în urma declanșării războiului hibrid de Federația Rusă.

În contextul dat, regândirea acțiunilor pe care încearcă să le întreprindă actorii sociali se cer a fi raportate nivelului de înțelegere a provocărilor din evenimentele proceselor declanșate ulterior în probleme. Vorbim de o redimensionare a opticii privind cunoașterea de facto a naturii și impactului evenimentelor prin intermediul problemelor din societate și environment. Simultan cu înțelegerea evenimentelor prin prisma valorificării și utilității problemelor, dar și cu elaborarea de mecanisme viabile pentru soluțiile identificate pe toate palierele vieții sociale și environmentale. Astfel, soluțiile ce întrunesc condițiile de echilibru între valorificare și utilizare a oportunităților pe care problemele evenimentelor le deschid, pe de o parte. Pe de alta, acestea se perpetuează în complexitatea și sustenabilitatea acțiunilor susținute de deschiderile EI. Cu atât mai mult cu cât, perpetuarea evenimentelor

²⁹⁵ Ibidem. Michel Faulcout *Arheologia...*

²⁹⁶ Ibidem. Samuel Huntigton *Ciocnirea civilizațiilor...*; Yuval Noah Harari. *21 de lecții pentru secolul XXI...*; Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*

prin problemele declanșate înseamnă nu doar aglomerări, dar și o succedere fără precedent de rapidă în prioritizarea urgențelor. De asemenea că, succederea rapidă reduce drastic timpul social necesar pentru găsirea de oportunități viabile pentru acțiunile necesare. Or, când instituțiile sociale întârzie în luarea deciziilor pentru problemele stringente lasă loc pentru distorsionarea realității care se impune a fi schimbată. Se atestă că, modelarea rapidă cu care se confruntă societatea și environmentul este parte a implicării evenimentelor care rămân insuficient cunoscute și nu beneficiază de o înțelegere pe potrivă din partea actorilor sociali. Concomitent succesiunea evenimentelor catalizează energiile, caracterul cărora va fi și el mai mult o necunoscută manifestă nu doar pentru mediul social în post pandemie. Remarcăm că, energiile respective ajung declanșatoare de procese pentru care societatea și instituțiile insuficient pregătite și deciziile sunt contracronometru. Drept confirmare, concluzia grupului interguvernamental de experți ONU însărcinat cu evaluarea riscurilor asupra încălzirii globale avertizează că, și continentul european se va confrunta tot mai des cu valuri de căldură și inundații din cauza schimbărilor climatice și dispariția unor zone de coastă²⁹⁷.

Indubitabil provocările din evenimente în succesiunea lor, grație oportunităților EI cu niveluri multiple înregistrează interdependențe și interacțiuni de așa natură încât se regăsesc și în procesul mondializării, remondializării și participă la schimbările din tabloul lumii contemporane. Vorbim de evenimente cu o prezență manifestă care perpetuă, iar înlănțuirile dintre ele se vor modifica continuu nu doar reliefându-se în spargerea obișnuitelor frontiere: în/dintre domenii, în/dintre societăți, dintre societăți și environment, dar și dintre schimbările climatice și acțiunea umană. Concomitent se certifică că, *reînnoirile din*

²⁹⁷ Participanții la conferința pentru climă COP – 26 din 197 de țări au ajuns la un acord, după două săptămâni de negocieri, chiar dacă unii îl consideră „imperfect”. Cu atât mai mult cu cât, niciun acord de la cele 25 de conferințe COP dinainte de Glasgow nu a menționat cărbunele, petrolul sau gazul, sau chiar combustibilii fosili în general, ca factori ai crizei climatice. De asemenea, ținta de limitare a încălzirii globale la 1,5 de grade Celsius peste nivelurile preindustriale este necesară conform studiilor întreprinse, pentru a evita agravarea impactului crizei climatice, dar și diminua impactul schimbărilor catastrofale. The Guardian <https://www.theguardian.com/>

provocări aduc de rând cu spargerea frontierelor și alte căi de edificare ale acestora în raporturile în/dintre entități. În această ordine de idei, înțelegerea *reînnoirilor* din provocări privind succesiunea evenimentelor și rapiditatea lor devine hârtia de turnesol prin care fie se confirmă, fie se infirmă capacitatea construcțiilor teoretice de a se alia la modificările ce se derulează, completându-le și cu implicații pragmatice. Totodată se reliefează urgența ridicării lor la cerințele pe care le înaintează nivelurile multiple ale *reînnoirilor* din provocări și capacitatea actorilor sociali de ale înțelege, conformându-se realităților în devenire. Drept exemplu, multiplicitatea *reînnoirilor* din provocări care au loc în câmpul cunoașterii gen relația dintre problemă și întrebare sau re poziționările în/dintre fundamentele cunoașterii etc. argumentează necesitatea și facilitează căutările de soluții și identificarea acestora. În condițiile în care cu ajutorul provocărilor *reînnoite* se fundamentează necesitatea diminuării gradului de segmentarism/fragmentarism și induce necesitatea abordării în complex a acțiunilor care urmează a fi derulate. Cu remarcă indispensabilului că, acestea valorificate în procesul cunoașterii vor minimaliza impactul acțiunii umane asupra condiției ambientale, inclusiv în domeniile științei.

Dezvoltând subiectul evidențiem că, institutele societății Republica Moldova, una în devenire²⁹⁸ așa și n-au reușit în cele trei decenii de la Declarația de Independență (1991) să-și racordeze acțiunile la nevoile și necesitățile membrilor comunității. Neracordări care în timp au contribuit la aprofundarea multiplelor crize de la cele socio- economice, socio- politică socio-culturale până la declanșarea de fenomene severe ce pun în pericol perpetuarea societății în devenire pe cupola civilizațională. Or, aceste neracordări mai înseamnă și disponibilități fragile nu doar pentru soluționarea provocărilor interne, dar și în relația cu factorul extern. Relație care în cazul Republicii Moldova i se datorează în mare divizarea societății care formal se consideră a fi între minoritățile

²⁹⁸ Un studiu realizat de autor pe parcursul a două decenii asupra societății în devenire sub diferite aspecte, dar prin prisma postulatului filosofic transformarea părții în întreg. Transformare care din perspectiva filosofiei sociale, antropologiei filosofice și filosofiei culturii este una de durată din punctul de vedere al timpului social. Ibidem. Ana Pascaru *Societatea între conflict și conciliere...*

naționale și etnia majoritară români moldoveni. De iure și de facto însă este un tribut moștenirii sovietice care artificial a crescut numărul locuitorilor vorbitori de limba rusă cu precădere în mediul urban. Locuitori care în mare parte cu excepția ucrainenilor reprezintă o minoritate lingvistică, chiar dacă își spun găgăuzi, bulgari etc. deoarece și după căderea Imperiului sovietic continuă să-l slujească, chiar dacă la insistența acestora li s-au deschis universități la Comrat (1994) și Taraclia (2004) insistă ca limba rusă și nu limba română să fie cea de comunicare dintre toate componentele societății Republica Moldova²⁹⁹.

Indubitabil refracția filosofică privind înțelegerea *reînnoirilor* din provocări nu se referă doar la cunoașterea naturii evenimentelor, ci la totalitatea implicațiilor pe care acestea le au asupra tuturor domeniilor de activitate socială și environmentale. Astfel, perpetuarea domeniilor se cere a fi înțeleasă nu atât prin pregătirea intra cadru sau cu celelalte, cât în raport cu comunitatea și environmentul. Raport căruia oportunitățile El îi aduc în prim-plan aspecte provocatoare ce doar urmează a fi înțelese. Or, înțelegerea evenimentelor din domeniile de activitate înseamnă de la deschiderile de noi orizonturi care le-au provocat, modul lor de raportare la noile realități, menținerea echilibrului dintre formă și conținut, dintre nevoi și necesități până la cel dintre valorificare și utilizare a *reînnoirilor* din provocări produse în raport cu schimbările climatice. Totodată, înțelegerea *reînnoită* a provocărilor din evenimentele acțiunilor întreprinse contribuie la sensibilizarea actorilor sociali și pregătirea acestora în condițiile actuale. Deoarece sensibilizarea, dar și pregătirea actorilor sociali sunt în stare încât să dea sens necesității urgentării reorganizării activităților tuturor instituțiilor societății. Reorganizare susținută prin elaborarea într-un timp, cât mai rezonabil de mecanisme viabile privind menținerea echilibrului dintre valorificare și utilizare nu doar în raport cu mediul societal, environmentul, dar și cel impus de post pandemie.

Și nu în ultimul rând că o înțelegere *reînnoită* a provocărilor din problemele stringente reiterează locul experienței acumulate.

²⁹⁹ Ibidem. Ana Pascaru *Societatea între conflict și...*

Experiență în care nevoia redimensionării reperelor axiologice se întâlnește cu cea de renunțare la tratamentul inadecvat al provocărilor și contribuie la evidențierea manifestărilor acestora în realitate. Pentru că ceea ce scapă sau mai degrabă lipsește într-un tratament segmentar, este înțelegerea *reînnoită* a provocărilor din evenimentele care le înglobează prezența în toate domeniile de activitate societală și ambientale. În acest sens, înțelegerea invocată substanțial facilitează redimensionările și regândirile din acțiuni, asigurând un nivel sporit de intercomunicare, interacțiune și interdependență dintre toate domeniile atât societal, cât și environment și urgentează necesitatea de a fi cunoscute. De ce? Deoarece nivelul respectiv în timp s-a transformat în ceea ce tot mai mult se enunță rețele/ network-ul dintre tot și toate. Rețele care au adus cu sine prin evenimentele declanșate și o altă viziune privind căile de dezvoltare și găsirea de soluții și pentru mediul social, dar și environmentul. Dezvoltare în care de rând cu produsele cercetării o componentă indispensabilă devin și formele cunoașterii care ajută la conștientizarea de viață alături de viruși și eminamente indispensabile în diminuarea impactului de SARS-CoV-2. Registrul invocat nu este altceva decât o invitație la meditație asupra necesității revenirii și la cunoașterea implicită, chiar dacă continuă pedalarea pe cunoașterea explicită. Se adnotează că nu este exclus ca în post pandemie relația dintre cunoașterea implicită și cea explicită să fie direct proporțională valorii vieții atât celei umane cât ambientale.

ÎN LOC DE ÎNCHEIERE QUO VADIS SOCIETATE ȘI ENVIRONMENT

Refracția provocărilor în preliminariile și conținutul studiului denotă o ascensiune a acestora și în următoarele decenii de secol XXI. Ascensiune care înlănțuie provocările în evenimentele și procesele manifeste din societate și environment deopotrivă ajungând a fi responsabile de modificările ce se vor constitui în matricea societală și environment. Totodată provocările chiar și *reînnoite* grație deschiderilor Erei Informaționale nu sunt absolvite de cumulul moștenirii din mediul social. Cu atât mai mult cu cât, provocările tind să pericliteze deopotrivă perpetuarea societății și environmentul-ui, dacă continua să fie înțelese și valorificate fragmentar/instrumentalist. Discutăm de provocările acumulate care dezlănțuite și de pandemie s-au amplificat ridicându-se la un alt nivel. Nivel al provocărilor ce evidențiază că, insuficiența soluțiilor problemele stringente nu ține de statul societății dezvoltată, în curs de dezvoltare sau devenire (cazul Republicii Moldova). Se probează că, înțelegerea sumară decât complexă a provocărilor din soluțiile identificate acestea ajung energofage, ineficiente și întârzie pe toate palierele societale și environmentale. Întârzieri în care concomitent cu infrastructura depășită persistă și nevoia urgentă de redimensionare a acțiunilor privind pregătirea tuturor actorilor sociali pe potriva noilor realități. Pe de o parte, provocările cu ajutorul deschiderilor Erei Informaționale precipită depășirea întârzierilor, valorificându-i oportunitățile. Pe de alta, recursul la încetățenirea unei altfel de înțelegeri³⁰⁰ a provocărilor manifeste din realitățile în plină constituire și conectarea lor participativă în viața comunitară și environment. Simultan cu încercările societății de a se ralia la marile întrebări ale timpului legate de transformările din tehnologiile digitale cu o prezență mult mai manifestă decât se cunoaște, inclusiv prin revizuirea semnificației conceptelor: *democrație, dreptate, libertate, egalitate, putere, proprietate*³⁰¹.

³⁰⁰ Ibidem. Pierre Hadot *Filosofia ca mod...*

³⁰¹ Ibidem Jamie Suskind *Politica viitorului...*

În contextul dat, recursul la instrumentarul filosofiei în cunoașterea provocărilor din procesele societății avansează și cu metoda tehnologiei digitale. De ce? Deoarece tehnologia digitală deopotrivă cu instrumentarul filosofiei elucidează progresia provocărilor societății, dar și degrevă sistematizarea lor. Este un enunț mai puțin susținut și invocat de comunitatea academică, chiar dacă la tehnologia digitală se apelează frecvent. Or, tehnologia digitală în cadrul investigațional deja se aplică în rang de metodă inter și multidisciplinară, independent de nivelul de sensibilizare și pregătire a comunității pentru a o valorifica. Cu atât mai mult cu cât, metoda respectivă împreună cu cele adiacente au fost și continuă să fie fructificate în acțiunile de diminuare a impactului SARS-CoV-2 prin grupul de viruși COVID-19 asupra condiției umane, dar și în procesul de cunoaștere în profunzime a epidemiei ca fenomen social și ponderea medicației în societate.

Sine dubio, o altfel de înțelegere creionează și prioritățile privind diminuarea efectului pandemic din post pandemie. Priorități cărora algoritmul *reînnoirilor* din provocări certifică implicarea lor în edificarea unui alt nivel de interdependență, interacțiune și intercomunicare în procesele din societate ce își au corespondentul și în environment. În această ordine de idei, prioritățile identificate în strategia de viitor se cer a fi susținute de o gândire critică în abordarea complexă a provocărilor. Or, apelând la gândirea critică în cunoașterea provocărilor din modulele pentru comunitate și environment se contribuie la diminuarea nemulțămirilor inerente. De asemenea că, provocărilor încadrate în procesele ce se derulează degreveză înțelegerea priorităților din înlănțuirile dintre lucruri și ființe sub incidența deschiderilor EI. Înlănțuiri cărora provocările în pandemie, dar și mai mult post pandemia le imprimă și alte fațete. Cu atât mai mult cu cât, *reînnoirile* din provocări cu o prezență net superioară în efectele fațetelor în post pandemie nu este exclus să prolifereze și altele noi mai puțin cunoscute. Totodată, într-o pandemie sufocată de criza climatică și de infodemia agresivă³⁰² în paralel cu o insuficientă viziune de ansamblu per societate ajung costuri

³⁰² Ibidem. Este o continuare la discuțiile reliefate anterior, inclusiv asupra multiplelor pandemii cu care se confruntă societatea...; Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor*...

achitate din contul condiției umane, environmentale. Concomitent repercusiunile în post pandemie nu exclud escaladările ca urmare a consecințelor efectului pandemic de la socioeconomic, socio-psihic până la socio-comportamental și environment. Și nu în ultimul rând, că acestea cuplate cu cele beligerante declanșate de războiul Federației Ruse asupra societății vecine- Ucraina, deopotrivă atrăgând în orbita lor în mare parte toate societățile de pe mapamond.

Dezvoltând subiectul susținem că, și în societatea secolului XXI sintagma de bulversări/provocări *rarisim* este legată de evenimentele din procesele constituitoare ale întregului. În timp ce evenimentele tot mai frecvent sunt influențate de acțiuni cu activități și un conținut formal. Vorbim de impactul deschiderilor EI și dezvoltarea rețelelor sociale care modifică reperele axiologice din comportamentul individual și comunitar, dar și nivelul de înțelegere a provocărilor din partea instituțiilor societale. Aceste modificări nu sunt altceva decât provocările *reînnoite* și aplicate simplist în acțiunile ce se întreprind fie în raport cu individul, comunitatea sau environmentul au proliferat relativizări consecințele cărora cuplate cu efectul pandemic de-abia acum urmează să fie cunoscute, adică în post pandemie.

Nu mai puțin interes prezintă provocările întregului din efectele beligerante. În condițiile în care au loc schimbări la nivelul de sensibilizare sau pregătire a actorilor comunitari pentru a înțelege *reînnoirile* din provocări în realitatea socială și environmentale, dar și efectele din post pandemie. Cu atât mai mult cu cât, oportunitățile deschiderilor EI canalizează în mediul social și environmentul rezilienței din spațiul virtual cu posibilități neîngrădite și care tind să înlocuiască întregul societal. De ce? Deoarece posibilitățile deschiderilor de noi orizonturi din evenimentele și procesele reflectate în provocări încetățenesc idea că întregul din societate poate fi înlocuit cu cel virtual. Posibilități care înseamnă acces nelimitat la informația științifică și mass media fără suportul gândirii critice riscă să se transforme în pericole neimaginare. Fapt pentru care recursul la tratamentul complex și diminuarea celui particular sau fragmentar devine în sec. XXI sinecuanon-ul perpetuării culturii și civilizației. Astfel, tratamentul

invocat ajunge a fi și unul multidisciplinar, ca urmare a întregului (evenimentele în procese) din realitatea socială, dar și sub asediul de maximă instabilitate nu doar regională proliferată la sfârșit de februarie 2022 prin războiul hibrid al Federației Ruse asupra Ucrainei.

Indubitabil, întregul este definit și el ca unul *reînnoit*³⁰³ grație provocărilor manifeste din societate și în mediul. În acest sens întregul și componentele prin provocările *reînnoite* aprofundează schimbările din matricea socială și mediul, inclusiv cumulul de efecte proliferate de războiul declanșat. Or, astfel explicat întregul nu doar participă, ci se și implică în valorificarea dezlănțuirilor din transformările manifeste în societate. Concomitent, componentele întregului sub provocări la fel se dezlănțuie, ajungând deopotrivă și declanșatori, și magazinerii energiilor din societate și mediul. Cu atât mai mult cu cât, provocările multiple în și dintre sursele ce alimentează manifestările din societate sunt la cote alarmante, inclusiv a celor pandemice și post pandemice. Aceste cote în pandemie cu forme dificil de acceptat, chiar dacă constrângerile erau raportate la urgențele momentului și nu este exclus că vor crește în post pandemie. Spre exemplu, suprapuse peste pandemia virală ce distruge țesuturile dificil de prevăzut cea psihică a sporit cota explozivă a convingerilor conspiraționiste sau antivaccinistii susținută prin mecanisme de multiplicare a isteriilor generalizate ca urmare a erorilor sistematice ale gândirii umane. Este vorba de erori de la cele de confirmare a credințelor până la „efectul *backfire*”, adică acele dovezi care contrazic logic și experimental convingerile unei persoane, ajungând să-i întărească acele convingeri, concomitent amplificate și menținute de starea emoțională³⁰⁴. Stare care explică de ce tulburarea afectează persoane din diferite categorii sociale și educaționale, de vârste diferite și pregătire profesională. Se atestă că, pandemia psihică are la bază reacția individuală la frică indiferent, dacă este considerată nebunie colectivă, psihoză în masă sau isterie generalizată. Nu e vorba doar de teama de necunoscut, de boală sau de moarte, diferența rezidă în

³⁰³ Ibidem Mircea Florian *Recesivitatea...*

³⁰⁴ Zenobia Niculiță *Pandemie și psihoză socială* www.dilemaveche.ro

magnitudinea și natura aleatorie, impersonală și aproape imposibil de acceptat a pericolului. Astfel, teama de un „dușman” invizibil, imprevizibil, ajunge greu de suportat și refugiul în orice mecanism care pare să aducă o față, o explicație și mult râvnita iluzie a controlului. Or, mecanismele de *coping* în pandemie nu mai funcționează și dacă la nivel individual creează premisele unui episod psihotic, atunci la nivel social, psihoza în masă disociază de la realitate în încercarea de a proteja un psihic colectiv fragil, mult mai atomizat, dar incapabil să-și recunoască propriile emoții și să se autoregleze³⁰⁵.

Fapt pentru care subscriind contemporaneității elaborării de mecanisme concludente în vederea sensibilizării la toate nivelurile ierarhiei sociale asupra nevoii unui comportament nu doar cu o educație adecvată, responsabil, dar mai cu seamă asumat. Această nevoie de un altfel de comportament de departe nu este un lucru facil și cere mult mai multe implicații. Printre acestea se numără și opțiunea provocărilor *reînnoite* din întreg prin conexiune și rigoare care facilitează cunoașterea lor pe toate palierele realității. Astfel, în refracția lanțului provocărilor întregul din matricea realității sociale și celei ambientale evidențiază contribuția transformărilor tehnologiei digitale asupra inteligenței artificiale, realității virtuale până în viață socială, politică și ambientală³⁰⁶. Totodată în lanțul provocărilor *reînnoite* se captează aserțiunea responsabilității pe toate palierele, solicitând mult mai mult decât elaborarea de mecanisme reglatorii pe potrivă. Or, *reînnoirile* provocărilor prin conexiune și rigoare stimulează reconceptualizarea teoriilor și implementarea gândirii critice în acțiunile de pe toate palierele sociale și ambientale și contractate în capacitatea comportamentală a tuturor actorilor sociali. Implementarea gândirii critice, de departe nu este facil de realizat fără conștientizarea schimbării de paradigmă în pregătirea tuturor actorilor sociali.

Evident, *reînnoirile* provocărilor din conceptele cu care se operează în paradigma cercetării³⁰⁷ nu doar au trecut peste frontierele domeniilor

³⁰⁵ Ibidem. Zenobia Niculiță *Pandemie și psihoză...*

³⁰⁶ Ibidem. Ana Pascaru *Societatea bazată...*

³⁰⁷ Ibidem. Ana Pascaru *Societatea bazată... Prospectări epistemice...*

științei, dar și se valorifică instantaneu în întreprinderi și corporații, asigurând perpetuarea procesului inovațional și al produselor obținute. Se atestă că, *reînnoirile* provocărilor insuficient sensibilizate și cunoscute de institutele de resort îngreuiază capacitatea societății de a canaliza energiile bulversărilor ce se acumulează, permițându-le să se intensifice sub incidența posibilităților deschise de E I. Incidență care demonstrează că, societatea întârzie să le valorifice în procesul de pregătire a tuturor actorilor sociali, iar acțiunile întreprinse nu se ridică la nivelul potrivit³⁰⁸. Nivel insuficienta înțelegere a căruia, explodând în pandemie va spori costurile din punctul de vedere al timpului social în post pandemie. Altfel spus, insuficiența înțelegerii provocărilor *reînnoite* întregul se conectează la cele catalizate de pandemia SARS-CoV-2 prin virusul Cov-19 și nu doar influențează, ci și demantelează structura socio-politică, socio-economică, socio-culturală și spirituală a comunității și environmentul.

Drept confirmare, înțelegerea insuficientă a provocărilor din efectul pandemic denotă acțiuni mai mult energofage decât eficiente. Or, după mai bine de doi ani de la declanșarea pandemiei societatea nu s-a sensibilizat și valorificat experiența istorică a civilizațiilor, începând cu recunoașterea unui dat că, fenomenul epidemiilor este unul social cu unele probleme de ordin medical și că cu virușii va trebui să împărțit spațiul social³⁰⁹. Este într-un fel explicabil, dar contracronometru că, oportunitățile EI privind dezvoltarea domeniilor științei, în special cele legate de elaborarea medicamentelor au fost aduse în prim-planul societal. În loc să se schimbe accentele, redimensionând capacitățile organizaționale ale instituțiilor sociale și sistemului de sănătate publică care au derapat în condiția umană. Altfel spus, așteptările de redresare a situației și depășirea efectului pandemic a fost plasat celor care elaborează medicamentele sau corpul medical. Chiar dacă înșiși provocările indicau cum e și firesc spre capacitatea de reziliență a celorlalte instituții sociale și contribuția participativă a membrilor comunității. Provocările situațional evidențiază și crase devieri axiologice care conduc la derapări și costuri incomensurabile la capitolul valoarea

³⁰⁸ Ibidem.

³⁰⁹ Ibidem. Louise Mussat *Humanity has...*

vieții în general. Chiar dacă, mai nou se insistă pe termenul de reziliență asupra situației create, *reînnoirile* provocărilor rămân a fi mult mai complexe și per ansamblu în toate domeniile de activitate aflate sub asediul și efectul pandemic. Efect care este unul cu bătaie lungă și care perturbă situația individului, instituțiilor sociale, dar și a comunității în general din punctul de vedere al timpului social. Nevoia de acțiuni care implică nu doar reevaluarea comportamentală a tuturor actorilor sociali în raport cu inerența grupului de viruși COVID-19 din pandemia SARS-CoV-2, dar și încetățenirea aranjamentului de a împărți și comunica cu el în spațiul comunitar la fel ca și în cazul altor maladii³¹⁰. Și nu în ultimul rând, că spațiul societal răvășit de efectul pandemic al Republicii Moldova, ca de altfel al României, Poloniei și nu numai va trebui împărțit și cu grupurile de refugiați ucraineni.

Concomitent, provocările din realitățile societății se cer a fi reliefate atât prin căutările de căi optime, cât și timpul de identificare a oportunităților. Realități care sunt precipitate de efectul pandemic, viabilitatea căilor fiind în mare raportate la ceea ce se va întâmpla în post pandemie. Cu toate că, situația continuă să rămână una deloc facilă devine impetuos necesar regândirea și nu doar reevaluate acțiunile înainte de a fi derulate. Discutăm de valorificarea gândirii critice prin *reînnoirile* provocărilor și încetățenirea ei în acțiunile de reziliență. Cu atât mai mult cu cât, gândirea critică aduce un alt suflu în depășirea crizei pandemice, dar și în ceea ce privește echilibrul dintre valorificarea și nu doar de utilizare a deschiderilor Ei. Or, gândirea critică nu înseamnă renunțare la experiența acumulată, ci o reevaluare în baza reperelor axiologice a căilor viabile care decurg și din contribuția domeniilor științei, inclusiv funcția publică a acesteia. De asemenea că, o altfel de înțelegere³¹¹ a gândirii critice necesită a fi readusă drept componentă în acțiunile privind indispensabilitatea dintre sistemul social și environmentul. În condițiile în care *reînnoirile* provocărilor din domeniile științei se implică în acțiunile care comportă încadrări sistemice pentru minimalizarea consecințelor crizei pandemice și ulterior efectele

³¹⁰ Ibidem. Louise Mussat...; Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*

³¹¹ Ibidem. Pierre Hadot *Filosofia ca mod...*

acesteia în post pandemie și environment. Implicare care accelerând funcția publică a științei devine chintesența implementării și încetățenirii gândirii critice în încadrările sistemice din toate domeniile de activitate în societate și environment.

Prospectând gândirea critică semnalăm că, grație EI provocările nu doar acutizează problemele, ci denunță cumulul de întârzieri cărora societatea încearcă să le facă față. Vorbim de întârzieri cu un cumul diferit de cele anterioare, un exces de utilizare, decât de valorificare a deschiderilor de noi orizonturi ale EI. Pe de o parte, provocările accesului nelimitat la informația științifică și mediatică care facilitează proliferarea de aptitudini în utilizarea produselor obținute, independent de nivelul de pregătire sau mediul de reședință. Pe de alta, provocările din acțiunile în derulare denotă că cele educaționale tot mai frecvent sunt excepții, în loc de o prezență manifestă în mediul comunitar. Se atestă că, în timp acțiunile invocate frecvent calificate drept energofage au restrâns semnificativ investițiile pentru domeniile umaniste³¹², dar nu și în cazul celor socio-economice sau reale. Chiar dacă acțiunile din domeniile respective au beneficiat de investiții din punctul de vedere al timpului social *nolens volens* s-a agravat deopotrivă nu doar starea lor, dar a lucrurilor în general atât în societate, cât și environment. Totodată, marginalizate pe termen lung domeniile umaniste în spațiul societal au proliferat discontinuitățile ce se resimt, chiar dacă accesul la informație și comunicare se află în plină ascensiune. Marginalizându-le s-a trecut cu vederea contribuția domeniilor umaniste în menținerea comunicării în baza reperelor axiologice pe toate palierele societale, inclusiv dintre domeniile de activitate. De asemenea că, domeniile umanistice asigură continuitate în procesul educațional privind instruirea și formarea profesională a specialiștilor³¹³. Și nu în ultimul rând că, gestionarea inerentă a interconexiunii, interdependenței intercomunicării în procesul educațional contribuie la implementarea și încetățenirea umanismului în condiția umană în raport cu comunitatea și environmentul.

³¹² Ibidem. Youvary N. Harari *21 de lecții...*

³¹³ Nuccio Ordine *Utilitatea inutilului. Manifest* (cu un eseu de A. Flexner). București: Editura: Spandugino 208p; Ibidem. Yuoval Harari *21 de lecții*

Monitorizarea acțiunilor privind optimizarea sistemului educațional, indică că, în loc de salvagardare acesta s-a ciocnit de sufocarea *curriculei* în procesul de pregătire a specialiștilor, inclusiv dintre nivelul de capacitate profesională și provocările realității sociale. De ce? Deoarece optimizările materializate în tendințe planează asupra restructurării *curriculei* universitare, declanșarea căroră fiind susținute și după Procesul de la Bologna, 1999 la care Republica Moldova a aderat în 2005. Aderare prin care filosofia din disciplină de bază ajunge una opțională în *curricula* universitară începând cu 2006³¹⁴. Restructurări prin care s-a ajuns să se renunțe în lanț cu precădere la disciplinele umaniste, înlocuindu-le cu cele specializate, restrângându-se orizontul de cultură generală³¹⁵. Orizont, restrângerea căruia declanșat în a doua jumătate a secolului XX a continuat și în deceniile din acest secol, iar efectele n-au întârziat să apară. Pe de o parte restrângerile nu s-au limitat doar la disciplinele umaniste, dar și pe unele de bază, chiar din domeniile respective pentru a facilita pregătire specialiștilor. Pe de alta, cumulum crescând de informație științifică și mediatică și abilitățile insuficiente de ale pune în contact de comunicare mizându-se pe SOFT-urile de programe investite cu comunicarea virtuală. În consecință, reducerea ponderii disciplinelor umaniste pentru facilitarea pregătirii profesionale riscă să transforme universitățile în companii de prestări servicii, iar studentul de odinioară în client³¹⁶.

În acest context, provocările din orizontul de cultură generală devine unul tot mai restrâns în educarea viitorilor specialiști și experimentele secrete din domeniile reale ale științei deja au condus la proliferarea de procese cu efecte dezbatute la întrunirea climatică de la Conferința de la Glasgow în octombrie 2021³¹⁷. Este vorba de efectele care s-au conturat în timp prin utilizarea în exces a rezultatelor științifice pentru producerea

³¹⁴ Este vorba de o analiză a autorului privind locul disciplinei filosofie în *curricula* universitară din Republica Moldova, după aderarea la Procesul de la Bologna și până în prezent. Mai nou este legat deopotrivă cu Reformarea instituțiilor superioare de învățământ public și cele de cercetare prin absorbție din iulie 2022 și o lipsa inapardonabilă de transparență cu care s-a operat.

³¹⁵ Ibidem. Michel Henry *Barbarie..*

³¹⁶ Ibidem. Nuccio Ordine *Utilitatea inutilului...*; Yuoval Harari *21 de lecții...i*; Michel Henry *Barbarie...*; Nicolas Carr *Superficialii...*; Tom Nicols *Sfârșitul competenței...*

³¹⁷ Ibidem. Conferința COP-26...

și explorarea echipamentelor în are liber de la atomic, hidrogen, biologic s-au psihotronic până la exagerările privind aplicarea radiațiilor nucleare în agricultură. Aceste utilizări depășind cadrul laboratorului de cercetare în timp au catalizat declanșarea de procese care deja modifică sistemele biodiversității, dar și cele antropologice și fără intervenții la nivel global pot profund schimba viața de pe *Terra* în general. Dar și de mulțimea de indivizi cu studii universitare, comportamentul cărora nu doar aduc în prim plan lups-urile din educația profesională, dar și grave derapaje mintale și culturale ce în pandemie se achită din contul sănătății sau vieții Celuilalt³¹⁸. Spre exemplu, începând cu sfârșitul anilor 50 ai sec. XX în Uniunea Sovietică, Republica Moldova a ajuns să fie poligonul multiplelor experimente privind agricultura intensivă. Experimente, efectele cărora în contact cu deflagrația de la Stația Atomică de la Ciornobâl 1986 (Ucraina) continuă să se resimtă substanțial atât în societate, cât și environment. La nivel de societate vorbim de proliferarea maladiilor, în timp ce environmentul se confruntă cu consecințele intervențiilor din sistemul biodiversității și nu numai.

Nu mai puțin interes prezintă reliefaarea tendințelor de relativizare și simplificare odată cu marginalizarea disciplinelor umaniste și încetățenirea rețelelor net-workului din relațiile inter și intra generaționale, inter și intra comunitare, dar și environment. Încetățeniri în care accesul nelimitat la informația științifică și mediatică s-au cristalizat diferit doar formal, deoarece monitorizarea conținutului denotă renunțări în lanț. Renunțări care se atestă și în raport cu reperele axiologice responsabile de formarea gândiri critice la tinerele generații, dar și în raport cu propria perpetuare/promovare. Concomitent are loc diminuarea valorii intrinsece în schimbul generării apetenței pentru cea extrinsecă și participarea la interpretări fără a cunoaște lucrurile. Astfel, dezechilibrul ce se produce dintre valoarea intrinsecă și cea extrinsecă se datorează marginalizării rolului disciplinelor umaniste din managementul economic al *curriculei* sistemului educațional universitar. De ce? Deoarece luciditatea disciplinelor respective pentru

³¹⁸ Ibidem. Tom Nicols *Sfârșitul competenței...*; Ana Pascaru *Filosofia reînnoirilor...*

implementarea lecturii în construcția comportamentului și încetățenirea ulterioară în promovarea persoanei s-au considerat doar energofage și înlocuite cu cele cu efect de business. Altfel spus, lectura atât de necesară condiției umane este înlocuită cu scenarii imagine din formula eu nu citesc³¹⁹.

Desigur, frecvența cu care în societate se întâlnește formula *eu nu citesc* literatură, filosofie, critică ca fiind o practică irelevant nenesesar, evoluează spre formarea unei culturi sociale colectivă. Provocările din aspectele invocate atestă că, în timp cititul nu mai având valoare pentru social, decât pentru cercuri din ce în ce mai restrânse acestea ajung o minoritate. O minoritate care este tot mai puțin auzită în masa necititorilor ce acaparează faraonic mediile sociale și se legitimează construind comunități virtuale tentaculare și autosuficiente. Concomitent a nu citi conduce la a nu mai înțelege rolul umanismului, inclusiv dezvoltarea spirituală și uman a unei persoane și a societății. Astfel, se formează echivalentul unui public captiv ideal pentru o gândire unilaterală, ideologică sau pentru arta de divertisment care seduce fără să solicite. De fapt ajungând captiv, se evidențiază ceea ce persoana este convinsă că știe, oglindind rețete comportamentale care sedentarizează spirit și uman³²⁰.

Actualmente utilizarea în exces a deschiderilor de noi orizonturi privind environmentul în viitorul deloc îndepărtat poate provoca societatea și cu o altă pandemie pentru care nu există niciun vaccin care să o vindece. Stare de fapt constată în raportul grupului interguvernamental de experți al ONU (IPCC). Conform rezultatelor prezentate se susține că, seceta deja este o criză globală ascunsă și riscă să devină „următoarea pandemie” dacă nu se întreprind măsuri urgente în ceea ce privește gestionarea apei și a terenurilor. De asemenea, se necesită eforturi sporite pentru reducerea riscului de dezastre, deoarece pentru pandemia secetei nu există niciun vaccin care să o vindece, chiar dacă cea mai mare parte a lumii se va confrunta cu stresul hidric, ca

³¹⁹ Allan Bloom *Criza spiritului american*. București Editura HUMANITAS, 2017. 360p; Ibidem. Michel Henry *Barbarie; Nucco Ordine Utilitatea...*

³²⁰ Corina Șuteu Când avem o *Rezervație de Îngerii*. www.revista22.ro

urmare a cererii ce depășește oferta. Situație care deja se multiplică de la efectele războiului hibrid declanșat de Federația Rusă asupra Ucrainei și care cu siguranță se resimte departe de frontierele continentului european. Or, odată cu blocarea porturilor maritime ale Ucrainei care exporta până la 30% din cereale și oleaginoase sporește riscul declanșării foametei pentru mai multe regiuni de pe mapamond cu precădere cele subdezvoltate sau în curs de dezvoltare.

Evident, managementul economic din *curricula* universitară s-a încetățenit și în acțiunile comunitare efectele cărora deja se manifestă în comunitate. În această ordine de idei, investigările întreprinse demonstrează o apetență sporită pentru desfășurarea de acțiuni cu rezultate, cât mai eficiente din punctul de vedere al protagoniștilor și reprezentative pentru a beneficia de noi surse de finanțare. Vorbim de provocările din rezultatele obținute cărora oportunitățile EI le conferă un surplus de imagine în promovare, dar nu și garanții pe termen lung, inclusiv timpul cheltuit pentru obținerea lor. Or, surplusul de imagine nu compensează tratamentul particular care mai degrabă intră în contradicție cu deschiderile EI ce presupune abordări complexe în acțiunile întreprinse privind provocările din evenimentele și procesele sociale. Cu atât mai mult cu cât, rateurile din abordări sunt reliefate de provocări în insuficienta conștientizare a caracterului profund și neordinar al crizei pe care societățile o traversează la nivel global, provocate de SARS-CoV-2 prin grupul de viruși COVID-19.

În acest context accentuăm că, nivelul conștientizării consecințelor crizei SARS-CoV-2 nu s-a ridicat la cel necesar. Or, criza cu măsurile neordinare la care s-a recurs afectează dramatic formula tradițională a condiției umane, comunitare, instituțională, dar și environmentale. Astfel, lecțiile dure ce se impun a fi învățate pentru diminuarea impactului în post pandemie constă în schimbarea de optică a individului, instituțiilor societale și comunității. Altfel spus, nu așteptarea soluțiilor din exterior, gen vaccinul, ci mai degrabă contribuția participativă a fiecărui actor sociali, adică trezirea la adevăruri care continuă să fie dificil de acceptat. Și nu în ultimul rând că, deschiderile de noi orizonturi *reînnoiesc* provocările progresiv, iar reziliența și capacitatea actorilor sociali de departe nu se ridică la nivelul cerințelor.

Semnalăm că palitra provocărilor social-cromatice (politică, economică, culturală, spirituală) care în pandemie au trecut prin proporțiile contagiunii au amestecat nu doar rezistența imunitară, ci și cea de umanism și umanitate³²¹. Rezistență în care înțelepciunea acumulată nu exclude prezența bolii și sănătății interioare, declanșate în pandemie cu certitudine în post pandemie se pot agrava dacă lecțiile rămân neînvățate. Deopotrivă sechelele socio-psihologice și antropologice la care a fost supus individul și comunitatea în pandemie transformă maxima shakespeariană din "închisoarea Danemarcei" în una a minților, a prejudecăților, a ideologiilor, dar și a fake-news-ului³²². Cu remarca că, gândirea critică valorificată la edificarea comportamentului asumat prin participarea activă nu se va lăsa prea mult în expectativă și se va încerca încetățenirea acesteia la toate nivelurile ierarhiei societale.

Un alt exemplu, se îndreaptă spre provocările din mișcările protestatarilor cu un mix de agende pe cât de diverse pe atât de divergente, dar mai cu seamă periculoase. Pericol care raportat la contextul pandemic și post pandemic din toate societățile independent de statul acestora, reliefează o lipsă crasă de empatie, dar și de responsabilitate a manifestanților. Este vorba fie de necunoaștere, fie de nerecunoașterea a responsabilității fiecăruia pentru valoarea vieții celuilalt. Vorbim de o totală deviere și necorelare a valorii vieții cu cea de sănătate publică prin ieșirile în stradă în număr foarte mare, unde de departe nu se ține cont de cele mai elementare norme de protecție. Astfel, devierile care înseamnă nu doar sfidarea normelor de protecție ale manifestanților, dar și după, deoarece ulterior comunicând și cu cei care n-au participat, i-au infectat fără voia lor, amplificând contagierile. Succintele studii realizate de cercetătorii de la diverse centre invocă că, printre manifestanți se numără și o cotă reprezentativă a celor cu educație universitară, inclusiv a anti-vaxx. Acest lucru nu face decât să demonstreze că, accesul nelimitat la informația științifică și mediatică prin oportunitățile El s-a încurajat dezvoltarea cu precădere a

³²¹ Ibidem. Michel Henry *Barbarie...*

³²² Stela Giurgeanu Cultura „deșteptării” www.dilemaveche.ro

capacităților formale din cunoașterea explicită și marginalizarea cunoașterii implicite. Se constată că, capacitățile respective nefiind susținute în procesul educațional și de un minimum teme de cultură generală prin care li s-ar fi lărgit orizontul cunoașterii, inclusiv caracterul epidemiilor sau pandemiilor (SARS-CoV-2). Cu atât mai mult cu cât, epidemiile așa cum s-a invocat anterior reprezintă fenomene sociale cu anumite probleme medicale și de departe nu modul inversat la care s-a recurs. Se constată că, fenomenul social al epidemiei în pandemia actuală inversat cu fenomen medical, explică multe din efectele negative cu care sunt tratate măsurile de contracarare și minimalizare a maladii. În aceiași cheie se înscriu și efectele prioretizării cunoașterii științifice în raport cu celelalte forme ale cunoașterii, evidențiindu-i reversul procesului educațional în pandemie prin reducerea gradului de încredere privind rolul vaccinului, dar și pe cel al autorităților³²³.

Intensificând subiectul se evidențiază interferența dintre gândirea critică și complexitatea acțiunilor care se întreprind în implementarea întregului în societatea, dar și dintre societate și environment. Întreg care cu ajutorul *reînnoirilor* din provocări nu este exclus să devină unul *sinecuanon* pentru societate și environment în post pandemie. Ori, în post pandemie întregul poate fi un minimalizator al consecințelor din criza pandemică spre ceea ce se poate produce ulterior. Investigațiile întreprinse denotă că, soluțiile la problemele în pandemie nu întotdeauna s-au ridicat la nivelul provocărilor produse continuu în realitatea socială și cea environmentale. Or, deschiderile au catalizat *reînnoirile* provocărilor în toate domeniile de activitate. Astfel, acțiunile în curs de elaborare sau ce se derulează necesită a fi nu doar raportate la realitățile curente, ci la cele de viitor. Cu atât mai mult cu cât, aria de cuprindere a provocărilor depășește societatea rostogolindu-se și peste environment și care cu siguranță se aprofundează datorită declanșării acțiunilor beligerante în vecinătate (februarie 2022). Dezbateri în rezultatul cărora să se ajungă la concluzii pertinente privind salvagardarea nu doar a environmentul-ui, ci și a condiției umane. Cu remarca că, fiecare dintre participanți vor onora

³²³ Ibidem Matei Vișniec *Cum va fi lumea...*

obligațiile la care au subscris și nu se va fi la fel ca și în cazul documentelor semnate la Rio-de-Janeiro (1992)³²⁴.

Cercetările întreprinse pentru o altfel de înțelegere a *reînnoirilor* din provocările manifeste din societate și enviroment indică urgentarea valorificării capacităților de tratare în complex a proceselor și ridicarea lor la nivelul cerințelor în post pandemie. Cu atât mai mult cu cât, înțelegerea provocărilor din înlănțuirile care au loc între procese deopotrivă influențează mediul comunitar, dar și cel al sinergiilor, contribuind la soluționarea divergențelor și diminuarea efectelor ce se proliferază și extra cadru. Or, *reînnoirile* provocărilor demonstrează contemporaneitatea tratării lucrurilor și ființelor în interacțiune, interdependența și intercomunicarea lor. *Nolens volens*, noua ordine socială care până la acțiunile beligerante porneau de la operarea de restricții ce țin de felul în care membrii societăților actuale interacționează unii cu alții, la care s-au alăturat și cu migrații. De asemenea, provocările din realitatea socială presupune interacționarea offline-lui, chiar dacă deschiderile Ei extind posibilitățile de interacțiune dintre indivizi prin intermediul online-lui. În câmpul acestor schimbări, se elucidează unele concepte, precum ar fi ideea interacțiunii sociale cu o componentă fizică diminuată, ideea realității în cadrul comunicării virtuale sau ideea dreptății și priorității bunăstării sociale, care, anterior pandemiei, în mare parte, erau privite prin prisma altor condiții decât cele impuse de pandemie. Efectele pandemiei însă le modifică și prim-planul tot mai mult îl ocupă ascensiune a inegalităților sociale și nu doar prin distanțarea fizică. Cu remarcă că, regândirea și explicitarea șirului de probleme generate de instaurarea unei noi ordini, dar și a structurile coabitării sociale în timpul pandemiei, reprezintă o necesitate esențială pentru întreținerea unei vieți sociale și environmentale favorabile și în post pandemie, inclusiv cu ajutorul cunoașterii efectului pandemic, dar și valorificându-l. Parafrazând ideea filosofilor antici transformarea pericolelor în oportunități este direct proporțional valorii condiției umane, comunității, dar și environmentul-ui.

³²⁴ Ibidem. Raport ONU: Omenirea va trece prin evenimente meteo extreme fără precedent <https://www.bbc.com/news/live/science-environment->

Provocările societății în vremuri beligerante aduc în prim-plan urgenta nevoie de acțiuni de curaj, limpezime morală, simplitate nu simplism în convingeri, profiluri bine definite și explicite gen binele e *bine* și răul e *rău*. Or, în algoritmi de cunoaștere aceste vremuri indică că, menținerea provocărilor oricărei societăți reactualizează valoarea înțelegerii dușmanului intra și extra cadru. Parafrazând opinia lui Thomas Hobbs că, liantul care ține oamenii laolaltă în ciuda intereselor divergente este dușmanul comun³²⁵ care identificat pansează o societate este actuală și viabilă în continuare. Identificările dușmanului prin deschiderile El facilitează provocările societății contemporane să demonstreze că, în secolul XXI dușmanul întruchipează deopotrivă și pe cel intern, dar și cel extern. Cu remarca că, provocările din societate sistematizate, sustenabil argumentate din soluțiile propuse vor constitui repere axiologice pentru perpetuarea culturală și civilizațională a mediului comunitar și environment.

³²⁵ Thomas Hobbs *Leviatanul Sau materia, forma si puterea unei comunitati eclesiastice si civile*. București: Editura Cărturărești, Traducerea Alexandru Anghel, 560p

SUMMARY

The review of this problem is looking through philosophical perspective on the interference with other disciplines in terms of algorithms knowledge of the challenges in contemporary society. The interferences that are constituted in the process of researching more than a decade concerning of the mentioned problems. The insistence that facilitates the deepening of research on the challenges in society, including relations with the environment. The relationships that, under siege of the challenges and the severity of the emergency situations of the XXI century, foreshadow the need to extend the range of interferences between all fields of activity, as a result of the evolution of the public function of science. The significance of the public function of science reflects the transformation of challenges from the results obtained into products that support the development of society. At the same time, the discovery that challenges renew and renew global processes and rarely end up connecting with intra-societal ones, independently of the level of development of society. Challenges whose character is also a progressive one and influence both social reality and the environment, due to the openings of the Information Age.

Monitoring made with the instruments of renewed philosophy on the character of challenges facilitate the possibility of understanding the whole and proper interpretation in the matrix of society. At the same time, it was emphasized the interpretation of the presence of challenges in the weight of the whole, where its parties manifest, including the level of communication between them. Similarly, the challenges in communicating the parts of the whole ensure the perpetuation of unity in the diversity of social reality and the environment, but also diminishing the negative consequences of uniformity. In this context, it also seeks to raise the awareness of the academic community in order to reassess the directions of the research in the approach to the relationship between philosophy and science, including those certified by knowing the

challenges. All the more so because the ³²⁶*renewals* that are embedded in the challenges are pouring over all areas of activity through the opportunities of opening up new horizons of the Information Era.

We are talking about knowing the challenges of the entire societal and environment that involves theoretical and methodological approaches and practical applications. Approaches that increase the warnings regarding the principles of understanding the actions and their inclusion in the contours of the universe's spectacle. Show the geochronopolitical viability of which in the conditions of the Third Millennium is directly proportional to the understanding and capitalization of the dangers / challenges in full ascendancy. Contemporary in which the openings of new horizons of EI emphasize the revs of renewed challenges³²⁷, *renewing* all fields of activity, independently of the level of preparation. All the more so because the actions that are taken intervene in this show, multiplying the challenges horizontally and vertically, and rarissima relate to social reality and environment. Similar to the level of awareness and preparation of members of society to understand the ancestry of challenges and their capitalization. Understanding in which they communicate about the bottom-up of challenges, including their ability to contribute to societal development and environment. A contribution in which communication becomes an undeniable presence, overcoming the staves and facilitating the paths of inter and intra-relationship between entities on all societal and environment levels. An approach that capitalizes on communication in the construction of reality and brings the incorporation closer together semiology (semiotics) and hermeneutical subject to the openings of new horizons of IE. At the same time, complete with their familiarity (semiology and hermeneutics) as well as with the method of digitization in the openings of horizons, the challenges in communication are emphasized, channeling new valences in the construction of reality in general and the social one in particular. Or, beyond the will of some and

³²⁶Pierre Hadot *Philosophy as a way of life. Talks with Jeannie Carlier and Arnold I. Davidson*. Bucharest: HUMANITAS Publishing House, 2019. 264p

³²⁷ Ibid.

the non-acceptance of others, the knowledge of the challenges and their capitalization also takes place through the philosophy of communication, becoming one of reference for society and environment in the XXI century. Also, the ³²⁸³²⁹*renewed* challenges ³³⁰ in philosophy demonstrate the need for critical thinking in ensuring the perpetuation of the human individual and community, especially in relation to the environment. Simultaneously we annotate that philosophy through interpretation changes existence, not reducing it not by subtracting it, but by enriching it and expanding it, and only a little relevant the ability to establish challenges in community and environment.³³¹

We also discuss the weight of the principle of interpretation that helps to elasticity the spirit in knowing and overcoming the perpetual ignorance regarding the understanding, especially of the challenges manifested in the social and environmental environment. Ignorance, the charge of which continues to be an unknown one under³³² ³³³ the siege of the challenges, beyond the decision of the social actors, increasing the need to capitalize on the *renewals* already manifested in the relationship between philosophy and the fields of science. An approach from the historical-axiological landmarks of the study that explains the necessity of knowing the interferences according to the requirements of the XXI century. It also persists through the attempt *to awaken* from *the dogmatic slumber* by paraphrasing David Hume in support of the approach regarding the nature of progressive challenges and their impact on society and environment. In a context in which ³³⁴*awakening*

³²⁸Aurel Codoban *Sign and interpretation. A postmodern introduction to semiology and hermeneutics*. Cluj-Napoca: Publisher Dacia, 2001, 144p; *Communication builds reality*. Cluj-Napoca: Publisher: Idea Design& Print, 2009, 165p

³²⁹ Ibid. Aurel Codoban *Communication builds...*

³³⁰Mircea Florian *The Recessiveness of the World*. Bucharest: Publisher Pro, Vol.1, 2003, 559p; Vol.II, 2004, 491p

³³¹ Ibidem Aurel Codoban *Communication builds... p.11*

³³²It is invoked the principle of interpretation that helps to overcome the gaps either cultural or in those of knowledge and evaluation of ideas that chain works of different authors. Mircea Vulcănescu *De la Nae Ionescu la "Criterion"* Edition curated by Marin Diaconu. Bucharest: HUMANITAS 2003, 448p; Ibid. Aurel Codoban *Communication builds...*

³³³Ibid. Pierre Hadot *Philosophy...*; Aurel Codoban *Communication builds...* pp.10-11

³³⁴ David Hume *David Hume A Treatise of Human Nature*. Oxford: Clarendon Press, 2007, 652p

from *dogmatic sleep* does not mean the imposition of one's own method in knowledge and the accumulation of new powers on the environment, for example it was believed that the beginnings lead mainly to the work of Francis Bacon. An association that is rather due to the permanence in the field of knowledge of Bacon's work.³³⁵

Also, at the interference between philosophy and the fields of science, the congruence of the elasticity of the human spirit in relation to the deepening of the knowledge of the challenges is emphasized. Interferences that become a necessity in the process of knowledge because they include all directions of research, defend the results obtained, but also the competitive level of the future product. It is also the fact that interference changes the way of thinking in the elaboration and conduct of actions. Or, the most succinct monitoring of the actions denotes ignorance/ ignorance, highlighting serious deficiencies in relation to the presence of autonomy in thought, but also of the philosophical consciousness that allows itself to be expected. At the same time, multiplied by the possibilities of information technologies, ignorance also accompanies the dismantling of the whole in and between things and the rationalization of thinking. In this context, the meaning of knowing the challenges, paraphrasing A. Cornea, bring to the fore the need to resize the weight of critical thinking on things in fundamental research, while building a balance in relations with the particular and applicative fields of science. All the more so because, the nature of the challenges being a not at all easy one requires complex approaches, but also substantial investments^{336, 337, 338}.

The recourse to algorithms in the knowledge of the challenges in the contemporary society is not at all accidental and supported by the capitalization of the inter and multidisciplinary paradigm. The aspiration for algorithms also comes from the multiple searches related to knowing the less researched aspects of the challenges. At the same time, the searches

³³⁵Francis Bacon *Novum Organum* (Classic Reprint). Submitted by: Maria Garcia. PDF, 2012,294p

³³⁶Lucian Blaga *Trilogy of Knowledge*. Bucharest: Publishing House HUMANITAS, 2013, 652p

³³⁷Andrei Cornea *Exception*. Bucharest: Publishing House HUMANITAS 2021, 164 p

³³⁸ Ibid. Lucian Blaga *Trilogy*...

highlight that the issues of the challenges are on an upward slope, thanks to the openings of the EI. As well as the IO refractories with the help of which the possibility of informing about the aspects is offered, but also their influences for the community and the environmental area.

By requiring algorithms in the process of knowledge, it deciphers lesser-known affinities between challenges and *renewals*. Affinities in which the perspective of addressing challenges induces the manifest presence of *renewals*. It is found that the *renewals* of the challenges relieve their movement over all areas of societal and environmental activity. Thus, in the XXI century, the challenges *renew* the ways, modify the balance between the capitalization and use of connections, the foreground being the manifest ones between the community and the environment. At the same time, it is revealed that the ascending challenges not only *renew* the paths on the societal and environment levels, but also engage in breaking the usual borders on different levels: between societies, regions, continents to the global one. Even if they remain less studied, the value that the connections of the challenges present to the inerence of the pressing problems from the intra-societal ones, the extra framework between societies, including in similarities, deferences/divergences, peculiarities, becomes important. Also, the accentuation of the knowledge of *the renewals* from the challenges to the interference between society and environment is also supported by the multiple pandemics that humanity will tend to face in the future as well.

Contextually, algorithms relieve the statement of revelations from the extension of challenges in society and environment, but also that of the openings (knowledge-based society & opportunities) of EI. It is a different kind of expansion that not only deepens the searches, but also makes permanent the increased level of requirements compared to the identified possibilities. Why? Because with the systematization of the knowledge of the challenges *renewed* by the openings of new horizons, the understanding of the quintessence of the perpetuation of society and the environment is relieved. This is why the systemic framework of algorithms in the process of knowledge is exploited to understand the renewed challenges under siege of EI and its impact (siege) on the

interaction, interdependence and intercommunication between all the entities that disturb the social reality and the environment.

Sine dubio, highlighting the siege of challenges is not at all accidental in the context in which its horizons are complemented by new elements and less and less aware influences. Influences that occur at a continuous pace and not rarely with a previously unimaginable speed in community and environment. All the more so because, with the help of algorithms, the responsibility of openings for a different kind of deepening is also detached, but also reveals the influence of challenges and on those they support. Thus, the constituent components from the format of the sources that fuel the challenges are DE conspired and are also found in the effect-consequences, but also those producing consequences-consequences. In other words, challenges that are segmentally addressed stimulate uncertainty and non-hope. In other words, the sources, effects and consequences of the changes in the social reality, between society and environment, but also the human behavior from the actions carried out, are systematized.

The basis of algorithms in researching the challenges in society also disembarks from the interpretation of the significance of the openings of new horizons of EI. Horizons that *renew* challenges and reach both manifest presences in the development of society and environment. In this respect, the elucidation with the help of algorithms of the challenges that are being *renewed* is a major one for ensuring the foundations of the research from the complexity of the approach, the ethics of the researcher to the deontology not only of the decision makers. Subscribing to Max Weber's ethics of responsibility, it supports the weight ³³⁹of civic engagement and the ethics of persuasion. At the same time, depending on the invoked context, the ethics of persuasion marginalize themselves when those who deliver moral lessons invite others to go and die. It also perpetuates the researcher's stake in the process of knowledge, the challenges beyond the professional ones, of not being politically

³³⁹ Max Weber *Theory and method in the sciences of culture*. Iași: Publishing Polirom, 2001. 184p

registered and of remaining in the field of search for truth.^{340 341} It is about the value of searches at a time when the temptations of scientific partisanship from afar have not diminished, but on the contrary. Not at all by chance, the appeal to the ethics of responsibility in science and its price for the perennially of humanity brought to the public space in the 40s-60s of the XX century and Robert Merton's contribution to this subject. Or, with the results obtained, the researcher is not graduated from them and still bears the responsibility, even if in time they go beyond the academic and scientific community, becoming an accessible asset for all social categories, regardless of their level of education and training.^{342 343}

Undoubtedly, its conditions through the opening of new horizons have contributed to the unlimited access to scientific and media information. Simultaneously with the development of net-works networks, the Internet in general brought to the public space debates of the most diverse. Debates that have intensified not only on the pros and cons, but also in those related to the impact of the invoked networks on culture, the human condition or the environmental. Thus, since the 60s of the XX century, the openings of new opportunities have aroused debates on the situation of the written book, the diminution of which is equaled either with the death of the written culture or its postponement, nostalgic controversies, attempts to show off already manifest ideas gathered and published in more or less consistent studies. Along the way, the discussions were completed with the impact of television arriving in each house and signaled after Umberto Eco in an article published in *the Magazine Il Vara* in 1963 that, "the problem is poorly posed". Because, treated in this way, the precipitating phenomena indicate an inability to understand the changes in reality, regardless of which camps are drawn either the apocalypticism announcing the end of culture, or the integration-progressives who applaud its democratization. Paraphrasing Umberto Eco, we emphasize that understanding the challenges through

³⁴⁰ Sever Voinescu The beautiful soul has a choice. www.dilemeveche.ro

³⁴¹ Raymond Aron *Imaginary Marxism*. Iași: Publishing Polirom, 2002. 232p

³⁴² Robert K. Merton *Social theory and social structure*. New York: Free Press, 1968. 698p

³⁴³ Ana Pascaru Knowledge-based society: realities and perspectives. In: *Axiological decentralization in the knowledge-based society*. Ch: Tipografia Centrală, 2015. pp.8-41, 216p

knowledge is directly proportional to the availability of the individual, social institutions and the community for the new technological and communication reality. Also, challenges ³⁴⁴renew communication within culture, including knowledge through utensils that develop so sharply.³⁴⁵

The reality invoked in the twenty-first century abounds in even more examples supported by arguments from studies focused on the human condition mainly neurological. University studies and not only in which research has been concerted on the effects of "surfing the net" on the human brain. In this sense, the interpretations made from the perspective of highlighting the negative effects in human behavior arouse interest. It is claimed that the "foolish" Internet promotes superficiality, and the transition from one site to another removes the act of meditation from what has been read and the level of focus on the depth of a text, while diminishing the capacity of abstraction³⁴⁶.

A reference example from the perspective of the relationship between philosophy and science in the approach of knowledge is the studies in which the openings of the EI are considered as the beginning period of new technologies. Technologies on which the awareness of the value of the stated relationship becomes a priority one for the perpetuation of the cultural-axiological heritage of humanity and environment. The path of identifying favorable ways signals that the elaboration of rules (mechanisms) needs to be as beneficial as possible for the literacy of society. While investments in the organization of digital tools will contribute to a "cognitive surplus". Surplus that in the pandemic, but especially in the post-pandemic, highlights how easily the value of fundamental human rights can be marginalized, if the understanding of participation in the edification of the new reality is not realized^{347, 348}.

³⁴⁴Umberto Eco *Diary summary*. Bucharest: Publishing House HUMANITAS, 2004, 184p

³⁴⁵Aurel Codoban *The Empire of Communication*. Cluj-Napoca: Publisher: Idea Design& Print, 2011, 112p

³⁴⁶Nicolas Carr *Superficialii. Efectele Internetului asupra creierului uman* București: Publisher Publica, 2012,352p

³⁴⁷Clay Shirky *Cognitive Surplus: Creativity and Generosity in a Connected Age*. New-York: Penguin Books, 2010, 256p

³⁴⁸Jamie Susskind *Politics of the Future. Digital technology and society*. Bucharest: Corinth, 219, 560p

Also, that in the pandemic, the particular approach of the openings of new horizons of EI was denounced by insufficiently capitalizing on the technological and communication reality as parts of the whole. Thus, the efficiency in such conditions is not only to immunize and control the epidemic, but also for the urgent social-psychological reorganization of the components of the societal system. Reorganization that means capitalizing on the openings of the EI, by implementing HUBUR's both in the fields of activity, but also their role in the training of the community members. The rapidity with which SARS- CoV-2 took the world by surprise, becoming a pandemic, highlighted the far inferior capacity of the individual, institutions and society in general to harness the potential of openings with the help of opportunities. However, the openings were treated specifically and not as components of the whole, including the systemic resizing of the institutes responsible for the security and perpetuation of the human and environmental condition³⁴⁹.

In this context, it is pointed out that the pandemic is suffocated by two other pandemics that are less talked about, but equally severe. One is that of drought and serious climate change that is being attempted to find solutions, including at the meeting in Glasgow, COP-26 in November 2021, the UK. And the other infodemic that only misleads the members of society with fake news, discourages trust in the authorities and in a way fuels uncertainties and the state of conflict at all levels of the social hierarchy. Infodemic that actually encroach not only on the value of the individual's life, but also on his ability to aces himself and participate in resizing / improving the state of affairs so severely damaged socio-economic, socio-cultural, confessional and socio-political in society and environment³⁵⁰.

³⁴⁹ Albert-Laslo Barabasi *Linked – the new science of networks*. Timișoara: Brumar Publishing House. Translated by Marius Cosmeanu. 2017, 314 p

³⁵⁰Participants in the COP26 climate conference from 197 countries reached an agreement after two weeks of negotiations, even though some consider it "imperfect". All the more so because, in an agreement at the 25 COP conferences before Glasgow, it did not mention coal, oil or gas, or even fossil fuels in general, as drivers of the climate crisis. Also, the target of limiting global warming to 1.5 degrees Celsius above pre-industrial levels is necessary according to the studies undertaken, in order to avoid aggravating the impact of the climate crisis, but also to diminish the impact of catastrophic changes. The Guardian <https://www.theguardian.com/>

Undoubtedly, knowing the renewals of manifest challenges in society and environment remains a rather difficult thing and not because, the process is catalyzed by the openings of new horizons, but rather from the insufficient capacity of the individual, social institutions for a behavior assumed not only responsible. We discuss the need to rethink the educational process the axiological landmarks whose in *the curriculum* needs to be correlated with the challenges of the pandemic and which are most certainly perpetuated in the post-pandemic. Thus, public health in the matrix of *the curriculum* we signal that it needs to be an indispensable component in the training and formation of skills in the members of society because the group of viruses (COVID-19) SARS-CoV-2 does not disappear from the community environment. However, epidemics have always been and remain social phenomena with certain medical problems and not the reversal of the logic of things as perceived in the pandemic. A perception that by far does not contribute to obtaining collective immunity, instead proliferates the controversies of the most inaudible on which the content of the work is insisted³⁵¹.

Another series of challenges that contemporary society is trying to face is the contagious understanding of IE's opportunities. We are talking about community environments where actions are intensifying to transform energy sources into authoritarian dictate on neighboring societies from the start of hybrid warfare with sophisticated weapons and much inferior training of the army to the statement of reconstruction of the Russian World (Ruschii Mir) on behalf of the Russian Federation. Reconstruction that is nothing more than the reanimation of imperial ambitions. All the more so because, the so-called Russian World is a part of the Slavic Culture from which it was delimited. Currently, the use of axiological landmarks of the Slavs from the evangelization of the Slavs, the Glagolitic and Cyrillic alphabet of the two Greeks Cyril & Methodius and their disciples in the ninth century or the Christianization of the Slavs during the time of the Vladimir Kneaz in 988 in the Dnieper River have been defied. Defiance clothed in recent dogma

³⁵¹ Louise Mussat *Humanity has always lived with viruses*, www.cnsfr.fr

and applied to Ukrainian society through the undeclared war of the Russian Federation (February 24, 2022) denounces its neo-fascist and revanchist character. Also, that imperial ambitions through belligerent actions that denote outdated thinking destroy everything in their path from the edifices, the civilian population to the fauna, flora and water basins. This denounces fr's fundamental freedoms and worrying appetite for the other European entities. Challenges whose belligerence requires an unprecedented unification of efforts in the face of the imminence of losing Freedom in exchange for commercial freedom. To paraphrase Emanuil Kant an injustice committed in a corner of the world and sooner or later unpaid, it must be redeemed.³⁵²

No less interest is the challenges in society related to the entry into leadership positions of the representatives of the Millenium generations. Generations that are otherwise educated are interconnected, interdependent and interact with the openings of new horizons. Thus, trained and reaching the workforce they try the organizational commitment that continues largely to be one more end of the twentieth century than in the more than two decades of the third millennium. Positions that seldom disagree with social institutions and delays in mediating challenges can be left with consequences. All the more so because, the opportunities *renew* even this frequent area being replaced by millennium representatives with the net-work network and trying to apply the balance between the virtual and the social reality or environment, including the emphasis on gadgets and playfulness. Also, that the excess time spent on gadgets and the constant need for playfulness change the responsibilities in interpersonal, inter- and intra-generational, inter-community relationships. State of affairs that in the pandemic has increased in multiple exemplifications harming the community environment³⁵³.

³⁵² Emanuil Kant *Toward Eternal Peace*. A philosophical project, with a biographical note and an Introductory Word, translated by Ion Gorun. Bucharest: Publisher I. Brăișteanu, 1922.73p

³⁵³Ana Pascaru Philosophy of *renewals* in the postpandemic society. In *The Sustainability of Philosophical Thinking in Society Post-Pandemic* Ch.: Lexon-Prim SRL, 2021. pp. 12-61, 298p

BIBLIOGRAFIE

1. Andrei, P. *Filosofia valorilor*. Iași: Editura Polirom, 1997. 240p
2. Aron R. *Marxisme imaginare*. Iași: Editura Polirom, 2002. 232p
3. Aron R. *Opiul intelectualilor*. București: Editura Curtea Veche, 2007.368p
4. Bacon F. *Novum Organum* (Classic Reprint). Submitted by Maria Garcia. PDF, 2012.294p
5. Balahur P. *Problematologie și comunicare*. Iași: Editura Performantica, 2006. 270p.
6. Barabasi A-L *Linked – noua știința a rețelelor*. Timișoara: Editura Brumar. Traducere de Marius Cosmeanu. 2017, 314 p
7. Bauman Z. *Liquid modernity*. Cambridge: Polity Press, 2000. 228p
8. Beck U., Beck G. *Individualization: institutionalized individualism and its social and political consequences*. Cambridge: SAGE, 2002. Vol.13, 221p
9. Biriș I. *Conceptele științei*. București: Editura Academiei Române, 2010, 364 p
10. Blaga L. *Trilogia cunoașterii*. București: Editura HUMANITAS, 2013. 652p ISBN978-973-50-3675-4
11. Bloom A. *Criza spiritului american*. București Editura HUMANITAS, 2017.360p ISBN: 978-973-50-5861-6
12. Callagher C. Greenblat S. *Practicing new historicism*. Chicago: University of Chicago Press, 2000. 260p
13. Carr N. *Superficialii. Efectele Internetului asupra creierului uman*. București: Editura Publica, 2012.365p
14. Castelis M. *The Information Age: Economy, Society, and Culture*. Vol. 1; *The Rise of the Network Society* (1996). Vol. 2; *The Power of Identity*, 2nd ed. (2000a). Vol. 3; *End of Millennium*, 2nd ed. Oxford: Blackwell, 1996-2000b.
15. Cernica V. (coord.) *Studii de istorie a filosofiei românești*. vol.II. București: Editura Academiei Române, 2007. 600p
16. Chesbrough H., Vanhaverbeke W. and West J, eds., *Open Innovation: Researching a New Paradigm*. Oxford: University Press, 2006.
17. Cioran E. *Cahiers 1957-1972*. Paris: Gallimard, 1997.1008 p
18. Codoban A. *Comunicarea construște realitatea*. Cluj-Napoca: Editura:Idea Dsign & Print, 2009.165p ISBN 978-973-7913-87-6
19. Codoban A. *Imperiul comunicării*. Cluj-Napoca: Editura: Idea Design& Print, 2011. 112p ISBN978-606-8265-04-9
20. Codoban A. *Semn și interpretare. O introducere postmodernă în semiologie și hermeneutică*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001, 144p
21. Conovan, M. *Hannah Arendt. A reinterpretation of her political thought*. Cambridge: Cambridge Press University, 1992.312p
22. Cornea A. *Excepția*. București: Editura HUMANITAS 2021. 164 p
23. Dambock Ch. Wolfgang Stegmuler și „tradiția continentală”: despre apariția și concepția „ Curentelor principale ale filosofiei contemporane”. *Revista de Filosofie*, Tomul LIX, 2012, nr.2, p.237-252

24. Derrida J. *Scritura și diferența*. București: Editura Univers, 1998, 203p.
25. Dima T. Ce „rost” mai au principiile logicii? În: Simpozionul Național Constantin Noica. Ediția III-a. București: Editura Academia Română, 2011, pp.30-34.
26. Dinu M. *Ce este societatea cunoașterii?* www.dinumarin.ro/pdf/articole/24/288
27. Dragomir Al. *Întrebare și răspuns*. În: Crase banalități metafizice. București: Humanitas, 2004. 256p
28. Drăgănescu, M. Societatea informațională și a cunoașterii. Vectorul societății cunoașterii. În: *Societatea informațională- societatea cunoașterii. Concepte, soluții și strategii pentru societatea cunoașterii*. Coord. F. Gh. Filip. București: Editura Academia Română, 2002, pp.43-11
29. Drucker, P. The Age of social transformation. *The Atlantic Monthly*, November, vol.274, 1994, no 5, pp.53-80
30. Duțu M. *Tratat de dreptul mediului*. București: Editura C. H. Beck, 2007. 1109p
31. Eco U. *Jurnal sumar*. București: Editura HUMANITAS, 2004, 184p
32. Europe's largest interdisciplinary meeting of science and innovation. Toulouse, 18th July 2018. The Euro Science Open Forum (EsofS). <https://news.cnrs.fr/articles/european-science-meets-in-toulouse>; <http://europa.eu.int.//>;
33. EXPERT-GRUP în parteneriat cu FES. Raport de stare a tarii: Republica Moldova 2020 www.expert-grup.org
34. EXPERT-GRUP în parteneriat cu FES. Raport de stare a tarii: Republica Moldova 2021 www.expert-grup.org
35. Facilitatea de sprijin a răspunsului sistemului de sănătate la situația de urgență COVID- și realizarea reformelor conform Acordului de Asociere www.jurnal.md
36. Florian M. *Recesivitatea structurii lumii*. București: Editura Pro, Vol.1, 2003, 559p; Vol.II, 2004. 491p
37. Foucault M. *Arheologia cunoașterii*. București: Rao, 2011. 283 p
38. Foucault M. *Cuvinte și lucruri*. București: Rao, 2008. 544 p
39. Fukuyama F. *Can Liberal Democracy Survive the Decline of the Middle Class?* www.foreignaffairs.com
40. Fukuyama F. *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment* New-York: Farrar, Straus and Giroux 2018, 218p
41. Fukuyama F. *Second thoughts. The last man in a bottle*. The National Interest, Summer, 1999. pp. 1-20
42. Giddens A. *Consecințele modernității*. București: Editura Univers, 2000.176p
Iancu Șt. *Societatea cunoașterii necesită gândire*. www.cogito.ucdc.ro/
43. Giridharadas A. *Winners Take All: The Elite Charade of Changing the World* New-York: Vintage Books a division of Penguin Random House LLC, 2018. 288p ISBN 9781101972670
44. Giurgeanu S. Cultura „deșteptării” www.dilemaveche.ro
45. Gubser Michael Franz Brentano's Ethics of Social Renewal. *The Philosophical Forum* 2009, 4 (3), pp. 339–366.

46. Habermas J. *Discursul filosofic al modernității*. București: Editura All Educational, 2000. 368 p
47. Hadot P. *Filosofia ca mod de viață. Convorbiri cu Jeannie Carlier și Arnold I. Davidson*. București: Editura HUMANITAS, 2019. 264p
48. Harari Y. N. *21 de lecții pentru secolul XXI*. Iași: Editura Polirom, 2018, 400p
49. Harvey D. *Condiția postmodernității. O cercetare asupra originilor schimbării culturale*. Timișoara: Editura AMARCORD, 2002. 392p
50. Hassan Ib. The culture of postmodernism. In: *Theory, culture and society*. Vol2, 1985. pp123-124
51. Heidegger, M. Originea operei de arta. București: Editura HUMANITAS, 2011. 408p
52. Heinämaa S. Husserl's ethics of renewal: a personalistic approach. In: *New Perspectives on Aristotelianism and its Critics*. Miira Tuominen, Sara Heinämaa & Virpi Mäkinen (eds.) Leiden. Ed: Brill, 2014, pp.196-212.
53. Henry M. *Barbarie*.- Iași: Institutul European, 2008, 261p
54. Hobbs Th. *Leviatanul Sau materia, forma si puterea unei comunitati eclesiastice si civile*. București: Editura Cărturărești, Traducerea Alexandru Anghel, 2017. 560p
55. Howe N., Strauss W., Matson R.J. *Millennials Rising: The Next Great Generation*. New York: Vintage Original. 2000. 415p ISBN 0-375-70719-0.
56. Hume D. *A Treatise of Human Nature*. Oxford: Clarendon Press, 2007. 652p ISBN- 13: 9780199263851
57. Huntigton S. *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*. București: Editura HUMANITAS, 1997. 232p
58. Hutcheon L. *Politica postmodernă*. București: Editura Univers, 1998, 218p
59. Jameson F. *The prison-house of language: a critical account of structuralism and russian formalism*. Prinston: University Press, 1975. 248 p
60. Kant E. Spre pacea eternă. Un proiect filosofic, cu o notă biografică și un Cuvînt Introductiv, traducere de Ion Gorun. București: Editura I. Brăișteanu, 1922. 73p
61. Kuhn Th. *Structura revoluțiilor științifice*. București: Editura HUMANITAS, 2008. 142p
62. Lazescu Al. *Forumul de la Davos, elitele globaliste și amprenta de carbon*. www.revista22.ro
63. Lazescu Al. *Începe un nou război rece*. www.revista22.ro
64. Loytard J-F. *Condiția postmodernă. Raport asupra cunoașterii*. București: Editura Babel. 1993p
65. Mansell R., Steinmuller W.E. and Montalvo U.D.d. *Opportunities for knowledge-based development: capabilities, infrastructure, investments and policy*. In: Science and public policy. 1998, 26 (2), p.91-100
66. Martinetti, G. Interdisciplinarity and the Social Sciences. În: *Interdisciplinarity and the Organization of Knowledge in Europe* 24-26 september, Cambridge, 1997. EU Publications Office, editors R. Cunningham, 1999. pp.149-177, 244p

67. McLuhan M. *The Gutenberg galaxy: the making of typographic man*. Toronto: University Press, 1962. 293 p.
68. McLuhan M. *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York: McGraw-Hill, 1964. 318 p
69. Mehedinți, S. *Civilizație și cultură*. București: Editura Trei, 1999. 390p
70. Merton R K. *Social theory and social structure*. New York: Free Press, 1968. 698p
71. Montenegro S. *Innovation and Philosophy*. Copyright: Project Syndicate/Institute for Human Sciences, 2009. www.project-syndicate.org
72. Mussat L. Humanity has always lived with viruses, www.cnsfr.fr
73. Niculiță Z. Z. *Pandemie și psihoză socială* www.dilemaveche.ro
74. Noica C. *Principiile logicii și legile lui Newton*. În: Probleme de logică, vol.IV. București: Editura Academia Republicii Socialiste România, 1972, p.73
75. Nye J. S. Jr. *The Power to Lead*. Oxford: University Press, 2008.240p
76. Ordine N. *Utilitatea inutilului. Manifest* (cu un eseu de A. Flexner). București: Editura: Spandugino 208p
77. Pascaru A. Corelația civilizațional-cultural în societatea bazată pe cunoaștere. *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice.*, 2013, Nr.2, 7-16
78. Pascaru A. *Filosofia reînnoirilor în societatea postpandemie*. În *Sustenabilitatea gândirii filosofice în societatea post pandemie*. Ch.: Lexon-Prim SRL, 2021. pp. 12-61, 298p
79. Pascaru A. Prospectări epistemice privind societatea bazată pe cunoaștere. În: *Integrarea tradițiilor filosofiei în societatea bazată pe cunoaștere*. Ch: Tipogr. Artpoligraf, 2019, pp.7-74, 457p
80. Pascaru A. Refracția filosofică privind problemele societății în cele două decenii de secol XXI. *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*. 2020, nr. 2 (183), 167-177. ISSN1857-2294
81. Pascaru A. Societatea bazată pe cunoaștere: realități și perspective. În: *Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere*. Ch.: Tipografia Centrală, 2015. pp.8-41, 216p
82. Pascaru A. *Societatea între conflict și conciliere: cazul Republicii Moldova*. Ch.: Tipogr.-Sirius, 2012. 192p
83. Pascaru, A. Acribia filosofiei catalizată de societatea bazată pe cunoaștere. *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*.2017, nr.1 (173), 134-141 ISSN1857-2294
84. Pintilie N. *Chiril și Metodie – părinți ai unui alfabet folosit timp de cinci secole în Țările Române*. DOXOLOGIA.RO
85. Popper K.R. *Societatea deschisă și dușmanii ei*, vol. II. p. 93-95; vol.I, cap. 10. p.194-227; vol.II, cap. 24. p.244-281. București: Editura Humanitas, 2005
86. Raport ONU: Omenirea va trece prin evenimente meteo extreme fără precedent <https://www.bbc.com/news/live/science-environment-58142632>

- <https://www.reuters.com/business/environment/un-sounds-clarion-call-over-irreversible-climate-impacts-by-humans-2021-08-09/>
87. Râmbu N. *Tirania valorilor*. București: Editura Pedagogică, 2006. 420p
 88. Republica Moldova versus UE. Broșura_RM_UE_20. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, 2022 www.statistica.gov.md
 89. Rezultatele Chestionarului on-lin *Sustenabilitatea gândirii filosofice în societatea post pandemie* (februarie-martie 2021)
 90. Rosanvallon P. Noua problemă socială. Iași: Editura Institutul European, 1998. 186p
 91. Russell B. *Istoria filosofiei occidentale*. București: Humanitas, vol.I, 2005. 494p
 92. Sabău G. *Societatea cunoașterii. O perspectivă românească*. București: Editura Economică, 2001. 144p
 93. Sălăvăstru C. *Critica raționalității discursive: o interpretare problematologică a discursului filosofic*. Iași: Editura Polirom, 2001. 216p.
 94. Sfântul Întocmai cu Apostolii, Kneaz Vladimir, încreștinătorul...<https://ortodox.md> > sfantul-intocmai-cu-apostolii-knea...
 95. Shirk C. *Cognitive Surplus: Creativity and Generosity in a Connected Age*. Penguin Books UK, 2010. 265p
 96. Spengler O. *Declinul Occidentului*. Craiova: Editura Beladi.1996.590p
 97. Stroe C. *Filosofie. Cunoaștere. Cultură. Comunicare*. București: Lumina Lex, 2000. 168p
 98. Susskind J. *Politica viitorului. Tehnologia digitala si societatea*. București: Corint, 219. 560p
 99. Taylor Ch. *Societatea în era pluralității*. Project Syndicate/Institute for Human Sciences, 2010 www.project-syndicate.org/Vattimo G. *Nihilism și postmodernism în filosofie*. Constanța: Editura Pontica, 1993, 184p
 100. Vianu T. *Filosofia culturii și teoria valorilor*.București:Nemira, 1998., 670p
 101. Vișniec M. Cum va fi lumea de după COVID? www.dilemaveche.ro
 102. Voinescu S. Sufletul frumos are de ales. www.dilemeveche.ro
 103. Vulcănescu M. *De la Nae Ionescu la "Criterion"* Ediție îngrijita de Marin Diaconu. București: HUMANITAS 2003. 448p ISBN 973-28-0188-3
 104. Weber M. *Teorie și metodă în științele culturii*. Iași: Editura Polirom, 2001. 184p
 105. www.ncsd.ro/documents/national_strategy_for.../SNDD_2008_RO.pdf;
www.fundatia.ro/.../Strategia%20Nationala%20de%20Dezvoltare%20durab
 106. www.freedomnouse.org
 107. en.unesco.org/events/world-philosophy-day-2014.
www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/philosophy/philosophy-day-at-unesco/ (2013)
 108. www.digi24.ro/stiri/scri-tech/

ABREVIERI

EI – Era Informațională

TIC – Tehnologii Informaționale & Comunicaționale

DA – Descentralizare Axiologică

SBC – Societatea bazată pe cunoaștere

BNSM – Biroul Național de Statistică a Moldovei

ESOFS – The Euro Science Open Forum

Freedom House – Organizație de monitorizare a democrației și libertăților în lume

Millennials – Generația Y dintre Generația X și Generația Z

OMS – Organizația Mondială a Sănătății

ONU – Organizația Națiunilor Unite

COP 26 – Conferința Națiunilor Unite privind schimbările climatice, Glasgow, 2021

COVID-19 – Grupul de viruși care au declanșat starea epidemiologică în societate

SARS-CoV-2 – Pandemie

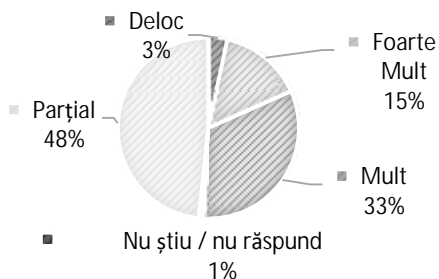
ANEXE

ANEXE

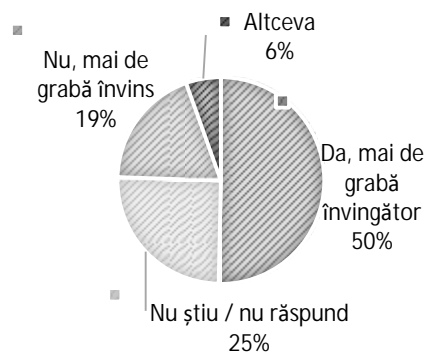
Chestionar online: Sustenabilitatea gândirii filosofice în societate

Sursa online*

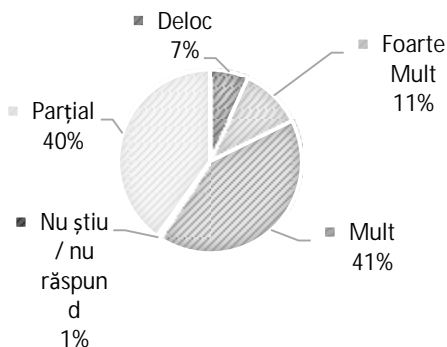
În ce măsură Vă considerați afectat de restricțiile impuse în pandemie?

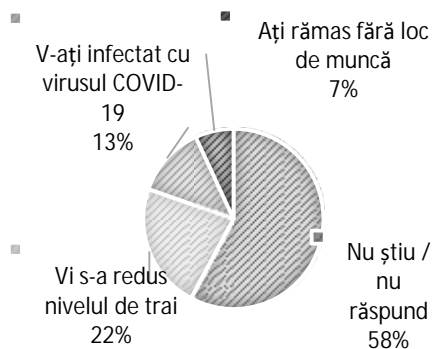
Vă considerați un învingător sau mai degrabă învins de situație?

Cât de mult s-a schimbat modul DVS de viață în această perioadă?

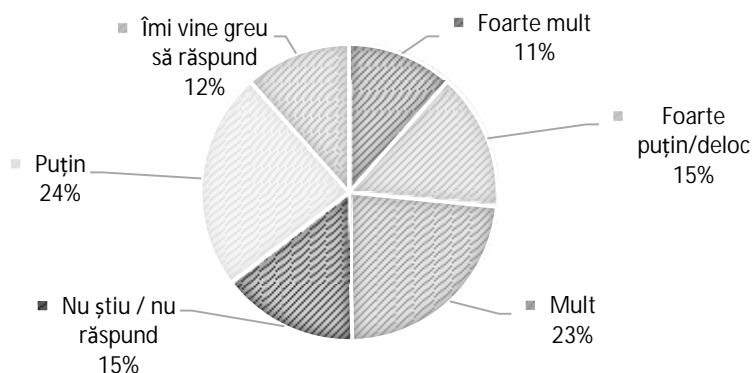

În cazul în care Vă considerați un învins din ce motiv? Indicați variantele propuse sau ale DVS

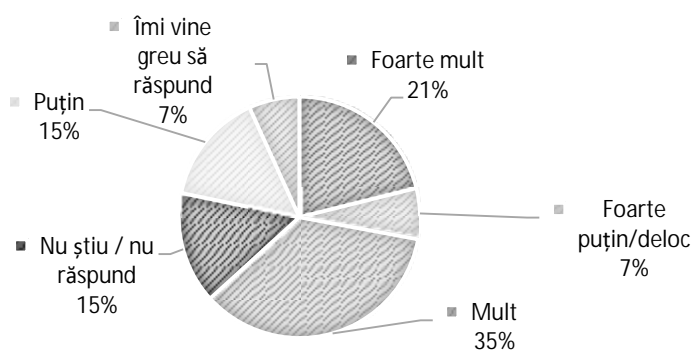

* shorturl.at/vFOSO

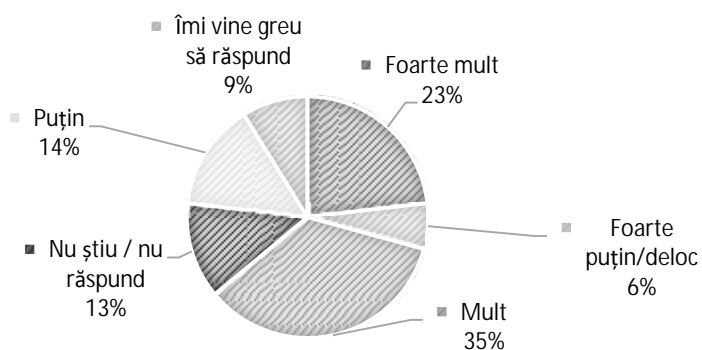
În ce măsură credeți că Medicul Dvs de familie a acționat/acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

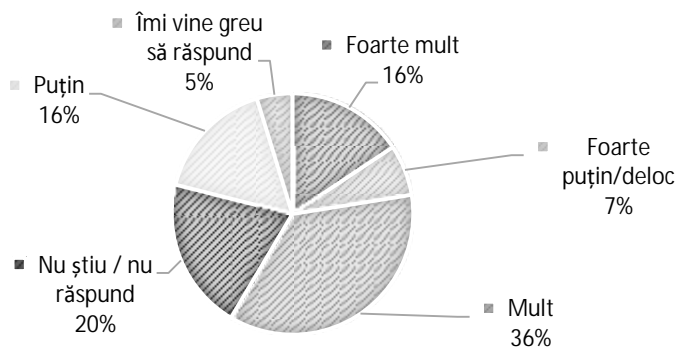
În ce măsură credeți că Medicii virusologi au acționat/acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

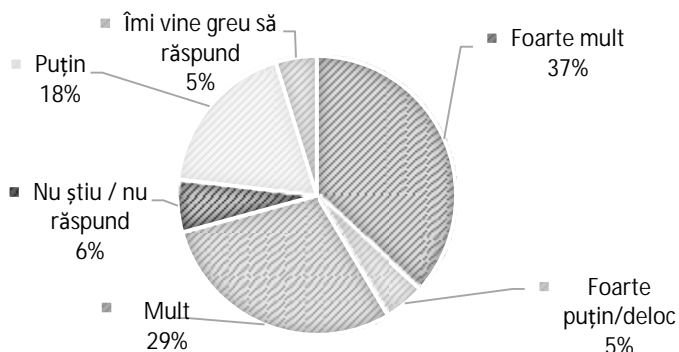
În ce măsură credeți că Medicii epidemiologi au acționat/acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

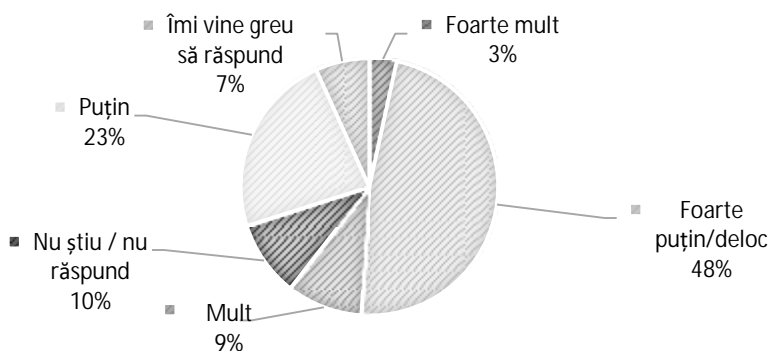
În ce măsură credeți că Angajatorul Dvs acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

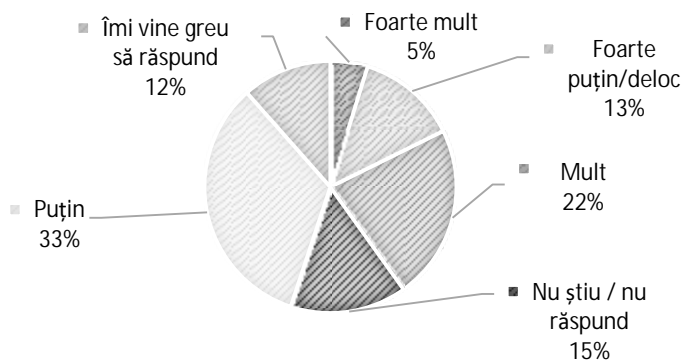
În ce măsură credeți că Spitalele acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

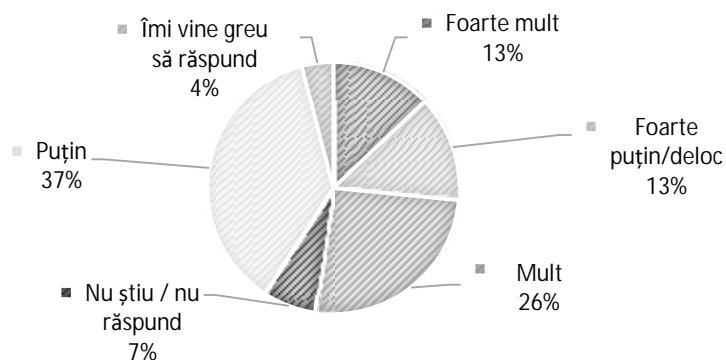
În ce măsură credeți că [Organizațiile religioase] acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

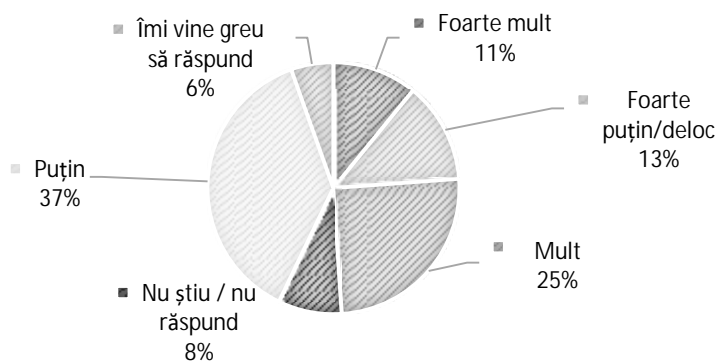
În ce măsură credeți că Direcția raională de sănătate acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

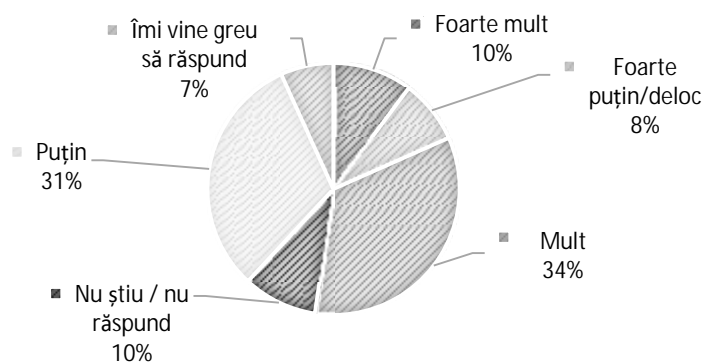
În ce măsură credeți că Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

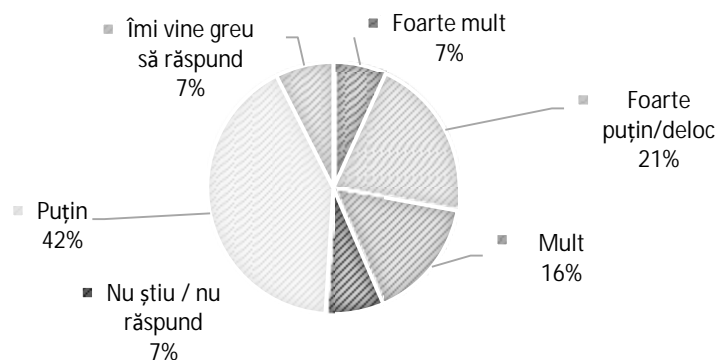
În ce măsură credeți că Comisia pentru situații excepționale au acționat/acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

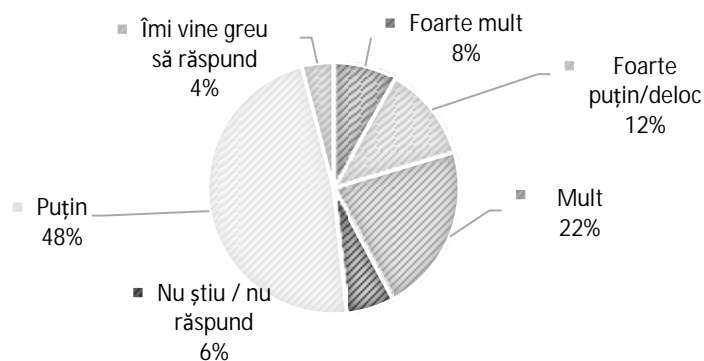
În ce măsură credeți că Școlile, grădinițele de copii au acționat/acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

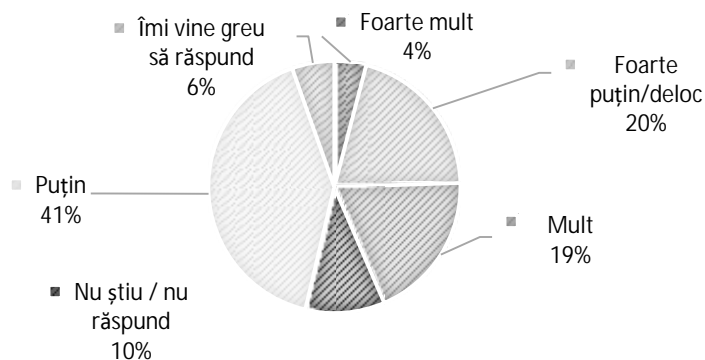
În ce măsură credeți că Organizațiile de transport public au acționat/acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

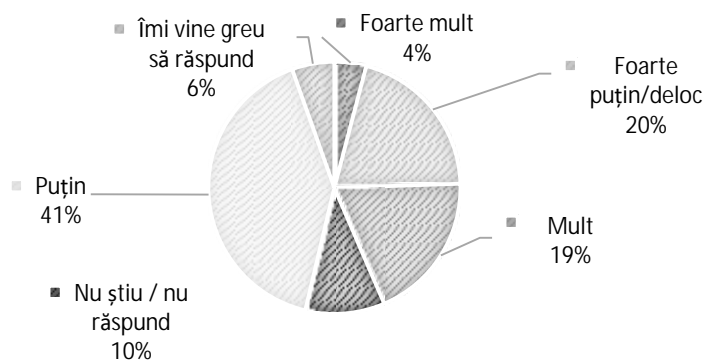
În ce măsură credeți că Magazinele au acționat/acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

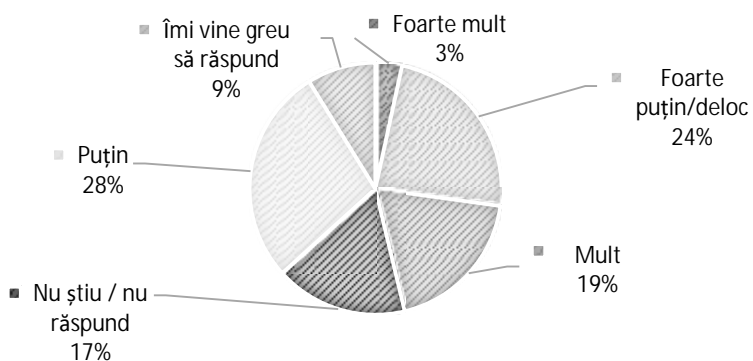
În ce măsură credeți că Primăria din localitatea Dvs a acționat/acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

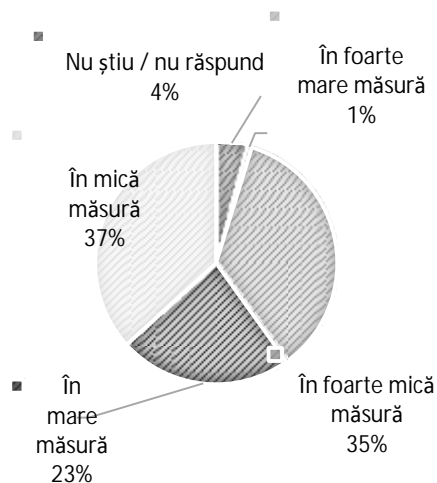
În ce măsură credeți că Poliția a acționat/acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

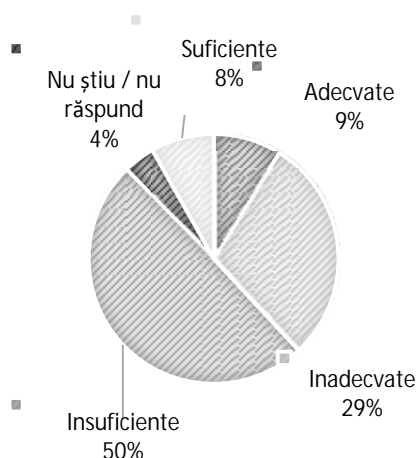
În ce măsură credeți că Academia de Științe a Moldovei a acționat/acționează în direcția corectă în condițiile de COVID-19?

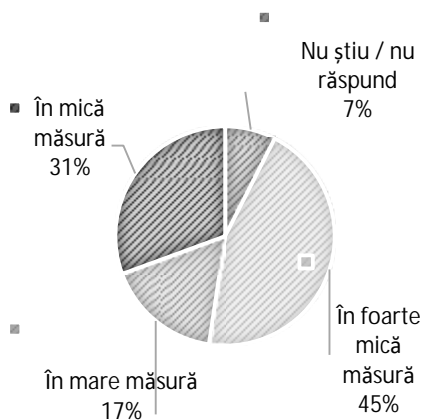
În opinia Dvs. comunicarea dintre autoritățile statului și cetățeni în perioada pandemiei COVID-19 a fost eficientă?

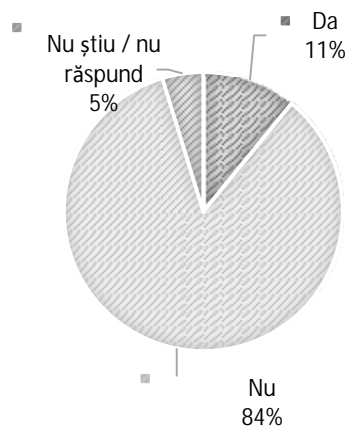
În opinia DV, măsurile luate de autorități pentru prevenirea răspândirii COVID-19 au fost:

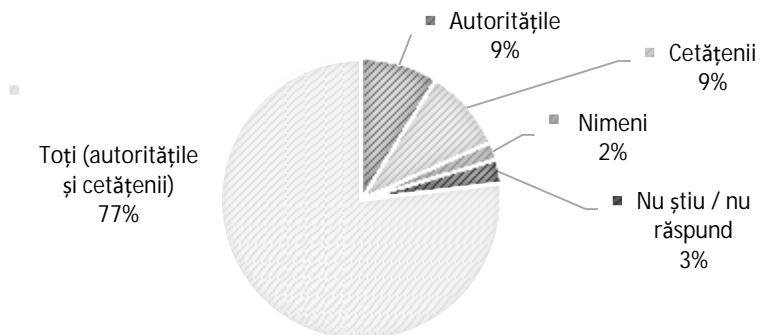
În opinia Dvs. comunicarea dintre autoritățile statului și cetățeni în perioada pandemiei COVID-19 a fost transparentă?

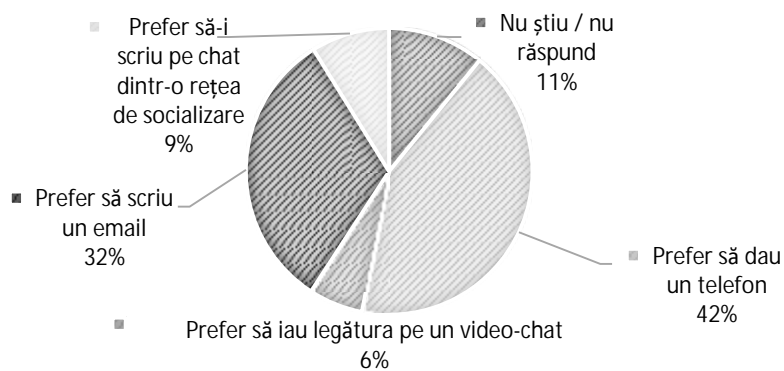
Considerați că cetățenii Republicii Moldova sunt receptivi la solicitările autorităților de a respecta măsurile de protecție?

Cum credeți cine poartă, în primul rând, răspundere pentru numărul mare de infectări?

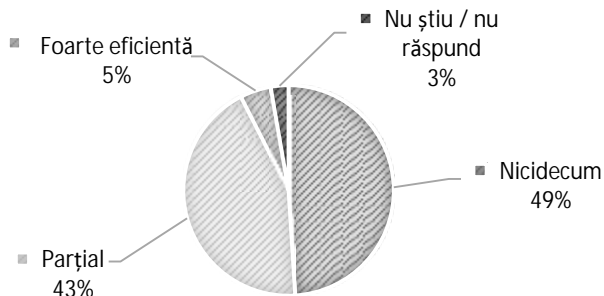
În condițiile restricțiilor impuse de pandemie care opțiunea preferențială de a lua legătura cu cineva din sfera publică?

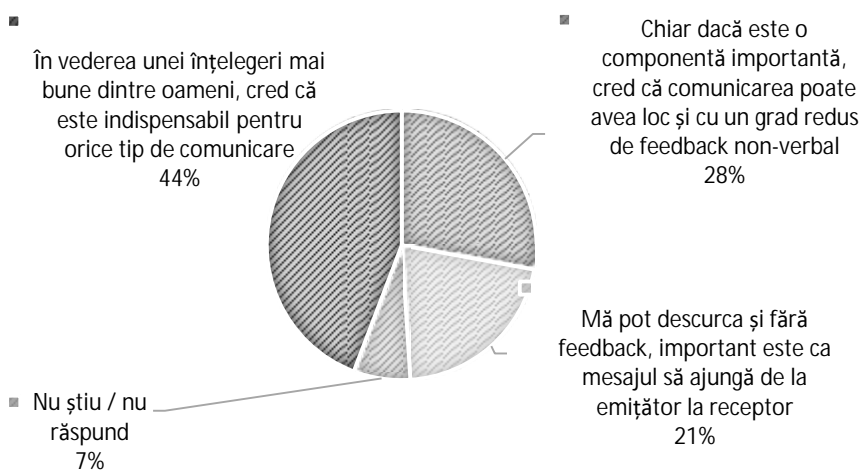
În condițiile restricțiilor impuse de pandemie care opțiunea preferențială de a lua legătura cu cineva cu membrii familiei și apropiații dvs.?

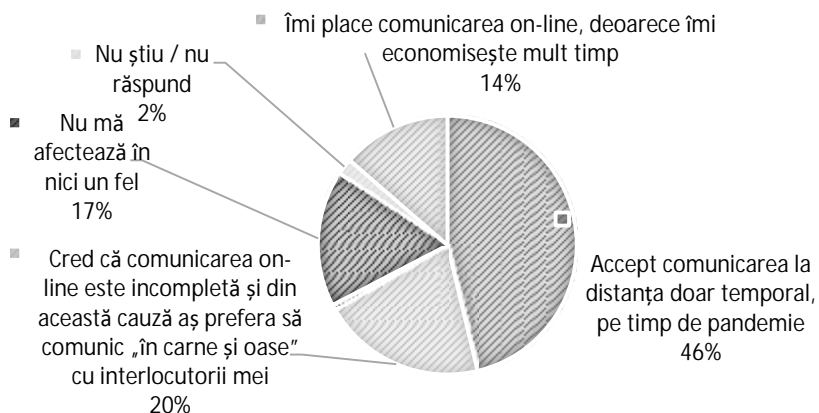
Considerați comunicarea on-line una mai eficientă decât cea reală?

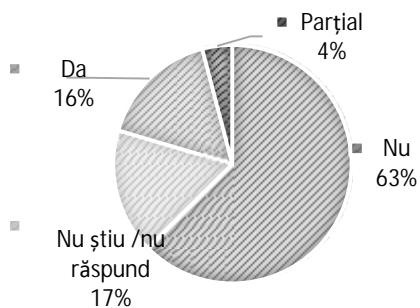
Cât de mult contează pentru dvs. feedback-ul non-verbal într-o comunicare on-line?

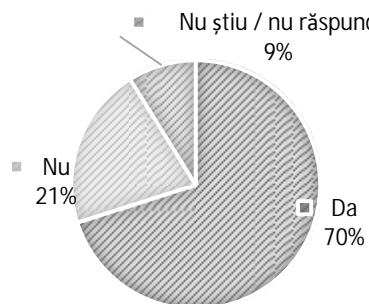
În ce măsură Vă afectează comunicarea la distanță?

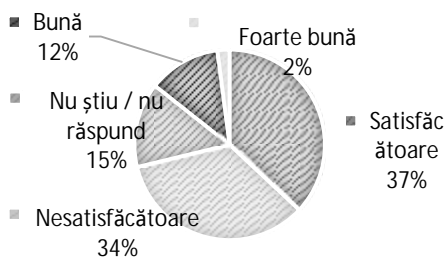
Credeți că instituțiile de învățământ în condițiile actuale asigură dreptul la educație de calitate?

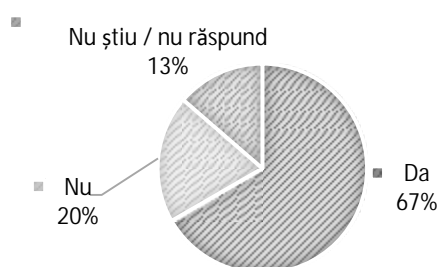
Considerați că studiile la distanță solicită eforturi mai mari din partea: Elevilor / studenților

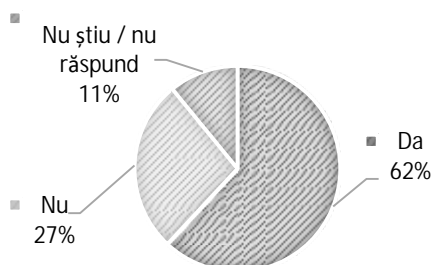
Cum ați aprecia calitatea studiilor de la distanță în Republica Moldova?

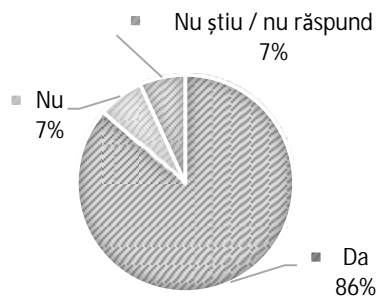
Considerați că studiile la distanță solicită eforturi mai mari din partea: Părinților

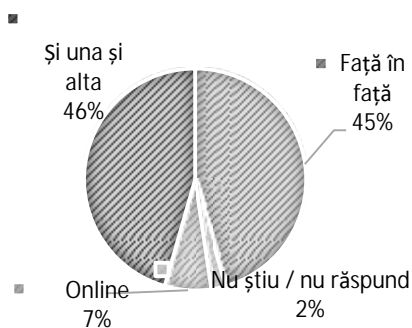
În cadrul studiilor on-line studenții ar trebui să se conecteze cu video?

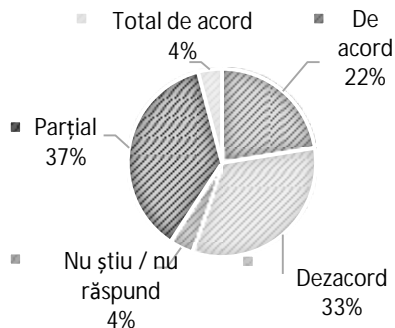
Considerați că studiile la distanță solicită eforturi mai mari din partea: Profesorilor

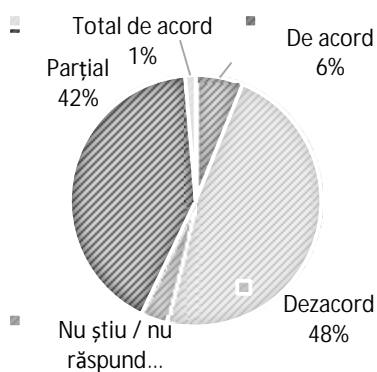
Dacă ați avea de ales între studiul la distanță și studiul față în față, care ar fi preferința dvs.?

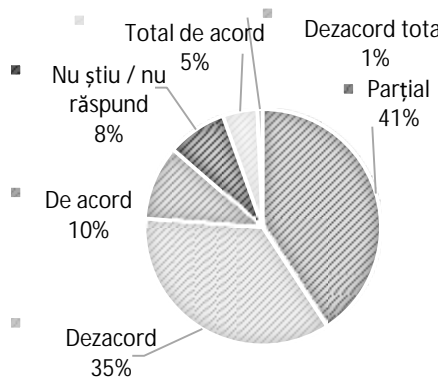
Considerați că V-ați putea infecta cu COVID-19 numai în cazul în care ați fost în contact cu cineva care are simptome?

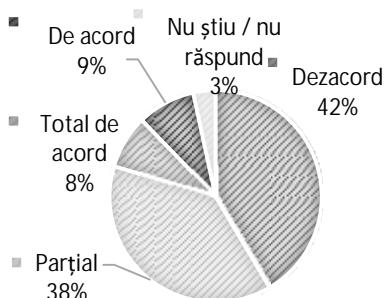
În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că virusul COVID-19 afectează doar persoanele în vârstă?

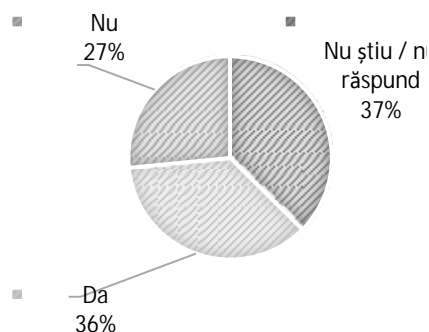
În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că COVID-19 este similar gripei?

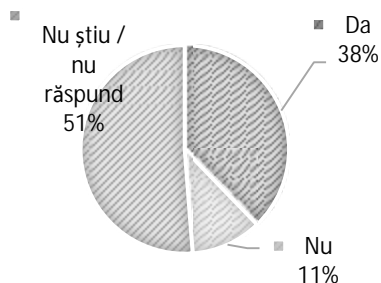
Care este opinia DVS. în legătură cu proliferarea ideii că purtarea măștii nu te protejează împotriva COVID-19?

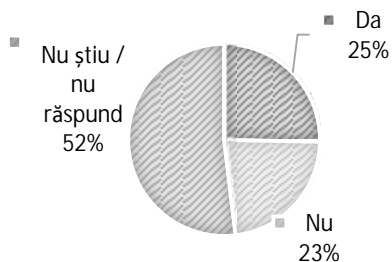
Credeți că virusul COVID-19 este un produs creat în condiții de laborator?

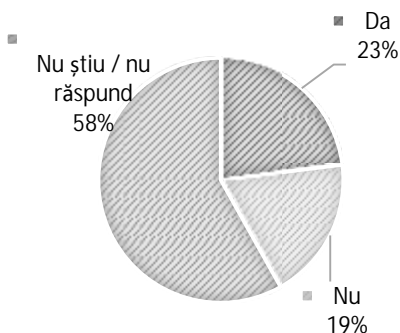
Dacă credeți că virusul COVID-19 este un produs creat în condiții de laborator? Credeți că a fost creat de CHINA

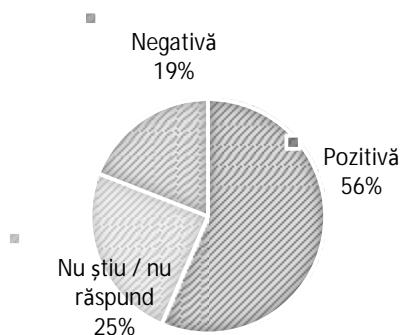
Dacă credeți că virusul COVID-19 este un produs creat în condiții de laborator? Credeți că Este o conspirație mondială corporatistă

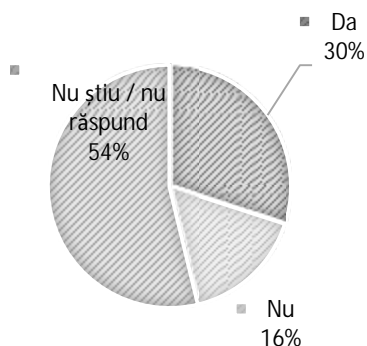
Dacă credeți că virusul COVID-19 este un produs creat în condiții de laborator? Credeți că a fost creat de SUA

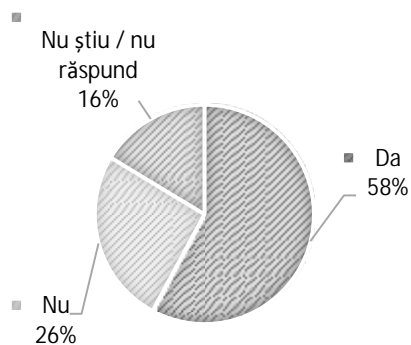
Care este atitudinea Dvs. privind vaccinurile COVID-19?

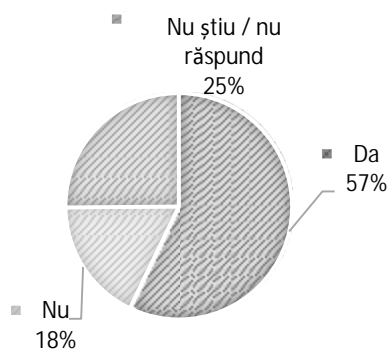
Dacă credeți că virusul COVID-19 este un produs creat în condiții de laborator? Credeți că a fost creat de CHINA în colaborare cu SUA

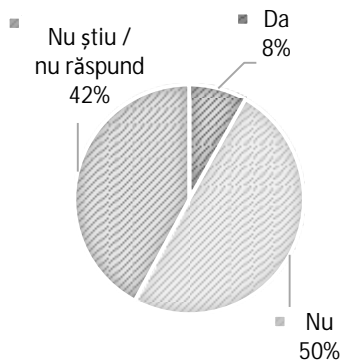
Credeți că Vaccinele în general sunt sigure?

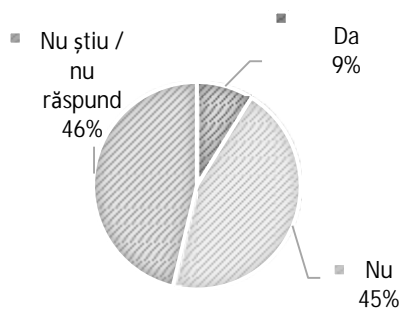
Credeți că vaccinurile COVID-19 existente sunt necesare?

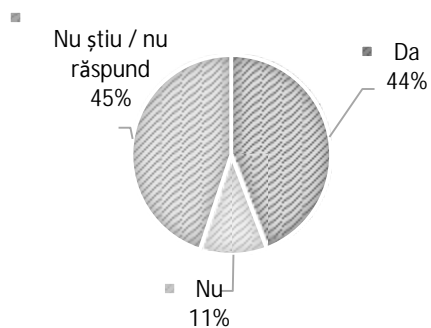
Credeți că acum la putere în Federația Rusă este dublura lui Putin?

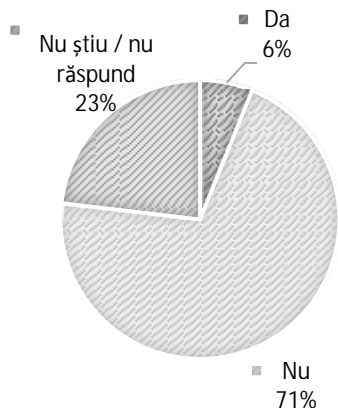
Credeți că vaccinurile pot provoca autism?

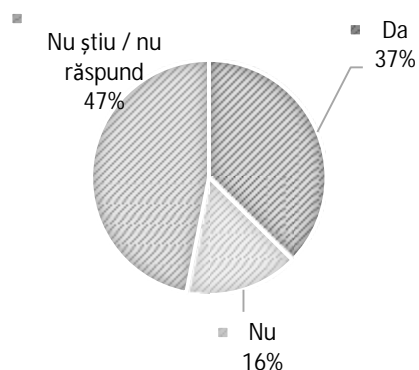
Credeți că în anii 1969-1972 astronauții americani au aterizat pe Lună?

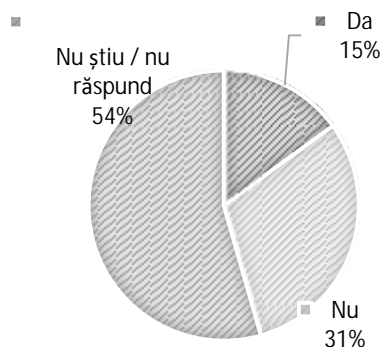
Credeți că 5G este creat ca să controleze lumea?

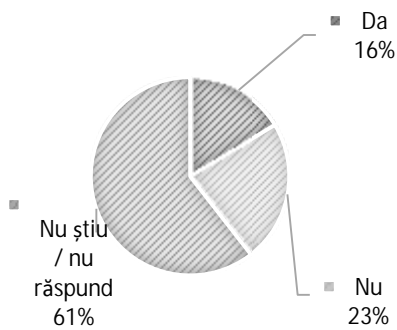
Credeți că Vaccinurile COVID-19 elaborate în Occident sunt sigure?

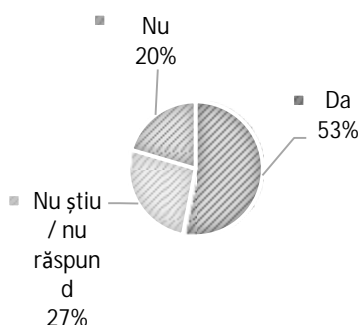
Credeți că Vaccinele COVID-19 elaborate în Federația Rusă sunt sigure

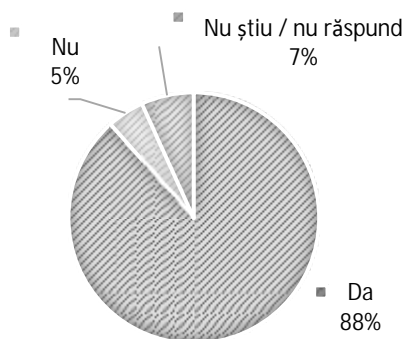
Credeți că Vaccinele COVID-19 elaborate în China sunt sigure

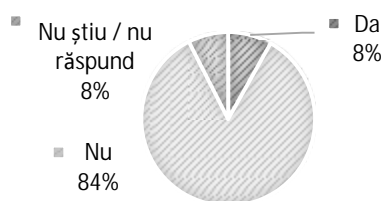
În cazul în care vaccinul va fi oferit tuturor cetățenilor Dvs. vă veți vaccina?

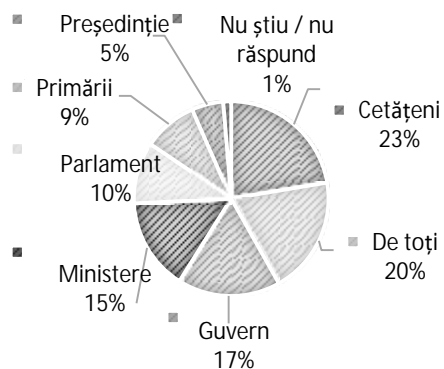
Cum credeți pandemia a declanșat criză în societate?

Sunteți mulțumiți de modul în care a fost și este gestionată criza pandemică COVID-19 de autorități?

Care sunt, în opinia Dvs. entitățile (autorități, instituții, persoane) de care depinde cel mai mult diminuarea impactului crizei pandemice COVID-19? Până la 3 răspunsuri.

Care sunt, după părerea Dvs. cele mai eficiente măsuri luate de autoritățile din Republica Moldova orientate spre diminuarea impactului crizei Covid-19? Enumerați

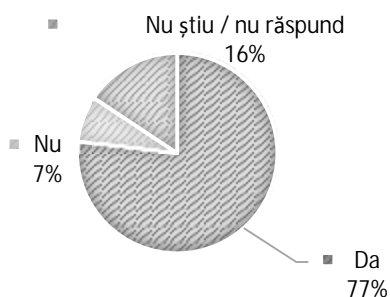
Cum credeți ce consecințe poate avea criza Covid-19 pentru perioada imediat următoare pentru Dvs. personal?

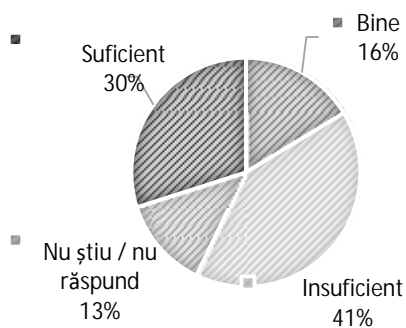
Cum credeți ce consecințe poate avea criza Covid-19 pentru societatea RM?

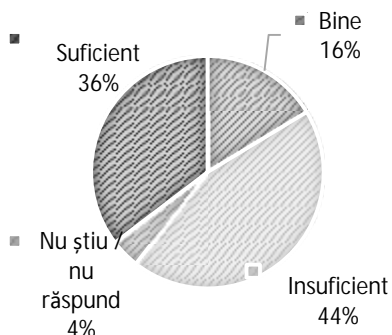
Sunteți de acord că pandemia a generat nu numai crize socio-economică, culturală, dar configurează și o nouă structurare politico-economică și socio-culturală?

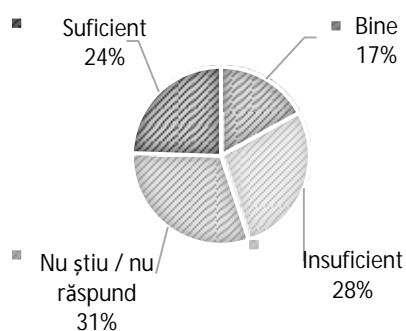
Considerați că Arta determinată de pandemie să activeze în format on line satisface necesitățile membrilor comunității?

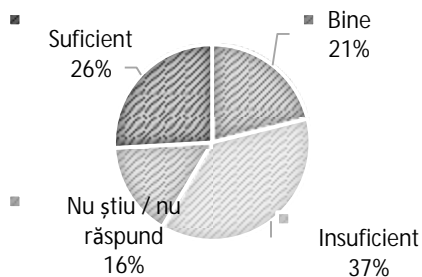
Considerați că Învățământul determinat de pandemie să activeze în format on line satisface necesitățile membrilor comunității?

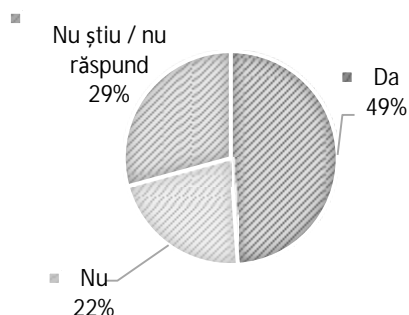
Considerați că Religia determinată de pandemie să activeze în format on line satisface necesitățile membrilor comunității?

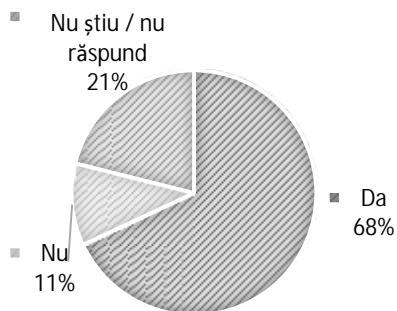
Considerați că Știința determinată de pandemie să activeze în format on line satisface necesitățile membrilor comunității?

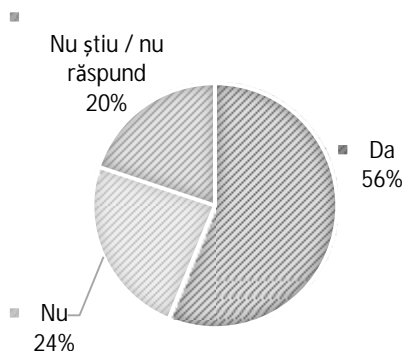
Sunteți de acord că în pandemie se accentuează rolul culturii în calitate de verticală a demnității și identității umane?

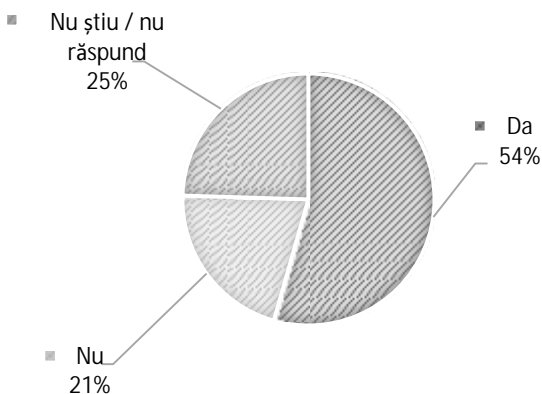
Sunteți de acord că pandemia prin procesul de re-apreciere a vieții umane și valorii capitalului uman produce necesitatea elaborării unor noi legi umaniste?

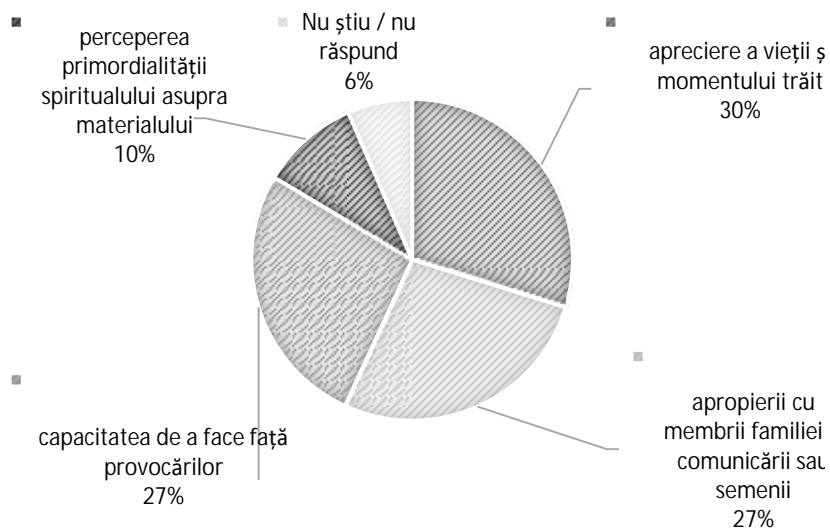
Admițeți că în pandemie s-a acutizat procesul de stigmatizare și discriminare și în raport cu persoanele bolnave de COVID-19 (sau a celor care deja au pierdut statutul de bolnav)?

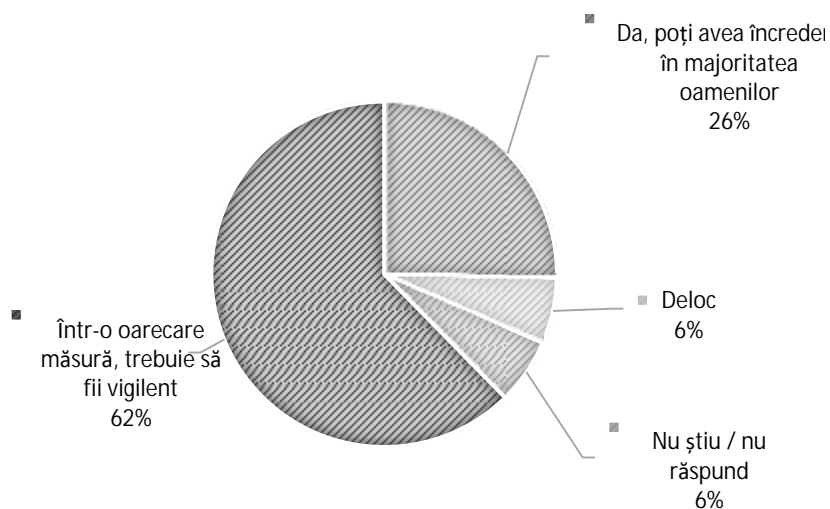
Sunteți de acord că covidofobia conduce la segregarea societății și constituie impediment pentru tratarea și eradicarea virusului?

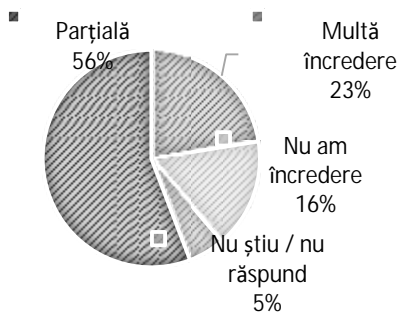
În ce măsură acceptați că epidemia a impus o revizuire a concepțiilor și principiilor de viață, reevaluarea valorilor general-umane și spiritual-morale, creând premise pentru:

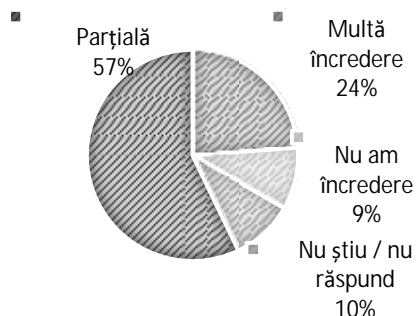
Credeți că în condițiile de pandemie ați păstrat încrederea în oameni?

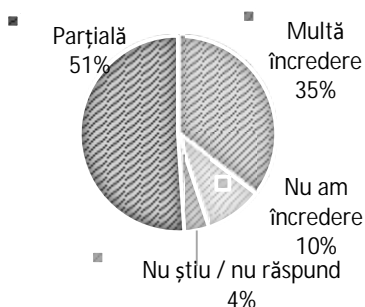
Câtă încredere acordați acțiunilor întreprinse de Organizația mondială a sănătății în perioada pandemică?

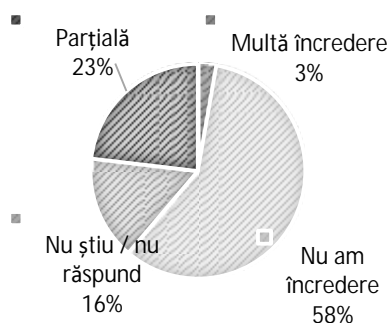
Câtă încredere acordați acțiunilor întreprinse de Autoritățile Uniunii Europene în perioada pandemică?

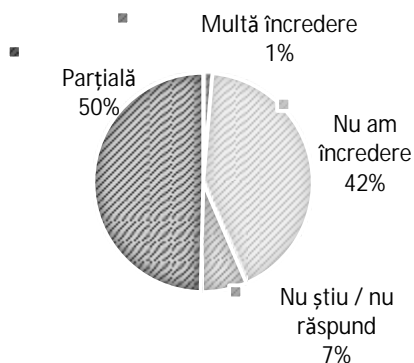
Câtă încredere acordați acțiunilor întreprinse de Medici în perioada pandemică?

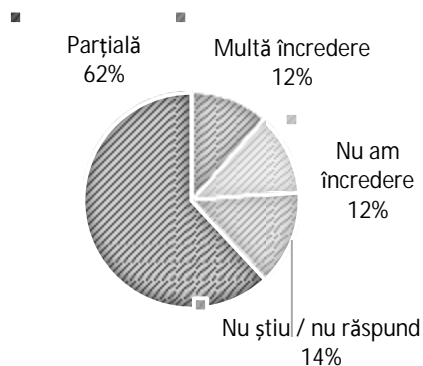
Câtă încredere acordați acțiunilor întreprinse de Autoritățile Federației Ruse în perioada pandemică?

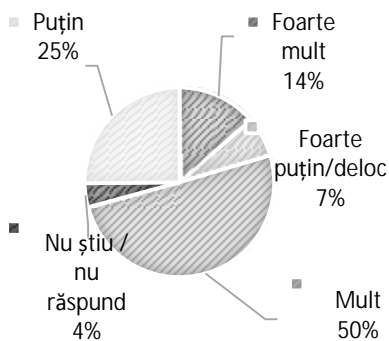
Câtă încredere acordați acțiunilor întreprinse de Autoritățile Republicii Moldova în perioada pandemică?

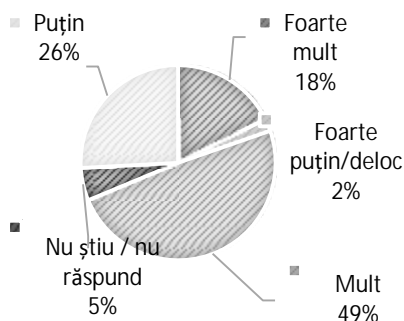
Câtă încredere acordați acțiunilor întreprinse de Autoritățile României în perioada pandemică?

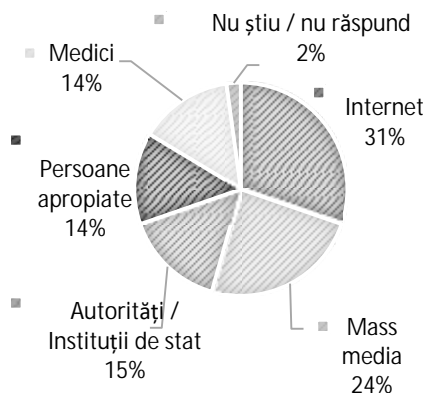
Cât de mult Vă informați despre COVID-19?

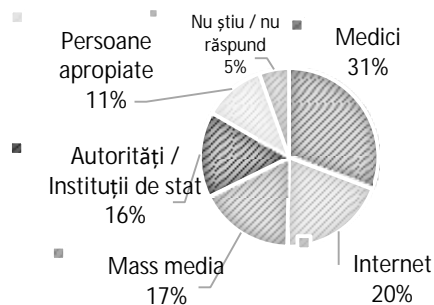
Cât de mult vă preocupă pandemia COVID-19?

Din ce surse vă informați despre pandemia COVID-19?

Care sunt, în opinia Dvs, cele mai credibile și potrivite surse de informare cu referire la COVID-19

Cât de frecvent vă informați despre COVID-19 din mai multe surse ?

